

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת כי תבוא

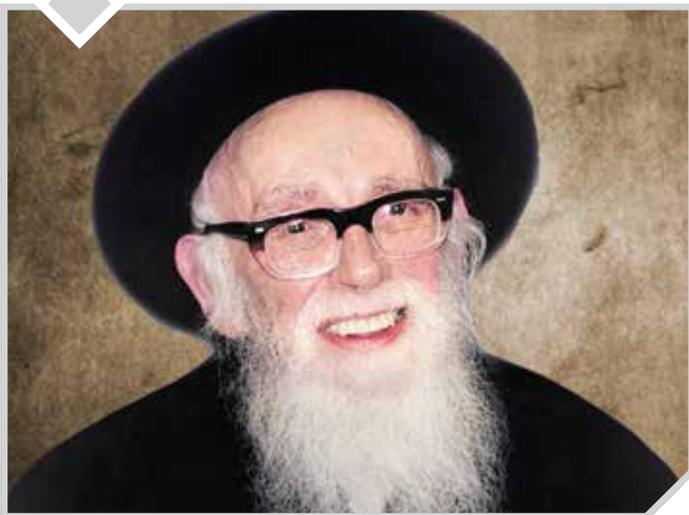

לקראת שבת מלכתא

רבינו היה קונה בקביעות יינות מחנות היינות של האלמנה מ'רקה זלוטניק ב'שערי חסד'. בערבי שבתות היה שולח אי מי מבני הבית, ובערב פסח היה יורד בעצמו, כדי לחזקה ולעודדה. והסביר רבינו שלא היה בכך רק משום חיזוק אלמנה, אלא שרצה לקבל את ברכתה. כולם התפלאו, רבינו הגדול זקוק לברכתה של מוכרת היין? והוא סיפר: מעשה שהיה לפני שנים רבות

פרקי אמונה והשקפה ממרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל

"וְשִׂמְחָתָּ בְּכָל הַטּוֹב" (דברים כ"ו, י"א)

הפסוק השגור ביותר בפי כל יהודי בכל הדורות, אותו הוא שומע מלידתו ואותו אומר שלוש - ארבע פעמים ביום עד רגעי חייו האחרונים, הוא "שמע ישראל ד' אלוקינו ד' אחד", קבלת האמונה ביחוד השם ועול מלכותו. שאל רבינו, הלא העיקר הוא "ה' אלוקינו ה' אחד" שזהו קבלת אחדות השם ועול מלכותו, ומה ההדגשה של "שמע ישראל"? וביאר שעיקר הענין של אמונה, אינו בא מחקירה עצמית שמכוחה הוא מאמין, אלא מכח צווי התורה שציוותה "שמע ישראל".

הגאון רבי חיים ברים היה מספר, שפגש פעם ברבינו בעת ששב מביקור אצל הגאון רבי אלעזר מן שך, והיה מלא התפעלות מהאופן בו חי הגרא"מ באמונה בהירה, וסיפר שהאריך לדבר איתו בענייני אמונה וחסד ה', אשר עושה עימנו תמיד להפליא, עד שחש והרגיש שביכולתו לדבר עימו לילה שלם, על גודל טובות השי"ת וגודל אהבתו אותנו.

לאנטוורפן שבבלגיה, שם נתמנה לראש ישיבת 'עץ חיים' המקומית. מאז שעברו לשם, ניהלו קשר מכתבים ענף עם רבינו, ופעם שח רבי יהודה, שמלבד הדברים הרבים והחשובים שלמד מתוכן המכתבים, למד רבות מסגנון כתיבתו, לדוגמא: אף פעם לא פתח במכתבו בדברים לא טובים ח"ו, אלא תמיד התבטא בנוסח חיובי וסגנון שובה לב.

חתן רבינו הג"ר יהודה טריגר ורעייתו, עקרו מירושלים בגיל צעיר

למשל, במכתב הראשון ששלח לו, בחודש אייר תשכ"ב, הוא מציין בראשית דבריו את קשיי הקליטה שאמורים להיות במקום החדש, אך בסגנון מיוחד ועדין: "... ועתה מחובתי להעיר, שהיות ובדרך הטבע אי אפשר שהכל יסתדר בימים הראשונים בדיוק כמו שרוצים, לכן אין לי אלא בקשתי לשמור על השקט החיצוני, ולקבל הכל בשלווה פנימית ובעז"ה יהיה טוב..."

אחד סיפר לרבינו, שאשה ישישה שעלתה מרוסיה לאחר הקומוניזם, ביקרה בביתם וסיפרה סיפורים מדהימים שהתרחשו עימה בגולת רוסיה. על סייעתא דשמיא גלויה ומופתית שראו שם פעמים רבות, ונראה היה למספר, שאולי היא מגזימה ואולי מדמיינת. הגיב רבינו ואמר: "צריך להאמין לסיפורים אלו, וצריך לדעת שליהודים אלו ברוסיה עשה הקב"ה דברים שהם למעלה מן הטבע, על מנת להחזיקם בתלאות שעברו בתומת אמונת אומן, לכן זכו לגילויים מיוחדים ולהגנה מיוחדת".

בהקשר לזה יסופר, שרבינו העריץ בהערצה מיוחדת את מחותנו הגאון רבי אברהם גולדברג (רב בית הכנסת בב"ח ביקור חולים), אישיות מיוחדת של תלמיד חכם שבצעירותו פעל בהתמסרות למען האידישקייט ברוסיה הסובייטית, ואף נגזרו עליו עשר שנות סיביר בכלא ובמחנה כפיה. בסעודת בר המצוה של בנו הגאון רבי זלמן נחמיה, סיפר בהתרגשות על אחת החקירות הקשות אותן עבר, בה אמר לו החוקר ביושב ציני: "מה אתה מתעקש, לא יעזור לך כלום אתה תמות בסיביר, ובניך כבר יגדלו כקומוניסטים", אך רבי אברהם התעקש והצליח. רבינו היה אומר על מחותנו זה, שבהאי עלמא עומדים אנו במחיצתו, אבל בעלמא דאתי ברור לו שלא נזכה לעמוד במחיצת אנשים בדרגות גבוהות כאלו, דרגות של עובדי השם במסירות נפש.

איך מתגברים על קשיים?

ניגש לרבינו בחור בעל תשובה שהיה קרוב אליו, היה זה בעת שובו מתפלתו לביתו, ושפך את מרי שיחו על הקשיים הרבים שעוברים עליו מבית ומחוץ, שאינו מתאקלם בישיבה שלומד בה, ויש לו מלחמות וחיכוכים עם הוריו ובני משפחתו, בעקבות צעדו שחזר בתשובה, ופירט את כל הקשיים שעוברים עליו ורבינו מקשיב לו

ונושא עמו בעול.

כשהגיעו לבית והחלו לעלות את מדרגות ביתו, סובב את פניו כלפי הבחור במבט מיוסר והתאנח: "אוי, כמה קשה!". כך נאנח לאורך כל כשלושים מדרגות ביתו, והביע יסוריו והקושי לטפס את המדרגות, כאשר הבחור משתומם מכך שרבינו מביע בפניו את קשייו, מה שלא היה רגיל בכך.

כשהגיע למדרגה האחרונה, לרחבת ביתו, חיך אליו לפתע חיוך רחב ואמר לו: "היה קשה לעלות, אבל הנה עליתי מדרגה ועוד מדרגה והצלחתי להגיע!".

ברכה ממיי שעומד בניסיון

רבינו היה קונה בקביעות יינות מחנות היינות של האלמנה מ'רקה זלוטניק (ברח' השל"ה 5 ב'שערי חסד'). בערבי שבתות היה שולח אי מי מבני הבית, ובערב פסח היה יורד בעצמו, כדי לחזקה ולעודדה. כשנסתלקה, הוסיף רבינו שלא היה בכך רק משום חזוק אלמנה, אלא שרצה לקבל את ברכתה. כולם התפלאו: רבינו הגדול זקוק לברכתה של מוכרת היין? והוא סיפר: מעשה שהיה לפני שנים רבות בימי המנדט הבריטי, נפוצה שמועה שמתחת לחנות היין שלה מוחבא מחסן נשק של אחת המחותרות.

יום אחד הגיעו כמה חיילים בריטיים, ותוך כדי שחיפשו את מסתור הנשק, נכנסו לחנותה לחפש. והנה בחנותה היו שלושה מיכלי יין בגובה אדם. בעוד החיילים מחפשים את הפתח למחסן הנשק הסתובבו בחנות אנה ואנה. כשיצאו הגיעה לביתי כולה מבוהלת, לשאול מה דין היין, האם הוא נעשה יין נסך. ראשית, בקשתיה לשבת ולהירגע מסערת רוחה, ואז בקשתי לשחזר מזכרונה האם נגעו במיכלי היין, התברר שבאחד משלושת המיכלים הם נגעו וממילא דינו כיון נסך, כך איבדה ברגע שלישי מנכסיה.

סיפר רבינו: "בהמשך הערב ראיתי איך היא מרוקנת בטרחה רבה את כל היין שבמיכל למרזב הזורם לביוב, כך במשך עשרות פעמים הביאה איתה עוד כמה ליטרים יין ועוד כמה ליטרים, וכשסיימה שפכה שם הרבה מים, כנראה בשביל הניקיון ושלא יבואו זבובים". סיים רבינו: "מני אותו יום הרגשתי שאישה כזו, שויתרה על שליש מנכסיה בלי לערער ולהתווכח, כי זו ההלכה, אישה כזו הייתי רוצה להתברך מפיה!".

(מתוך הספר 'גאון ישראל')

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח **בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל** זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

לפני כשבעים שנה שמעתי מזקן אחד [שאז בעת שספר לי הי' כבן שמונים] מחסידי ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע, שבחודש אלול היו הרבה חסידים עוזבים את בתיהם לגמרי, ובאו לצאנו לכל ימי הרחמים והסליחות, והיו יושבים כל הימים בבית מדרשו של ה'דברי חיים' ועסקו יומם ולילה אך ורק בתורת ה' ובעבודתו

"שבתי בבית ה' כל ימי חיי" - דברי חיזוק לחודש הרחמים והסליחות מבעל 'שבט הלוי', מרן הגר"ש הלוי ואזנר זיע"א

זה התנתק לגמרי מהוויות עולם הזה "לחזות בנועם ה'" וגו', וכל היום ממש הי' בבית המדרש, שקוע בעבודת ה' ובתורתו, כן יזכה לעשות בכל השנה בכל ימי חייו.

והנה הנהגה זו צריכה להיות מאוויו ותפקידו של כל מלך ישראל, כדכתיב בפרשתן: "והיה כשבתו על כסא ממלכתו, וכתב לו את משנה התורה הזאת וגו' והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו", למען ילמד ליראה את ה' אלוקיו, לשמר את כל דברי התורה הזאת ואת החוקים האלה לעשותם". הנה דייק הכתוב לומר "כל ימי חייו", והוא הלשון כמו שאמר דוד שבתי בבית ה' "כל ימי חיי", כי הגם שצורך המלוכה רובץ עליו, צריך שיפריש ויעתיק עצמו לזמן מסויים שיהי' כולו קודש לה'. והבוטח בשלימות אמיתית בה', זוכה מידה כנגד מידה שהי' מבטחו, ויתקיים רצונו בשלימות שיוכל לשבת באהלה של תורה בלי שום מניעות.

ומענתה יתבאר יפה המשך הכתובים, "אם תחנה עליי" וגו' "אחת שאלתי" - "אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח", הרי שדוד המלך זכה לשלימות במידת הבטחון, אשר על כן עמד והתפלל - "אחת שאלתי... אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי" וגו', כי זה תלוי בזה, אם הוא שלם במידת הבטחון, אזי ה' הוא מבטחו וזוכה לחסות בנועם ה'.

לפני כשבעים שנה שמעתי מזקן אחד [שאז בעת שספר לי הי' כבן שמונים] מחסידי ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע, שבחודש אלול היו הרבה חסידים עוזבים את בתיהם לגמרי, ובאו לצאנו לכל ימי הרחמים והסליחות, והיו יושבים כל הימים בבית מדרשו של ה'דברי חיים' ועסקו יומם ולילה אך ורק בתורת ה' ובעבודתו, פנויים לגמרי מבתיהם ומכל צרכי עולם הזה, וכן שמעתי כזאת על עוד כמה קהילות בישראל - כי הגם שבכל ימות השנה לא זכינו לשים לגמרי מבטחינו בה' ולעסוק בעבודת ה' כל היום, אמנם בהגיע ימי הרחמים והסליחות, צריך כל אחד להתעלות יותר מכל השנה.

וכן אמר דוד המלך ע"ה (תהלים כ"ז) "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי" וגו', דהנה סדר יומו של דוד המלך ע"ה בכל השנה הי' עמוס כל היום מאשמורת הבוקר, חלק בתורה ובעבודת ה', וחלק בענייני המלוכה, וכן אמר דוד (תהלים ק"ל י') "נפשי לה' משומרים לבוקר שומרים לבוקר", ובגמ' במסכ' ברכות (דף ג'): "כינור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכיון שהגיע חצות לילה באה רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו, מיד היה עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר, כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו אמרו לו, אדונינו המלך עמך ישראל צריכין פרנסה, אמר להם לכו והתפרנסו זה מזה, אמרו לו אין הקומץ משביע את הארי ואין הבור מתמלא מחוליתו, אמר להם לכו ופשטו ידיכם בגדוד וכו'" ע"כ. - בר מן דין, הרי הי' מלך ישראל, ובעל כרחו הי' עסוק הרבה בצרכי ציבור, שנטל לו חלק ניכר מסדר יומו (ועי' בדברי רש"י על מאמז"ל במס' שבת (דף י"א. ד"ה חללה) אין מספיקים לכתוב חללה של רשות).

בהגיע חודש אלול, עזב דוד המלך את כל צרכיו הפרטיים וגם את כל צרכי הציבור, וישב כל היום בבית המדרש

אמנם בהגיע חודש אלול, חודש הרחמים והסליחות, עזב דוד המלך את כל צרכיו הפרטיים וגם את כל צרכי הציבור, ישב כל היום בבית המדרש, עסק אך ורק בתורה והקדיש כל עתיו ורגעיו לעבודת ה' - ואז בחודש זה ביקש כאן במזמור זה ואמר: "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי" וגו', דהיינו כמו שבחודש

מכתב:

ב"ה. יום ב' כי תבא חודש הרחמים תשמ"ה לפ"ק

כבוד תלמידינו וידידינו, יראים ושלמים,

חיים שלום וברכה עד העולם הי"ו

אחדשה"ט וש"ת באהבה רבה וגמורה.

הנה שוב שנה אחרינו, שוב אנו עומדים ימים ספורים לפני הימים הקדושים והנוראים.

בשנים קדמוניות עוד מתחילת אלול, היה ניכר על כל פנים, כי משהו נשתנה, כי הכל מכינים עצמם בחד ומורא לימי מלך הקדוש ומלך משפט.

אבל בעו"ה, בתקופתנו, צורת החיים כ"כ מקררת נפשינו, כי עוד ימים ספורים לפני כס המשפט, ועדין אורחות חיים כרגיל.

ו'מי יאמר זכיתי לבי טהרת' מעש שלא יפחד וירעד כאשר יעבור כבני מרון, ובוחן כליות ולב ב"ה וברוך שמו, ידינהו לפי מעשיו ולפי מחשבותיו.

האם יצאנו ידי חובתינו בקיום מצוות עשה, עבודתו הטהורה, יחוד ה' ואמונת ה'? האם יצאנו ידי חובתנו בלמוד תורתנו הקדושה - יחיד ורבים? והאם שמרנו חושינו כדבעי למהוי. (האם) זכרנו - כי החיים עוברים כחלום יעוף, ומתי אעשה גם אנכי לביתי?

הנה, כ"ז חלק קטן ממחשבות המתעוררות בימים כאלה.

נחזק עצמינו למענינו ולמען עמינו הקדוש, לא נגרר ח"ו אחרי הרחוב, ואחרי פרוד הלבבות, רק נדעה ונרדפה לדעת ה' ואז, בהתעוררות של מטה, גם מן השמים ישקיף ה' ב"ה 'לטוב לנו כל הימים',

ונזכה כולנו יחד, לחיים טובים ארוכים ומתוקים, חיים של הרבצת תורה ויראה, חיים של תורה ויראת שמים, חיים שנוזכה לבנות בתינו ולתנך ילדינו בקדושה וטהרה. ויקיים בנו מקרא שכתוב [דברים כו, יט] 'ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהילה ולשם ולתפארת ולהיותך עם קדוש לה' אלקיך כאשר דבר'.

הכ"ד ידידכם דוש"ת באה"ר ואהבת עולם, עיניו לה' מייחלות לחיים טובים.

(מתוך גליונות 'מעיינות הלוי')

וכן שמעתי כזאת על עוד כמה קהילות בישראל - כי הגם שבכל ימות השנה לא זכינו לשים לגמרי מבטחינו בה' ולעסוק בעבודת ה' כל היום, אמנם בהגיע ימי הרחמים והסליחות, צריך כל אחד להתעלות יותר מכל השנה

למה הנהיגו גדולי הדורות, לומר פעמיים בכל יום מר"ח אלול המזמור שאמר דוד המלך ע"ה?

ומעתה טעים איתיהב לנא, למה הנהיגו גדולי הדורות לומר פעמיים בכל יום מר"ח אלול המזמור שאמר דוד המלך ע"ה, כי לפי דברינו גם הוא אמר מזמור זה בחודש זה, ואז הוא ביקש: "שבתי בבית ה' כל ימי חיי", וכח השפעת תפילתו זו נמשכה ונשארה לכל הדורות, עד ימינו אלו.

ויה"ר שנוזכה להתבונן בימים אלו באמירת מזמור קדוש זה [ולא יתאמר כמצות אנשים מלומדה האומרים זאת בסוף התפילה במרוצה], ועוד רבות בשנים נזכה ברחמים וברצון לעבוד את ה' במדרגה זו, ונתברך בברכת כתיבה וחתימה טובה עד ביאת משיח צדקנו בב"ב רחמים גדולים אמן. [תשע"ג]

לחודש אלול שבוע אחרון למבצע הגדול

אנו שמחים להודיע כי מבצע המתנות הגדול של 'דרשו' ו'אחינו' חוזר לרגל חודש אלול. תורמים לפעילות הקירוב והחיזוק של 'אחינו' וזוכים במתנות מ'דרשו'

* כזיכה רבה, פורמט רגיל, 19 חוברות

* כזיכה רבה, פורמט כים, 38 חוברות

פרטים בעמודים 16-17

ההליכה עד ה'קלויז' של רבי נפתלי, היתה ארוכה מהלך של שעות רבות בדרך מושלגת, וכל הדרך, הרגשתו היתה נוראה. הוא צייר לעצמו כיצד הוא עומד לפני רבי נפתלי, וכולו מסמיק מבושה ולאחר מכן מחוויר מרוב פחד, ובסוף בקול רועד ובאימה יתירה, הוא מוציא מפיו את המילים...

הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א: כך מתכוננים לסליחות

ובאימה יתירה הוא מוציא מפיו את המילים: "שיקרתי לכבוד הרב". כך הוא הולך והולך, כאשר כל פסיעה עבורו היא מעשה של מסירות נפש, שנעשה אך ורק מכיוון שכך ציוה עליו הסבא לעשות. כשהגיע למקומו של רבי נפתלי, וכבר עמד להיכנס אליו, השיגו בחור מהישיבה שהמתין לו, ואמר לו: "הסבא שלח אותי לכאן כעת בכרכרה מיוחדת כדי להשיג אותך ולומר לך שתחזור מיד..." חזר הבחור אל הסבא כשכולו אומר תמיהה, והסבא הסביר לו: "לא רציתי לגרום לך בושת פנים, רק רציתי לנקותך ולעקור ממך את זוהמת השקר. כיון שראיתי שהיית מוכן במסירות נפש ללכת - אזי די בזאת!". בעל המעשה היה מסיים ואומר: "זו היתה דרך החינוך של סלבודקה!" כשמתבוננים, מבין כל אחד שלבוא לפני גדול הדור כרבי נפתלי ולומר לו: "שיקרתי לך" או "לא התפללתי מנחה", זהו דבר איום ונורא. והנה עוד זמן מועט יעמוד כל אחד מאיתנו לפני הריבונו של עולם, ימנה לפניו רשימה שלימה של עוונות וחטאים: "אשמנו, בגדנו, כזבנו וכו'", ויבקש ממנו מחילה עליהם. היה צריך להיות, אם כן, שנחוש לכל הפחות כמו אותו בחור ששיקר לרבי נפתלי ונדרש להודות בפניו על כך. כיצד יתכן שאיננו חשים כך? הלא דבר הוא! התשובה היא, שרגשות הבושה והביזון שחש אותו בחור, נבעו מכך שחשב שהוא אמור לעמוד לפני רבי נפתלי פנים מול פנים,

בעוד כמה שעות ניגש כולנו לאמירת 'סליחות'. נצייר לעצמנו מה היה קורה אילו היינו צריכים לגשת לחבר, וכל שכן אל רב, אחרי שהכרנו באמת בעובדה שפגענו בו, ולבקש ממנו מחילה. הרי ודאי היה הדבר קשה בעינינו ובלתי נעים עד מאוד. ישנו מעשה מופלא שסיפר אחד מגדולי תלמידי הסבא מסלבודקה, תלמיד חכם גדול.

בצעירותו למד בישיבת סלבודקה, ובאותה תקופה היה הגאון רבי נפתלי אמשטרדם זצ"ל, מאדירי התורה שבאותו דור, מגיע מידי פעם לישיבת סלבודקה ולומד עם בחורים. גם למיודענו, בעל המעשה, היתה קביעות של לימוד עמו. והנה שקידתו ויגיעתו בתורה של אותו בחור היו לשם דבר. כל כולו היה שקוע בלימוד, והיה שוכח עולם ומלואו. לפעמים גרם הדבר ששכח להתפלל תפילת מנחה. הדבר העיקר עליו, והלך הוא לרבי נפתלי לבקש תיקון על כך.

הוא פנה אל רבו ושאל ממנו לתת לו עצה וסגולה נגד השכחה. "מה אתה שוכח?", שאל הגר"נ, והבחור ענה: "אני שוכח לפעמים להתפלל מנחה".

נעץ בו רבי נפתלי שתי עיניים תמהות, מבטו היה איום ואמר בחרדה: "לגמרי שוכח אתה להתפלל, או רק בציבור אתה שוכח להתפלל?" מרוב פחד ממבטו החודר מיהר הבחור לענות: "אני רק שוכח להתפלל בציבור..." נרגע קצת רבי נפתלי ואמר: "שעבד עצמך להתפלל תמיד בישיבה".

לאחר שיצא מלפני רבו, חש הבחור נקיפות מצפון. סוף כל סוף הוא שיקר לרבי נפתלי. הלך אל הסבא מסלבודקה וסיפר לו את הדברים. שמע הסבא את הדברים, וגער בו: "שקרן! הונית דעתו של אדם גדול וצדיק. לך לרבי נפתלי והודה על האמת!"

בתחילה ניסה לסרב מרוב הפחד ממבטו של רבי נפתלי, כשישמע שלא אמר את כל האמת, אבל הסבא גזר עליו שבאם לא יציית לו, אסור לו לדרוך על מפתן ביתו!

קיבל הבחור את גזירת הסבא בהכנעה, ופנה ללכת אל רבי נפתלי ככלי מלא בושה.

ההליכה עד ה'קלויז' של רבי נפתלי היתה ארוכה מהלך של שעות רבות בדרך מושלגת, וכל הדרך - כך הוא מתאר - הרגשתו היתה נוראה. הוא צייר לעצמו כיצד הוא עומד לפני רבי נפתלי וכולו מסמיק מבושה ולאחר מכן מחוויר מרוב פחד, ובסוף בקול רועד

כאשר חזרתי ארצה, שאלתי את מרן כיצד חרג ממנהגו והעניק מכתב למוסד זה, בעוד שלמוסדות תורה גדולים ממנו נמנע מלכתוב המלצה. בקשתי לדעת האם למוסד הנ"ל יש חשיבות מיוחדת. תשובתו של מרן היתה קצרה: "בפני דמעות אינני מסוגל לעמוד"...

הרב שלמה לורניץ, על הדרכתו ודרכי פעולתו של מרן הרב מבריסק, הגרי"ז סולובייציק זצ"ל

העקביות והדביקות במטרה היו מתכונותיו הבולטות של מרן. כאשר לקח על עצמו משימה, לא היה כח בעולם שהיה מסוגל להניאו מביצוע הדבר. הוא לא התחשב בשום מכשול טבעי. גם אם ההיגיון ציוה להרים ידיים, הוא לא הושפע מכך, הוא ראה רק את המטרה הקדושה ושם את מבטחו בה'.

את הסיפור דלהלן סיפר לי מרן בעת שהתנהלה המערכה נגד חוק 'שרות לאומי' לבנות, בשנת תשי"ג. המאבק היה כבד, ובהוראת גדולי הדור, ובתוכם גם מרן, נערכה הפגנה גדולה בירושלים, שכמוה לא היתה. בהפגנה השתתפו כמעט כל גדולי הדור, וביניהם גם מרן, האדמו"ר הזקן מבעלז, האדמו"ר מגור והגאון מטשעביץ, אשר מעולם לא נטלו חלק בהפגנות. אך כידוע, למרות כל המאבקים התקבל החוק בקריאה שלישית בכנסת.

לאחר שהחוק התקבל, נכנסתי כדרכי למרן כדי לדווח לו על הנעשה. הוא שאל אותי, אם ניתן עוד לעשות משהו כדי לבטל את החוק. תשובתי היתה: שום דבר. לא נשאר עוד רעיון שלא ניסינו אותו, עשינו כל מה שניתן לעשות בארץ ובחו"ל, אך ללא הועיל.

אמר לי מרן: "חז"ל מלמדים אותנו (ברכות י.), שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. והכוונה כאן היא, אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם - ממש".

הוא ראה שלא הבנתי את כוונתו, ואמר: "אסביר לך מה הכוונה בדברי, על ידי מעשה שהיה בהיותי בבריסק". זמן קצר לפני ראש השנה, נודע לו כי גבאי בית הכנסת הגדול, החליטו לשנות את מקומה של המקהלה שליוותה את החזן. עד אז עמדה המקהלה סמוך לחזן, ומעכשיו היתה אמורה לעמוד בגלריה, כדרכם של המשכילים. השעה היתה מאוחרת, וכבר לא היה סיפק בידו להזמין את הגבאים ולהניאם מהמעשה, אך בליבו הוא גמר אומר שלא לאפשר למקהלה לשנות את מקומה.

מרן הדגיש בפני, כי הוא לא שקל אם יש כאן ענין של איסור. הוא הבין שהגבאים אינם מתכוונים לשם שמים, וכל רצונם הוא רק להכניס לבית הכנסת את המודרניזציה, ולחקות את בתי הכנסת היותר 'מתקדמים'.

בראש השנה הגיע מרן לבית הכנסת. המקהלה תפסה את מקומה בגלריה המוגבהת, כרצון הגבאים. "ידעתי", סיפר לי מרן, "כי הגבאים לא יצייתו לי, לכן עליתי לגלריה ופניתי ישירות לאנשי המקהלה, ואמרתי להם: "רדו! אתם לא תשירו כאן!". חברי המקהלה, שהיו

בעלי-בתים פשוטים וילדים, צייתו לדברי, כמובן, וחזרו למקומם הקודם.

לאחר שירדו, ציוו עליהם הגבאים לחזור ולעלות, והם עשו כדבריהם. מרן עלה שוב והורה להם לרדת, והם ירדו. כך נשנה הדבר פעמים רבות, עולים ויורדים, עולים ויורדים, מרן היה עולה בכל פעם ומורה להם לרדת.

"חשבת י" - סיפר מרן - "כיצד אשיג את מבוקשי? מה עוד יכול אני לעשות? כמה פעמים אוכל לחזור על התרגיל הזה? החלטתי, שכל עוד יש בכוחי לעלות, אעלה ואצווה על המקהלה לרדת. לאחר מספר פעמים שיערתי בנפשי, שזוהי הפעם האחרונה, ויותר לא יהיה לי כוח לעלות. עליתי שוב, גערתי באנשי המקהלה והוריתי להם לרדת. ומיד כשהם ירדו, באו הגבאים והורו להם לעלות".

באותו רגע נפתחו חלונות עזרת הנשים, והנשים, ביניהן גם נשות הגבאים, החלו צועקות בקול רם: "איזו חוצפה נגד הרב!".

"מה שלא השגתי בכוחות עצמי" - סיכם מרן - "השגתי בצעקותיהן של הנשים, והמקהלה נשארה על מקומה למטה".

כשסיים את הסיפור, אמר לי מרן: "במקרה כזה, אתה בודאי היית מת'אש, ואומר 'מה עוד לא נעשה'... אינני יודע כמה עשרות פעמים עליתי כדי להוריד את המקהלה. אם כן, מה יכולתי להועיל בכך שאעלה עוד פעם להוריד את המקהלה? מה יכולתי לעשות שלא עשיתי בפעולותי הקודמות

מרן נמנע באופן עקרוני מכתבת מכתבי המלצה למוסדות לשם איסוף כספים, יהיה מי שיהיה. לכן באחד ממסעותי לארה"ב, הופתעתי לראות את ר' חנוך קרונז'ק, שניהל מוסד קטן יחסית, כשבידו מכתב המלצה ממרן

מרן הסכים, והבטיחו כי לא יאונה לו כל רע. העו"ד עשה כפי שאמר - כשנודמנה לו שעת הכושר, הוציא את התיק המרשיע מן הארכיון והעלה אותו באש, והודות לכך לא התקיים כלל משפטו של אותו יהודי מבריסק.

שערי דמעות לא ננעלו

עקביותו של מרן היתה לשם דבר, אך מאידך גיסא היה לבו פתוח כאולם, וכאשר בא לפניו יהודי בדמעותיו - היה מרן מעביר על מדותיו.

מרן נמנע באופן עקרוני מכתבת מכתבי המלצה למוסדות לשם איסוף כספים, יהיה מי שיהיה. לכן באחד ממסעותי לארה"ב, הופתעתי לראות את ר' חנוך קרונז'ק, שניהל מוסד קטן יחסית, כשבידו מכתב המלצה ממרן.

כאשר חזרתי ארצה שאלתי את מרן לפשר הדבר, כיצד חרג ממנהגו והעניק מכתב למוסד זה, בעוד שלמוסדות תורה גדולים ממנו נמנע מלכתוב המלצה. בקשתי לדעת האם למוסד הנ"ל יש חשיבות מיוחדת.

תשובתו של מרן היתה קצרה: "בפני דמעות אינני מסוגל לעמוד. ר' חנוך אשר ראה כי המוסד עומד לפני קריסה, בכה לפני...".

משכורת - כן, מתנות - לא

מרן הקפיד מאוד לא להנות ממתנת חנם, כמאמר החכם מכל אדם (משלי טו, כז): "שונא מתנות יחיה". הסיפור דלהלן מתאר לנו, כיצד גם במצב קשה ביותר, לא הסכים לקבל מתנת בשר ודם.

כאשר הגיע מרן ארצה בשנת תש"א, יחד עם מו"ר ראש ישיבת מיר הגרא"י פינקל, יצאה משלחת, ובתוכם גם אני (הייתי אז עדיין בחור בישיבת 'היכל התלמוד' בת"א), כדי לקבל את פניהם בנמל חיפה, לשם הגיעו במונית מראס-אל-נקורה, (בנמל חיפה שכנו משרדי

אבל אני קיימתי את דברי חז"ל: 'אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם', כפי הפשט שאני מבין - על צוארו ממש! אפילו אז לא ימנע עצמו מן הרחמים. כל עוד לא נערך המשפט, שוכרים את עורכי הדין הטובים ביותר. אבל לאחר המשפט, כאשר דינו של הנאשם כבר נחרץ למיתה, והחרב החדה כבר מונחת על צווארו כדי לבצע את גזר הדין - מה עוד ניתן לעשות?

על כך אומרים חז"ל: אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם - ממש, אל ימנע עצמו מן הרחמים. אסור להת"יאש! הישועה באה שלא כדרך הטבע. אם האדם אינו מת"יאש, אלא עושה את הכל עד כלות הכוחות - הקב"ה מושיעו. "אני אומר לך", סיים מרן, "תמשיכו לפעול ותעשו דברים, אפילו אם לפי ההיגיון אין בהם כל תועלת, ולבסוף הגזירה תתבטל".

קיימנו את דברי מרן, המשכנו במאבק נגד חוק השרות הלאומי, וכידוע, עד היום החוק לא בוצע, ואנו מקווים שלעולם לא יבוצע. דבריו אלו היו עבורי שיעור מאלף בהלכות עסקנות. עד אז סברתי, כי שיעור חובת ההשתדלות הוא רק עד כמה שההיגיון והשכל נותנים תקווה, שהדבר יביא תועלת. אבל לאחר שכבר כלו כל הקיצין, וכל מה שיעשה עוד יהיה לבטלה ויעמיד אותנו, לכאורה, במבט מגוחך, אין חובה לפעול. אבל ממרן למדתי שאין לוותר, ולא רק בפרשת 'השרות הלאומי', אלא בכל דבר. למדתי, כי יש לפעול לא רק עד גבול ההיגיון ובדרך הטבע, אלא צריך לעשות את הכל, ואז, לבסוף, הישועה באה שלא בדרך הטבע.

סיפר לי הגרמ"ד: יהודי מתושבי בריסק, בעל משפחה גדולה, התעסק למחייתו בעסקי יבוא ויצוא בדים, ונתפס בידי אנשי השלטון על עבירות מכס. הוא היה עלול לקבל עונש חמור מאד, עד כדי גלות עם עבודת פרך למשך שנים רבות בסיביר הקפואה.

מיד כאשר שמע על כך מרן, זימן אליו בדחיפות עורך דין גדול, וסיפר לו, כי לדאבונו, הוא עצמו נתפס בעבירה על חוק המכס, ועליו לעמוד בימים הקרובים למשפט חמור, ונפשו בשאלתו מה יעשה.

אותו עורך דין, על אף ששנה ופרש, נבהל לשמע הדברים, דמו קפא בעורקיו, והוא לחש באוזני מרן, כי לאור ניסיונו הרב במקרים מעין אלו, הרי שמצבו חסר סיכוי. אולם עצה אחת ויחידה יש בידו: הוא מקבל על עצמו להיכנס לארכיון בית המשפט, בו רוחשים לו אימון רב, ולגנוב משם את 'תיק האשמה'. למרות שבפעולה זו הוא מסכן את עצמו, מאחר שאם יתפסוהו יהיה עונשו נורא ואיום, בכל זאת עבור הצלת הרב מבריסק, מוכן הוא למסור את נפשו.

לאחר שגמר לפרט את תכנית ההצלה הנועזת, גילה לו מרן הגר"י, כי למעשה הנידון אינו הוא, אלא איש פלוני מתושבי העיר, ורק כדי לשמוע ממנו דרך הצלה, התיר לעצמו לשנות בדיבורו. כמובן, לאחר שהעורך-דין שמע זאת, הוא מיאן לעשות את הדבר ולסכן את עצמו למען יהודי זה, אך מרן טרח להסביר לו, כי צערו של הלה הוא צערו הפרטי ממש, כי מטבעו הוא מיצר על צרה של יהודי, והצלתו של הנידון היא כהצלת גופו ממש. הדברים פעלו על ליבו של העו"ד, אך הוא התנה עם הרב שיקבל ממנו הבטחה וברכה שחלילה לא ייתפס ולא ירע לו.

רחמים

מסע הקודש של קופת העיר

מרא דטהרות מרן

הגר"י
פישהוף

שליט"א

שר היראה מרן

הגר"ב
פינקל

שליט"א

עמוד התפילה מרן

הגר"ש
גלאי

שליט"א

הקויטעל ששלח רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א למסע רחמים שאלי בוילנא שע"י קופת העיר

יעתירו בוילנא בימי הרחמים והסליחות על תורמי קופת העיר לשנה טובה ומתוקה ויזכירו כל שם ושם מתורמי קופת העיר בפרטות בתוככי הציון הקדוש בוילנא

מסע הקודש לויילנא

לכבוד הגאונים
שליחי קופת העיר

הגר"י שליט"א
הגר"ב שליט"א
הגר"ש שליט"א

היוצאים להעתיר בציון אדונינו הגר"א בוילנא נא להעתיר עליי לשנה טובה ומתוקה

השם: _____
הבקשה המיוחדת: _____

מסע הקודש לויילנא

לכבוד הגאונים
שליחי קופת העיר

הגר"י שליט"א
הגר"ב שליט"א
הגר"ש שליט"א

היוצאים להעתיר בציון אדונינו הגר"א בוילנא נא להעתיר עליי לשנה טובה ומתוקה

השם: _____
הבקשה המיוחדת: _____

מסע הקודש לויילנא

לכבוד הגאונים
שליחי קופת העיר

הגר"י שליט"א
הגר"ב שליט"א
הגר"ש שליט"א

היוצאים להעתיר בציון אדונינו הגר"א בוילנא נא להעתיר עליי לשנה טובה ומתוקה

השם: _____
הבקשה המיוחדת: _____

לכבוד הגאונים
שליחי קופת העיר

מרא דטהרות מרן
הגר"י
פישהוף
שליט"א

שר היראה מרן
הגר"ב
פינקל
שליט"א

עמוד התפילה מרן
הגר"ש
גלאי
שליט"א

היוצאים להעתיר בציון אדונינו הגר"א בוילנא נא להעתיר עליי לשנה טובה ומתוקה

השם: _____
הבקשה המיוחדת: _____

הקויטעל ששלח פאר הדור והדור מרן ראש הישיבה הגר"ב' ד פורסקי שליט"א למסע רחמים שאלי בוילנא שע"י קופת העיר

הקויטעל ששלח פאר הדור והדור מרן ראש הישיבה הגר"ב' מ אורחי שליט"א למסע רחמים שאלי בוילנא שע"י קופת העיר

הקויטעל ששלח פוסק הדור מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א למסע רחמים שאלי בוילנא שע"י קופת העיר

שייערך ביום ב' כ"ג אלול במטוס פרטי שכולו קודש
למסע (גברים ונשים)
עלות ההצטרפות 2500 ש"ח

ניתן להצטרף
למסע הקודש
לויילנא

שאלו

פנת העיר לזילנא

תחמים שאלו

מסע הקודש לזילנא

ע"י רביתנו שריו החזרה
התפילה והיראה
על תורמי קופת העיר
לגזור שנה טובה ומתוקה
ולחתום על שטר מובטחים לחיים
בציון הק' בוילנא

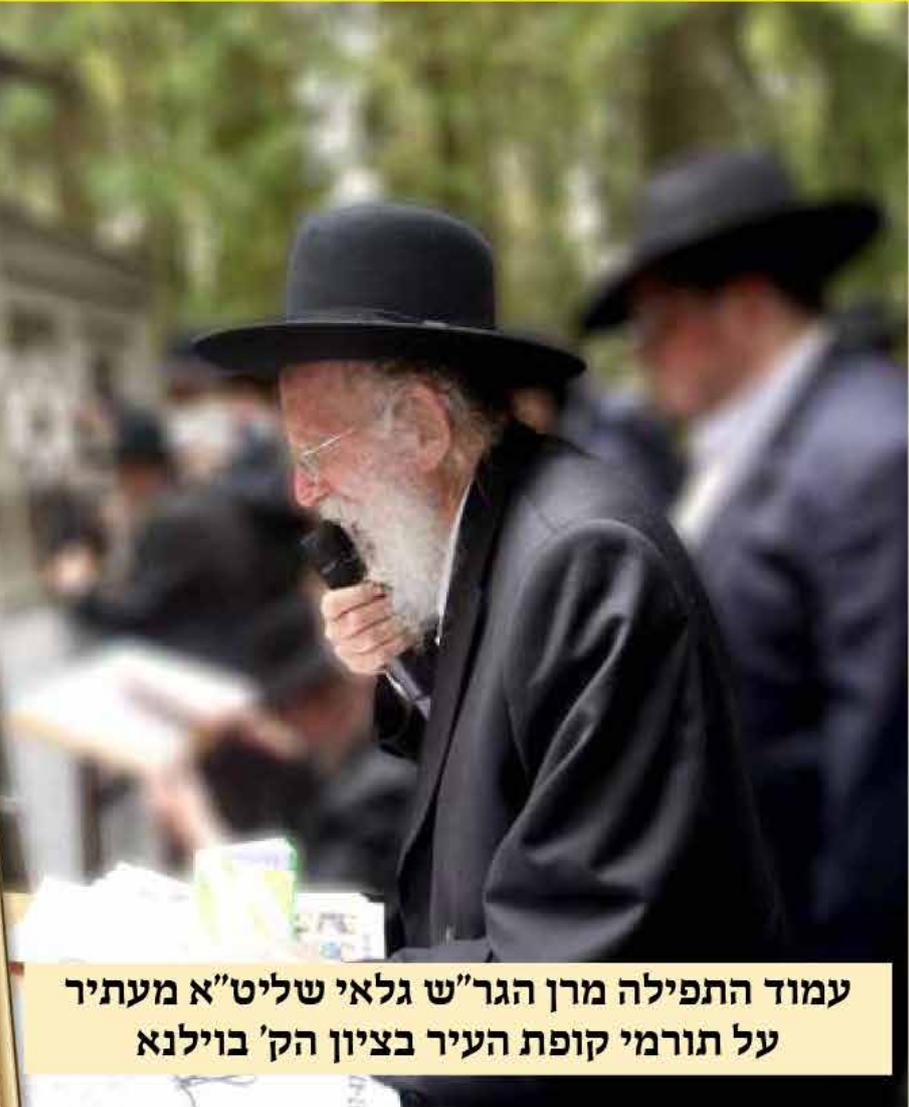
כ"ג אלול - תשפ"ג

זילנא, ימי הדתמים והסליחות
קרב ראש השנה תשפ"ג

צובטחים לרחיים

רבותינו שליט"א יחתמו בתוך
הציון הק' על שטר
"מובטחים לחיים - תשפ"ג"
עבור המקבלים על עצמם עול אחזקת
משפחה נזקקת אחת לחודש אחד.

החובים בלוי חלת מוילנא...
אם תרם כסף...
לחובי הק"ק...
אליהם...
ובמיוחד...
גם...
לא ירחיב...
אם...
הקנייתם...
החובות...
אשר...
דעת...
שטר...

עמוד התפילה מרן הגר"ש גלאי שליט"א מעתיר על תורמי קופת העיר בציון הק' בוילנא

1800 - 39 - 47 - 47

לקח מראש מקדמה של כמה משכורות ויצא לבלות... כמובן, ניצל את ההזדמנות של 'פעם בחיים' לשהות במלונות פאר, ולקנות דברי חמדה עד שכל כספו תם, וזאת חוץ מכסף נוסף, בשווי כמה משכורות, שלווה מאחרים לצורך מלוי תאוות לבו...

הגאון הרב ברוך רוזנבלום שליט"א על השבוע המיוחד

באניה, לחופשה מסביב לעולם".

לקח מראש מקדמה של כמה משכורות ויצא לבלות... כמובן, ניצל את ההזדמנות של 'פעם בחיים' לשהות במלונות פאר, ולקנות דברי חמדה עד שכל כספו תם, וזאת חוץ מכסף נוסף, בשווי כמה משכורות, שלווה מאחרים לצורך מלוי תאוות לבו.

בהגיעו בחזרה לביתו, שלושה חודשים לפני המועד בו עליו להגיש את הגביע למלך, נאלץ לקחת מקופת המדינה זהב רב, רק כדי לשלם את חובותיו העצומים...

חודש ימים לפני תום השנה מתקשר האחראי ומתעניין: "כיצד מתקדמת הכנת הגביע? האם כבר הושלמה הכנתו?"

- "אוי ואבוי!" ספק הצורף את כפיו, עוד חודש עלי להגיש למלך את הגביע, ועדין לא התחלתי... ולא זו בלבד אלא שכבר לקחתי סכום גדול מהקופה לצורך תשלום חובותיי... מה עושים עכשיו?"

ניגש הצורף לאוצר המדינה, וביקש מהשר הממונה כמות קטנה של זהב ועוד כמה יהלומים קטנים. לפליאתו של השר - השיב: "אני הולך להשתמש בזה כדי להוסיף איזושהי תוספת קטנה לצורך מראהו המושלם של הגביע..."

במשך החודש הזה עמל הצורף והכין גביעון קטנטן, מהגודל שאתם מכירים: יש היום בכל החנויות לכלי כסף סוג של משפך שמחלק את היין לגביעונים קטנים... כזה גביע יכול היה הצורף להספיק להכין בזמן שנותר לרשותו...

אמנם חשוב להדגיש: הגביע היה מיוחד ביופיו! עין לא ראתה גביע מחוטב ומפואר שכזה! כל מי שהביט עליו היה מתפעל ומתרגש

הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל מביא, כי בכל יום מימות השבוע האחרון של השנה, ניתן לתקן את כל הימים המקבילים שבמהלך השנה שחלפה: ביום ראשון האחרון של השנה, ניתן לתקן את כל ימי ראשון שהיו כל השנה וכן הלאה.

בשבת האחרונה של השנה, ניתן לתקן את כל שבתות השנה. על כן חשוב מאד לנצל את השבת הזאת: ראשית כל, לקבל אותה מוקדם ולא ברגע האחרון. להרוויח עוד כמה דקות של שבת קודש. ובעיקר לנצל אותה ללימוד תורה. כל מילה של לימוד תורה בשבת - כותב ה'בן איש חי' - שווה פי אלף מאשר ביום חול! כמה רווחים עצומים נוכל להרוויח אם אכן נשכיל לנצל את השבת שלפנינו!

השאלה המרכזית היא, מה באמת אפשר לעשות בשבוע האחרון הזה? האם ניתן לעשות 'מהפך' בשבוע אחד?

המגייד מדובנא מביא על כך משל, המובא בספר 'שערי ארמון', כשהוא מוטעם בטוב טעם ודעת:

מלך גדול תכנן לערוך משתה מפואר לכל שריו. הוא חפץ שבמשתה תהיה אטרקציה מיוחדת, שתפעים את לבות כל המשתתפים. החליט להעמיד על שולחנו גביע מפואר, עשוי מזהב טהור, משובץ ביהלומים, מחוטב בחיטובים, מעשה אמן.

יועציו המליצו לו על צורף יחיד ומיוחד, שבכוחו ליצור גביע כזה שעין לא ראתה כמוהו!

הצורף הוזמן ברוב כבוד לארמון המלך, ולאחר שהמלך תאר בפניו את המטרה שלשמה הוזמן, שאל אותו המלך: "כמה זמן ייקח לך לעשות גביע שכזה?"

לאחר מחשבה, נענה הצורף ואמר: "ששה חודשים, אדוני המלך!" פנה אליו המלך ואמר לו: "הסכנת ושמע היטב! קח לך שנה שלימה תחת חצי השנה שאמרת. במשך השנה תקבל מדי חודש משכורת שמנה מקופת ארמון המלוכה, כדי שתהיה פנוי מכל טירדה, ותוכל להתמסר אך ורק ליצור הגביע. כמו כן, הנה עומד כאן לפניך שר האוצר. ממנו תוכל לבקש כל כמות זהב שהנך זקוק לה, וכן את כל היהלומים הנדרשים לשיבוץ בגביע".

מיהר הצורף לביתו לספר לאשתו את הבשורה המשמחת, ותוך כדי דיבור הוסיף ואמר לה: "דעי לך, שבאמת הזמן הדרוש לי להכנת הגביע הוא שלושה חודשים בלבד... רק ליתר ביטחון אמרתי למלך חצי שנה, והוא אף הוסיף ונתן לי שנה שלמה..."

"והיות ויש לנו המון זמן" - הוסיף - "בואי ננצל את ההזדמנות ונצא,

המלך התרגש מאוד... שנה
שלימה של עבודה... הוא פותח
את העטיפה הראשונה ברעדה,
לאחריה את השניה, פותח
קרטון ועוד קרטון ולא מביין
מה הולך כאן... הוא ממשיך
לפתוח קלקר ועוד קלקר עד
שבקושי הוא מצליח למצוא
בפנים צלופן עם הגביעון הקטן...
המלך כמעט והתעלף...

לה'. בידינו להקפיד במשך השבוע הזה על כל התפילות, על כל
הברכות, להרבות בלימוד תורה, להרבות בחסד, להקפיד לא לדבר
לשון הרע.

כשנתיצב כך לפני הקב"ה, והוא ישאל אותנו: "היכן הגביע?" יהיה
לנו איזשהו פתחון פה להשיב: "רבונו של עולם! הסתכל על השבוע
האחרון... הסתכל על יפיו של 'הגביע הקטן'... שבוע זה יהיה,
בעזרת ה', פורמט קטן לקראת השנה הבאה..."

אם נשכיל לנצל את הזמן וליצר, לכל הפחות 'גביע קטן' במהלך
השבוע שלפנינו, על ידי התבוננות יתירה על מעשינו והליכותינו,
ונאמר לבורא עולם כי התנהגותנו בשבוע זה הינה 'דוגמית'
לשאיפותינו הגדולות לקראת השנה הבאה - נוכל להיות בע"ה,
סמוכים ובטוחים שנכתב ונחתם בספרם של צדיקים גמורים, אמן
ואמן.

(מתוך 'דורש טוב' אלול)

ממראהו! סוף כל סוף היה הצורף אמן יחיד ומיוחד במלאכתו! אבל
מה יהיה עם הגודל?

עטף הצורף את הגביע בצלופן ובעוד צלופן, הכניס בקלקר ובעוד
קלקר, בקרטון ובעוד קרטון, עטף בניר עטיפה ובעוד נייר עטיפה,
קשר סרטים צבעוניים, והגיע למלך...

המלך התרגש מאוד... שנה שלימה של עבודה... הוא פותח את
העטיפה הראשונה ברעדה, לאחריה את השניה, פותח קרטון ועוד
קרטון ולא מביין מה הולך כאן... הוא ממשיך לפתוח קלקר ועוד
קלקר עד שבקושי הוא מצליח למצוא בפנים צלופן עם הגביעון
הקטן...

המלך כמעט והתעלף...

"מה זה?" הוא שואל

"גביע!", משיב הצורף.

- "אתה צוחק עלי?"

- "אדוני המלך! ראשית כל תסתכל עליו כמה דקות, אחר כך נדבר..."
מביט המלך על הגביע, ומתפעל מאוד ממראהו. היהלומים הקטנים
השתלבו באופן מיוחד במינו בריקועי הזהב העדינים. אין כמוהו
ליופי.

- "עכשיו יעביר אדוני המלך את הגביע בין שריו המשתתפים
באירוע, למען יזונו גם הם את עיניהם ממראהו", ביקש הצורף.

הגביע עבר מיד ליד, וכולם פה אחד, הביעו את התפעלותם ממראהו
הנהדר.

פנה המלך לצורף ואמר לו: "הכל טוב ויפה! אבל היכן הגביע?"

נענה הצורף ואמר: "לא אכחד מאדוני המלך. אין גביע! אחד עשר
חודשים התהוללתי! נטלתי כספים מאוצר המלך כדי להסתובב
בעולם ולמלא את תאוותי. בחודש האחרון 'תפסתי את עצמי',
והכנתי 'פורמט קטן' לגביע האמיתי אותו אכין למלך, אם אך ייתן בי
אמון, וזאת למרות שאין הוא מגיע לי".

הנמשל, אומר המוגיד מדובנא: אנו קרבים לראש השנה. בעוד שבוע
נתייצב כולנו לדין. אחד עשר חודשים ושלושה שבועות לא עשינו
דבר...

אך בידינו נותר שבוע אחד. אחרון.

בידינו להכין בו 'גביע קטן'... גביע קטן שכולו מוקדש למלך, קודש

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

לפני כשמונה שנים, יותר משלושים שנה מאותו אירוע, מתקשר אלי אברך ירושלמי שאף הזדהה בשמו. "הרב, אתה זוכר את הסיפור עם הארנק? אתה זוכר שחשדת בנער פלוני?" אמרתי: ודאי שאני זוכר. אם את הגניבה עצמה לא הייתי זוכר, את המפגש עם האב אי אפשר לשכוח...

רב העיר כרמיאל, הגאון רבי אברהם מרגלית שליט"א - כיצד עורכים חשבון נפש?

איזו 'מקלחת' קיבלתי! "אינך מתבייש? אתה חושד ב'בן יקר' שלי, הישר והתמים? הוא אינו נוגע במה שאינו שלו. כלך לך אצל שכמותך...". הייתי בוש ונכלם, וגם נפחד. לא ידעתי היכן לקבור את עצמי. ובכל זאת, לפני שעזבתי ביקשתי מהאב בבושת פנים, שאם לא אכפת לו, ינסה לברר זאת בעדינות עם בנו כשיפגשנו. אינני יודע אם עשה זאת, על פי תגובתו סביר מאד שלא. וגם אם כן, ברור מה הייתה תשובת הבן.

הדבר ארע לפני כארבעים וחמש שנה.

לפני כשמונה שנים, יותר משלושים שנה מאותו אירוע, מתקשר אלי אברך ירושלמי, שאף הזדהה בשמו. "הרב, אתה זוכר את הסיפור עם הארנק, אתה זוכר שחשדת בנער פלוני?" אמרתי: ודאי שאני זוכר. אם את הגניבה עצמה לא הייתי זוכר, את המפגש עם האב אי אפשר לשכוח...

המשיך האברך ואמר: "ובכן הרב, חשדך היה מוצדק. הנער הוא זה ששלח ידו בכסףך.

"הוא כבר בעל בעמיו, נשוי, בעל משפחה גדולה. אך למרבה הצער הוא עובר סבל. לאחרונה ניסה לחשוב מה זאת עשה אלוקים לו. התחיל לשחזר את מהלך חייו, הלך 'רוורס' עוד ועוד, ואז הגיע לאותו מעשה.

"האברך מתבייש לדבר עם הרב בעצמו, וביקש ממני לעשות זאת במקומו. לא היה לו אומץ להתקשר". המשיך האברך וביקש בתחנונים: "אנא, סלח לאותו יהודי!". אמרתי לו: אני נרעש ונרגש בעצמי שכחתי מהסיפור זה מכבר.

לפני זמן קצר קיבלתי טלפון מאמי תחי', תוך כדי השיחה נכנסה שיחה נוספת.

להורי היתה בעבר חנות מכולת ברכוב תחכמוני בירושלים. המתקשר היה ככל הנראה אברך, הוא שואל את אמי האם הם אלו שהיתה להם חנות. לפי תגובותיה ותשובותיה הבנתי את נושא השיחה.

ליד החנות היה תלמוד תורה גדול. הילדים היו נכנסים מדי פעם לחנות, כדי לקנות לעצמם דברי מאכל. כשהיה קטן, והיה זה לפני עשרות שנים, נטל האיש מדי פעם דברים בלי לשלם עליהם. לדעתו מחירים הגיע לכחמישים שקלים. הוא שאל כיצד יכול הוא להשיב לה את הכסף. אמי ענתה שיתן את הכסף לצדקה, והיא מוחלת לו בלב שלם.

זהו סיפור קטן שרק ממחיש כיצד ניגשים לימים אלו. לא די באמירת סליחות ובשמיעת קול שופר. צריך לעשות חשבון נפש פרקטי. לא לעסוק רק בענייני נוסח התפילה, אם אדם אמר "האל-הקדוש" במקום "המלך" - האם צריך לחזור וכדומה. צריך לתרגם את הדברים הלכה למעשה.

לפחות, יש לערוך חשבון נפש כל יום לפני השינה, מה עשיתי היום, האם הכל היה כשורה? "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב". זהו הזמן המתאים ביותר לשדרג את מערכת היחסים עם ריבונו של עולם.

הסיפור עם אמי הזכיר לי שבדידי הווה עובדא. סיפור מצמרר.

כשהייתי נער צעיר למדתי בישיבה בשכונת בית וגן. היתה זו ישיבה קטנה מאוד. אמנם, שמה היה 'שם עולם', אבל באמת לא היתה זו ישיבה בעלת שם עולמי. סך הכל היינו שמונה-תשעה תלמידים. ממש מיניאטורה...

היתה זו ישיבה חסידית. רוב התלמידים היו לבושים בבגד עליון גם בזמן הלימוד. אני הייתי לובש חליפה רק לתפילה. והנה, יום אחד אני ניגש לקחת את החליפה מהמתלה עליו הייתי רגיל לתלותה, לתדהמתי גיליתי שהארנק שהיה בה - נעלם. שוד ושבר. שתי הלירות, כל רכושי, נגנבו!

פתאום נזכרתי שלפני כן ראיתי נער אחד מבני השכונה מסתובב בין המעילים. אמרתי, ודאי הוא זה שנטל את ארנקי. אחרי תפילת ערבית הלכתי לביתו של אותו הבחור, ובקשתי לדבר עם אביו. סיפרתי לו בעדינות את הסיפור ועל כך שאני חושד בבנו.

**כל ענין התשובה הנו פלא גדול.
בדיני בשר ודם, עד כמה שאדם
יתחרט ויצטער על מעשיו,
הדבר לא יועיל לו למחוק את
חטאו. לכל היותר השופט
יתחשב בכך, ויוסיף את חרטתו
לנסיבות המקילות. הקב"ה
בחסדו מקבל תשובת רשעים
ומוחק את חטאיהם, ולא עוד
אלא שהזדונות הופכים לזכויות**

עלינו לחשוב, עוד יום מימי הרחמים והסליחות עובר, עוד יום עובר. האם עשינו דברים שתורמים לקיומו ולהתפתחותו של היקום? האם עשינו דברים שתרמו לרוחניותנו אנו? או שמא חלילה עשינו פעולות שגרמו לנסיגה בדרגתנו.

עצם ההגעה לשיעור תורה, גם בלי הלימוד עצמו, נחשבת לזכות גדולה

הרש"ש, רבי שלום שרעבי, מגדולי המקובלים שבירושלים, היה מוסר שיעור קבוע לבעלי בתים אחרי תפילת ערבית. אחד המשתתפים היה יהודי שעמל קשה לפרנסתו במשך כל היום. כשאך הגיע לשיעור והתיישב, היה נרדם מיד. כך ישן שנת ישרים עד סיום השיעור.

למרות שהשתדל מאוד, ועשה כל מאמץ כדי להישאר ערני ולו לפרק זמן קצר, הדבר לא עלה בידו.

בסופו של דבר גמלה בלבו החלטה לעשות לדבר סוף. אין בכך כל טעם, וזאת מלבד התחושה הלא נעימה כלפי מגיד השיעור, הרש"ש.

הרש"ש, שכאמור היה מגדולי המקובלים, קרא את מחשבותיו של היהודי.

כשהגיע לשיעור, אמר לו: בוא נא, שב בבקשה על כסאי. היהודי נחרד, הוא, היהודי הפשוט, ישב על כסאו של הצדיק? אבל הרש"ש התעקש. לא היתה ברירה, צדיק גוזר. התיישב האיש על הכסא, ומיד, כדרכו בקודש, נעצמו שמורות עיניו והוא ישן שנת ישרים.

בחלומו, והנה הוא עומד לפני בית דין של מעלה. מאזניים ענקיים מוצבים, ועליהם מעמיסים קרונות קרונות של מצוות. תפילות, תפילין, שמירת שבת, כשרות. הוא מתמוגג מנחת. כמה נפלא, אכן,

המשך בעמוד 30

ואליבא דאמת, מעולם לא העליתי בדעתי לעשות תשובה על שאולי חשדתי בכשרים. הרי לא היתה לי כל ראייה לחשדי, ובכל זאת הייתי משוכנע כל כך שהוא זה שמעל בכספי.

התפעלתי מהעוצמה של אדם זה, ללכת אחורה עד מרחק כזה, עשרות שנים, לנסות להעלות בזיכרון את כל העבר, לחשוש שמא בשל כך באה עליו הרעה.

מובן שאמרתי שאין לי כל קפידא, אני מוחל מחילה גמורה. תחושת י היתה מאוד לא נוחה, כאילו אני הוא זה שגרמתי לסבלו של האיש שנים רבות. יתכן שכן, ואולי לא. אבל, איך שלא יהיה, זהו חשבון נפש נכון וראוי. פשוט, לקחת נייר ועט ולעבור על מעשיו, היום, אתמול ובמשך כל השנה.

מה רב כוחו של כל מעשה של יהודי

כל ענין התשובה הנו פלא גדול. בדיני בשר ודם, עד כמה שאדם יתחרט ויצטער על מעשיו, הדבר לא יועיל לו למחוק את חטאו. לכל היותר השופט יתחשב בכך, ויוסיף את חרטתו לנסיבות המקילות. הקב"ה בחסדו מקבל תשובת רשעים ומוחק את חטאיהם, ולא עוד אלא שהזדונות הופכים לזכויות.

אך ברמב"ם מצאנו חידוש גדול עוד יותר, המהווה עידוד עצום. יתכן שאדם רשע עושה מצוה אחת, ועל ידי כך נחשב לצדיק יסוד עולם. עד כדי כך!

פעמים רבות היצר בא להרפות ידיו של אדם באמרו: מי אתה? מה אתה? מה מעשיך? איזו חשיבות יש לפעולותיך? ובפרט, כאשר כולך מלא חרטה...

כך צריך לענות לו: לו נניח כדברייך, על אף שבאמת יש בכך הגזמה, מכל מקום, בכל רגע נתון יתכן שבמצוה שאני מקים אני 'נופל' על סיטואציה בה אני מציל את שבעת מיליארדי אנשי העולם. כל העולם מתקיים בזכותי. איזו ברכת 'ישר כח' אקבל בעולם האמת על כך! אני הוא זה שקיים את העולם! מה רב כוחו של כל אחד מאתנו!

פעם היתה לי שיחה עם המשגיח, רבי דב יפה זצ"ל. בין הדברים אמרתי לו שמצאתי בדברי רבי חיים מוולאז'ין בספרו 'נפש החיים' משהו שעבורו שווה ללמוד את כל דבריו.

אמר המשגיח: אל תגלה לי במה מדובר, אני אומר לך! רבי חיים אומר שהמעשים שנבוכדנצר וטיטוס עשו לעם ישראל בחורבן הבית - הינם כאין וכאפס לעומת עבירה אחת של יהודי.

הם, רשעי האומות, פגעו בעצים ואבנים. בעולם החומרי. לעומת זאת, כאשר יהודי עובר עבירה, הוא מקלקל את כל העולמות של הקב"ה. העליונים והתחתונים.

אין הוא פוגע בכמה מטרים בהר הבית - וזהו, למעשיו ישנן השלכות שליליות על יצירה שהיקפה ארבעה עשר מיליארד שנות אור, וזה רק בעולם היצירה שגדלו בלתי נתפס, שלא לדבר על העולמות העליונים, הרוחניים.

ומאיך גיסא, כשיהודי עושה מצוה, ולו הקטנה ביותר, הרי שהוא בונה מחולל עולמות. הדבר נותן לנו תמריץ ועידוד נפלאים.

מצאתי בגנזי אבי מורי ז"ל, יומן אישי שכתב לעצמו בימי צוק ומצור בשנות הזעם, ושם רואים שעמד על משמרתו לקיים את כל המצוות האפשריות במסירות נפש ממש. ובתוך הדברים כותב שם עובדא נוראה ממסירות נפשו, שלא להיגעל במאכלי הטריפה שהיו שם במחנות

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, אב"ד סאנטוב ליקווד,
על עיניהם של גדולי ישראל והמסירות לקיום מצוות התורה

"וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אוֹתָם כְּכֹל לְבַבְךָ וּבְכֹל נַפְשְׁךָ" (דברים כ"ז, ט"ז)

שמעתי סיפור נפלא ממנו נלמד את עומק נפשות שכלם של גדולי הדור.

דיין אחד נכנס פעם אל מרן הגאון האדיר רבי חיים קניבסקי זצ"ל להתיעץ ולהתברך, אך תיכף כשנכנס לתוך חדרו של רבי חיים, הזדעק רבי חיים "לא ילבש" ... והצביע לעבר השעון המוזהב שעל ידו! (כידוע, שדעת הגר"ח היתה ששעון על היד זה ליופי, ויש חשש של לא ילבש ביופי אצל גברים, כי יופי שייך דווקא לגבי נשים).

ושמעתי באומרים לי, שכשנודע הסיפור הנ"ל לאחד הגדולים התבטא ואמר דבר נפלא, דהנה לכאורה השומע סיפור זה חושב לעצמו, נו, כולם יודעים שלפני שנכנסים אצל ר' חיים מורידים את השעון כדי שר' חיים לא יראהו... אך המתבונן בסיפור לעומק, חייב לקחת מוסר השכל מזה, שלמרות שכל שעותיו של הגר"ח היו קודש קדשים ללימוד התורה, אעפ"כ שם לב לפרט קטן כמו שעון על היד...

ושני הסברים בדבר, אחד, שכשיש מכשול, א"א שלא לראות את המכשול, ובפרט שמדובר בגדולי הדור, וההסבר השני הוא: יש פה הוכחה ברורה לשימת לב של גדולי ישראל בכל פרט ופרט, ותהליך קבלת ההחלטות של גדולי ישראל הינה אך ורק שלהם, ולא לחינם הורונו הז"ל (מס' יבמות דף כ' ע"א) "מצוה לשמוע דברי חכמים" וכמו שנאמר בפסוק (דברים י"ז, י'): "ושמרת לעשות ככל אשר יורוך..."

הנה, בכל הדורות סבלו היהודים הנאמנים לה' ולתורתו מאלו המכונים עצמם 'משכילים', אשר הלכו ודיברו והתנהגו כשאר גויי הארצות. משכילים אלו - כשם 'משכיל' - החשיבו את עצמם כמבינים וחכמים גדולים, והיו בטוחים שרק מה שהם מבינים בשכלם, שדבר זה ראוי לעשות או לא לעשות, דבר זה נתקבל על הדעת, וכל מי שאינו מתנהג כך, לשוטה ופתי יחשב - אם הם מבינים שאסור לגנוב - אז אסור לגנוב, אבל שאר דברים שהם אינם מבינים למה יש אסור בעשייתו, אז פשיטא שאין שום חסרון בעשות הדבר ההוא.

באוה"ח הק' בריש פרשת חוקת, מעיר על הלשון זאת חוקת 'התורה', והלא פרשה זו נאמרה לצורך מצוה פרטית גרידא, שהיא

מצוות פרה אדומה, ומן הראוי היה לכתוב זאת חוקת 'הטהרה', ולמה נאמר במצוה זו דווקא "זאת חוקת התורה", שלשון זו מורה על מצוה כללית הנוגעת לכל התורה.

ומיישב האוה"ח הק', שהתורה הקדושה יכולה להתקיים אך ורק אם כל מצוותיה הם בבחינת "חק", דהיינו שמקיימים את המצוה לא מפני שמבינים שחייבים לקיים את המצוה, אלא משום שזהו רצון השי"ת שיקיימו את מצוותיו, ולכן אף כשמקיימים מצוה שכן מבינים בשכל שצריכים לקיימה, לא יקיימוה מתוך הבנה והכרה זו, אלא מתוך אמונה פשוטה שמקיימים רצון הבורא בקיום מצוותיו אשר ציונו. וכמאמר הידוע של הבעש"ט זי"ע "איך בין א נאר און איך גלייב" - אני שוטה ומאמין, ולכן שפיר כתיב "זאת חוקת התורה", כי התורה הקדושה יש לה קיום רק כאשר מקיימים כל מצוותיה בבחינת "חק" - אפילו אותם שכן מבינים.

וא"כ, כאשר מקיימים את המצוות באופן זה, רק משום שכן ציונו השי"ת - זהו מעלתם ותוקפם של עם בני ישראל, ואז אין מתפעלים מכל מיני המשכילים לדורותיהם, ומקיימים את המצוות מתוך תמימות ואמונה פשוטה, וכאשר באה לאיש ישראל הזדמנות לקיים מצוה כלשהי, אינו נמנע מלקיימה גם כשיש אלו ששוחקים ממנו, והיהודי מקיים את הנאמר (חבקוק ב', א'): "על משמרת אעמודה",

הוא לא וויתר על שום מצוה שהיה יכולת מועטת בידו לקיימה, וממש מסר נפשו עליהם לקיימם. הוא היה מספר, שאף שהדבר היה מאוד מאוד קשה, לא הפסיד מעולם מצוות הנחת תפילין

אבי מורי ז"ל עבר את מאורעות המלחמה הנוראה רח"ל, אמנם על אף ייסוריו שעבר שם, עמד בכלם בגבורות ותעצומות נפש מרובים, ועמד על משמרתו בעזות דקדושה, הוא לא וויתר על שום מצוה שהיה יכולת מועטת בידו לקיימה, וממש מסר נפשו עליהם לקיימם. הוא היה מספר, שאף שהדבר היה מאוד מאוד קשה, לא הפסיד מעולם מצוות הנחת תפילין, כל יום בעצה אחרת, אם במסותרים או בגלוי כשהיה מוסווה היטב, הצד השווה בכולן, שבכל עת ובכל מצב הניח את התפילין ושמר עליהן מכל משמר.

מצאתי בגניזת אבי מורי ז"ל, יומן אישי שכתב לעצמו בימי צר ומצוק בשנות הזעם רח"ל, ושם רואים שעמד על משמרתו לקיים את כל המצוות האפשריות במסירות נפש ממש. ובתוך הדברים כותב שם עובדא נוראה ממסירות נפשו, שלא להיגעל במאכלי הטרופה שהיו שם במחנות, ומתאר איך שבשבת שובה חילקו לכולם חתיכת בשר קטנה, וכמובן שהיה זה בשר טריפה, אך הוא החליט בחזקה לעמוד על משמרתו, ולא להיגעל במאכלי הטרופה ולא אכל את הבשר.

המפקד שהיה רשע מרושע, כשראהו שאינו אוכל את הבשר, הבין מיד שזהו מפני היות הבשר בשר טריפה, ולכן החליט להענישו על זה שלא אכל את הבשר!... ומה היה העונש - הוא נתן לו סמרטוט [שמאטע] קטן, וציוה עליו לנקות בזה את כל בתי הכסא שהיו שם...

(מתוך 'נועם שיח' שופטים - מכון 'אפריון לשלמה')

ועומד כצור החלמיש לקיים את המצוה בכל פרטיה, דקדוקיה וכוונותיה כדבעי.

וכמו כן כשהחכם מייעץ עצה מסויימת, לא יחשוב האדם אם הוא "מבין" מפני מה הורה לו החכם להתנהג דווקא כך, כי הוא צריך לחשוב רק דבר אחד: הנני שומע בעצת החכם כי כך נצטוויתי מפי הקב"ה "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל"...

בראשית כהונתו של הגאון האדיר רבי מאיר אריק זצ"ל לשרת בקודש כרב העיר, נכנס אליו אחד ואמר לו שהוא רוצה להזמין את מרן הגה"ק מטשארטקוב זי"ע לדין תורה. כששמע הגאון רבי מאיר אריק את דבריו, נבהל מאוד, פניו החווירו והאדימו חליפות - כי הלא הוא היה מחשובי ומגדולי חסידי טשארטקוב, ובחיל ורעדה המשיך ושאלו שוב "את מי ברצונך להזמין לדין תורה??"

וכאשר שמע שוב שאת מרן הגה"ק מטשארטקוב הוא מתכוון להזמין לדין תורה, לא אבה הרב הגדול להאמין שאליו ממש כוונתו, וחזר ושאלו שוב, "שמה לאחד מבניו או קרוביו או חסידיו אתה מתכוון?!", אך הלה התעקש ואמר לו, שאת הרבי בכבודו ובעצמו הוא רוצה להזמין.

לאחר שנתיישב הגאון רבי מאיר בדבר, הגיע לכלל מסקנא שמתוקף דיני התורה איננו יכול לסרב לבקשתו של היהודי - יהודי הרוצה להזמין את השני לדין תורה חייבים להזמין, ומיד התיישב וכתב מכתב: לכבוד כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, פלוני אלמוני מזמין את הרבי לדין תורה... וחתם על המכתב ושלחו אל הרבי בלב כבד ובהרגשה נוראה.

והנה הגאון רבי מאיר היה נוהג לנסוע לרבו הרה"ק מטשארטקוב זי"ע כמה פעמים בשנה, ולאחר אותו מאורע בו הזמין את רבו להתדיין אצלו בדין תורה, הגיע אחד הזמנים המיועדים לנסיעתו לטשארטקוב.

הגאון רבי מאיר לא היה רגוע, ובמקום להתרגש ולהכין את עצמו לקראת נסיעתו הרוממה, היה שבור מאוד, הוא התבייש מאד להראות פניו לרבו הקדוש אחרי שהזמינו אצלו לדין תורה, ולכן החליט מחוסר ברירה שלא לנסוע.

כשהתקרב מועד נסיעתו, בערו בו הגעגועים לרבו, והתיישב בדבר, והחליט כן לנסוע לרבו, יהיה מה שיהיה. כשהגיע בערב שבת לרבו בטשארטקוב, נכנס לקבל שלום מרבו, אך רבו לא אמר לו כלום. לאחר השבת, נכנס להיפרד מרבו, ורבו נפרד ממנו לשלום, ושוב לא אמר ליה ולא מידי. בדרך יציאתו, קראו רבו שיחזור אליו, וכשניגש אליו בפחד ורעדה ולא ידע את נפשו מרוב פחד, אמר לו רבו "כך צריך רב להתנהג!..."

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

שבוע אחרון למבצע הגדול

* כריכה רכה, פורמט רגיל, 19 חוברות

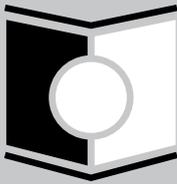
* כריכה רכה, פורמט כיס, 38 חוברות

3
תרום 24
למשך 15
סך כל התרומה
וקבל
סט 'משנה
'ו' חלקים כ
ספר 'ה
על המ

2
תרום 20 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 240 ₪
וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
כריכה רכה בפורמט גדול
ספר 'המפתח'
על המשנ"ב

1
תרום 18 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 216 ₪
וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
כריכה רכה בפורמט קטן
ספר 'המפתח'
על המשנ"ב

להשתתפות: כנסו לעמדות נדרים פלוס נ

Dirshu
דרשו ד' ועוז
 קרן עולמית להיזוק
 ועידוד לימוד התורה

לחודש אלול

אנו שמחים להודיע כי מבצע המתנות הגדול של 'דרשו' ו'אחינו' חוזר לרגל חודש אלול. תורמים לפעילות הקירוב והחיזוק של 'אחינו' וזוכים במתנות מ'דרשו'

5

תרום 26 ₪ לחודש
 למשך 16 חודשים
 סך כל התרומה 416 ₪
וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
 ו' חלקים כריכה קשה
ספר 'המפתח' על המשנ"ב
סט 'חפץ חיים' דרשו
 4 כרכים, מהדורת כיס, כריכה רכה
 עם הביאורים ומוספים בהוצאת 'דרשו'
ספר 'מועד לדוד'
 על ענייני ימים נוראים

4

תרום 25 ₪ לחודש
 למשך 15 חודשים
 סך כל התרומה 375 ₪
וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
 ו' חלקים כריכה קשה
סט 'חפץ חיים'
 4 כרכים, מהדורת כיס, כריכה רכה
 עם הביאורים ומוספים
 בהוצאת 'דרשו'

3

תרום 30 ₪ לחודש
 למשך 12 חודשים
 סך כל התרומה 360 ₪
וקבל מיידית
סט 'משנה ברורה'
 ו' חלקים כריכה קשה
סט 'המפתח'
 על המשנ"ב

נופס 'דרשו' או במוקד 'דרשו' 02-5609000

כשאני קיבלתי את שיחת הטלפון, חששתי מאוד, שאלתי את איש שיחי: אתה בטוח שלא קרה כלום? תוך כדי שאני מנסה לדלות ממנו מידע בטלפון, נשאו אותי רגלי בריצה מהירה, וכעבור שתי דקות כבר הייתי במקום. ראיתי שהבן שלי מדבר עם הסובבים אותו, הבנתי שבאמת לא מדובר כנראה במשהו חמור, ורווח לי...

הרב יחיאל יהושע גולדברג עם סיפור מדהים, שהתחולל בשלהי חודש אב בבית שמש, ושמשתלב עם סיפור אחר שהתחולל לפני למעלה ממאה שנים בווינה בירת אוסטריה ובירושלים עיר הקודש

יעקב א. לוסטיגמן

הרב יחיאל יהושע גולדברג

"שאלתי את איש שיחי, אתה בטוח שלא קרה כלום? אתה בטוח??? תוך כדי אני מנסה לדלות ממנו מידע בטלפון, נשאו אותי רגלי בריצה מהירה, וכעבור שתי דקות כבר הייתי במקום. ראיתי שהבן שלי מדבר עם הסובבים אותו, הבנתי שבאמת לא מדובר כנראה במשהו חמור, ורווח לי.

"הרמתי עיניים לשמים, ואמרתי תודה לבורא עולם שהציל את בני מאסון חמור. התפללתי שאכן יתברר שלא נגרם שום נזק גלוי או נסתר.

"באותו רגע חלפה בי מחשבה: למה זכינו לנס הזה? בזכות מה זכינו שהילד ניצל מהתאונה הזאת? הרי הוא היה כפסע מאסון נורא ואיום. בוודאי יש סיבה לכך שזכינו לנס הזה!

"אני לא יודע למה, אבל הרגשתי שזה בזכות זה, שבבית שלי מקפידים בנושא של בין אדם לחברו, ובמיוחד בשני דברים: הימנעות מדיבור לשון הרע, והתחזקות מתמדת בויתור לזולת. אני זכיתי להיות חסיד לעלוב, ואצלנו בלעלוב הנושא הזה של ויתור, הושרש בעצמות שלנו. זה הדנ"א הכי בסיסי שלנו, וגם אני וזוגתי משתדלים להחדיר את זה בילדים.

"עכשיו, ברור לי שאני לא זכאי לכאלו חסדי שמים מיוחדים במינם. לב יודע מרת נפשו, אבל מה? הקב"ה הרי נוהג באדם מידה

בשלהי חודש אב, קיבל הרב יחיאל יהושע גולדברג שיחת טלפון מלחיצה במיוחד. "הבן שלך נפגע מרכב, הוא נפל ונחבל אבל לא נראה שקרה לו משהו רציני", כך סיפר לו המכר שעמד בדיוק בסמוך למקום האירוע, וידע לזהות מיד את הילד המעורב בתאונה.

הרב גולדברג בדיוק היה בדרכו לתחנת האוטובוס, ממנה הוא נוסע בכל יום בשעות הצהרים המוקדמות, לעבודתו כאחראי במוקד הטלפוני של 'דרשו'.

זירת התאונה, כך התברר לו, נמצאת בדיוק באותה תחנת האוטובוס. הילד ירד מנסיעה באוטובוס פנימי, ומיהר לחצות את הכביש, שלא במעבר חציה, בלי להסתכל מספיק אם הכביש פנוי. "מדובר בהרגל מגונה מאוד", הוא אומר בשיחה עם 'לקראת שבת', "עצוב לראות שכמעט כולם נכשלים בזה. אודה וגם אבוש שזה כולל גם אותי לצערי הרב. התחנה נמצאת שם במרחק של כ-70 מטרים ממעבר חציה, ואנשים מתעצלים ללכת למעבר החציה, הם פשוט חוצים את הכביש מהתחנה ישירות לצד השני, תוך שהם מסכנים את עצמם, ומראים דוגמה רעה מאוד לילדים צעירים, שמחקים אותם, ועלולים להיפגע, כמו הבן שלי".

"אנחנו צריכים מאוד להיזהר כמה שאנחנו עושים. ילדים עוברים על יד, רואים אותנו ולומדים מהמעשים שלנו. אם חלילה יקרה להם משהו אחר כך, כי הם למדו מאתנו איך להתנהג בצורה לא אחראית, האם נוכל לומר שהידיים שלנו נקיות??? אני לא בטוח בכלל. כדאי מאוד להתחזק בעניין הזה".

אבל למרות שהמסר הזה חשוב מאוד, לא לשם כך אנחנו מפרסמים את השיחה עם הרב גולדברג ב'לקראת שבת', אלא בעיקר בגלל הסיפור שיבוא בהמשך...

"כשאני קיבלתי את שיחת הטלפון, חששתי מפני הגרוע מכל", הוא משחזר. "הרי אף אחד לא מתקשר לבנאדם ואומר לו: הבן שלך נדרס ועכשיו הוא מורדם ומונשם". תמיד יתחילו בסיפור על כך שהוא נפצע קלות, ולאט לאט יוסיפו ויזרימו מידע נוסף עד שתתברר התמונה המלאה.

**שני הבחורים הללו התחתנו,
שניהם המשיכו לגור באותו אזור
בירושלים, ומערכת היחסים
הקבועה המשיכה. האחד מציק
והשני שותק ומוותר. האחד
פוגע בפרנסתו של הזולת
והשני שותק ומוותר. מדי פעם
הוא בא לרבי ששב ומבקש
ממנו לוותר-לוותר-לוותר**

חודשים של המתנה והתעסקות מרובה עם ניירת ומסמכים...
חסכתי זמן וחסכתי מאמץ, קיבלתי את כל הכסף הישר לידיים
שלי בלי להתאמץ בכלל..."

ואם כבר דיברנו על מידת הוותרנות, מבקש הרב גולדברג לספר לנו
סיפור מופלא שמסופר בקרב חסידי לעלוב, ושיש בו כדי להראות
עד כמה גדולה היא מידת הוותרנות, וכמה מרוויח המוותר לזולתו,
נגד כל הסיכויים.

מעשה היה בירושלים, עם שני ילדים שהיו בני אותו גיל, ואחד מהם
היה מציק לחברו ומקנא בו מאוד. מגיל צעיר מאוד הוא תמיד היה
פועל נגד החבר ככל יכולתו.

הילד שנפגע מהרדיפה הבלתי פוסקת, סיפר על כך להוריו, והם היו
מרגיעים אותו ומנסים לעזור לו, מדברים עם המלמד שיעמיד את
הילד השני על מקומו, פונים גם להוריו, וגם מלמדים את בנם לוותר,
לסלוח, להתגבר ולהמשיך הלאה למרות העלבון והרדיפה.

הילדים גדלו, היו לנערים, והרדיפה המשיכה ולא פסקה. אותו נער
הרגיש שהוא כבר לא יכול לשאת את הרדיפה מצד החבר שלו. הוא
ביקש מאביו שידבר עם הרבי, הלא הוא הרה"ק רבי דוד צבי שלמה
מלעלוב, שהתגורר בירושלים, ושרבים מיהודי העיר באותם ימים
באו להיוועץ בו ולבקש את ברכתו.

סיפרו האב ובנו את כל הסיפור לרבי ששמע אותם ברוב קשב,
ולאחר מחשבה אמר לבחור: "תוותר! תוותר! אל תחזיר לו, אל
תעמיד אותו במקום, אל תנקום בו חלילה. פשוט תוותר! מוותר
לא מפסידים!!!"

כשהם היו צריכים להיכנס לשיבה, אותו בחור שרדף את חברו,
השמיץ אותו וגרם לו לקשיים גדולים מאוד, עד שהצליח להתקבל

כנגד מידה, אם אני משתדל לוותר לאחרים, גם אם אני לא תמיד
מצליח, הקב"ה גם משתדל לוותר לי, והוא תמיד מצליח!!! הרי
הוא כל יכול, ואין לי ספק שזה מה שהציל את הילד היקר שלנו".

"בזירה ראיתי גם את הנהג הפוגע. הוא היה יהודי לא חרדי, נראה
מסורתי. הוא היה חיוור כמו סיד, מבוהל ומפוחד עוד יותר מהבן
שלי.

"ניגשתי אליו, החזקתי בידי ואמרתי לו: 'תירגע! לא קרה לילד
כלום! אתה רואה שהוא בסדר. כמובן שאני אסע אתו לבית
החולים, הוא יעבור בדיקות מקיפות לוודא שלא קרה כלום, אבל
אתה בעצמך רואה שהוא בסדר, הוא מדבר, הוא הולך, הוא רואה,
ברוך ה'. הכל בסדר!'.

"הנהג נרגע קצת, נתן לי את הפרטים שלו, כדי שאוכל להגיש
תביעה לחברת הביטוח. הרי בכל זאת הילד היה מעורב בתאונה,
ומפנים אותו באמבולנס לבית החולים, הוא נחבל, אפשר להגיש
תביעה לביטוח.

"אני לא אמרתי כלום. לקחתי את הפרטים, עליתי לאמבולנס
ונסעתי עם הילד לבית החולים, שם ביליתי יותר מחצי יום, עד
שבחסידי שמים הודיעו לי שכל הבדיקות יצאו תקינות לחלוטין.
הילד בריא ושלם ואין לו שום פגיעה.

"תוך כדי הטלפון שלי לא הפסיק לצלצל. אנשים שמעו והתקשרו
לשאול מה נשמע ומה קורה. וגם ייעצו לי להגיש תביעה לביטוח:
'אתה תקבל בין 5,000 ל-7,000 שקלים, גם אם לא קרה לילד
כלום', אמרו לי יודעי דבר..."

"אבל הבנתי שאם אני מגיש תביעה, זה יגרום לנהג לנזק. מעין
כתם שיישאר עליו שהוא פגע בהולך רגל, וממילא הוא יצטרך
לשלם על הביטוח שלו יקר יותר בשנים הבאות.

"לאחר מחשבה החלטתי לוותר לו. התקשרתי לנהג ואמרתי לו:
'תשמע ידידי, אני יודע שהקדוש ברוך הוא עשה לנו נס, בזכות
מידת הוותרנות שאנחנו מנסים להחדיר בעצמנו ובילדים שלנו.
אם הקדוש ברוך הוא עשה לי נס בזכות מידת הוותרנות, איך אני
יכול לנהוג עכשיו בצורה הפוכה ולהגיש תביעה? לא יקום ולא
יהיה! אני מודיע לך תגיתת וחד משמעית - הסיפור מאחוריך.
לא תהיה תביעה, אתה לא צריך להכין מסמכים ולא יעלה לך
שקל. הילד בבית ברוך ה', הוא מרגיש מצוין, אני מרגיש מצוין,
זהו, המשיך בדרכך ותודה לקדוש ברוך הוא שגם אתה יצאת בלא
פגע!!!..."

"כמובן שהנהג התרגש מאוד והודה לי מעומק הלב. אמרתי לו
שאני לא סתם מוותר לו, פשוט כבר ראיתי שככה אפשר להרוויח
הכי הרבה..."

"מהר מאוד גיליתי שבאמת לא ויתרתי על כלום. בתוך כמה
ימים נכנסו לי סכומי כסף יפים מאוד מכמה מקורות לא צפויים.
תאמינו או לא, אבל אני חושב שהסכום הכולל יצא קצת יותר
גבוה מהסכום שנאמר לי שאני יכול לקבל מחברת הביטוח, אחרי

לישיבה. כשהגיעו לשידוכים חזר המעשה על עצמו, והוא קלקל לו שידוכים והשתדל לפגוע בו כמה שיותר.

תחושת הפגיעה והרדיפה גרמו לו לא פעם לכעוס על החבר המציק. הוא מאוד מאוד רצה להחזיר לו מנה אחת אפיים ולהעמיד אותו במקום, אפילו בא שוב לפני הרבי, וסיפר לו עד כמה הרדיפה גדולה ונוראה. אבל הרבי עמד על דעתו שלמרות הכל, צריך לוותר. "אגב", עוצר הרב גולדברג לרגע את הסיפור ומבקש לחדד נקודה חשובה: "לא תמיד זה נכון לומר לילד שיותר. לפעמים הילד ממש סובל מרדיפה, ותפקיד ההורים ללמד אותו לעמוד על זכויותיו ולהעמיד במקום את מי שמציק לו. אנחנו לא יכולים להסיק מהסיפור הזה מסקנות באופן גורף, לגבי איך להתנהג עם הילדים, כמובן שהרבי ראה ברוח קדשו שהבחור הזה יהיה מסוגל לעמוד בזה והדבר לא יגרום לו לנזקים אלא להיפך. אבל גם אנחנו הקטנים יכולים ללמוד מזה, שבאמת ויתור תמיד מביא לרווח ולא להפסד. ואם נצליח לגרום לילדים שלנו להרגיש ככה, אנחנו מציידים אותם במתנה הכי טובה שאנחנו יכולים לתת להם לחיים".

שני הבחורים הללו התחתנו, שניהם המשיכו לגור באותו אזור בירושלים, ומערכת היחסים הקבועה המשיכה. האחד מציק והשני שותק ומוותר. האחד פוגע בפרנסתו של הזולת והשני שותק ומוותר. מדי פעם הוא בא לרבי ששב ומבקש ממנו לוותר-לוותר-לוותר.

"נולדו להם ילדים שגדלו ב"ה והגיעו סמוך לפרקם. אותו אברך שתמיד מוותר, הבין שאם הוא רוצה לחתן את ילדיו, הוא חייב לצאת לחוץ לארץ, ולזכות יהודים רחמנים בני רחמנים במצוות הכנסת כלה.

נסע מיוזענו לאירופה, הסתובב בכמה מדינות עבר בין קהילות יהודיות, וקיבץ כמה גרושים שבקושי הספיקו לו לכיסוי ההוצאות.

באותה תקופה, התרכזה בווינה בירת אוסטריה קהילה חרדית עשירה ואמידה. כל מוסד או ארגון שרצה להשיג תרומות, ידע שעליו לשלוח שד"ר לווינה. זה היה אז כמו ניו יורק של היום.

הבין האברך הוותרן שלשם הוא צריך להפנות את צעדיו, הוא נסע לווינה, ומיד כשהגיע לעיר הוא חיפש מקום ללון, מצא בית מלון במצב סביר, שילם כמה שהתבקש וקיבל חדר ללון בו.

הוא נכנס לחדר והנה הוא מבחין בארנק עור תפוח שמוטל על הרצפה. מיד התכופף, הרים את האנק וגילה בתוכו כמות מכובדת מאוד של מטבעות זהב נוצצים...

הוא חשב בינו ובין עצמו: הרי זאת עיר שרובה עכו"ם, אין צורך לעשות השבת אבדה. אבדת עכו"ם מותרת. אבל מה? מי שאיבד את הארנק בטח יבוא לחפש אותו. עלולים להאשים אותו בגניבה...

דבר ראשון הוא רוקן את הארנק, ושם את כל מטבעות הזהב בארנק שלו, יחד עם מעט הכסף שהצליח לגייס עד כה במסעו הממושך. בשלב השני הוא פתח את החלון, הסתכל וראה שאף אחד לא עובר באזור, לקח את הארנק העור הריק, והשליך אותו הרחק ככל האפשר.

רק סגר את החלון והנה נשמעות דפיקות בדלת. בפתח עומד שי"ח ערבי עשיר, ואיתו מנהל בית המלון. הם שואלים את האיש, האם הוא מצא ארנק כאן בחדר, כי השי"ח' שהיה כאן לפני יצא ממש לפני כמה דקות, וגילה שהארנק לא עליו.

היהודי השיב שאם הם רוצים הוא מוכן לעזור להם לחפש, אולי ימצאו ארנק בחדר. חיפשו וחיפשו וכמובן לא מצאו כלום, אבל אז החל השי"ח' לחשוך בו ודרש שיבדקו בכיסיו של היהודי.

בדקו בכיסיו ומצאו ארנק ישן קרוע ובלוי, ובתוכו אוצר בלום של מטבעות זהב... הסתכלו עליו, ראו יהודי בלבוש די ישן ובלוי, הארנק שלו נראה כמו ארנק שאף פעם לא החזיק יותר מכמה מטבעות בודדים, ופתאום יש לו סכום כזה גדול?

ספרו את הכסף, ומצאו שיש שם את הסכום שהיה לאותו איש עסקים עם עוד קצת תוספת, ועשו את החשבון שהיהודי הזה כנראה עשה 'איחוד ארנקים'. לא עברו דקות אחדות, והוא מצא את עצמו מובל באזיקים לתא המעצר.

כשהובא בפני החוקר, טען הירושלמי להגנתו שזה כסף שהוא הרוויח ביושר מעסקיו המרובים. "אני איש עסקים, אני מתלבש כמו אדם פשוט, כי אני רוצה להתערב בין האנשים, ולא אתר את ההזדמנויות המתאימות. אבל יש לי הרבה כסף".

לראיה הוא הציג את הדרכון שלו, שהיה עמוס בחתימות של מעברי הגבולות בין המדינות השונות, שהרי הוא נדד רבות עד שהגיע לווינה כדי לקבץ נדבות בעיר, והדרכון שלו הספיק להפוך לעמוס בחתימות...

החוקר לא ידע מה לחשוב. מצד אחד זה באמת מוזר שלאיש הזה יש כל כך הרבה כסף, והוא רחוק מלהיראות עשיר. מצד שני, ללבוש בגדים פשוטים וקרועים, זאת לא עבירה על החוק. מה גם שהשי"ח' הערבי בכלל לא בטוח בתחילה שהארנק אכן בחדר בו התאכסן.

אולי הארנק נפל לו באמת אחרי שיצא מהמלון?

"לאחר מחשבה החליטה משטרת וינה לבדוק את הנושא לעומק. הם שלחו טלגרמה לקונסוליה האוסטרית בירושלים, וביקשו לברר אודות האזרח היהודי ששמו כך וכך, המתגורר בעיר, לברר מה מצבו, אם הוא אכן איש עסקים עשיר כמו שהוא טוען, או שכל הגרסה שלו שקרית וממילא הכסף לא שייך לו וגם יש להגיש נגדו כתב אישום בגין גניבה".

אנשי הקונסוליה האוסטרית ביקשו מאחד העובדים היהודים במקום, שיפנה לשכונה היהודית בה מתגורר אותו חשוד בגניבה, ויבדוק מה מספרים עליו, אם אומרים שהוא איש עסקים עשיר, או שהוא מתחזה שגנב כסף לא לו...

הגיע היהודי האוסטרי לשכונה, ניגש לכולל המרכזי, ובעודו עולה במדרגות יורד מולו מיוזענו, האיש שרודף את חברו מאז היו ילדים קטנים ועד עצם היום הזה.

הוא הבחין ביהודי הזר שמגיע לבקר, ונראה שהוא מחפש משהו, ושאל אותו: "אפשר לעזור, אתה מחפש מישהו???"

מזה שהוא מסכים לקבל את ההצקות והרדיפות בלי להגיב, דווקא משם תבוא הישועה, הוא ינצל ממאסר ממושך וגם יצא כשכיסו מלאים במטבעות זהב...

בסיום הדברים מבקש הרב גולדברג להוסיף עוד נקודה למחשבה: "שמעתי פעם שמרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל היה אומר: 'נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי מוותר מפסיד'.

"המסר הזה צריך להדהד בבית. הבית צריך להתנהל באופן כזה, ואני חושב שזה טוב לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות. אדם שזכה להיות ותרן, חי יותר טוב, הוא לא מתעצבן, הוא לא גורר מריבות או ויכוחים לאורך שנים. הוא חי בשלום עם כולם. טוב לו בחיים, טוב למי שחי לצדו.

"הרי בדור שלנו החוסן הנפשי של האנשים הולך ונעשה יותר ויותר רופף. כולנו לחוצים, דואגים, גם קצת עצבניים, חסרי מנוחה. אדם שלומד לוותר, זה מסייע לו. זה כאילו נותן לו זריקה של חוסן נפשי, החיים כבר לא כל כך קשים ולא כל כך מאתגרים, כשאתה יודע לוותר ונהנה לוותר.

"חז"ל הקדושים תמצתו את זה בכמה מילים: 'כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו'. ואם נעמיק במאמר חז"ל הזה, נגלה שיש בו הרבה מאוד רבדים של הטובות המופלאות שאפשר להשיג על ידי שנאחזים במידת הוותרנות. הלוואי שנזכה לזה, כי זאת באמת ההכנה הטובה ביותר לקראת ראש השנה ויום הכיפורים".

השיב לו האוסטרי שהוא שליח של הקהילה היהודית בווינה, וביקשו ממנו לברר אודות אחד מתושבי המקום, ירושלמי שהגיע לווינה, והקהילה היהודית מבקשת לתהות על קנקנו אם הוא איש נאמן... כששמע הלה שמבקשים מידע אודות שנוא נפשו ומושא קנאתו, הוא היה בטוח שהקהילה היהודית רוצה לדעת אם היהודי הירושלמי שהגיע לקבץ נדבות אכן זקוק לתמיכה, או שהוא סתם מתחזה שמנסה לעשוק אנשים ולקחת מהם כספי צדקה ברמייה.

כמובן שלא היו צריכים לדובב אותו יותר מדי. הוא החל לתאר בפני היהודי האוסטרי, כמה שהאיש הזה עשיר מופלג: "הוא מגיע עם בגדים קרועים ובלויים, אבל דע לך שהוא עשיר מופלג. הוא מסתובב במדינות שונות ועושה עסקים. הוא יבוא לבית הכנסת בווינה, אנשים ירצו לתרום לו כסף, יחשבו שהוא מסכן, אבל האמת, שהוא עשיר אפילו יותר מהם..."

השליח האוסטרי שמע את הדברים, סב על עקביו, חזר לקונסוליה ומיהר לשגר מברק בו הוא מודיע שאכן צדקו דבריו של היהודי הירושלמי הכלוא. הוא באמת איש עסקים עשיר מאוד, ולמרות המראה הפשוט, הכסף שנמצא בארנק הקרוע, אכן שייך לו...

זמן קצר לאחר מכן שוחרר היהודי מבית הכלא האוסטרי, ואף נמסר לו שהחקירה העלתה שצדקו דבריו, וגם החבר שלו מירושלים העיד שהוא איש עשיר, שמסתובב ברחבי העולם ומצליח מאוד בעסקיו הרבים.

נשא היהודי את עיניו לשמים, הודה לקב"ה ששלח לו רבי חכם שכזה, שידע לזהות הרבה שנים קודם לכן, שדווקא מהוויתור שלו,

* תוכנית יומית מענייני דיומא

בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי

המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורי משניות על מסכת

שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורי משנה ברורה לפי

סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל

הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי

תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

שמעתי מדודי הגאון רבי רפאל ברלין שליט"א, כי מקובל בידו אודות גאון הגאונים רבינו אליהו מוילנא זצ"ל, שכמעט לא דיבר שלא בלשון הקודש. בכלל הוא מיעט בדיבור, אבל גם כאשר נצרך לשוחח עם מאן דהו שוחח רק בלשון הקודש. מילה אחת משפת האידיש כן היתה שגורה על לשונו - 'דאנק', תודה

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

הירידה למצרים, השעבוד, הגאולה, הכניסה לארץ - כיצד כל זה מתאים ושייך לענין הביכורים? מדוע על כל סלסלה של ביכורים צריך האדם לגולל את העבר כולו? וזה לא רק אדם אחד או שנים. הרי הגיעו לבית המקדש רבבות יהודים עם ביכורים, וכל אחד ואחד חוזר שוב ושוב על כל הנוסח, בקול רם דווקא - "וענית ואמרת", "בקול רם" - כותב רש"י. כולם שמעו כל מביא ביכורים מחדש. אבל עד שאנחנו תמהים על מה שקרה בבית המקדש, נתמה על מה שאנו עצמינו עושים מידי יום יום. רק נתבונן: אם נטלנו את ידינו ואכלנו שיעור כביצה, אנחנו מברכים ברכת המזון. מה כלול בה? 'ברכת הזן'. אנחנו מבינים כמובן - זאת הודאה כללית על כך שהקדוש ברוך הוא בטובו זן ומפרנס לבריותיו. אבל כבר בברכה השניה אנחנו עוברים להודות על "ארץ חמדה טובה ורחבה, ועל שהוצאתנו השם אלוקינו מארץ מצרים". אבל גם זה לא מספיק, ואנחנו מזכירים גם את ברית מילה ואת מתן תורה, ואז "על חוקיך שהודעתנו", ואז באופן כללי "על חיים חן וחסד שחוננתנו", ועכשיו סוף סוף מגיעים למה שבגללו התיישבנו מלכתחילה לברך - "אכילת מזון שאתה זן". כמה הקדמות עברנו עד שהזכרנו את פת הלחם שאכלנו? ארץ ישראל, יציאת מצרים, מעמד הר סיני, ברית מילה. ואם יהודי אוכל שלוש פעמים ביום, אז שלוש פעמים ביום

פרשת כי תבוא נקראת תמיד בשבוע שלפני השבוע האחרון של השנה. הגמרא במסכת מגילה (לא, א) אומרת, כי הדבר נתקן לישראל על ידי עזרא הסופר, כדי לרמוז שתכלה שנה וקללותיה ושתחל שנה וברכותיה; והתוספות שם מוסיפים, כי ניתנה שבת אחת להפסיק בין קריאה זו לראש השנה, כדי לא לסמוך ממש את הקללות ליום הדין. הרי שלעניינים הנזכרים בפרשת השבוע, יש שייכות לתקופה בה חלה הקריאה, ואם כך ננסה להפיק לקחים נוספים בפרשה, שנוגעים לכל אחד לקראת ימי הדין: הפרשה שלנו פותחת בנושא הביכורים וכל דיניהם. שורש ועיקר מצווה זו, כמבואר במפרשים, הוא הכרת הטוב וההודאה לבורא יתברך על הטובות שהוא מנחיל לנו כאן בעולם הזה.

הבה ונעמיק מעט בנושא הביכורים:

במצווה זו יש שני חלקים: החלק הראשון, הוא עצם הבאת הביכורים לבית המקדש, והחלק השני, עליו מפרטת התורה יותר - הוא 'מקרא ביכורים'. דהיינו, הפסוקים שצריך מביא הביכורים לומר כשמגיע לבית המקדש: "ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם, ואמרת אליו..." רש"י על המילים "ואמרת אליו", אומר דברים שמכוונים אותנו להבין את כל ענין מקרא הביכורים: "ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה". כל הפסוקים הללו שאומרים בעת הבאת הביכורים, נועדו לשם מטרה אחת - להצהיר ולהודיע קבל עם ועולם את ההכרזה: "אני לא כפוי טובה!"

כיצד, אפוא, מכירים טובה? הבה ונראה את לשון הפסוקים, המחזירה את הקורא לכל העבר של כלל ישראל: "ארמי אובד אבי, וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול עצום ורב". ובהמשך מתוארים גם כל ניסי מצרים: "ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה", ומזכירים את ביאת הארץ: "ויביאנו אל המקום הזה, ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש".

ורק אחרי סקירה זו, מתפנה היהודי לומר: "הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה". צריך להבין זאת, הלא יהודי עובד את האדמה, זוכה לראות את פרי עמלו, וניגש לקיים בשמחה מצוות ביכורים. הוא רוצה להודות להשם יתברך, אבל הנוסח שקבעה התורה מצריך אותו לספר היסטוריה שלמה שעברה על כלל ישראל: יעקב ולבן,

הוא חוזר על כל הרשימה של הטובות שהשם יתברך גמל איתנו. מהי באמת ההבנה בנקודה זו, אשר אנו מבחינים כי חוזרת היא לא רק בהבאת הביכורים, אלא גם בברכת המזון הקרובה אלינו? הסוד הטמון כאן הוא שעלינו לדעת כיצד מודים, ובעיקר, על מה צריך להודות.

כשאנו באים להכיר טובה, עלינו להחיות בקרבינו את תחושת ההודאה וההנאה מכל מה שזכינו לקבל. אך לא זו בלבד, אלא להשתמש בטובה הקרובה לנו כדי לעורר את תחושת הכרת הטוב לכל הדברים שקיבלנו ממיטיבנו, בין אם זה בשר ודם ובין אם זה מחסדו יתברך.

זו הסיבה שאנחנו מאריכים במקרא ביכורים ובברכת המזון, להזכיר את כל טובות השם יתברך עימנו מאז היותנו לעם. איננו סתם מכירים טובה, אלא מעוררים בנפשינו את הידיעה וההכרה כי הכל מאיתו יתברך, וזו הסיבה להיותינו ולקיומנו.

אם נפנים את היסוד הזה, נבין יותר את כל התיאורים שקוראים במשנה ביכורים על גודל העסק שהיו עושים ממצוות ביכורים - המעמד המיוחד, כיצד היו מעלים את הביכורים בשיירות, הלינה ברחובה של עיר, השיירות המקושטות, התזמורת - בפרק שלם מתאר התנא באריכות את כל ההתעסקות במצווה זו. מה כל העסק הגדול? על מה נרעשו כולם? על היסוד הזה של הכרת הטוב!

הגאון הצדיק רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', כותב בספרו 'מכתב מאליהו' (חלק א) שכל עבודת הבורא בנויה על יסוד הכרת הטוב. הרי הקדוש ברוך הוא ברא את העולם מרצונו הטוב להיטיב לברואיו, וכדי שנוכל לקיים את חלקינו בעולם אנחנו צריכים להכיר טובה למיטיבנו, אחרת - לחינם נבראנו, חלילה וחס. יסוד זה מרומז כבר בעשרת הדברות: "אנוכי השם אלוקיך, אשר הוצאתיך מבית עבדים" - לעורר את רגשות הכרת הטוב, וממילא "לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני". האדם יכול לעבוד את הבורא יתברך גם עם יראת העונש, אבל עבודת הלב שיש בה מן השלימות, היא כשיש הרגשה של הודאה.

הכל בנוי על יסוד של הכרת הטוב. עשו לאדם טובה, שיגיד "ישר כח"; ועל ידי שהוא מרגיל את עצמו לכך, מידה זו בנפש תביא אותו גם לעבודת השם.

שמעתי מדודי הגאון רבי רפאל ברלין שליט"א כי מקובל בידו אודות גאון הגאונים רבינו אליהו מוילנא זצ"ל, שכמעט לא דיבר שלא בלשון הקודש. בכלל הוא מיעט בדיבור ככל האפשר, אבל גם כאשר נצרך לשוחח עם מאן דהו, שוחח רק בלשון הקודש. מילה אחת משפת האידיש כן היתה שגורה על לשונו - 'דאנק', תודה. כששאלו את תלמידיו לפשר הענין, הסבירו כי המילה 'דנק' בגימטריה 'עולם הבא'; אדם שרגיל להכיר טובה, בסופו של דבר יקיים את רצון השם ויזכה להגיע לעולם הבא.

והוסיף לי על כך רבי רפאל ברלין, שהיה בקשר אמיץ עם מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, ושמע אותו פעם מתבטא כי 'דאנק' זה גם מלשון 'גידענק' [תזכור], כלומר, מקבל הטובה מוטלת עליו חובה לזכור את מיטיבו.

יסוד זה מופיע כבר בספר החינוך. רבים מכירים את לשונו הנפלאה על מצוות כיבוד אב ואם: "יתן אל ליבו כי האב והאם הם סיבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו בו כמה יגיעות בקטנותו. וכשיקבע זאת המידה בנפשו יעלה ממנה להכיר טובת האל ברוך הוא, שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציאו לאוויר העולם וסיפק צרכו כל ימיו... ויערוך במחשבתו כמה וכמה ראוי לו להזהר בעבודתו ברוך הוא".

ממש לאחרונה שמעתי שיחה מפי הגאון הצדיק רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א, משגיח ישיבת 'ארחות תורה', בה הוא סיפר כי הגיע פעם לפני מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי זיע"א אברך בן עליה, ונפשו בשאלתו: הוא רוצה להתחזק בתפילה, אבל הוא חושב לעשות כן בשלבים, בכל פעם לבקש ביסודיות על נושא אחד, ועליו לבקש ולהתחנן כמו שצריך. כמה כדאי להתחיל? הצלחה בתורה? יראת שמים? מנוחת הנפש?

שאל אותו רבי חיים: "יש לך הורים?" - "ברוך השם, עד מאה ועשרים" השיב. - "נו, אז מה השאלה?" - הגיב רבי חיים על אתר. "התפילה הראשונה שלך צריכה להיות עליהם, שהאבא והאמא יהיו בריאים לאורך ימים, ושתהיה להם רק בריאות והצלחה... הכרת הטוב!"

הגאון הצדיק רבי חיים וואלקין שליט"א, משגיח ישיבת 'עטרת ישראל', היה ידיד ותיק של להבדיל בין חיים לחיים, הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'קרית מלך'. ראשיתה של ידידות זו החלה לפני עשרות שנים, בעודם אברכים צעירים בישיבת 'מיר'. יום אחד התקיים בטלז-סטון מעמד הנחת אבן הפינה לישיבת טלז, ושני האברכים הצעירים הוזמנו לאירוע עקב הזיקה הקרובה שלהם לטלז - רבי חיים כבוגר ישיבת טלז בארצות הברית, ורבי שמואל יעקב כבעל לנכדת הגאון רבי אברהם יצחק בלוך זצ"ל הי"ד, ראש ישיבת טלז בליטא.

שני הידידים התחבטו קשות אם לנסוע למעמד. מצד אחד, חובת הכרת הטוב על כתפיהם לישיבת טלז המפוארה; מאידך, 'תורה מה תהא עליה' - האם זו אכן סיבה ראויה לבטל עבודה את סדר הלימוד בישיבה? ירדו השניים לבית רבם מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, ושאלוהו כיצד עליהם לנהוג.

רבי חיים שקל את הדברים בכובד ראש, ולבסוף אמר: "אינני יודע מה היא רמת ה'הכרת הטוב' שלכם לישיבת טלז - את זאת הינכם צריכים למדוד לבד. אבל דבר יכולני לומר לכם: הכרת הטוב זה כל האדם!"

רבי חיים וואלקין סיפר, כי עשרות שנים לאחר מכן, בפגישתו האחרונה עם רבי שמואל יעקב, הזכיר לו את אותה אמרה נוקבת של רבי חיים: "ההינכם זוכרים?... הכרת הטוב זה כל האדם", חזר בניגון, "גיוואלד, זה כל האדם!"

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

ספסל לפנינו ישב אחד מחשובי האברכים והיה שקוע בספר, הוא לא התערב והיה נראה שכלל לא נוגע אליו הוויכוח הנוקב, כמה דקות לפני תפילת ערבית כשהיה נראה שאין מוצא ולא נגיע להסכמה הוא הסתובב וביקש את רשותנו להביע את דעתו

על 'אלול' ועל התירוץ של הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א
ע"פ אנקדוטה המובאת משמו של מרן הרב אברמסקי זצוק"ל

מאת הרב ישראל היימן

הזמן שבין קבלת שבת למעריב בליל שבת הוא זמן מעניין מאוד בו נבחנים הרבה אנשים במידת ניצול הזמן שלהם ובהבחנה מהם הנושאים שמעניינים אותם.

בבית הכנסת בו אני מתפלל ישנם כמה סוגי קבוצות שמנצלות את הזמן באופנים שונים, לאחת מהם אני אוהב להצטרף, לפעמים כצופה ולפעמים כפעיל ומחווה דעה, כמה אברכים היושבים בסמיכות ונוהגים להעביר את מחצית השעה הזו בחברת נידונים מעניינים מהפרשה או מענייני דיומא, בשיח תורני או השקפתי שבדרך כלל מניב לטובה פירות המפארות זמן קצר לאחר מכן את סעודת השבת.

בשבת ראש חודש אלול עלה נושא ה'פליצות' והשלכותיו על הדור ה'מתקדם' שלנו... מקצת מהאברכים טענו בתוקף ואף הביאו ראיות מוצקות לדבריהם כי נושא ההפחדה והיראה מיום הדין המתקרב בצעדי ענק לא שייכים לדור המפונק והענוג שלנו, "היום צריך לדבר בנינוחות" טען אברך אחד, "צריך להסביר על קרבת ה', על המלך בשדה, לא כדאי להפחיד את הצעירים שלא יודעים מה זה קושי בכלל, עבודת האלול העולה מהמאמרים והשיחות של גדולי הדור הקודם עלולים רק להזיק ולא להועיל" טען אברך שני. לעומתם סברו האחרים שהדרך המסורה לנו מר' ישראל מסלנט ועד היום היא הדרך בה צריך ללכת ואין לזוז ממנה כמלוא הנימה, "אי אפשר להתעלם מזה שר"ה הוא יום דין, מה אתה רוצה שהצעירים ישכחו בכלל מה זה אימת הדין? יש דין וזה דבר מפחיד, אם הקב"ה נתן לנו את זה סימן שצריך ואפשר לעמוד בזה" ענה עזות אברך שלמד אצל אחד מגדולי המשגיחים.

קיצורו של ענין, הוויכוח התלהט וכל אחד התבצר בעמדתו, שמות של גדולי ישראל ולשונותם בספריהם ובמכתביהם לדור האחרון התגלגלו שם בין הסטנדרים והספסלים, אלו מצדדים בכה ואלו מצדדים בכה, לא לשם וויכוח גרידא אלא באמת בנסיון אמיתי להבין באיזו צורה אפשר לנצל ולהעביר בצורה הנכונה ביותר את המסר העמוק של ימים נשגבים אלו, איך מחדירים לעצמנו ולדור הצעיר את יסודות התשובה ואיך סוללים להם את הדרך הבטוחה במסילה העולה בית המלך בואכה ימי הרחמים והמלך שימתין קרוב

מאד לכל אחד מאיתנו עוד כמה ימים בציפיה שנחזור אליו בתשובה שלימה.

ספסל לפנינו ישב אחד מחשובי האברכים והיה שקוע בספר, הוא לא התערב והיה נראה שכלל לא נוגע אליו הוויכוח הנוקב, כמה דקות לפני תפילת ערבית כשהיה נראה שאין מוצא ולא נגיע להסכמה הוא הסתובב וביקש את רשותנו להביע את דעתו. הוא חיכה כמה שניות שהמלמולים האחרונים ישכחו ואז אמר לנו ווארט נפלא שמיצה את כל העניין ויישב את הנושא.

הגאון ר' מיכל זילבר, ראש ישיבת זוועהאל, פתח האברך, מקשה קושיה חזקה מאד בפתח פרשת נדרים. ידוע המעשה עם שמעון הצדיק שלא היה אוכל מחטאת נזיר עד שבא נזיר אחד מן הדרום וכו', כל אחד מכיר את הסיפור, המשמעות שם היא ששמעון הצדיק הבין שיש איזה פגם בעצם העניין של נזיר והיתה לו טענה על כל נזיר באשר הוא ולכן הוא לא אכל מהחטאות שלהם כי הוא אחז שיש בזה משהו שלא לשם שמים עד שבא מעשה לידו בו היה ברור לו שהנזירות שמה הייתה לשם שמים ולכן הוא אכל. והדברים לא ברורים כל צרכם: מה הייתה הבעיה ששמעון הצדיק ראה בנזירים? לכאורה מדובר באנשים צדיקים יותר מגדר הרגיל, לכאורה מדובר בסגפנים בעלי מדרגה נפלאה שיכולים להזיר עצמם מתענוגות העולם ולהפנות לבבם לעבודת ה' בלבד, מה כאן לא לשם שמים? מהי הבעיה השורשית ששמעון הצדיק ראה בנזיר?

"ברכו את ה' המבורך" נשמעה הקריאה בחלל בית המדרש. תפילת ערבית של ליל שבת, התפילה הראשונה לחודש אלול החלה. נשארנו עם השאלה הנוקבת מהדהדת ברכת הראש ממתנינים לסיום התפילה בכדי לקבל מענה ולהבין מה זה קשור למה שהתווכחנו קודם.

בסיום התפילה ולאחר הכרזת השמחות המסורתית של הגבאי התגודדנו סביבו, קבוצת אברכים שהשבוע היה להם קצת יותר קשה להתרכז בתפילה... צמאים למוצא פיו ולתירוץ שיניח את דעתו.

אז מה הייתה הבעיה של שמעון הצדיק עם נזירים, אחד האברכים האיץ במיודעינו להגיע אל העיקר. כן, הוא פתח בנינוחות, ר' מיכל זילבר מתרץ את זה ע"פ אנקדוטה המובאת משמו של הרב אברמסקי, הגאון העצום והנורא הזה שצמצם את גאונותו רוב ימיו לרבנות העיר לונדון שם היה צריך גם להתעסק בכל מיני דברים שחייבה אותו הרבנות ולא התאימו כל כך לגאונותו העצומה. אחד מהדברים הללו היו שיעורים לכל מיני בעלי בתים וקבוצות עם זיקה דתית חלשה שהרב אברמסקי ראה לעצמו חובה לקיים אותם בקביעות כחלק מתפקידו המורכב ברבנות העיר. באחד השבועות האלו, בפרשת כי תצא, שקראנו בשבוע שעבר, התחבט הרב אברמסקי על איזה נושא לדבר בשיעור הקרוב אותו הוא היה אמור למסור לפני קבוצת סטודנטים הרחוקים עדיין מתורה ומצוות, הוא חשב שכאשר יעלה הנושא של אשת יפת תואר ויזכרו דברי רש"י הקדוש המביא את דברי חז"ל שדברה תורה כנגד יצר הרע, יתפתחו הדברים להבנה מוטעית, יכולים הצעירים הללו הרחוקים מריח של תורה להבין שכאשר יש קושי ויצר הרע מכה בכל עוז יש היתר לעבור עבירה כי דיברה תורה כנגד יצר הרע וכל מה שמאד קשה ולא שייך לעמוד בו הרי הוא מותר, כמובן שמכאן קצרה הדרך למכשולות בכל תחום בו תהיה להם התמודדות...

פתח הרב אברמסקי את השיעור באותו שבוע והקריא להם את דברי חז"ל ואת ביאורו של רש"י ואז הרעים בקולו, מן הפרט אתה למד על הכלל, בפרשת אשת יפת תואר כתוב שבכל התורה כולה לא נמצאה התמודדות מספיקה כדי להתיר שום דבר שהוא חוץ מן הסיטואציה הזו, בה חוששת התורה שהאדם לא יוכל לעמוד בפיתוי ולכן התורה התירה את הדבר, חוץ מזה בכל רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה ידעה התורה שהאדם על פי תכונותיו ואישיותו כמו שהוא נברא בששת ימי בראשית יכול הוא לעמוד בכל

מה שהתורה צוותה ולכן אין לאדם שום אפשרות לעשות הנחות לעצמו ולפטור את עצמו מעשיית שום מצווה שהיא או חלילה לעבור על שום עבירה שהיא.

בזה תירץ הגאון ר' מיכל זילבר את חששו של שמעון הצדיק מקרבן נזיר אותו הוא ראה כמשהו שיש בו נותן טעם לפגם, כיון שבא אדם ומעמיס על עצמו דבר אותו לא ציוותה התורה ואף אמנם שלפעמים הדבר נצרך, כאשר רואה אדם סוטה בקלקולה אז אכן ראוי לו להזיר את עצמו מן היין, ברוב המקרים, כאשר אדם נוטל על כתפיו נזירות אותה לא ציוותה התורה הוא מגלה את דעתו שהתורה כביכול לא בנויה לחלוטין לפי אמות המידה של נפשו והוא יכול להחמיר יותר ולהיכנס להתחייבות אותה לא ייעדו בשבילו. שמעון הצדיק ראה בזה מידה מסויימת של סטיה מהאמונה בהכרה של התורה את כוחות הנפש של האדם ולכן לא רצה לאכול מקרבן הנזיר אלא במקום שהיה ברור לו שהנזירות הייתה לשם שמים ממש.

מבינים אתם? פנה האברך אל הקבוצה שסבבה אותו, היסוד הזה צריך להרעיש את ליבנו, נניח כרגע לוויכוח בו דנתם לפני התפילה, היסוד הזה חזק משני הצדדים גם יחד, אם נניח שאלול אמור להפחיד אותנו ואם נניח שאלול הוא ים של רחמים. שתי האסכולות נכונות בתכלית ואין עליהם עוררין, צריך לדעת מה לומר ולמי, אבל את היסוד הזה אסור לנו לפספס ובמקום לדון על איך להעביר את הדברים צריך לדון מה להעביר ולדבר על המהות.

התורה כולה מותאמת למידותיו של האדם בצורה אבסולוטית ומוחלטת, אין משהו קטן וגדול שאדם יכול לומר לעצמו שאת זה הוא עשה כי הוא לא היה מסוגל לעמוד בפיתוי או שזוהי מצווה ש'כבידה' עליו יותר מיד. זוהי המהות של חזרה בתשובה וזוהי הדרך אליה צריך לחזור בימים קדושים אלו, ההבנה שהתורה לא דורשת מאיתנו דרישות מעבר לסף היכולות שלנו היא הנחת היסוד עליה צריך להשתית את החזרה בתשובה כי על פי ההבנה הזו האדם מביא את עצמו להצטער על משוגותיו ולהיטיב את דרכיו, זוהי ההכרה הבסיסית וממנה מתחילה כל עבודת האלול. אחרי שמבינים את הדבר הזה ניתן לדון איך להגיש את הנושא בצורה של יראה או דרך האהבה אבל כאשר מבינים כך את העניין כל הנושא נהיה ברור יותר ומונגש יותר לכל שכל ולכל טבע אנושי.

התפזרנו משם כל אחד לביתו מהורהרים ושקועים במחשבות עמוקות על שגב הימים הנפלאים הללו ועל ההזדמנות הכבירה לחזור לעצמנו ואל היכולות האמיתיות שלנו לפי אמות המידה התורניות אותם קבעה החכמה העליונה.

077-2222-666 או ***4992**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

דקות ארוכות עמד אותו יהודי מאמריקה והתבונן באיש המתפלל בכותל, ולבו התרונן. כמה הוא מחכה לפגוש יהודים כאלה, אנשים של צורה, שלא מכורים לדולר ולדומיו. הוא חש כי הוא רוצה ללכת אחר האיש הזה, אלא שהשעה הפכה מאוחרת, הוא היה צריך לצאת, אולם בשונו לארה"ב ביקש לברר אם גם בעירו יש אנשים מסוג זה, ומישהו הפנה אותו לביתו של הרב רודנער...

מיליוני דולרים ברגע

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

זוחלים ורועדים מיום בואך!

הרגשות גועשים, הלבבות הומים, התחושות סוערות. אנו ניצבים כבר סמוך כל כך ליום הגדול - יום הדין, ראש השנה. היום הראשון הפותח את השנה החדשה, ובו ביום נעמוד כולנו לפני בורא עולם, ניתן דין וחשבון על כל מעשינו בשנה החולפת, ונבקש לזכות בצ'ק נוסף של שנת חיים, מעוטרת בשפע, באושר, בשמחה ובכל טוב.

בימים אלה, ברגעים אלה ממש, כל לב יהודי חרד מפני הבאות, חושש באמת לגורלו. אנו יודעים כי במשפט מול בורא עולם אין תירוצים, אי אפשר לחמוק, אין מושג של להחביא. הכל גלוי וידוע, פתוח, ניצב על השולחן. מלאכים סניגורים וקטיגורים מתרוצצים, ואם הם אחוזים חיל ורעדה - אנחנו על אחת כמה וכמה, שכן הגורל שלנו עומד להיקבע עכשיו, העתיד שלנו, החיים שלנו, הבריאות שלנו, הילדים שלנו, הפרנסה שלנו...

כל מה שקרה במהלך 365 ימי השנה החולפת, לטוב ולמוטב, נקבע אז - בראש השנה שלפני שנה. והנה אנו ניצבים כאן שוב, בערב ראש השנה. שוב אנו בפני הרגע הגורלי שיכריע מה יקרה בשנה הבאה, ואנו חרדים מאימת יום הדין...

ולמרות כל זאת, הלכה פסוקה היא שראש השנה הוא יום טוב - חג לכל דבר. אוכלים ושותים בו, מכינים סעודות גדולות ומתלבשים באופן חגיגי. כולנו מאריכים בתפילות, בניגונים, בתשובה ובפרקי תהלים, אבל היום עצמו הוא חג, חגיגי ושמח.

רגע, איך זה מסתדר? כיצד זה יתכן? איך אפשר לשלב יום דין שכולו אימה ופחד, חשש אמיתי מפני מה שייקבע בו, יחד עם יום חג ושמחה פורצת? איך אפשר להכיל את שתי התחושות המנוגדות לכאורה, בתוך לב אחד, ביום אחד, בשעה אחת?! את השאלה הזו שואל ה'שולחן ערוך' בעצמו, ומשיב שאנו בטוחים שננצח בדין, אנו בטוחים שאבינו שבשמים, שאוהב אותנו כל כך, יוציא כאור משפטנו. רגע, באמת? למה בעצם? אם זה יום דין - איך אפשר להיות בטוחים מראש שננצח בו?!

כדי לענות על שאלה זו, לפנינו גילוי מהדהד שחשף הסבא מקלם זצ"ל: אין זאת אלא שיש משפט שאין לדעת מה תהיה תוצאתו, ויש משפט בו בו ניתן להיות בטוחים בניצחון. אדם פרטי שעובר את יום הדין - אין לדעת מה תהיה התוצאה, שכן מי יכול לומר כי הוא זכאי בדין. לא כן מי שמחובר לכלל, מי שחש שייך לעם היהודי, מי שהוא חלק מהקבוצה של העם כולו - הרי העם כולו מוגן בשמירה עליונה ובוודאות יזכה בדין, כך שהוא יכול לשמוח בראש השנה!

כלומר: אין כל סתירה בין הדברים. המשפט בראש השנה הוא סיפור לא פשוט, מי האיש שיכול להצהיר שהוא עובר אותו בשלום... ולמרות זאת, אם עם ישראל בא כקבוצה אחת, כעם מאוחד, כחבורה מגובשת - הריהו מצליח לעמוד במשימה, ובורא עולם מגן על הקבוצה המאוחדת הזו. ולכן, החכם עיניו בראשו לתפוס מקום ב'חבורת עם ישראל', להפוך לחלק מהקבוצה, להימנות על אנשיה. זו הדרך להצליח לעבור את המשפט בשלום!

וכיצד עושים זאת? - זה קל ופשוט: חיבור האדם לכלל, נמדד במידת האחריות שלו כלפי הכלל, במידת העשייה שלו למען זולתו. אדם שמחובר לקבוצה, הדבר ניכר במחויבות האישית שלו לחברי הקבוצה, במסירותו למענם. חבורה מגובשת היא כזו שכל חבריה

זו הרבה יותר מעצה, זה כלי חזק. להגיע ליום הדין במעמד שאחרים זקוקים לנו, לעמוד למשפט כשברור שבעולם יש מי שנעזר בנו, שצריך אותנו

תיכף ומיד. אולם משהו הסתבך - אחד מילדיו חלה, והרב פלמן נאלץ להישאר ער, לעקוב בדאגה אחר מצב בנו. השעות נוקפות, מצבו של הילד החמיר, רופא קבע כי יש לפנותו לבית החולים, והרב פלמן התלווה אליו...

בקיצור, כל אותו ליל שבת, לא רק שהרב פלמן לא הלך לנוח מוקדם מהרגיל - הוא בכלל לא הלך לנוח, שהה לצד מיטת בנו בבית החולים. בשעות שחלפו בבית החולים חכך בדעתו, והגיע למסקנה ברורה: 'אין זאת אלא בגלל שביטלתי את השיעור. חשבתי להתחכם ולבטל זיכוי הרבים כדי לנוח יותר, ומסתבר שאנוח הרבה פחות!' הרהר בעוגמה, והחליט כי הוא שב לומר את השיעור כמקדם, ימשיך לזכות את הרבים מדי ליל שבת!

בבוקרו של יום השבת, אחד מבני משפחתו בא להחליפו בבית החולים, ובשעת בוקר מוקדמת שב הביתה, עייף, מותש, חסר כוחות, אולם נחוש מאי פעם. הוא קרא לאחד מילדיו, וביקש ממנו לסור כאן ועכשיו לביתו של מארגן השיעור, ולהודיעו כי לאחר מחשבה נוספת ביטול השיעור היה חד פעמי, והחל מהשבוע הבא השיעור יימשך כמקדם! היה חשוב לו לעשות זאת כבר בשעות הבוקר של יום השבת, כדי לקבוע מסמרות, ולהשיב את 'זיכוי הרבים' שלו על מכונו כמקדם!

המפליא עוד יותר בסיפור זה הוא, שביום ראשון, בעוד בנו בבית החולים, נכנס הרב פלמן אל ה'סטייפלער' - הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל, כדי להזכיר את שם בנו לרפואה שלימה. באופן מפתיע, מדהים ומעורר השתאות, נעץ בו ה'סטייפלער' מבט בוחן, ושאל-קבע: 'האם ביטלתם השבוע משהו של זיכוי הרבים?'

הרב פלמן התפעם, נרגש עד כלות. מסתבר שה'סטייפלער', בדרך הידועה רק לו, ידע היטב על העניין, ומיד כששמע את הסיפור - תלה אותו בהפסקת זיכוי הרבים. הרב פלמן נדהם, לרגע לשונו נאלמה,

מאוחדים זה למען זה, מושיטים כתף איש לרעהו, פועלים איש למען זולתו.

לפיכך, מי שרוצה לצאת זכאי ביום הדין, עליו לאמץ את הכלי הנפלא הנקרא 'זיכוי הרבים'. להיות אחד שבני החבורה נעזרים בו, זקוקים לו. אחד שעם ישראל לא יכול לוותר על שירותיו הטובים, אדם ש'חבורת עם ישראל' צריכה לו. כשאדם מגיע למצב כזה, מובטח לו כי הוא עובר יחד עם בני החבורה, הקבוצה כולה זוכה לעבור את ימי הדין בשלום!

נותרו עוד ימים בודדים, ספורים ממש. זה הזמן לשפר את מצבינו, לפעול ככל שבכווננו, לעשות הכל כדי להתחבר לכלל, להיות חלק ממזכי הרבים: להעניק חיוך, לשמש דוגמא אישית בתפילה ובלימוד, לייסד שיעור חדש או לעודד יהודים לקיים מצוה. ככל שנעשה כך יותר ויותר, ככל שנזכה את הרבים, ככל שעם ישראל יהיה זקוק לנו ולשירותינו הטובים - כך נוכל בעזרת ה' לעבור בשלום את ימי הדין, ולהיכתב ולהיחתם לחיים טובים וארוכים!

זיכוי הרבים - כלי רב עוצמה

ימי סוף השבוע של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל, היו ימים צפופים מאוד. מדי יום ששי, מתחילת לילו ועד ליל שבת, היה מוסר חמישה שיעורים, בחמש מקומות שונים. החל מיום חמישי בערב, עובר ליום ששי בבוקר, שיעור ביום ששי אחה"צ, שיעור לפני תפילת ערבית בליל שבת, ושיעור נוסף בספר 'אור החיים הקדוש' בליל שבת - לאחר סעודת השבת.

ושיעור של רבי בן ציון - מי ששמע אותו, היה בטוח שהוא לא מוסר שיעור מזה שנה או שנתיים, וכל התקופה הזו הכין את השיעור כדי למוסרו בצורה כה בהירה ורהוטה, מסודרת ומקיפה. שפתו קולחת, הוא טעון באנרגיה, מדבר בקול רם, מבאר היטב ומפסק באופן נאה. כל שיעור היה שיעור יפה ומענג, ואיש אינו יודע שבתוך יממה אחת הוא מוסר חמישה שיעורים כאלה, כל אחד בנושא שונה, לקהל יעד שונה, במקום אחר...

אין פלא אפוא, כי הכנת השיעורים ומסירתם ארכו לו זמן רב, והצריכו אותו להשקיע מאמץ נפשי ופיזי. הזכות עצומה, הוא מזכה יהודים רבים, אולם המאמץ אדיר. לימים, כשהחל להתבגר, חש רבי בן ציון כי כוחותיו הולכים ונחלשים, והוא כבר לא מסוגל. זה החל בהרהור קל שהפך לרעיון שהתפתח למחשבה שהובילה למסקנה: אין מנוס מלוותר על אחד השיעורים, וברור שיהיה זה השיעור בליל שבת. הוא השיעור האחרון בסידרה, אליו הוא תמיד מגיע מותש, חייבים לוותר עליו!

בלית ברירה הודיע הרב פלמן למארגן השיעור, כי הוא פורש מתפקידו. הלה ניסה לשכנע, למרות שבהחלט הבין ללבבו של הרב. הן ראה בעיניו כיצד לעתים הרב בקושי צלח את הדרך לשיעור, לא פעם קרס על ספסל מזדמן. הוא קיבל עליו את הדין בהשלמה, ובאותה שבת - לראשונה - לא התקיים השיעור...

ובאותה עת ממש, בבית הרב פלמן, הסתיימה סעודת השבת. לראשונה מזה שנים הרב אינו יוצא מביתו, יכול הוא לעלות על יצועו

ולבסוף השיב ב'כן' רפה, וסיפר את סיפור השיעור שהתבטל. 'תחזור לומר את השיעור!' - ביקש-הורה-קבע ה'סטייפלער', 'זה מה שיבריא את בנך. לא מפסיקים שיעור שיש בו זיכוי הרבים!' עבור הרב פלמן לא היה זה חידוש, הן כבר מאתמול קיבל כך על עצמו. ואכן, בליל השבת הקרובה התכנסו המשתתפים לשיעור, שהיה מתוק, עירני, חד ובהיר כתמיד. כולם הקשיבו לו מרותקים, ולפתע, דמות מוכרת חמקה פנימה...

היה זה הרה"ג רבי דוד פרנקל זצ"ל, ממקורבי ה'חזון איש' וה'סטייפלער', שנכנס בשקט לשיעור. הרב פלמן הופתע מהאורח הנכבד, שלא נמנה על משתתפי השיעור הקבועים, אולם רבי דוד מיהר להסביר: 'ה'סטייפלער' שלחני לבדוק אם הרב פלמן שב למסור את השיעור!' - הסביר כמתנצל, ואף רץ להשיב את שולחו דבר, כי אכן כן השיעור מוסיף ומתקיים...

סיפור מופלא זה, המופיע בספר 'שלמים מציון', יש בו כדי לגלות אפס קצה מכוחו הגדול של 'זיכוי הרבים'. הנה כי כן, זיכוי הרבים זו זכות כבירה שמגינה ומושיעה. יתירה מכך, לנוכח המחלה הפתאומית והמוזרה - היה ברור ל'סטייפלער' שמדובר בבעיה בזיכוי הרבים, הוא הצביע על הבעיה הזו מיד!

כי אכן כן, זיכוי הרבים הוא כלי רב עוצמה, יש בו כח סגולי עצום, הוא מגן ומושיע. כי יהודי שאנשים צריכים אותו, אדם שיהודים אחרים זקוקים לו - היחס השמימי אליו שונה, הצורה בה מתייחסים אליו בשמים היא רחמנית, שומרת, מגינה בהרבה. רגע לפני יום הדין - הבה נאמץ את 'זיכוי הרבים' כצעד עוצמתי וחזק, ניקח חלק בפעילות זיכוי הרבים, נעשה משהו שעם ישראל ייעזר בו - וכך נבטיח שבאור עולם יוציא את משפטנו בצדק, ונזכה לשנת אושר ושמחה!

מיליוני דולרים ברגע...

דאלאס, טקסס, ארצות הברית. כל מי שעובר במרכז העיר, אינו יכול להתעלם מהבניין הגדול והמרשים הניצב ממש בטבורה של העיר, וכולו משדר גאון יהודי. זהו מגדלור רוחני רב עוצמה, השולח זרועות יהדות לכל רחבי דאלאס בפרט וטקסס בכלל. אין ספק כי רבבות יהודים גילו את אביהם שבשמים בין כתלי בניין זה, רבים שבו אל אביהם שבשמים ממש כאן, גילו את יהדותם מחדש ואימצוה אל ליבם.

מאחורי הבניין הזה עומד סיפור יוצא דופן, שסיפר הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: כשהוסמך הרה"ג רבי משה רודנער שליט"א לרבנות, החליט לרתום את כישוריו ויכולותיו להפצת יהדות בארץ שוממה מיהדות. הוא בחר בדאלאס דווקא, היא נראתה לו מדבר שממה יהודי, צחיח מכל לחלוחית אידישקייט...

הוא הגיע לדאלאס, שחר דירה קטנה, וניסה לעשות פעילויות שונות בחברה היהודית במקום, להתחיל לספק ליהודי המקום שירותי דת באופן מסודר ולהקים עבורם קהילה. המזל לא האיר לו פנים, על כל צעד ושעל נתקל בקשיים בירוקרטיים וכלכליים, ולמעשה - לא היו לו כל משאבים לבצע את שאיפותיו. בצר לו ישב בביתו הצנוע, ניסה

לעשות כל אשר לאל ידו, אולם כבר החל להרים ידיים.

לפתע, ביום מן הימים, בשעת ערב מוקדמת, נוקש אדם בגיל העמידה על דלת ביתו. הלה מזדהה כיהודי בן המקום, ומבקש לשמוע על משמעות היותו יהודי, לקבל מידע על היהדות, לשמוע קצת על מורשתו. עד כאן הדבר אינו מפתיע, נקישות כאלה היה דבר שבשגרה בביתו של רבי משה, הן כל מי שרצה לדעת משהו על יהדות - בא בדיוק לשם!

מה שכן מפתיע, מרגש, מסעיר ממש, הוא ההמשך:

לאחר שעה ארוכה של שיחה, במהלכה התוודע היהודי לעולם היהדות הפורה בעוז ובגאון בכל רחבי תבל, שמע על מסורת אבותיו ועל היהדות ועד כמה היא מחייבת ומחזקת, לפתע התרגש האיש כל כך עד שנמס בפני טוב לבו של הרב רודנער. על אתר הוציא מכיסו פנקס המחאות ועט מוזהב, וכתב שיק תרומה בסכום אדיר - 6,000,000 דולר! - כן, ששה מיליון דולרים בתרומה אחת, להקמת מגדלור יהודי בדאלאס!

הרב רודנער התרגש עד אין קץ מהתרומה המפתיעה, הוא חש כי משמים מסייעים לו להגשים את שאיפותיו, והחל בתוכנית מעשית להקמת המרכז היהודי בדאלאס. תוך כדי עבודות התכנון, התברר כי התורם נפטר באופן פתאומי, שבועות ספורים בלבד לאחר שהעניק את תרומת הענק. כנראה בכך השלים את תפקידו בעולם. אולם הרב רודנער, בהספדו בהלוויה, הוסיף וסיפר את מה ששמע מהתורם זמן קצר לאחר התרומה.

ובכן, מה שהביא אותו לתת תרומת ענק שכזו, היה ביקורו בכותל המערבי, זמן מה קודם לכן. הוא הגיע במטוסו הפרטי לישראל, נסע אל הכותל המערבי בשעת לילה מאוחרת, ומה שתפס אותו יותר מכל - היה מראהו של יהודי אחד, שעמד והתפלל בדבקות ובכוונה, עיניו זולגות דמעות, ומפניו קורנת אצילות טהורה...

דקות ארוכות עמד אותו יהודי מדאלאס והתבונן באיש המתפלל בכותל, ולבו התרונון. כמה הוא מחכה לפגוש יהודים כאלה, אנשים של צורה, שלא מכורים לדולר ולדומיו, מקושרים לאווירה רוחנית נעלית. הוא חש כי הוא רוצה ללכת אחר האיש הזה, אולי אפילו לדבוק בו. אלא שהשעה הפכה מאוחרת, הוא היה צריך לצאת, אולם בשו בו לדאלאס ביקש לברר אם גם בעירו יש אנשים מסוג זה, ומישהו הפנה אותו לביתו של הרב רודנער...

וזהו. את השאר אתם כבר מכירים, הוא ישב עמו, התרשם, נתן את תרומת הענק, ומגדלור של יהדות הוקם בזכותו, מגדלור שהפיץ יהדות בארץ שממה מיהדות, וכבר השיב אלפים מישראל לאביהם שבשמים. כל זה בזכותו!

רגע, בזכות מי? בזכות מי?!

בזכות התורם, בוודאי! אולם התורם לא עשה זאת מעצמו. הוא עשה זאת בזכות השיחה עם הרב רודנער! אז זה בזכות הרב רודנער? - אין ספק שהוא שותף רב זכויות, בעל מניית יסוד. אבל רגע, מה גרם לאותו יהודי לבוא אליו? איך נקלע לביתו? מדוע הגיע אליו לשיחה?!

ובכן, מסתבר, שכל תרומת הענק הזאת היא בכלל בזכות יהודי עלום

הוא ראה שם שלושה אנשים יושבים לפני רבי יהושע לייב, הביט רבי משה בפניהם וראה מחזה אלוקים זיו השכינה קרן מהם, ועוד הבחין כי תואר פניו של האמצעי בין השלושה אינו ניתן לתיאור כי אם בהגדרה אחת 'מלאך אלוקים ממש'. בצאת האנשים מלפניו פנה רבי יהושע לייב אל רבי משה וכמלחש סוד אמר לו, ראית את האמצעי בין השלושה?

הכרת טובה היא גם על העבר ולא רק על ההווה!!!

הרב בנימין בירנצוויג

"וְאִמְרַתְּ אֵלָיו... וְעִנִּיתָ וְאִמְרַתְּ... אֲרָמִי אֲבִד אָבִי" (דברים כ"ג, ג'ה')

פעם כאשר סח הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל אודות מעלתה הנשגבה של מידת הכרת הטוב סיפר האי עובדא מקדוש ישראל מרן הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל:

היה זה יום סגרירי כאשר שלח מרן הגרי"ל דיסקין זצ"ל לקרוא אליו את רבי משה יוליס [זקנו של חמיו של הגרי"ל פישר] כאשר הגיע רבי משה יוליס אל מרן הגרי"ל דיסקין, ראה שם שלושה אנשים יושבים לפני רבי יהושע לייב, הביט רבי משה בפניהם וראה מחזה אלוקים זיו השכינה קרן מהם, ועוד הבחין כי תואר פניו של האמצעי בין השלושה אינו ניתן לתיאור כי אם בהגדרה אחת מלאך אלוקים ממש.

בצאת האנשים מלפניו פנה רבי יהושע לייב אל רבי משה וכמלחש סוד אמר לו, ראית את האמצעי בין השלושה? היה זה מרנא הגרי"א מוילנא זצוק"ל!!!

רבי משה הזדעזע עמוקות כמה שראה כמו עיניו ומה ששמע עתה מפי רבו הקדוש ונבצר ממנו להעלות על דעתו מדוע זכה לחזות במחזה נורא שכזה, ואמר הגרי"ל פישר זצ"ל הסיבה שבעבורה זכה רבי משה לכך הייתה משום הכרת הטוב של המהרי"ל דיסקין אליו וגופא דעובדא הכי הוה:

כמה ימים טרם התרחשות זו, סחה הרבנית אשתו של רבי יהושע לייב לרבי משה הרופא שהיה רופאו האישי של רבי יהושע לייב, כי זה כבר

ואמרת אליו, אומר רש"י הקדוש 'שאינך כפוי טובה!' ומה הוא אומר? "ארמי אובד אבי וירד מצרימה", מתחיל להזכיר חסדי ה' עם ישראל מאז היותם לעם! ומדוע לא די להזכיר את החסד שעושים לנו כאן ועכשיו למה ללכת כל כך רחוק?!

תשמעו ווארט נפלא ששמעתי בשם הרב אביגדור מילר זצ"ל. דוד המלך אומר "דשנת בשמן ראשי כוסי רוויה" ושואל הרב אביגדור מילר זצ"ל מדוע אנו לא מצליחים למלאות את הכוס ולא מרגישים רוויה בהודאתנו לקב"ה על רוב חסדיו איתנו כמו שהרגיש דוד המלך? והוא מתרץ שלדוד המלך היה כוס שלמה והיא התמלאה כל הזמן מרוב טובותיו של הקב"ה, אבל אנחנו יש לנו חור בתחתית הכוס כי טבעו של האדם הוא להודות רק על ההווה ולא על העבר כי הוא מתרגל לדבר ונראה לו החסדים כדבר טבעי, וכל טובה באה והולכת, ולכך אין כוסנו מתמלאת מרוב חסדי הבורא אתנו!

ר' איסור לזמן מלצר זצ"ל (אבן האזל הקדמת קדשים ח"ב) שאל שאלה מעניינת: מזמור שיר חנוכת הבית לדוד - היכן יש במזמור הזה אזכור על חנוכת הבית, הכל מוזכר הצרות האויבים, חולים וההצלה מהם, אבל לא חנוכת הבית? אלא שמלמדנו דוד המלך כיצד מודים להקב"ה: אם אדם היה עשיר גדול ונחלה, והגיע ממש עד מצב סכנה, ועקב מחלתו איבד את כל רכושו, ועזרו ה' יתברך ונתרפא וחזר להצליח בעסקיו ובנה ארמונו המפואר, והולך לעשות חנוכת הבית, והוא מודה להקב"ה בחנוכת הבית על שנתן לו את האפשרות לבנות כזה ארמון, הוא לא יודה על המחלה שהיתה לו ושנתרפא ממנה זה הוא כבר שכח, אבל דוד המלך כשבא לחנוך את ביהמ"ק מודה להקב"ה על כמה שהביאו לכך הצלה ממחלות ואויבים עד שזכה לחנוכת הבית. - כך היא דרך ההודאה זה חיוב הכרת הטוב לזכור להקב"ה תמיד את כל הטובות שגמלנו.

מבהיל עד כמה החשיבו גדולי עולם את מידת הכרת הטוב שבעבורה גמלו מעל ומעבר לעושה טובתם.

בשאלה הלכתית במנת הבשר שלפניו. קרא רבי יהושע לייב לרבנית ושאל אותה לפרש הדבר מדוע הגישה את הבשר לפני המרק שלא כרגלה כל הימים, כי בגין שינוי זה ניצול היום מחשש איסור, אילו הגישה את המרק תחילה לא הייתה השאלה נראית לעיניו כלל, הרבנית השיבה כי פעלה לפי עצתו של רבי משה. רבי יהושע לייב שהכיר טובה לרבי משה שעל ידו ניצל מחשש אכילת איסור השיב לו כגמולו בהציגו לפניו מחזה שלא מעלמא הדין בהראותו לו תואר הוד כבוד מרנא הגר"א צוק"ל.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג,
כתבו ל: 7622500@gmail.com

תקופה ארוכה שהיא מכינה לבעלה רבי יהושע לייב רוטב עם בשר לסעוד את לבו, אבל הוא אוכל רק את הרוטב המרק ואילו בבשר אינו נוגע כלל ואינה יודעת מה לעשות כדי שיטעם גם מן הבשר הדרוש לבריאותו, שאל רבי משה את הרבנית לסדר הגשת התבשילים האם המרק קודם לבשר או להיפך, השיבה הרבנית כי את המרק היא מגישה בראשונה, אמר לה רבי משה כי כאן נעוץ הדבר, שכיון שהוא מקבל את המרק תחילה אוכל הוא לשובע נפשו ומשאיר את הבשר, על כן תשנה הסדר ומעכשיו תגיש לו את הבשר תחילה. למחרת עשתה הרבנית כעצת רבי משה והגישה את הבשר תחילה, כשרצה רבי יהושע לייב לטעום מן הבשר הזדעזע, הוא הבחין

המשך מעמוד 7 | מרן הרב מבריסק, הגר"ז סולובייציק זצ"ל

כמה וכמה שאינני רוצה לתת כבוד לסוכנות של הציונים". היינו מודאגים, ידענו שהאנגלים - שאינם יודעים חכמות - לא יוותרו. קיימנו התיעצות, חשבנו שאולי מאתנו יסכים מרן לקבל כסף, אולם לבסוף הגענו למסקנה, שגם מאתנו לא ירצה לקבל. כך עמדנו חסרי אונים, עד שיהודי בשם גבירצמן, שהיה בעבר מהבעלי-בתים החשובים בבריסק, העלה רעיון.

הוא נכנס למשרד ואמר למרן: "אני חושב, שאנשי קהילת בריסק שעלו ארצה, ימשיכו גם כאן בארץ לשלם לרב משכורת, והרב ימשיך להיות הרב שלנו כפי שהיה בבריסק. ועל חשבון המשכורת הזו, אני מבקש לתת או להלוות לרב כבר עכשיו את הסכום הדרוש". "להצעה כזאת אני יכול להסכים" - אמר מרן. ואמנם, הוא והגר"א פינקל קיבלו מידי מר גבירצמן את הכסף, ועל ידי זה יכלו לעבור את ביקורת הגבולות.

ללא הצעתו של מר גבירצמן, לא היה מרן מסכים לקבל כסף בשום אופן, על אף המצב המביך. זו היתה שיטה אצל מרן - לא לקבל מתנה, קטנה כגדולה, מידי בשר ודם, והוא דבק בדרכו זו בכל מצב. (מתוך הספר 'במחיצתם')

האנגלים לביקורת הגבולות, וכל הנכנסים ארצה היו צריכים לעבור דרך שם) כל הנוסעים עברו את הסידורים הדרושים ויצאו לדרכם, רק מרן והגר"א פינקל התמהמהו.

לאחר שעבר זמן רב והם עדיין לא יצאו, ניגשנו לקצינים האנגלים ושאלנו אותם לפרש הדבר. הם ענו, שאין לשני הזקנים הללו כסף לשלם את מס הגולגולת בסכום חצי לירה או לירה (בערך 80 ש"ח כיום) שהוטל על כל הנכנסים ארצה, ואין אפשרות להתיר להם להיכנס ארצה כל זמן שאינם משלמים.

לשמע דברי הקצינים, קם מר דוסטרובסקי, שהיה מראשי הסוכנות היהודית, והרגיע אותנו באומרו כי הוא ייתן לרבנים את הכסף הדרוש.

הבריטים נתנו לו להיכנס למשרד, והוא ניגש למרן ולהגר"א פינקל והציע להם לקבל ממנו את הסכום הדרוש להם. אולם מרן אמר לו: "אני לא מוכן לקבל! מעולם לא לקחתי כסף ממישהו!"

מר דוסטרובסקי ניסה לשכנעו: "זה יהיה הכבוד הגדול ביותר לסוכנות היהודית - לשלם עבור הרב מבריסק ועבור ראש ישיבת מיר". אך מרן עמד בסירובו: "אינני רוצה כלל לקבל כסף, ועל אחת

המשך מעמוד 13 | הגאון רבי אברהם מרגלית שליט"א

הרש"ש. בשמים החשיבו את ההליכה הקשה בבוקר, בגשם ובקור - כזכות. האיש מתעורר מחלומו כאשר הרש"ש מסיים את שיעורו, כרגיל. ואז פונה אליו הרש"ש ושואל: "נו, ומה עכשיו התכניות...?".

וזה רק בוקר. התורה עצמה שלומדים בשיעור - ערכה לא יסולא בפז. אלו זכויות אדירות ועצומות. גם אדם במצבו של יהודי זה, יהודי שבקושי מצליח לקלוט כמה מילים לפני שנרדם, שכרו הרבה מאוד. האוזן שומעת, הוא עושה את ההשתדלות המקסימלית מבחינתו.

"אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו" [תהלים כז ד]. "שבת בבית ה'". ישנה חשיבות לעצם הישיבה בבית הכנסת ובבית המדרש. הכתלים ספוגים בקדושה ובטהרה.

(מתוך 'מפיק מרגליות' - ימים נוראים)

ניצלתי את שהותי בעולם התחנות למצוות ולמעשים טובים. אך הנה נגמר מלאי המצוות, ומתחילים להופיע קרונות קרונות של עבירות, שחורים משחור. לאט לאט מתרוממת כף המצוות, המצב נעשה חמור יותר ויותר, עד שלבסוף החלה כף העבירות להכריע.

האיש נבהל מאוד. אוטוטו הוא מקבל כרטיס כניסה לגיהנום. ואז, פתאום נשמעת הכרזה: רגע רגע. ישנן עוד כמה עגלות של זכויות. העגלות מגיעות, פורקים את המשא, מטעינים אותו על כף המאזנים, ושוב, ברוך ה', הכף נוטה לצד המצוות.

מציץ האיש בפליאה, מהיכן הגיעו מצוות חדשות? להפתעתו הוא מגלה שהמטען שהיה על העגלות הנו - בוקר פשוט.

מהיכן הגיע הבוקר הזה, ומדוע הוא מצטרף למכסת המצוות? מתברר שזהו הבוקר שכיסה את נעליו כאשר הלך בימי החורף לשיעורו של

ימינך... אתה הצבת כל גבולות ארץ... כי א-ל גדול ה' ומלך גדול על כל אלקים... ה' צבא-ות אלקי ישראל ישב הכרבים אתה הוא האלקים לבדך", ועוד.

רק אחרי שמכירים לפני מי עומדים, ניתן לבקש סליחה! עיקר עבודת ימי ה'סליחות' היא, אפוא, להגיע למצב של "נצבים לפני ה' אלקים", ואמירת פסוקי המלכויות מציבה את האדם לפני הקב"ה. אחר שאדם מכיר ש"לך ה' הצדקה" - ריבונו של עולם, אתה צודק! אז הוא מכיר כי "ולנו בושת הפנים".

(מתוך הספר 'דורש טוב' אלול)

ואז להתנצל בפניו. אם הסבא היה מצוהו ללכת לביתו הפרטי, ולומר שם בינו לבין עצמו עשר פעמים ששוב לא יאמר שקר, רק אמת, היה אומר זאת בכל הרצינות, והיה מחליט את הכל בהחלטות אמיתיות, אך הרגשת בושה לא היתה לו!

זוהי התחושה שחסרה לנו באמירת הסליחות! אדם צריך להרגיש בזמן אמירת הסליחות שהוא עומד לפני ה' אלוהיו.

ואכן כך היא צורת הגישה אל הסליחות. הרי עצם הסליחות נאמרות רק בסוף, ובתחילה פותחים באמירת פסוקים של מלכויות: "רוממו ה' אלקינו והשתחוו להדם רגליו... לך זרוע עם גבורה תעז ידך תרום

'זיכוי הרבים' - הזכות שמנצחת ביום הדין. הבה נרבה בפעולות כאלה, בפרט בקרב ציבור, ואז נזכה להיות מ'מזכי הרבים' הזוכים בשנה טובה ומבורכת!

עצה משפטית כדאית!

הסוגיא בה כולנו עוסקים בימים אלה, הדאגה המרכזית המטרידה אותנו, היא מה עושים למעשה כדי לזכות ביום הדין, כדי להתברך בשנה טובה. בוודאי, כולנו חוזרים בתשובה, מרבים בתפילה ומוסיפים בצדקה, ועדיין הלב חרד, מי יודע מה יגזר עלינו ביום שהספרים פתוחים והגורל נקבע... עד כמה יום הדין הוא גורלי? - הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל היה אומר, שעם כל הכבוד לזכויות אותן נאסוף ועליהן נעמול, עדיין כולן יחד לא מזכות אותנו אפילו בכוס מים...

אז מה כן? איך אפשר בכל זאת לצאת מיום הדין עם שנה טובה? מה יכול להציל אותנו ביום הגורלי הקובע את חיינו?! המשיך רבי ישראל סלנטר ואמר, כמובא בספר 'מתיקות אלול':

'הדרך היחידה להינצל, היא להיות אדם שאחרים זקוקים לו. כי אם אתה אדם לעצמך - אתה נידון לפי מצבך ומעמדך. אולם אם אתה אדם שאנשים אחרים זקוקים לו, נעזרים בשירותיו, צריכים את עזרתו - הרי גם בשמים מתחשבים בכל הזקוקים לך, ומעניקים לך כדי שתוכל להמשיך להעניק לאחרים...'

זו הרבה יותר מעצה, זה כלי חזק. להגיע ליום הדין במעמד שאחרים זקוקים לנו, לעמוד למשפט כשברור שבעולם יש מי שנעזר בנו, שצריך אותנו. היחס השמימי כלפינו ישתנה לטובה ולברכה, ויעניק לנו שנת שפע, טובה וברכה!

שם, לא מוכר עד היום הזה, שפשוט עמד והתפלל בכותל מקירות לבו, בכוונה ובדבקות. הלה התפלל כנראה על עצמו או על ילדיו, על צערו שלו או על גלות השכינה, אין לדעת. אולם בתפילתו המרוממת, באצילות הנסוכה על פניו ותנועותיו, במעשיו שעוררו התרגשות בקרב האורח מדאלאס - הוא הוא שהניע את התהליך שהוביל לקמת מגדלור יהודי שרבבות חוזרים בו בתשובה שלימה! והלה? לא רק שאנו לא יודעים מי הוא, גם הוא בעצמו לא מודע לכל מה שחולל, לכל מה שהתגלגל בזכות מעשיו ותפילתו. לעולם לא יידע אלו מניית יסוד יש לו במרכז יהודי אדיר, מרכז המאיר את חיי היהדות בסביבה כולה. רק לאחר פטירתו, בעלותו השמימה, יגלה כי יש לו זכויות אדירות בהשבת נפשות רבות לצור מחצבתן!

סיפור זה מאיר וקורא: 'זיכוי הרבים' לא מיועד רק לאנשים רבי כח ועוצמה, יכולת כלכלית או ביטחון עצמי. כל אחד ואחד מאיתנו, נער זקן, צעיר כמבוגר, איש העמל לפרנסתו כיושב באוהלה של תורה, ילד בחיידר כמו בן ישיבה - כל אחד מאיתנו יכול להיות 'מזכה הרבים', אם רק יבין עד כמה אנשים בוחנים את תנועותיו, למדים ממעשיו, מחקים את אורח חייו, ובכוחו להובילם לפעול אחרת!

לעולם! - לעולם לא יכול יהודי לדעת, מתי התנהג באופן ראוי, למד ברציפות, התפלל כהלכה, השקיט את הסלולרי בכניסתו לבית הכנסת, חייך לזולתו - ומישהו ראה אותו מהצד, התרשם ממעשיו, והחליט להשתנות, להתעלות, להתרומם, בזכותו. כמו אותו יהודי שהתפלל באותה עת בכותל, ואין לו שמץ של מושג כי הודות להליכותיו ומעשיו נבנו עולמות יהודיים, כל אחד מאיתנו אינו יכול לשער את השפעתו על סובביו, על מכריו, ואף על זרים שבסביבתו. זה הזמן להחליט: גם אנו יכולים להיות מזכי הרבים, לשמש דוגמא אישית. ההתנהגות שלנו, אורחות חיינו, צורת התפילה והלימוד, מעשי החסד שלנו - אלו לא רק זכויות רגילות, לא פעם יש בהם

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? [שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il)

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ האם מותר לשימוע שיעור ב'קול הלשון' לפני ברכת התורה?

◆ מדוע נשים מברכות את ברכת התורה?

◆ האם ראוי להתנועע בתפילת 'שמונה עשרה'?

מהלכות ברכות התורה

• מותר להרהר בדברי תורה לפני ברכת התורה, משום שהרהור אינו כדיבור; ויש אומרים שאין להרהר בדברי תורה לפני הברכה. ונחלקו הפוסקים אם שמיעת דברי תורה נחשבת כדיבור.

• אדם ששכח לברך ברכת התורה לפני התפילה, יכוון בברכת 'אהבה רבה' (או 'אהבת עולם' - לנוסח ספרד) לצאת בה גם ידי חובת ברכת התורה, וילמד מעט מיד לאחר התפילה.

• כשם שברכת 'אהבה רבה' שבשחרית יכולה לשמש כברכת התורה, כאמור לעיל, כך ברכת 'אהבת עולם' שלפני קריאת שמע של ערבית יכולה לשמש כברכת התורה במקרה שצריך לברך.

• לדעת השולחן ערוך, מעיקר הדין אין צורך להסמיך את ברכת התורה ללימוד, אך לכתחילה יש להקפיד על כך; אולם לדעת רוב הפוסקים אסור להפסיק ביניהן.

• הישן שנת קבע ביום - נחלקו הפוסקים אם צריך לשוב ולברך, והמנהג שלא לברך, אך ראוי לכוון בברכת 'אהבת עולם' (בערבית) לשם ברכת התורה.

• אדם שלא ישן במשך הלילה - יצא ידי חובה בשמיעת הברכות מפי אחר, אך אם ישן ביום והיה ער בלילה שלאחריו - לפי הנהגו שלא לברך לאחר שינה ביום (ראה לעיל) - יברך בבוקר בעצמו.

• הישן שנת קבע בלילה, וקם משנתו בעוד לילה, מברך ברכת התורה לפני לימודו, ואף אם שב לאחר מכן וישן שנת קבע נוספת בטרם הגיע הבוקר, לא יברך ברכת התורה שנית.

• נשים מברכות את ברכות התורה כאנשים. יש אומרים שהן חייבות בהן כאנשים, משום שהן חייבות בלימוד ההלכות ובאמירת פרשיות ה'קרבנות'. ויש אומרים, שהנשים אינן

חייבות לברך, אלא שנהגו לברך, כדרך שמברכות על מצוות עשה ש'הזמן גרמן', לדעת הרמ"א.

מהלכות ברכות השחר ואמירת 'קרבנות'

• את כל ברכות השחר ניתן לברך לפני עלות השחר, למעט ברכת 'הנותן לשכוי בינה', ובדיעבד, אם ברך גם ברכה זו, יצא ידי חובתו.

• מנהג כל ישראל לומר פרשת התמיד לפני תפילת שחרית, ואמירה זו נחשבת כחובה הן לאנשים והן לנשים; ורבים נוהגים לאומרה גם לפני תפילת מנחה.

• אדם צריך ללמוד בכל יום מקרא, משנה וגמרא, ולפיכך אומרים בכל יום לאחר פרשת התמיד - שהיא המקרא - א ת פרק המשניות 'איזהו מקומן', ולאחריו את הבריי"תא "רבי ישמעאל אומר...".

• לכתחילה אין להשתהות יותר מ'תוך כדי דיבור' (- שניות ספורות) בין 'ברוך שאמר' לתחילת פסוקי דזמרה, אך מותר לענות ביניהן אמון.

ענינים שונים

• יש שנהגו להתנועע בעת תפילת 'שמונה עשרה', על שם הכתוב: "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך", ויש שכתבו כי אדרבה אין ראוי להתנועע בעת העמידה לפני המלך.

• אמרו חכמים: "דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה", דהיינו, אסור לקרוא את התורה שבכתב בעל פה; ונחלקו הפוסקים אם האיסור הוא גם ליחיד, או רק למוציא אחרים ידי חובה.

• חכמינו ז"ל אמרו שהעונה 'אמן' על ברכת עצמו הרי זה מגונה, ולפיכך, אף אם סיים אדם אחר את אותה הברכה יחד עמו, לא יענה עליה אמון, אולם אם סיים אותו אדם ברכה אחרת, יענה עליה אמון.

גליון 540
שנה י"א תשפ"ב

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

דוד לייבושניץ, יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

מה תשיב ביום הדין

אמר אליהו הנביא: פעם הייתי מתהלך בדרך, ופגשתי אדם אחד, שלעג לי והתלוצץ על חשבוני, שאלתי אותו: ומה תשיב ביום הדין, לכשישאלוך מדוע לא למדת תורה? השיב: יש לי תשובה ניצחת, אומר, כי משמים לא העניקו לי בינה ודעת, ולב להבין דברי תורה. שאלתי אותו, סיפר אליהו הנביא, מה מלאכתך? ענה לי: ציד עופות ודגים, ומי נתן לך דעת ובינה, לקחת פשתן, לטוות אותו ולארגו, ולעשות ממנו רשתות ציד? ולאחר הציד - כיצד מבין ויודע אתה למכור את העופות והדגים? ענה האיש: משמים נתנו לי בינה ודעת לשם כך, הקשיתי: על מנת להכין רשתות ציד כדי לצוד עופות ודגים נתנו לך בינה, אך כדי ללמוד תורה לא נתנו לך בינה?

מיד הרהר האיש בדברי ונשא קולו בבכי, ומדהים הוא והלאה שקע בלימוד התורה.

(ע"פ סדר אליהו זוטא פרק י"ד)

פרשת השבוע

אלה יעמדו לברך את העם על הר גריזים (כ"ז - י"ב)

כאשר התכנסה הכנסייה הגדולה בווינה, התאספו יהודים רבים בבית אחד ששהה בו החפץ חיים הקדוש זיע"א (יומא דהילולא כ"ד אלול) וביקשו ממנו ברכה. אמר להם החפץ חיים אני איני רבי. בכל זאת המשיכו להפציר בו, עד שנענה להם והחל לברכם. בין הבאים היה אדם שבא עם בנו הנער, והחפץ חיים לא הכירם, והיה המעשה הזה בשבוע שקראו בו את פרשת כי תבוא. פתח החפץ חיים ואמר לאב, איני יודע מה אתה מבקש ממני ברכה, אם אתה שולח את בנך לישיבה, אינך זוקק לברכה שלי, כבר בירכו אותך שישים רבוא שעמדו שם, והיו שם לויים והשכינה עם ארון הקודש הסכימו, כשאמרו 'ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת, אבל אם אתה נותן את בנך לבית ספר של לימודי חול, איני יכול ליתן לך ברכה, איני יכול לגרד את התוכחה. היהודי התרגש מאד, מנין ידע החפץ חיים לומר לו זאת.

ארור משגה עור בדרך (כ"ז - י"ח)

מסופר על הרה"ק רבי יהושע לייב דיסקין זיע"א, שפעם באו אליו כמה מקנאי ירושלים וסיפרו לו, על אחד השוחטים בירושלים שנכדו התחיל ללמוד בבית ספר לא דתי, ומן הראוי להעבירו מכהונתו. שמע רבי יהושע לייב וענה, אמנם טענתכם נכונה, אבל להעביר את השוחט מפרנסתו אי

אפשר, הואיל וכך, לכו והשתדלו למצוא עבורו פרנסה אחרת, ואו תנסו להשפיע עליו שיעזוב את השחיטה. שמעו האנשים ועשו כמצוות הרב, הלכו ומצאו עבורו עבודה אחרת, ואו באו אליו והתחילו לשכנע אותו שיעזוב מרצונו את השחיטה. השוחט שמע את דבריהם, לא ענה להם דבר, והלך בעצמו לרבי יהושע לייב ושאל אותו כיצד לנהוג? רבי יהושע לייב השיב לו, לא, לא כדאי לך לעזוב את השחיטה. כיון ששמע השוחט כך החליט להשאר. באו האנשים ושאלו אותו למה הוא מסרב לעזוב? והוא ענה להם, רבי יהושע לייב אמר לי שלא כדאי לי לעזוב. חזרו האנשים לרבי יהושע לייב ותמהו בפניו, הלא הרב הסכים שהוא יעזוב את השחיטה באם נמצא עבורו פרנסה אחרת, ואנו באמת הלכנו והשתדלנו למצוא עבורו מקום עבודה אחר, ושכנענו אותו לעזוב, למה אפוא הניא אותו מלעשות כן? ענה להם רבי יהושע לייב, מה פירוש למה מנעתי ממנו מלעזוב, הלא הוא בא אלי לשאל בעצתי, והעצה הטובה ביותר עבורו היא שלא יעזוב את השחיטה, כי זה טוב יותר עבורו, אלא מה, מטעמי קנאות אנחנו רוצים שיעזוב, אבל להעביר אותו בניגוד לרצונו, אי אפשר, וכשהוא בא ליטול ממני עצה, עלי לתת לו את העצה הטובה ביותר, כי איך מותר לי להכשילו, הלא כתוב 'ארור משגה עור בדרך', ואם אומר שזה טוב עבורו, אני רק מכשיל אותו ואיך אעבור חלילה על ה'ארור' הזה?

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 7:19 ת"א: 7:21 ר"ת: 7:57

כי תבא

זמני כניסת השבת
ירושלים: 6:08 ת"א: 6:23

לביתו, אוכל פת שחרית ויוצא לכיון בית מלאכתו. אך כעת הרי מתנהג הוא כגוי גמור, שותה כמו שכור, אינו מתפלל ואינו שומר מצוות. ר' אלימלך אינו מבין מה רוצה הרבי בביתו של החייט הזה? לפתע אומר הצדיק לר' אלימלך: "ראינו מספיק בוא נחזור לבית המדרש".

יום ראשון של סליחות, בית המדרש מלא אנשים וכולם מצפים לרבי שיגש אל העמוד לאמירת הסליחות. והנה מבחין הגבאי ר' אלימלך שהחייט נכנס לבית המדרש בוערות, ונעמד לו באחת הפינות. ברגע זה נפתחת הדלת והרבי הקדוש נכנס לבית המדרש, ובהתלהבות נגש אל העמוד ונותן קולו בצעקה "אשרי יושבי ביתך". הקירות רועדים, וחיל ורעדה ואחוזים במתפללים המרגישים ממש את אוירת הימים הנוראים. הגבאי ר' אלימלך אינו מסב את עיניו מהחייט שאומר את הסליחות בכוונה עצומה ובדמעות שליש. ר' אלימלך מחליט בלבו שבגמר התפלה יגש אליו ולא יניח לו ללכת עד שיספר לו מה עשה לפני הסליחות, ומדוע שתה את היי"ש?

בגמר התפילה נגש ר' אלימלך אל החייט ושאל אותו: מדוע זה כמה שנים אין רואים אותך בבית המדרש, ומה ארע פתאום הלילה שהרבי הלך במיוחד לראות אותך? עונה לו החייט בתמימות: מה שהרבי בא כדי לעמוד מתחת לחלוני, אינני יודע ואיני מבין, אך אספר לך את כל המעשה שארע לי בשנים האחרונות. וכך מספר החייט: נוהג הייתי לבוא כל בוקר לבית המדרש להתעטף בטלית, להניח תפילין ולהתפלל, ואחר התפילה הייתי אומר תהלים ומעמדות, ואמנם פרנסתי היתה בשפע, הרבה לקוחות התדפקו על דלתות חנותי להזמין להם חליפות בגדים, ובפרט אצילי הגויים, והנה לפתע נפל ריב ביני לבין אחד הפריצים שהזמין אצילי את מדוי, והלה הפסיק לפקוד את חנותי, ועל ידי כך נצטמצמה במקצת פרנסתי, אך במקום לבקש מהשם יתברך הזון ומפרנס כל חי, לתת פרנסתי ברווח, החלטתי לעשות "ברוגו" עם הריבוננו של עולם, ואמרתי קפיטל תהלים פחות ממה שהייתי רגיל לומר עד לאותו יום. כעבור מספר ימים הפסיק פריץ נוסף לקנות אצילי, ואני צמצמתי עוד יותר באמירת תהלים ומעמדות, ולא למדתי לקח שזה בא לי כעונש מן השמים, ושעלי לחזור בתשובה, ולבקש מחילה מהקדוש ברוך הוא על מה שעשיתי.

כך במשך זמן קצר עזבו אותי כל לקוחותי, ואלו אני מצידי הפסקתי להתפלל ולהניח תפילין, המצב הלך והורע יותר ויותר, ילדי מתו בזה אחר זה, ואני לא למדתי לקח, ועדיין נשארתי עומד בטיפשותי, והפסקתי אפילו לשמור שבת קודש.

אם כל הפמליה של מעלה ירדה לראות איך יהודי מתפייס עם ריבוננו של עולם, אני לא אלך לראות?

היה זה במוצאי שבת קודש בו מתחילים לומר סליחות בקהילות האשכנזיות. (בקהילות הספרדיות מתחילים לומר סליחות בר"ח אלול) מכל המקומות הקרובים והרחוקים נהרו אלפים לעיירה בעלזא בגאליציה, אל הרה"ק רבי שר שלום רוקח מבעלזא זיע"א, (יומא דהילולא כ"ז אלול) לשמוע את הסליחות הנאמרות מפי קדשו, כנהוג היה אומר הרבי בעצמו סליחות לפני התיבה בלילה הראשון. והנה כשעה אחת לפני זמן אמירת הסליחות, אומר הרבי למשמש בקודש ר' אלימלך, להכין את העגלה והסוסים לנסיעה דחופה. כל מי ששמע את זה, עמד משתומם ולא ידע מה תכליתה של הנסיעה הזאת. גם הגבאי לא ידע ולא הבין, אך עשה מיד את פקודת הרבי.

העגלה יצאה לדרך בדממת הלילה ונסעה עד שהגיעה לאחד הבתים האחרונים שבעיר, שם ציוה הרבי לעצור את העגלה, הוא ירד מעליה והחל ללכת ור' אלימלך פוסע אחריו חרישית, עד שהגיעו שניהם לביתו של החייט, שהיה יהודי פשוט ותמים וכמעט לא יודע ספר. שם עצר הרבי ועמד והביט בעד החלון, גם ר' אלימלך עשה כן והוא תמה ומתפלל מה לצדיק ולחייט הזה, שהרי כבר כמה שנים אין רואים אותו בבית המדרש, ויש אומרים שסר מן הדרך הטובה רח"ל, ואף יש שאומרים שגם את השבת כבר אינו שומר יותר.

מבעד לחלון נשקף אליהם חדר קטן ועלוב שהעניות הגדולה ניכרת בו מכל פינה, שולחן וכסאות שבורים, ארון ישן נושן שעלול להתפרק בכל רגע. על אחד הכיסאות יושב החייט, פניו המעוננות שחרושות קמטים עמוקים ויגון קודר ניבט מהן. לפתע קם החייט ממקומו, נגש אל הארון, מוציא בקבוק משקה ושתי כוסיות, מניח אותם על גבי השולחן, מוזג מן היי"ש לכוסיות, כוסית אחת הניח על ידו, והשניה מולו כאילו יושב שם מישהו נוסף. החייט שתה את הכוסית שלו, וכשגמר חשב כמה שניות, ואז שתה גם את הכוסית השניה אשר מולו, ובשפתיו הוא ממלמל דבר מה, אשר אינו נשמע להם בחוץ מה הוא, וכך הוא חוזר ומוזג כמה וכמה פעמים, שותה וממלמל, שותה וממלמל.

ר' אלימלך נזכר שחייט זה היה פעם יהודי ירא שמים, מדקדק במצוות ומתהלך בתמימות. אף שהיה עם הארץ שאינו יודע ספר היה משכים לבית המדרש, ולאחר התפלה היה גומר את כל ספר התהילים עם המעמדות, ורק לאחר מכן היה חוזר

משל ונמשל

עשיית תשובה בהדרגה

משל לחנווני מעיירה קטנה שבא לעיר הגדולה על מנת לרכוש סחורה, נכנס החנווני לסיטונאי שהיה רגיל לקנות אצלו והזמין את כל כמות הסחורה שהיה זקוק לה. לאחר שהגישו לו את החשבון, ביקש החנווני שהכל ינתן לו בהקפה מכיוון שאין מעות מצויות עתה בידו, הוא הבטיח שיסלק את כל החוב מיד לכשיחזור ויבוא לביתו. השיב לו הסיטונאי ואמר לא אינני יכול לתת לך בהקפה, שכמה וכמה פעמים כבר לקחת אצלי סחורה בהקפה, הבטחת לסלק את החוב מיד לכשתחזור ותבוא לביתך ולא קיימת את הבטחתך. התחיל אותו חנווני בוכה ומתחנן ואמר כי אינו אשם כלל בזה שלא עמד בדיבורו עד כה, סיבות שונות גרמו לכך, אולם עתה הוא מבטיח בהן צדקו שיעמוד בדיבורו וביקש מהסוחר שיחוס עליו ועל אנשי ביתו, שכן אם לא יקבל עתה את הסחורה, עלול הוא להרוס את כל מעמדו ויהיו הוא ובניו צפויים לחרפת רעב. לא יכול הסוחר הסיטונאי לעמוד בפני הפצרותיו ותחנוניו של החנווני והסכים למלא את בקשתו, אולם כאשר שמעו זאת המוכרים ושאר הפקידים העובדים בבית המסחר של הסיטונאי, התקבצו כולם וטענו לפני הסוחר כי בשום פנים לא יתנו לו למכור לאותו חנווני בהקפה, מכירים אנו אותו אמרו, דיבורו אינו דיבור והבטחתו אינה הבטחה, בעוד הם עומדים ומתווכחים נכנס לחנות סוחר אחר, ולאחר שעמד על טיב הענין פנה אל החנווני ואמר לו, שמע בקולי ואתן לך עצה, לשם מה בעצם הנך זקוק לקנות עתה כמות גדולה של סחורה, ולהתחייב לסוחר ממון רב שלא יהא בכוחך לפורעו אחר כך, האין טוב לך לקנות כמות קטנה לפי כוחך שתוכל לסלק את דמיה במוזמנים מיד? מכיר אני אמנם את הסוחר הזה שסיטונאי הוא ואינו מוכר כמויות קטנות, ברם בטוחני שיבין למצבך ויתרצה למכור לך אפילו כמות קטנה במחיר סיטונאי, וכך תוכל להרוויח יפה בסחורה זו. שמעו הצדדים בקולו של בעל העצה, החנווני קנה מעט סחורה בכסף מוזמן שהביא איתו, שב לביתו, מכר את הסחורה וחזר וקנה במוזמנים כך עשה פעמים אחדות עד שהרוויח סכום הגון שהעמידו על רגליו.

הנמשל: מבקשים אנו יום יום מה' שיחוס וירחם עלינו וישלח לנו גואל צדק במהרה בימינו, וודאי שה' יתברך מוכן ומוזמן להיענות לבקשתנו, כי על כן מרבים אנו תחינה ותפילה ומבטיחים לשוב בתשובה שלימה, ואף שגלוי וידוע לפניו יתברך שלמרות הבטחותינו נשוב ונחטא, אין הוא שרחום וחנון שמו יכול להשיב פנינו ריקם, רק מידת הדין מעכבת בידו כביכול וטוענת שאנו בניים לא אמוץ בם, מבטיחים לחזור בתשובה שלימה, אך לא עמדנו בדיבורנו ולא קיימנו את הבטחותינו, לפיכך אין דרך אחרת לפנינו אלא לעשות כאותו חנווני, אם אין בכוחנו לקנות כמות גדולה של סחורה ולחזור בתשובה שלימה, האין טוב לנו לקנות מעט ובמוזמנים. הבה נתחיל ונחזור בתשובה ונתקן תחילה את כח הדיבור, שהעוונות מכוחו מצויים ביותר וכוללים פרטים רבים, כגון לשון הרע, רכילות, הלבנת פנים, וכו' ואחר כך נפנה גם לשאר החטאים לחטאים שקלקלנו בכח המחשבה וראיית העיניים, ולבסוף לחטאים שבאים על ידי מעשה, כל זאת בדברים הנכללים בסור מרע במחשבה דיבור ומעשה, כמו כן יש לתקן את המחשבה הדיבור והמעשה הנכללים בעשה טוב, התורה רומזת לנו על כך בפסוק כי קרוב אליך הדבר וגו' בפיו, מצוות התלויות בדיבור בלבבך, מצוות התלויות בכח המחשבה, "לעשותו" אלה הדברים התלויות בכח המעשה, כך נסלק קמעא קמעא את חובותינו ויקובל הדבר בעיני ה' יתברך, ויחשב לנו ששבנו בתשובה כראוי ואז בודאי ישלח לנו ה' את משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

(בשם ה"חפץ חיים" הקדוש זיע"א)

לפני ימים מספר סגרתי לגמרי את החנות, שהרי אם אין לקוחות בשביל מה החנות? ונסתגרת בביתי אשר ממש פת לחם לא היתה בו, וזה שלשה ימים לא בא אוכל אל פי.

והנה בשבתי כך מצפה למותי, נזכרתי בימים הטובים ההם כשהייתי הולך לבית המדרש, מתפלל ואומר תהלים ומעמדות. וגעגועים עזים מנשוא אחזוני, פתאום נדלק בי זיק חיים, ונתגבר בטחוני בה' יתברך שלא יעזבני, ואז קלטתי והבנתי שלא התנהגתי יפה כלפי ריבונו של עולם, היה עלי להתחזק בביטחון עד אשר יעברו הימים הקשים, ולא לעשות "ברוגז" עם הקדוש ברוך הוא. כך שח החייט בתמימותו, אז החלטתי להתפייס עם ריבונו של עולם, אך כיצד מתפייסים?

נזכרתי שפעם היה לי ריב עם שכני, והתפייסנו על ידי ששתינו כוסית יי"ש ואיחלנו זה לזה לחיים, והבטחנו זה לזה לעשות אך טוב איש עם אחיו, ולסלוח אחד לשני על העבר. החלטתי לעשות כן גם עתה, הרעיון הזה נתן בי כח, קמתי ממקומי והוצאתי בקבוק משקה והנחתיו על השולחן, הנחת כוסית אחת בשבילי וכוסית אחת בשביל ריבונו של עולם שהוא הרי "מלוא כל הארץ כבודו", והוא נמצא כאן איתי, שתיתי ואמרתי "לחיים ריבונו של עולם, אני מוחל לך ואתה תמחל לי, מהיום והלאה כבר אתעטף בטלית ואניח תפילין, אומר תהלים ומעמדות, ואתה ריבונו של עולם תן לי פרנסה ובריאות". גמרתי להגיד זאת ושתיתי גם את הכוסית השניה במקום ה"ריבונו של עולם", ושוב אמרתי לחיים, וכך עשיתי כמה פעמים, עד שגמרתי את כל הבקבוק. כעת מבין אתה ר' אלימלך מדוע היו פני סמוקות היום כשבאתי לסליחות, מסיים החייט את סיפורו המלא תמימות ורצינות. אבל מדוע עמד הרבי מתחת לחלוני? באמת איני מבין סיים החייט את סיפורו.

נגש ר' אלימלך לרבי וסיפר לו מה שקרה לחייט היום לפני הסליחות, מדוע הוא בא לבית המדרש לסליחות אני כבר מבין, ומספר לרבו את כל המעשה כפי ששמע מפי החייט. אמר לו הרבי הקדוש: "כן, כן מיילך, אם כל הפמליה של מעלה ירדה לראות איך יהודי מתפייס עם ריבונו של עולם, אני לא אלך לראות?"

צ'ין אדם לחברו

לנשמה אין מנוחה בגלל

שפגע באדם

סיפר הרה"ק רבי משה צבי מסווראן זיע"א: בזמנו נכנס לאשה אחת גלגול הביאו אותה לפני הרב מיחאדיה, והיה אותו רוח מדבר מתוך האישה, והיה מבקש שיתקנו את נשמתו בזה שיאמר עם מנין אנשים תהילים לעילוי נשמתו, ורק אז יצא. ביקש ממנו הרב שיספר לו למה נענש להתגלגל בעולם? סיפר הרוח בימי חיי הרביתי לחטוא, ברם התחרטתי על מעשי וחזרתי בתשובה גמורה. כשהגיעה שעת להיפטר מהעולם נפטרת מתוך תשובה. בבואי לפני בית דין של מעלה נוכחתי כי אכן תיקנתי את חטאי, וזלת חטא אחד שלא שמתי אל לבי לשוב עליו, ודווקא חטא זה טורדני מעולם האמת, וממנו אין לי מנוחה עד היום הזה. ומעשה שהיה כך היה: פעם אחת ראיתי אברך בן תורה שעמד סמוך לחותנו ואמר פרקי תהילים, בהגיעו לפסוק מסוים טעה בהגייתו, צחקתי ממנו בפני חותנו ואמרתי: הטועה בהגייה בן תורה יחשב? נכלם האברך מאוד. ועבירה זו שלא ייחסתי לה כל עניין, חוסמת בעדי את הכניסה לגן עדן, אף על פי שנטהרתי מכל עוונותי והגני נע ונד ומגולגל בעולם בגללה.

הצדיק שגחן על הארץ לעשות חסד עם ילד קטן

מסופר על הרה"ק מטשיבין זיע"א, שבחן קבוצת נערים צעירים, בסוף הבחינה הבחין בנער בן עשר שאינו יודע להתדר עם סגירת הדלת, והגאון חשש לילד, שמא על ידי כך יתבזה אצל חבריו, לכן לאחר הבחינה קרא לו ביחידות, ולמרות שכבר היה יהודי זקן, גחן על הארץ להראות לו כיצד יש לפתוח ולסגור את הדלת.

שיעור בשלום בית

הרה"ק רבי שלום שברון זצ"ל סיפר: שפעם ביקש להיוועץ בהרה"ק רבי

יחזקאל אברמסקי זיע"א בענין חינוכי. עלה לביתו, והרבנית אמרה שהוא לא נמצא ואמור לשוב בכל רגע. וכדאי להמתין. ואכן, כעבור זמן קצר שב רבי יחזקאל לביתו, ופניו אורו לקראת אורחו וקרא: "שלום, שלום רבי שלום", איזה אורח, שבו בבקשה, הושיבו לצידו וביקש את סליחתו. קרא לרבנית שבאה מהמטבח, וסיפר לה בפרטי פרטים לאן הלך, את מי פגש, מה אמר ומה אמרו לו, מה תכנן להשיג ומה הצליח לפעול. כמה זמן חיכה לאוטובוס ואיך עברה עליו הנסיעה. התעניין מה עשתה הרבנית, מי טילפן ומה היא מכינה לארוחת הצהריים. ואז שבה הרבנית למטבח, ורבי יחזקאל התפנה אל אורחו רבי שלום ואמר: "אבקש את סליחתו, אבל הבעל יוצא מן הבית והאשה כלואה במטבח, עליו לשתף אותה במאורעותיו, לחלוק עמה את עולמו. האמת, הייתי יכול לספר לה כל זאת לאחר ביקורו של מר, ומדוע עשיתי זאת מיד ועוד בפניו? כדי שכאשר יחזור כבודו הביתה, יקרא גם הוא לאשתו ויספר לה על הפגישה, וידווח לה על הכל.

שלא ילבין פני חבריו ברבים

פעם אחת הוזמן הרה"ק ר' אריה לוי זיע"א לבית המשפט, לתביעה שיפרע שטר שהוא חתום עליו בתור ערב. תמה הרב על כך מאחר שלא היה זכור לו כלל שחתם על השטר הנוכח, הופיע הרב בבית המשפט ונוכח לדעת כי חתימתו זויפה ובעל החוב ניצב מולו כשהוא משפיל עיניו מרוב בושה על מעשה הזיוף, כדי לא לביישו, לא הכחיש הרב שזוהי חתימתו שלו, וביקש מהשופט רשות לפרוע השטר בתשלומים חודשיים, במשך שנים אחדות שילם הרב מכיסו 28 ל"י לחודש שהיה סכום גדול באותם הימים, על שטר שלא חתם עליו מעודו, ובלבד שלא ילבין פני חבריו ברבים.

תלולא דצדקיא

שבת קודש כ"א אלול

רבינו יעקב סג"ל מולין ב"ר משה (מהרי"ל - ה"א קפ"ז)
 הרה"ק רבי יהונתן אייבשיץ ב"ר נתן נטע (אורים ותומים - תקכ"ד)
 הרה"ק רבי דב בעריש מאלעסק ב"ר שלמה לוצקער ב"ר צבי אלימלך (תר"י)
 יום ראשון כ"ב אלול
 הרה"ק רבי מרדכי דוב מהורונסטייפלע ב"ר משולם וזשא (תרס"ג)
 הרה"ק רבי פינחס מקינצק ב"ר נתן דוד משידלאווצא (תרס"א)
 יום שני כ"ג אלול
 הרה"ק רבי יוסף משה משאלויץ ב"ר אלקנה (ברית אברם - תקע"ה)
 הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק ב"ר פינחס (תקפ"ו)
 יום שלישי כ"ד אלול
 הרה"ק רבי יוסף באב"ד ב"ר משה (מנחת חינוך - תרל"ד)
 הרה"ק רבי ישראל מאיר הכהן מראדין ב"ר אריה יהודה לייבוש (חפץ חיים - תרצ"ג)
 יום רביעי כ"ה אלול
 הרה"ק רבי יחיאל מיכל ב"ר יצחק מולאטשוב (תקמ"א)
 הרה"ק רבי דוד הלברשטאם מקשאנוב ב"ר חיים מצאנו (תרנ"ג)
 יום חמישי כ"ו אלול
 הרה"ק רבי שמואל אבא מויכלין ב"ר זעליג (תרל"ט)
 יום שישי כ"ז אלול
 הרה"ק רבי נתן אדלר ב"ר יעקב שמעון (רבו של החתם סופר - ק"ס)
 הרה"ק רבי יעקב אריה לייב קאוולער ב"ר מרדכי מנעשחין (תקצ"ז)
 הרה"ק רבי שלום רוקח מבעלזא ב"ר אלעזר (תרט"ו)
 זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הבן רבטובין שליט"א
 מח"ס "גם אני אודך" רמזים וסימנים תרומים על המצוות.

אמירת הסליחות (א)

א) עומדים באשמורת לומר סליחות ביום ראשון של השבוע שחל לפני ראש השנה. (שו"ע או"ח סימן תקפ"א סעיף א, ובמ"ב שם ס"ק ה')

ב) יחיד רשאי לומר סליחות, וכן רשאי לומר שלש עשרה מידות דרך קריאה בתורה בניגון ובטעמים, אבל לא יאמר היחיד שלש עשרה מידות דרך תפילה ובקשת רחמים. (מטה אפרים סימן תקפ"א סעיף כ"א)

ג) וכן כל מקום שנוכח מענין שלש עשרה מידות, כגון זכור לנו היום ברית שלש עשרה, וכיוצא, יש ליחיד לדלג זאת. (שם)

ד) אם אומר היחיד שלש עשרה מידות בניגון הטעמים כקורא בתורה, יכול כן לומר זכור לנו היום ברית שלש עשרה. (קונטרס גם אני אודך, תשובות מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, ח"ב סימן קנ"ג)

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות "דודי קאר"

הסוכן החרדי שלך להשכרת ומכירת

רכב בכל הארץ 052-7655-222

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרָשַׁת פִּי תְבוּאָה - מַעֲלַת הַשְּׁמֵחָה

"תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב" (דברים כח, מז)

חבילות של טרדות מקיפות אותו כל היום. הוא צריך לוודא שהפועלים אכן יעבדו כראוי ולא ירמו אותו ושהמפעל מייצר תוצרת שתספק את צורכי הקונים. הוא צריך כל הזמן להיות בתחרות מול מפעלים אחרים כדי שלא יצליחו למשוך את לקוחותיו אליהם ויגרמו לו הפסדים.

מאיך אדם שמאמין הרי הוא בשמחה תמיד. השמחה מראה את האמונה הצרופה. הוא לא דואג מה ילד יום ושמא פרנסתו תקופח חלילה כי הוא יודע שהכל מאיתו יתברך.

חז"ל כבר אמרו: "איזהו עשיר? השמח בחלקו" (פרקי אבות א,ד). עשיר לא נקרא מי שיש לו עושר. לעשיר אין שתי פיות, ארבע עיניים ולא שום דבר כפול אלא הוא ככל אדם.

אדם ששמח בחלקו נהנה ממה שיש לו. נהנה בפה שאוכל ושותה. גם כאשר הוא אוכל בצלים הוא נהנה.

לעומת זאת העשיר מכיוון שדואג בליבו, למרות טעמו הנפלא של המאכל- הוא לא מרגיש טעם במאכלו.

הרי שהעושר לא גורם לשמחה כי יש עושר שמור לבעליו לרעתו. האושר והשמחה האמיתית המלווים את האדם תלויים באמונתו בבורא עולם.

אנחנו לומדים מפסוק זה כי עיקר העונש שהאדם מקבל הוא על כך שלא עובד את ה' בשמחה. כאשר האדם עובד את ה' בעצבות הדבר מראה שהאדם לא עובד את ה' מתוך אהבה, אמונה שלימה וידיעה כי הוא צועד בדרך נכונה וישרה.

כאשר האדם יודע כי עבודת ה' באמת היא ורק היא הדרך וכך הוא מגיע לתכלית הרצויה, אז ודאי הוא צריך לשמוח כמוצא שלל רב. הוא חי בביטחון ובשלוות נפש גמורה ופניו זוהרות ומאירות.

על ידי השמחה האדם מגיע לכל מידה טובה. אדם שמאמין בה' יודע שהוא עושה ופועל הכל בצדק ובושר. "כל דרכיו משפט א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" (דברים לב, ד). אדם שמאמין בכל זה ודאי אין לו על מה לדאוג. הוא ממילא דבק בקב"ה שהוא מקור השמחה, שלא שייך אצלו יתברך שום עצבות.

לעומת זאת, אדם שרחוק מאמונה עלול למצוא את עצמו כל ימיו בטרדה ובפיזור נפש. כל ימיו יהיו במחשבה איך להשיג את פרנסתו.

הוא ילחם עם הזולת מכיוון שחושב בטיפשותו כי חבירו גורם לו רעה ומקפח את פרנסתו. כל מחשבתו היא איך להעלות את משכורתו, לעלות בדרגה ושלא יסלקו אותו מהעבודה.

אם הוא אדם בעל מעמד ויש לו מפעל ופועלים, הרי הוא טרוד יותר מאדם רגיל.

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב רח דוד בן לאה וב"ב עמית בן אהרון וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דרז' בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

בברכת שבת שלום וכתובה וחתומה טובה הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שנת לכת

יום	כנסת לכת	צאת לכת	יבין חס
י"ג	18:09	19:19	20:03
ט"ד	18:26	19:17	20:00
ט"ה	18:28	19:18	20:02
ט"ו	18:28	19:18	20:02

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל
לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר
לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

שואל ומשיב בהלכה - ראש השנה - חלק א'

מה הם מנהגי ערב ראש-השנה?

שאלה: ?

תשובה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

בערב ראש השנה לא אומרים בתפילת שחרית וידוי ונפילת אפיים. מנהג הספרדים לא לומר מזמור "יענך ה' ביום צרה" (תהילים כ, ב), ולא מזמור "תפלה לְדָוִד הַטָּהוֹר ה' אָזְנְךָ" (תהילים פו, א). מנהג האשכנזים לומר מזמורים אלו, למרות שלא אומרים וידוי ונפילת אפיים. גם בתפילת מנחה של ערב ראש השנה לא אומרים וידוי ונפילת אפיים.

נוהגים לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה.

מנהג ישראל להסתפר בערב ר"ה לכבוד החג. לובשים בגדים מכובסים ומגוהצים לכבוד יום טוב. למרות שהוא יום דין ומשפט, אנחנו מראים בכך שאנחנו בטוחים בחסדי ה' שיוציא לאור משפטינו ויכתבנו לחיים טובים. **מקורות:** שו"ע סימן תקפ"א סעיף ד'.

מנהג יפה לטבול במקווה טהרה בערב ראש השנה, מכיוון שהטהרה מועילה לתפילת האדם. לכתחילה יטבול מתחילת שעה זמנית חמישית של היום. לא יברך על טבילה זו. יטבול חמש טבילות ויכוון: א. בשביל הטהרה. ב. לתיקון הכעס. ג. למתק את הדינים והגבורות בחסדים. ד. להעביר מעליו את לבושי החול ויכוון 'תכלה שנה וקללותיה'. ה. לקבל את קדושת ראש השנה ויכוון 'תחל שנה וברכותיה'. מי שלא זוכר את כוונת הטבילה, יטבול חמש פעמים ויכוון בטבילתו על מה שכתוב בספרים הקדושים ועל דעת רבותינו. **מקורות:** בן איש חי, ניצבים שנה א' הלכה ג'

מי שלא יכול ללכת למקווה טהרה לטבול, הדבר הנכון - שישפוך על גופו כשנים עשר וחצי ליטר מים. אפשר לעשות כן על ידי מקלחת: יעמוד תחת ה'טוש' במקלחת כשהברז פתוח עד שישער בדעתו שנשפך עליו שיעור זה. אין הבדל בין מים חמים לקרים.

נוהגים ללכת לבית החיים בערב ראש השנה, מרבים בתחינות ובקשות אצל קברי הצדיקים ונותנים צדקה לעניים. הטעם הוא שבית החיים הוא מקום מנוחת הצדיקים ומקום קדוש וטהור. התפילה שם מתקבלת יותר. יתן צדקה לפני שיבקש ויאמר תחינות ובקשות. כשהולך לבקש בבית החיים לא יתפלל חלילה לנפטר שהוא ימלא את בקשתו ותפילתו מכיוון שעובר על איסור "דורש אל המתים" - אלא יבקש מה' יתברך לעד ולעולמי עולמים שיתן לו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר. יכול לבקש מצדיק שיתפלל עליו לפני ה' יתברך ויהיה מליץ ישר בעדו. **מקורות:** רמ"א בשולחן ערוך (סימן תקפ"א סעיף ד' בסוף)

יש נוהגים לקנות סכין חדשה בערב ראש השנה ומשחזים את הסכין. זו סגולה לפרנסה לכל השנה. **מקורות:** סגולות ישראל אות ר'.

יש נוהגים להתענות בערב ראש השנה, מכיוון שהוא היום האחרון של השנה. מובא במדרש תנחומא (פרשת אמור) שבתענית זו נמחלים שלישי מהעונות. אם רוצה לקום בלילה לפני עלות השחר כדי לאכול ולשתות, יעשה תנאי לפני שהולך לישון שאם יקום באמצע הלילה לפני עלות השחר וירצה לאכול ולשתות - אז יוכל, כל זה לפי הפשט.

אולם, לפי הזוהר הקדוש, אם ישן שנת קבע על מיטתו - אסור לו לאכול ולשתות. לכן, אם ישן שנת קבע על מיטתו, טוב להחמיר להימנע מאכילה. שתיית תה או קפה מותרת גם לפי הזוהר הקדוש, אפילו אם ישן שנת קבע. אדם שאין לו כוח להתענות, אם לא יאכל קודם עלות השחר, עדיף שלא יתענה כלל. אדם שנשאר ער כל הלילה, מותר לו לאכול ולשתות כל הלילה עד עלות השחר - אפילו לפי הזוהר הקדוש.

מחשבה על הזולת

עד כמה רבותינו חשבו על הזולת זאת ניתן ללמוד מהסיפור המופלא הבא, שמעובד מתוך 'הלמות עמלים'. הגאון רבי ישראל קופילוביץ שליט"א, חתנו של כ"ק האדמו"ר מסלונים הגאון ר' שלום נתן ברזובסקי זצ"ל (מח"ס 'נתיבות שלום'), סיפר: לאחר מסיבת האירוסין שלי שהתקיימה במירון, חותני האדמו"ר מסלונים חזר לשיבה, כשאני מתלווה אליו ברכבו. זה היה ביום חמישי.

כשהגענו סמוך לבני ברק, האדמו"ר ביקש מהנהג לפליאתי הרבה, שיפנה לבית הורי כדי שארד ואלך הביתה ולא אבוא לשיבה. הרבי הסביר לי: "מכיוון שיש היום בישיבה חתן, שנוסע לשבת ה'אויפרוף' שלו, ונהוג שהחברים נפרדים ממנו בשמחה ובמחולות, לכן אם תבוא כעת לשיבה, הרי תשומת הלב תוסט מעט מהחתן הוא - ועלולה להיגרם לו עוגמת נפש. לכן עדיף שתבוא לשיבה מאוחר יותר..."

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב דב בער בערצ'י ליפר זצ"ל

הרב הגאון ישכר דב בער (בערצ'י) לייפר זצ"ל - נולד בשנת ה'תר"ה (1845). בן אחר בן עד לר' מאיר הגדול (ראש שושלת פרמישלאן זיע"א), ויחוסו למעלה בקודש עד רבינו יעקב הלוי ממרויש ומקורבל (מח"ס 'שו"ת מן השמיים'). כשהיה כבן שש שנים בלבד כבר פעל ישועות. איש קדוש מאוד. ידוע ומפורסם לגאון אדיר, בקי בש"ס ופוסקים. לפני נישואיו רבינו סיים את כל הש"ס פעמיים. מגדולי התורה בתורת הנגלה והנסתר. מלומד בניסים. חסידים רבים נהרו אליו לשמוע מפיו תורה ודבר ה'. היה דורש דברי תורה במשך שעות ארוכות. בהתחלה כיהן בבאכניא גאליציב, ולאחר מכן בסעליש. ב-ט"ו תשרי התרנ"ה (1894) אביו נפטר ורבינו שימש במקומו כרבה של סאטמאר. נפטר ב-כ"ב אלול ה'תרס"ו (1906). חי כ-61 שנים. ציונו בסאטמאר.

סבא (מצד האב): הרה"ק ר' ישכר ברטש מנדבורנה. **אביו:** הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה (מח"ס 'מאמר מרדכי'). **אימו:** מרת חיה (בת הגה"ק ר' שמואל שמעלקא טויבש אב"ד יאס. משפחתה מיוחסת לרבינו הגה"ק רבי יואל סירקש אב"ד קראקא, הגה"ק המהרש"ל זיע"ע והגה"ק ר' מרדכי יפה, בעל הלבוש) **אחיו:** הרה"ק ר' יצחק מסאטניסלוב, הרה"ק ר' מאיר רוזנבאום מקרטשניף, הרה"ק ר' ישראל יעקב מחוסט, הרה"ק ר' אהרן משה מלאנצוט, הרה"ק ר' יוסף מנירעדהאז. **נשותיו:** בת הרה"ק ר' אלעזר ליזר בראנדווין מאוזיפולה סטרעטין (זיווג ראשון), מרת דבורה (זיווג שני - בת הרה"ק ר' יהושע העשיל אייכנשטיין מחודורוב זידיטשוב).

ילדיו: האדמו"ר ר' מאיר מקליוולאנד, האדמו"ר ר' איתמר מבישטינא, האדמו"ר ר' דוד מבאניא, האדמו"ר ר' אהרן משה מגרוסווארדיין הי"ד, האדמו"ר ר' יוסף מפיטסבורג, (מח"ס 'צדקת יוסף'), האדמו"ר ר' הר"ק ר' שלום מנדבורנה ברייטן-ביטש ניו-יורק.

חתניו: האדמו"ר ר' ישכר בער רוזנבוים מסטראזניץ, האדמו"ר ר' מאיר רוזנבוים מסאטמאר, האדמו"ר ר' יצחק לייפר.

כשהיה בן שש שנים, איש אחד בא לבית אביו הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנה זיע"א. לאותו איש היה חוזה עם הממשלה והוא התפרנס ממכירת מתכות לממשלה. יום אחד היתה ביקורת ממשלתית והם שקלו את הסחורה שהוא סיפק. הם גילו כי חסר כחצי קילו ממה שהוא אמר לספק. השוטרים אסרו אותו בבית-הסוהר. בצר לו הוא הפעיל קשרים ושיחד את הנוגעים בדבר. הם הוציאו אותו מבית-הסוהר עד זמן המשפט, שנקבע שיתקיים בעוד מספר ימים. הוא פנה לעורך דין בכיר כדי להתייעץ איתו וביקש ממנו שהוא ייצג אותו במשפט. העורך דין אמר לו בגלל בשל מעשה כזה הוא עלול לשבת שנים רבות בבית-הסוהר. נראה שאין שום מצב שהוא יצא זכאי.

באותה שעה הרב מרדכי מנדבורנה לא היה בבית ולא היה צפוי לחזור עד אחרי המועד בו נקבע המשפט. כשהאיש הבין זאת, הוא התחיל לבכות ואמר שהגיע במיוחד לרב כדי שיושיע אותו- ועתה הצדיק לא בבית. מה יעשה עכשיו? רבינו היה כבן שש שנים בלבד. היה לו קשה לראות את האיש בוכה ואמר לו: "אם תיתן לי סכום מסוים (ופירט מה הסכום) אני מבטיח לך שתצא זכאי במשפט". האיש מיד הוציא את הסכום שביקש רבינו ונתן לו. רבינו הביט בו ואמר לו: "כשיגיע זמן המשפט תעמוד מול השופט. הוא ישאל אותך מדוע החסרת חצי קילו מהמתכת שהיית צריך לספק? תאמר לו שלדעתך לא החסרת כלום מהמשקל ואתה מבקש שישקלו שוב את המתכת שסיפקת".

האיש לא הבין כיצד טענה שכזו תעזור לו, מכיוון שהוא ידע בוודאות שהוא החסיר מהמשקל, אבל שמע לרבינו. זמן המשפט הגיע. האיש טען כי סיפק את הסחורה כפי שהיה צריך וכי העלילו עליו עלילות. השופט מיד ביקש שישקלו את המתכת שהאיש סיפק. למרבה הפלא המשקל היה מכוון ולא חסר כלום. כמובן שהשופט זיכה את האיש וכעס על אותם אנשים שהעלילו עליו לחינם. האיש הגיע בשמחה רבה לבית אביו, הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנה זיע"א כדי להודות לבן על עצתו ועל הישועה הנפלאה. באותה שעה אביו כבר שב לביתו. האיש סיפר את כל מה שאירע איתו ועל הישועה הנפלאה שהבן חולל עבורו.

לאחר שהאיש עזב את הבית, אביו פנה אל רבינו בן השש ושאל אותו בפליאה: "איך עשית דבר כזה ליטול מעות מהיהודי - וכן איך פעלת עבורו ישועה?". הבן השיב: "מכיוון שאבא לא היה אז בבית, חשבתי שאבקש מהמלאך מיכאל שבעת שישקלו השופטים את המתכת שהוא סיפק, שיכביד את ידו על המשקל והאיש ינצל מהמשפט". (מעובד מתוך עבודת עבודה)

בנו הרה"ק ר' איתמר מבישטינא זיע"א סיפר שלאחד מחסידיו הרה"ק האדמו"ר ר' ישכר דוב רוקח מבעלזא זיע"א היה משפט. הוא הגיע אל רבו מבעלזא וביקש שהצדיק יתפלל עליו ויצליח במשפט. רבו אמר לו: "עצתי שתיסע לרבי מבאכניא. הוא לא מתגורר שם כיום, אלא באונגארן. תיסע לבאכניא ותשאל להיכן הרב עבר. לאחר מכן תיסע לאותו מקום ותספר לו על המשפט. הרבי גדול מאוד בעניינים אלו".

האיש עשה כדברי רבו והגיע לרבינו. הוא סיפר על המשפט. רבינו כתב לו אלו טענות עורכי דינו יטענו עבורו כדי שיצא זכאי. האיש לקח את הנייר. כשהגיע מועד המשפט, עורכי הדין טענו כפי מה שהיה כתוב על הנייר והוא יצא זכאי בדין! לאחר מכן הוא כתב לרבינו שיצא זכאי בדין והודה לו על כך. המכתב הגיע באמצע השבעה לאחר שרבינו נפטר. בנו של רבינו, הרה"ק ר' איתמר מבישטינא זיע"א, ענה לו במכתב. אחר כך הוא הגיע בעצמו לבנו עם פדיון, ואמר שהוא מצטער שלא נסע לרבינו כל השנים האלו. (שיח זקנים)

פעם שר המחוז שלח שוטרים שיורו לרבינו בפקודתו שתוך שלושים יום רבינו צריך לעזוב את עירו. רבינו השיב לשוטרים שיאמרו לשר בשמו שהוא יסתלק קודם ממקומו ויפטר ממשרתו. כן היה, שבתוך שבוע מפלה באה לשר. (אוהב חסד)

רבינו היה גאון גם בתורת הנגלה וגם בתורת הנסתר. פעם הזדמן ברכבת עם הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס (ראש שושלת ספינקא האמרי יוסף' זיע"א). בכל הדרך שוחחו ביניהם וברירו שאלות מסובכות בתורת הקבלה. האמרי יוסף' חזר מספר פעמים על דבריו שנאמרו בפשטות ובענוות חן. (ראשי גולת אריאל)

לפני נישואיו רבינו למד את כל הש"ס פעמיים. אביו ר' מרדכי מנדבורנה זיע"א הכיר עליו שביעות רצון מיוחדת, וחשב שלפי גודל חשיבות בנו יש בזה מעין פגם ולכן אמר לו: "בני חביבי, אם מסיימים פעם שניה את הש"ס לפני הנישואין אין מקום להתנשאות". (אוהב חסד)

הַיְהוָה דָּן כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת

דבר זה הכעיס אותנו מאוד! למרות שהוא ניסה שוב ושוב לדון אותנו לכף זכות ולהפך בזכותנו, הוא לא הצליח למצוא שום כף זכות.

אחרי דקות ארוכות חשב: "אולי הוא שומר חומשים לילדים, שלו שיבואו מאוחר יותר לבית-הכנסת: אם אכן זה המצב, עדיין זו חוצפה!"

גם מחשבה זאת התבררה כלא נכונה. עד סוף קריאת התורה הוא לא נתן לאף אחד חומש והשאר לעצמו את כל החומשים.

מיועדנו החליט שלאחר התפילה הוא יוכיח אותנו על כך. יש גבול לשחיתות. אחרי התפילה הוא ניגש אליו בדרך ארץ ואמר לו:

"סליחה, אבל אני רוצה לשאול אותך שאלה. לפני התפילה ראיתי שלקחת שישה חומשים והחבאת אותם בתא שלך. אולי לא שמת לב, אבל אני ראיתי שהיו הרבה אנשים שלא היה להם כלל חומש, ואילו לך היו שישה!"

היהודי ענה בשאלה: "האם דנת אותי לכף זכות?". "האמת שניסיתי לחשוב אבל לא הצלחתי למצוא לך כף זכות". "אם כן", השיב לו, "טוב שבאת לשאול אותי ולא דנת אותי לכף חובה".

היהודי הסביר את מעשיו: "בשבוע שעבר לקחתי חומש. בזמן קריאת התורה ראיתי שיש בחומש בעיית דפוס. דף אחד כן מודפס ודף אחד נותר חלק. היה לי קשה מאוד להקשיב כך לקריאת התורה".

"המשכתי לדפדף בחומש וראיתי שהבעיה ממשיכה גם לשבוע הזה. החלטתי לבוא חצי שעה יותר מוקדם לתפילה, לבדוק את החומשים ולהחביא את החומשים שיש בהם בעיה, כדי שלאנשים לא תהיה עוגמת נפש באמצע קריאת התורה, אלא יקחו חומש טוב".

"מצאתי חמישה חומשים כאלו - ואותם החבאתי בתא שלי. אני מקווה שאין עוד חומשים כאלו, פשוט לא היה לי זמן לעבור על כל החומשים".

מיועדנו סיים את סיפורו ואמר: "טוב ששאלתי אותך. לא העליתי בדעתי שאדם מבוגר חושב על הזולת ומגיע חצי שעה לפני זמן התפילה, רק כי הוא חושב על הזולת ומחפש בעשרות חומשים את הבעיה - רק כדי שלאחר לא תהיה את עוגמת הנפש שהוא חווה!".

"למדתי לימוד עצום ממקרה זה. יש כאן היפוך המחשבה - מאדם שחשבתי שהוא מושחת וחושב רק על עצמו, הוא התגלה כאדם אציל בעל מידות שחושב על הזולת".

עד כמה עלינו לדון כל אדם לכף זכות - לא נוכל לתאר ולשער. לעיתים רבות גם כאשר אנחנו לכאורה רואים מציאות ברורה מול עינינו - **אם נחקור ונדרוש היטב יתכן מאוד שנגלה כי ראייתנו היתה מוטעית.**

לכן עלינו להיזהר מאוד שלא לשפוט את הזולת לפני שנבדוק, נחקור ונדרוש את הדברים לעומקם. כך אירע גם בסיפור המופלא שלפנינו, שמעובד מתוך גיליון 'כף זכות'.

כידוע אחת הסגולות לזכות ביום הדין היא לדון את הזולת לכף זכות. מכיוון שמידה כנגד מידה לא בטלה מן העולם, גם בורא עולם דן אותנו לכף זכות.

המעשה המאלף שלפנינו אירע בבית-כנסת גדול בארה"ב בשבת בבוקר, בו התקיימה שמחה בהשתתפות אורחים רבים. להלן הסיפור מפי בעל-המעשה:

מטבע הדברים, בשבת שבה משתתפים יהודים רבים, נוצר מחסור בחומשים לקריאת התורה. מתפללים רבים נותרים ללא חומש.

בבוקר יום השבת, כשאחד המתפללים נכנס לבית הכנסת כמה דקות לפני התפילה, הוא ראה את אחד המתפללים. לוקח שישה חומשים של חמישה חומשי תורה בכרך אחד, ומכניס אותם לתוך התא שלו.

המספר חשב לעצמו: "בשביל מה הוא צריך שיהיו לו שישה חומשים? וכי כעת הוא ישמע את קריאת התורה טוב יותר כשהיו לו שישה חומשים? הרי הוא יודע שיש מחסור בחומשים?"

למרות תמיהתו, הוא חשב לעצמו: "בכל זאת מדובר ביהודי נכבד. יש מצווה לדון אותו לכף זכות". הוא ניסה להפך בזכותו:

"אולי מפריע לו שאנשים עומדים מסביבו מסתכלים בחומש שלו, ולכן כוונתי לתת למתפללים שסמוכים אליו חומש כדי שלא יסתכלו יחד איתו".

"אומנם גם דבר כזה לא ראוי כל כך. הרי כל הקודם זוכה, אבל בכל זאת אפשר קצת לדון אותו לכף זכות". הוא החליט לראות האם באמת זאת הסיבה.

כשהגיע זמן קריאת התורה הוא ראה כיצד אותו יהודי הוציא חומש אחד מהתא ומסתכל בו. הוא השאיר בתא שלו חמישה חומשים, למרות שלאנשים שמסביבו לא היו חומשים.

בגלל מחסור בחומשים מספר אנשים נאלצו לראות יחד איתו בחומש שלו! למרות זאת לא עלה בדעתו להוציא את החומשים שנמצאים בתא שלו ולתת להם.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל וילד יחיאל בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רגינה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל אביבה בת איירין ע"ה זהבה בת שושנה רייזל ע"ה יצחק בן יוסף ז"ל אברהם בן יונה ז"ל מרים בן דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה שני בת אסתר ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה יוסף בן מרים נוסרת ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה יעקב בן רחל ז"ל יעקב בן אסתר ז"ל יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יעקב בן נעמה ז"ל יעקב בן מרים ז"ל אריה בן מרים ז"ל דוד יצחק בן פרחת ז"ל אביבה לויש ע"ה אלון בן סעדה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה רחמה בת מסעודה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה חי זיזי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרהר ע"ה מסעוד בן יקוט ז"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרוחה ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה

תנצב"ה

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

כי תבא (סליחות)

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatora.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2022

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת כי תבא

- ב..... ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך - לשמוח בחלקו שנתן לו הקב"ה
- ח..... ושמחת בכל הטוב - לטב עביד.....
- ז..... ונצעק - יפה צעקה.....
- ט..... שמח תשמח - להיטיב לאחרים ולשמחם.....
- יא..... שבת 'היום' לה' - בצל כנפיך יחסיון.....
- יב..... במוצאי מגוחה - רוממות ימי הסליחות ובפרט יום א' דסליחות.....
- יד..... לך ה' הצדקה - בקשת 'סליחות' בהכרה כי הבורא אדון הכל, כיצד חטאנו לפניו.....
- טז..... תמכתי יתידותי בשלוש עשרה תיבות - סגולת אמירת י"ג מידות של רחמים.....

פרשת כי תבוא - סליחות

ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך - לשמוח בחלקו שנתן לו הקב"ה

בפרשתן (כו א-יא), 'והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוקיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה, ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלוקיך נתן לך וגו', וענית ואמרת לפני ה' אלוקיך ארמי אובר אבי וגו', ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוקיך. והנה כל האמור בתורה הוא כנבואה הנצרכת לדורות, וגם בזמן הזה לאחר חורבן בית המקדש בעוה"ר, עדיין שייך עניינה של מצות הביבורים (כפי שהאריכו בספה"ק).

ומבאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע, שהנה אמרו חז"ל (אבות ד א) 'איזהו עשיר השמח בחלקו', והכוונה היא 'שהאדם צריך להאמין שכל מזונותיו ועשרו הכל בהשגחת הבורא' ב"ה, על כן לא יהיה לו קנאה על חבירו כי אין זה חלקו, ומה שהוא צריך יש לו, ובודאי לא נצרך לו יותר, ובוה מבואר דקדוק לשון השמח בחלקו, כלומר שהשמחה באה לו על ידי שמאמין שמה שיש לו זה הוא 'חלקו' שחלק לו הקב"ה, ומה שאין לו - אינו מ'חלקו', אינו שלו ואינו צריך לוג, ואילו היה 'צריך' הרי היה הקב"ה נתן לו. וסגולת מצוות ביבורים ועניינה להשריש באדם את מידת ההסתפקות

א. וכביאורו של ה'עקידה' (שער שמונה ותשעים) בלשון הכתוב 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלוקיך נתן לך', כי פעמים הרבה סבור האדם אשר תביא מארצך - שהיא ארצו, אבל באמת, ידע שהכל הוא מאשר ה' אלוקיך נתן לך, אין הארץ שלו... ולא זכה בה בכוחו ועוצם ידו, אלא הקב"ה הוא שנתן לו... ב. בפרשתן (כו יב), 'אלה יעמדו לברך את העם', וברש"י, הפכו ליום פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה, 'ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה מעשה ידי חרש ושם בסתר', ואלו ואלו עונים אמן. הקשה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל ברכה זו על שום מה, והרי לא עשה שום מצוה או מעשה טוב, אלא רק שאינו מאמין בעץ ואבן, ואינו עושה ע"ז ומניחה בסתר, ותו לא מידי, וכי על זה יש לברכו בברכה יתירה.

ומבאר ביאור נפלא, כי הנה יש אנשים הסבורים כי עמלם ועבודתם להשיג מחייתם הם המה המביאים להם את הפרנסה, ועל כן 'מרבם בעבודה' כל ימיהם ברצונם להשיג עוד ועוד, וכל שעות היום טרודים הם במרוצתם אחר הממון, ואין להם מנוחה אפילו רגע אחד, ומלאי רוגז וקנאה באחרים המצליחים יותר מהם. ומאחר שבטוחים הם ב'חכמתם' שרק על ידי זה הצליחו במלאכתם על כן אינם מסכימים לספר לאחרים ומסתירים את 'סודות המקצוע' לבל 'יגנבו מהם'... ושומרים עליהם מכל משמר... נמצא שהם מאמינים בפסל ומסכה מעשי ידי חרש... ושם בסתר - שמטמינים ומסתירים את תחבולותיהם כיצד להגדיל את הונם.

וכנגד זה אמרו 'ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה מעשה ידי חרש', כי הקב"ה יצווה את ברכתו למי אשר אינו מאמין באותו 'פסל ומסכה' ובמעשה ידיו להתפאר... אלא מאמין הוא בחי העולמים אשר זן ומפרנס אותנו, ויודע הוא כי כל עבודתו אינה אלא כ'השתדלות' גרידא לצאת ידי חובת גזירת מלך 'בזיעת אפך תאכל לחם' ותו לא, ולכן אינו 'שם בסתר' את סודות פרנסתו.

כדברים הללו פירש הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (כח טו) 'והיו חייך תלואים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחייך', כי הנה באמת חייך דהיינו פרנסתך תלויה ועומדת לך מנגד, שכבר כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה (ובלשון בני"א, כל הציקים כבר מוכנים), וממילא אין מקום לדאגה שלא תועיל אפילו מאומה להוסיף על הקיצבה, ואף על פי כן - ופחדת יומם ולילה, הינך דואג יומם ולילה (טאג און נאכט) אודות הפרנסה, וכל כך למה, כי ולא תאמין - שחסר לך האמונה במה שאמרו חז"ל שהכל נקבע בר"ה, ומכלל לאו אתה שומע הן... כי האיש המאמין חי בשלוות הנפש וישוב הדעת, ואינו מפחד יומם ולילה...

ג. משל נפלא המשילו, אברך ת"ח נכנס אל מוכר מנעלים, המוכר קבלו בסבר פנים יפות ושאלו לאיזה מנעל הוא נצרך, בסוף דבריו שאלו, כבוד הרב, איזה מידת נעל אתן למע"כ, אמר לו הת"ח מספר 40, הביט בו המוכר

באר הפרשה - פרשת כי תבוא - סליחות

ג

והשמחה בחלקו מתוך אור האמונה שכל מה שיש לו הוא במתנת א-ל. ועל כך נאמר בסוף העניין 'ושמחת בכל הטוב', כי לכאורה יש לך אדם שיש לו שדות הרבה והרי הוא מביא ביכורים לרוב, לעומתו השני יש לו שדה אחת בלבד, ומביא 'בקושי' ביכורים מועטים, אך כלפי שניהם נאמר בשווה ושמחת בכל הטוב... כי שניהם צריכים לברך בכוונה דומה 'שעשה לי כל צרכי', לשמוח במידה שווה על שהקב"ה מספק לכל אחד את כל צרכיו, ואילו מה שלא ניתן לו אינו בכלל 'צרכיו', וזהו שאמר הכתוב 'ושמחת - בכל הטוב', השמחה היא על ידי שיחוק בעצמו את הידיעה כי זכה לכל הטוב שזקוק לו.

ואמר לו, לא... לא... הכרת פניכם ענתה בכם שמחשובי בני התורה אתם, על כן אפתח את לבי ואגדיל חסדי עמכם לתת לכם מספר 45... אמר לו הת"ח, רק לזאת לא אסכים, כי מה אעשה עם מנעל הגדול מרגליי פי כמה, הרי אפילו פסיעה אחת לא אוכל להלך עמהם. וזאת עלינו לדעת שהשאיפה והרצון ליותר ממה שקבלנו מן השמים הוא ממש כמידת 45 למי שגודל רגלו אינו יותר מ-40... ולכן אמרו בגמרא (ברכות ס:) שכשנועל מנעליו בבוקר יברך ברכת 'שעשה לי כל צרכי', כי מרומז בזה שידע שהקב"ה הכין ונתן לו כל צרכו, וכל מה שעודף על זה אין בו כלל טובה עבורו, ויעכבהו מללכת על רגליו.

שמעתי מצדיק אחד, דלכן נתקנה ברכת 'שעשה לי כל צרכי' בשונה משאר ברכות השחר, שהם מדברים בלשון רבים על כללות העולם, דוגמת 'מלביש ערומים... מתיר אסורים' ואילו זו נתקנה בנוסח 'שעשה לי כל צרכי' ולא העושה צרכי בני אדם, ללמד לאדם דעת ובינה מה הם 'צרכיו', מה שהוא צריך, ומה שיש לשכנו ולחברו אינו מצרכיו כלל, אלא שעשה לי צרכי...

וכן מרומז בדברי המדרש (בר"ר לד טו) לבאר את הכתוב (יחזקאל לו כו) 'והסירותי את לב האבן מברשכם ונתתי לכם לב בשר - לב בוסר של חברו', והיינו שלא יקנאו איש ברעהו אלא כל אחד ישמח בחלקו ובחלק חברו, ויש שפירשו שנקטו חז"ל לשון זו, כי כידוע 'בוסר' הוא פרי חמוץ שלא נתבשל עדיין ואינו ראוי לאכילה, ועל דרך זה צריך האדם לראות את נחלת השני שהיא 'בוסר' כלפיו ואינה ראויה 'לאכילה', ואם יאכל לא זו בלבד שלא יהנה אלא אף סופו להקיא...

ד. וכבר הבאנו את דברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (אחרי תרנ"ד ד"ה במדרש) אשר הם עיקר גדול ביסוד האמונה, והיו לזכרון תמיד, וז"ל, ואם האדם זוכה לאמונה ובטחון כראוי אז ליבו בטוח כי כל הנהגה שלו מהקב"ה והכל הוא כפי הטוב ונצרך לו על הצד היותר טוב מכל הטובות שבעולם.

ה. ובהאי עניינא עלינו להביא מה שכתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע ב'אגרת' במתק לשונו (הובא ב'מכתבי הרב חפץ חיים', מכתב מה) אשר כמה יסודות גדולים ונאמנים יש בהם בחיזוק האמונה, כיצד כל המקרים המתחדשים בעולם הם ברצון ה', והכל הוא לטובתו של האדם, וז"ל, איתא בחז"ל (ברכות נח.) אורח טוב מהו אומר, כל מה שטרח בעה"ב לא טרח אלא בשבילי, אורח רע מהו אומר כל מה שטרח בעה"ב לא טרח אלא בשביל עצמו ולטובתו, וביאור הדברים מובן לכל שהאורח המתאכסן בבית הבעל-הבית שלו, והבעה"ב טורח בשבילו בכל כחו וגופו ומספיק לו כל מחסורו, אז האורח הנבון מכיר בטרחת בעליו ונותן רוב תודה ע"ז, כי ברור לו שמה שטרח בעה"ב לא טרח אלא בשבילו ולא לטובת עצמו, אבל האורח הכסיל איננו מכיר בטובת הבעה"ב ואומר כל מה שטרח הבעה"ב לא טרח אלא בשביל עצמו.

ידוע דהאדם בעוה"ז הוא ג"כ אורח, והוא בבחינת גר, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהילים קיט יט) 'גר אנכי בארץ', והקב"ה הוא אדון כל הארץ, ואנו מאמינים שהוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, וכל המקרים והמאורעות המתהוות בעולם המה מיד ה', וכן כל העניינים הנפלאים והחכמות הגדולות המתגלות בעולם המה כולם מה' שהוא המשגיח על הכל, ונותן חכמה ותבונה בלב המלומדים להמציא חדשות נפלאות, ואת כל דבר ודבר הוא עושה יפה בעתו, והכל לטובת האדם, וצריך האדם להכיר טובת הבורא עליו בכל אלה העניינים. והנה מלפנים כשהצטרך האדם לנסוע איזה נסיעה לדרך רחוקה היה מוכרח לנסוע בעגלה כמה שבועות וחדשים, וטלטול ועינוי הדרך היה נורא למאד, אח"כ נתגלה בעולם מסילת הברזל (באון), שבמקום שצריך האדם לנסוע כמה שבועות הנה על ידי מסילת הברזל הוא נוסע יום או יומיים, וגם נתמעט טלטול ועינוי הדרך וכו', וא"כ אחרי כל אלה הלא צריך האדם הנבון להתבונן מה זאת ולאיזה תכלית נתגלו חכמות אלו בעולם, ואם

באר הפרשה - פרשת כי תבוא - סליחות

הביכורים, שבתחילה כתיב 'אשר ה' אלוךך נותן לך נחלה וירשתה', והרי שנזכר כאן ג' לשונות, נתינה נחלה וירושה, ואילו לבסוף כתיב 'ושמחת בכל הטוב אשר ה' אלוךך נותן לך' ולא נאמר אלא לשון נתינה בלבד, גם צריך ביאור הדין שמביא הביכורים צריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח' (בלשון הנמ' בפסחים קטז). ולומר 'ארמי אויב אבי וירד מצרימה' וכו', ולכאורה מה טעם יש בדבר. אלא שנתנה התורה את הדרך לבוא על ידה למידת ההסתפקות, והוא על ידי שיתחיל בגנות, בלומר שישים אל ליבו מיעוט ערכו, ושאינו ראוי לקבל מה שניתן לו משמיה אלא הכל הוא מתנת חנם, וממילא כבר יסיים בשבח - שימלא שבח והודאה לקל הטוב אשר חנן אותו בחסד וברחמים. אמנם זה המחזיק עצמו ל'גדול', ונדמה לו שראוי הוא לפי מעשיו לזכות לכל טוב - לעולם אינו שמח ב'מתנות' שקיבל, ואינו משבח להקב"ה. ומשום כך סיים הכתוב באומרו ושמחת בכל הטוב אשר ה' אלוךך נותן לך, ולא כתיב כאן לשון

[והדברים תואמים למה שביאר הרמ"ק ה'דגל מחנה אפרים' זי"ע (ד"ה ושמחת, עו"ל) בהקדם מה דאיתא בזה"ק (ח"א קלנ:): על הפסוק (בראשית כה ה) 'ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק', כי 'כל' היינו 'רוא דמהימנותא עילאה' - סוד האמונה העליונה, ועפ"ז מבאר מה שאמר יעקב לעשו 'קח נא את ברכתי וכו' כי חנני אלוךים וכי יש לי כל' (שם לג יא), שמאחר שחנני ה' במידת 'כל' - היא האמונה, אם כן לא יהיה לי שום חסרון במה שתקח מידי המתנה, והיינו משום שמי שזוכה לבהירות האמונה שהקב"ה נותן לו כל צרכיו - יודע כבירור שלא יחסר לו אם יתן לאחרים, ואם אכן צריך הוא לאותו דבר הרי הקב"ה ישלים לו. ועל כך נאמר ושמחת בכל הטוב, 'שתזכה להשיג מדת כל שהיא שלימות וכללות הטוב'.

מוסיף ה'תפארת שלמה' לבאר בזה את לשונות הפסוקים האמורים כאן בעניין, בפרשת

יאמר האדם שהודות להחכמה הרבה שנתפשטה בעולם בימינו אלה נתגלו העניינים הללו, ולא יאמר שרצון ה' היתה בזה וכי למטרה גדולה ונכבדה לטובת האדם נתגלו - הלא הוא בבחינת האורח הרע שאומר כל מה שטרח בעה"ב לא טרח אלא בשבילו, ואיננו מכיר בטובת הבעה"ב, כן גם הוא איננו מאמין ומכיר בטובת השי"ת על בני אדם ותולה עניינים כאלו במקרי הזמן. אבל באמת הרי צריכים אנו לחפש אחר איזה סבה שגרמה לזה, אבל כאשר התבוננתי היטב בענין הזה מצאתי תשובה לדבר הנה ידוע דעיקר תכלית האדם הישראלי בעוה"ז הוא כדי להשיג בחייו תורה ומצות ומעש"ט וכו', ע"כ בדורות הקודמים שמצב בריאותם היה חזק ואמיץ והיו מחזיקים בה' ותורתו, וקול התורה נשמע בכל עיר ועיר לא היה נחוץ כ"כ איזה סיבה למנוע טלטול הדרך, כי גם בטלטולם בדרך לא פסקו מתורה, וגם כשישבו על העגלה דברו בדברי תורה, אבל בימינו אלה האחרונים שירדה חולשה לעולם, ולו היינו מוכרחים לנסוע בעגלה איזה פרסאות היינו צריכים לנוח אח"כ כמה שעות, ונוסף לזה עוד רפתה ידיעת התורה בעולם וא"כ ח"ו נשתכחה הרבה תורה מישראל, ע"כ הקב"ה ברוב רחמיו עלינו, הרוצה להצדיק את עמו ישראל ורוצה שתתרבה תורה בישראל, ולכן נתן השי"ת חכמה ותבונה בלב יודעי טבע הבריאה להמציא מכוונות ורכבות כאלו שימנעו מהאדם הישראלי את טלטול הדרך, והאיש החכם אשר חננו ה' ביתרון דעת וחכמה צריך להכיר טובה להקב"ה על שמנעו מטלטול ועינוי הדרך, ולתת לו שבח והודיה ע"ז, מפני שעי"ז ישאר לו זמן ללימוד התורה. עכ"ל (ועיי"ש עוד באריכות לשונו).

ו. משל למה הדבר דומה לנער קטן שעלה ל'באס' (אוטובוס) ובכה בקול גדול, שאלו ה'נהג' למה תבכה, ויען הנער ויאמר כי מוכרח הוא לנסוע באוטובוס להגיע לביתו, אך מה אעשה ואין הפרוטה מצויה בכיס לשלם על הנסיעה. נכמרו רחמי הנהג והוציא מעות מכיסו, נתנם לנער ש'ישלם' לו על הנסיעה, ונתן לו כנגדם טיקעט (כרטיס) המאשר את התשלום, ויצאו לדרכם, אחר זמן מה והנה רואה הנהג כי שב הילד אל שקו ואל בכייתו, וישאלהו בעה"ב, מה עכשיו... כלומר מה אירע לך כי חזרת לבכייתך. ויען הנער, ראיתי ששאר הנוסעים מקבלים ממך גם מעות לבד מהכרטיס (כעודף על התשלום), ומדוע קיפחת אותי ולא נתת לי כי אם כרטיס בלא צירוף מעות עמהם...

ולנער קטן בדעתו זה נדמים כל אותם ה'מתאוננים ומתלוננים', כי כל הרגשת הצער נובעת מחמת שמרגיש תמיד ש'חסר' לו... חסר לו כסף... חסר לו בריאות וכו' וכו', כי נדמה לו ש'מגיע' לו כל הטובות שבעולם, אמנם אם יתחזק באמונתו לדעת שהקב"ה הוא מנהל את העולם והוא הנותן, אזי יתברר לו היטב שלא 'מגיע' לו כלום... כי הקב"ה משפיע בכל עת ובכל שעה מאוצר מתנת חנם, וכפי הטובה האמיתי בעבורו, וממילא ישמח בחלקו.

באר הפרשה - פרשת כי תבוא - סליחות

ה

הרפתקאי דערו עליה עדיין יוכל להחזיק במידת השמחה, והוא על ידי שיתחזק באמונה הטהורה ש'כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד', וגם הצרה הגדולה ביותר אינה אלא טובה, אלא שלקוצר דעתנו ובינתנו אין אנו יכולים להשיג אותה, וזהו שאמר הכתוב 'ושמחת בכל הטוב', ר"ל, ושמחת על ידי שתדע בכל המאורעות שאינם אלא טובה.

בפרשתן (כה טו-סח) נאמרה 'פרשת התוכחה', והקשו בזוה"ק (זו"ח) מדוע לא נזכר בה שום פסוק

נחלה וירושה רק לשון נתינה, למען יתבונן שכל אשר לו הוא רק בדרך נתינה ומתנה, וממילא כבר יהיה שמח בכל הטוב.

ושמחת בכל הטוב - לטב עביד

בפרשתן (כו יא), 'ושמחת בכל הטוב', ופירש הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע (ליקוטים) שנרמז כאן הדרך הישרה שעל ידה יוכל האדם לשמוח תמיד, וגם בכל

ידוע מאמר ה'חכם', שלכל אחד יש 'חצי כוס מלאה' בשפע וכל טוב, וגם (נדמה לו כי) 'חצי כוס ריקנית', וכך היו זקני ירושלים אומרים (ומטו בה בשם הרה"ק הנועם אליעזר מסקולען זי"ע), אל תתעצב אל לבך בראותך כי חצי מכוסך ריקנית, כי האמת אגיד, אינך אלא טועה, מעולם לא הייתה הכוס כל כך גדולה, מעיקרא הייתה הכוס קטנה ומלאה כולה... כלומר מדוע גמרת בדעתך שלפי רוממותך מגיע לך כך וכך...

וכנגד זה היה אומר הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על עצמו, שהוא תמיד מלא שמחה וחדווה מאחר שהוא נמוך קומה, וממילא אינו רואה אלא את חצי הכוס המלאה (שהיא התחתונה ונראית גם לנמוכי קומה...). ויש בדבריו ללמד לקח ומוסר שאם 'ינמיך' את עצמו, ויסיר מליבו את המחשבות ש'חייבים' לו... אזי יראה אף הוא תמיד רק את החצי המלא... בדרך צחות אמרו בלשון הכתוב (תהילים קטז יג) 'כוס ישועות אשא', שצריך לישא ולהגביה את הכוס, שיתבונן ויראה עד כמה 'כוס הישועות' גדולה ועד כמה רבו חסדי ה' עליו, וממילא תשרה עליו השמחה, כי בהיות הכוס בגובה עליון יראה תמיד רק את החצי המלא בברכת ה'...

פעם בישר אחד ממקורבי הגה"ק החזו"א זי"ע לרבו שנולד לו בן למזל"ט, וכה אמר לו 'מגיע לי (ס'קומט זיך מיר א) מזל טוב', חזר החזו"א על דבריו בנימת הערה 'מגיע לך... מגיע לך... כאומר, הרי הקב"ה אינו חייב מאומה לא לך ולא לאיש מבני עולם (מעשה איש, ח"ב מערכת 'אמונה ובטחון').

על אחת כמה וכמה שעל האדם להיזהר שלא להיות כפוי טובה, ושלא יהיה חלקו מאותם שאינם מכירים בטובתו של מקום אלא אדרבה מבעטים בה, וכאותו מעשה שהיה אצל הגאון הגדול רא"מ שך זצ"ל, פעם ניגש אליו אברך, מרחוק כבר נראו שפניו זוהרות באור ושמחה עילאה, משהתקרב 'בישר' האברך שזה עתה נולדה לו בת במזל טוב, שאלו הגרא"מ, נו, שומעים בכל יום 'מעשים' כאלו, מה השמחה הגדולה האופפת את כל מהותך, נענה ואמר, רבי, זה לי בת ראשונה אחר המתנה של עשרים שנים מיום הנישואין... אחרי הדברים האלה בא אל רה"י אברך ופניו (חצי) נפולות, ו'בישר' לרה"י שנולדה לו בת, תמה רה"י, א"כ עליך להיות בשמחה, מדוע הינך מהלך כאילו היום 'תשעה באב'... השיב הלה, זה לי בביתי שבע בנות, ועתה כבר חשבתי שהולד הנולד יהיה 'בן זכר', ולמעשה, שוב בת... עוד בת על בנותי... אמר לו הרב שך, לפני כמה רגעים עמד כאן אברך 'בן גילך' והנה קרנו אור פניו - ומדוע, כי נולדה לו בת אחר כ' שנה, הגע בעצמך, מדוע הנך כועס, אילו לא היו נולדים לך ילדים עד היום הזה - הרי היית שרוי ב'שמחת עולם', וכמו זה שהיה מקודם, וכי מן הראוי להיות בעצבות על שכבר חנן אותך השי"ת בשבע בנות... וכדי בזיון וקצף...

ובאמת, בימים אלו של חשבון הנפש - עלינו לפשפש במעשינו עד כמה הננו מודים ומהללים להקב"ה על כל הטוב והחסד אשר גמלנו במהלך השנה האחרונה, ואין לך אדם שאין לו על מה להודות... וכמו שהמליצו בשם החודש אלול שהוא ר"ת אפשר להודות וצריך להודות... עוד אמרו, אלול ר"ת 'ועתה אלוקינו מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך' (ד"ה א' כט יג), גם הובא (עי' ליקוטי מהרי"ח) ש'אלול' ר"ת 'ויאמרו לאמור אשירה לה' (שמות טו א), כי הזמן גרמא להודות ולומר 'שירה' על כל השנה שעברה.

ז. הרה"ק ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זי"ע נתן רמז לדבר בלשון הכתוב 'והיה כי תבוא אל הארץ', שכונדע אין והיה אלא לשון שמחה, ואימתי תזכה ל'והיה' ולשמחה - כאשר תבוא אל הארץ הרומז על הכנעה ושפלות וענווה. ח. הנה ב'קביעות' לוח הזמנים סידרו חז"ל שלעולם לא יחול ערב ר"ה בעצם יום השבת, ואלי יש בנותן טעם לבאר, כי ידוע מאמרו של הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע לבאר בקשתנו בתפילת המנחה לעת ערב בער"ה

באר הפרשה - פרשת כי תבוא - סליחות

ביאור הדברים, שכאשר יודע האדם כי כל מכה וכל צרה שלא תבוא היא מאתו ית"ש, והוא 'זוכר' את שם השי"ת, הרי הא גופא היא נחמתו בעניו, שהלא הקב"ה הוא מקור הטוב והחסד, ומפי עליון לא תצא הרעה, וגם מה שנראה לעין בשר כרעה היא באמת טובה גדולה", אלא שקצרה דעת האדם וקטנה בינתו מלהבין מהי אותה טובה", אולם מאמין הוא שכל מה דעביד רחמנא למב עביד".

נחמה והבטחה כדרך שמצינו ב'קלות' שבפרשת בחוקותי, שם נאמר 'זוכרתי את בריתי יעקב' וגו', ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים'. ומבאר הרדב"ז (ח"ב סי' תשס"ט) בזה"ל, כי אין צריך נחמה בפר' כי תבוא לפי שנחמתם בצידם, שאין פסוק ופסוק שלא הזוכר בו שם הוי"ה המורה על הרחמים (כמו ישלח הוי"ה בך וכו'), להודיע, שהמדה היא ברחמים, ואין לך נחמה גדולה מזו, עכ"ל.

'ברך עלינו את השנה הזאת' כי ישועת ה' כהרף עין, וברגע כמימרא יתגלה למפרע כי כל השנה שעברה הייתה לטובה. וכדי שאמונה זאת תהיה קבועה בלבות בני ישראל קבעו כנ"ל כדי שלא תהא אפילו פעם אחת שלא נשריש דבר זה בלבנו (בשב"ק אין אומרים את נוסח הברכה 'ברך עלינו').

ט. וכבר אמרו שבשעה שאיש צובט את רעהו (א קניפ) הרי ממילא באותה שעה הוא מחזיקו ותופסו הרבה יותר מבשעה שאוחזו בידו סתם, כך כביכול, בשעה שהקב"ה 'צובט' את האדם הרי הוא קרוב אליו ביותר ואוחז בו בחזקה, נמצא שהקב"ה הוא התופס ואוחז אותנו ב'פרשת התוכחה' (פשיטא שאנו מתפללים להינצל מכל אותם 'צביטות' ושנצא ידי 'תוכחה' בקריאה בעלמא, להלכה ולא למעשה... אך עלינו לדעת זאת לכל צרה שלא תבוא).

י. וכך אמר הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע לאחת מנכדותיו שהתאוננה בפניו על קושי שעברה - שאם בכל פעם שאומרת 'אוי, אוי' תוסיף לומר 'דו' (כלומר 'אתה' בשפת האידיש) ובזה יהא נשמעים דבריה כתיבת 'הודו'... וכוונת הדברים שהזכר בכל צער שמאת ה' היתה זאת, הרי 'באמונתו יחיה' שהכל לטובה, וממילא יבוא להודות לה' הטוב. ידועים מעשה החסד הרבים והגדולים של הגה"צ רבי אשר פריינד זצ"ל, עובדא הוה, שהזמין כמויות אדירות של עופות בכדי לחלקם לעניים, ובאותו הזמן לא היו לו מעות לשלם, על כן לוח ממון ודמים בכדי לשלם על העופות, בעזהשי"ת הגיע ה'משלוח' ואברכים חשובים העמיסו את העופות בתוך קונטיינער (מכולה) המשמש כ'מקרר', אך... שכחו לחברו לזרם העלקטריק (חשמל) והימים ימי קיץ לזהטים, תוך כמה שעות נדף ריח נורא בכל המקום, ונגלה ה'בראך' (שבר) הגדול, כי כל הכמות הגדולה של העופות הבאישה והוכרחו להשליך את הכל לאשפה...

שמע רא"ש על אשר אירע, ומיד ביקש מהמשמש (נהג) שיוליכו ברכבו עד היער, שם ציוה על הנהג להמתין עליו, והוא העמיק בגפו למעמקי היער, סקרנותו (נייגעריקייט) של הנהג גברה עד מאד מה מצא לו רבו לעשות שם ודייקא עתה, על כן התקרב אל מקום עמדו, הסתתר ושמע את כל 'שיחתו' לפני ה', ושמע איך שהרא"ש שופך נפשו בקולי קולות, וחוזר על דבריו פעמים רבות עד אין מספר, רבש"ע ס'איז נישט ער ס'איז דו, ס'איז נישט ער ס'איז דו, כאומר, לא מי ששכח לחבר את הזרם הוא קלקל העופות, והולך לטמיון השקעות של רבבות ואלפים, אלא אתה אבי שבשמים עשית זאת לטובה וברכה, אח"כ חזר לרכב, ובטרם נסע, אמר, בבקשת מחילה, חזור נא, שכחתי עוד דבר אחד, וחזר למקום אשר עמד שם בתחילה, ואמר ס'איז נישט ער ס'איז דו, יישר כח. ודי למבין, כי זה כל האדם, להכיר שהכל מאבינו שבשמים.

יא. כה אמר כ"ק האדמו"ר מסטריקוב זי"ע, בכל מקום שיש קרי וכתוב בתורה יש איזה קשר ושייכות ביניהם, וכגון (בפר' כי תצא) שהכתיב הוא 'נער' (נערה בלא אות ה') והקרי עם ה', לא כן הם פני הדברים בתוכחה, שהקרי והכתיב הינם תיבות אחרות לגמרי (כגון עפולים - טחורים) ללמדך שלא כפי שנראה לך כן הוא האמת... ולדידן, בבוא על האדם זמן או מצב של 'תוכחה', עוברים עליו זמנים קשים, ידע שגם אם 'רואה' מציאות לנגד עיניו הרי 'הקריאה' היא אחרת לגמרי... והנראה כ'צרה' אינו אלא 'חסד ורחמים'... ורמז לדבר, שהנה הבעל קורא אסור לו לקרוא התיבה בע"פ אלא עליו להביט בתוך 'ספר התורה' ולקרוא את ה'קרי' מתוך ה'כתיב' הגם שאינו רואה בעיניו את מה שהוא אומר בפיו, כי בא לומר לנו, עיין היטב ואז תראה שאין זה כפי שנראה לך רק טובה וברכה.

יב. ביאור נפלא הביא בעל ה'אלופי יהודה' בשם אחיו הגאון ר' יעקב ש. פריינד זצ"ל על דברי רש"י (בראשית יח טז) 'כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מהשקיפה ממעון קדשך מן השמים' (פרשתו כו טו), כי הנה המשקיף ומביט על הנעשה בעולם פעמים יראה לו כי יש כאן הנהגת דין ורעה... אבל כשמשיקיף מן השמים שם רואים כי הכל לטובה, ואין כאן כל רעה כלל וכלל.

באר הפרשה - פרשת כי תבוא - סליחות

ונצעק - יפה צעקה זי"ע (ח"ח עה"ת) בזה"ל, וישמע את תפילתנו לא נאמר, בפרשתן (כו ז), 'ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו וישמע ה' את קולנו, ללמדנו בא, שצריכים" ה' את קולנו, ואמר הגה"ק ה'חפ"ץ חיים' לצעוק בקול בעת צרה", ועי"ז עונה ה' תיכף, ואף כי

יג. נוראות מצינו ב'רבינו בחיי' המדייק בפסוקי התורה שנאמרו בפרשתן בעניין הברכות והקללות, דכתיב (כח ב) ובאו עליך כל הברכות האלה וְהַשִּׁיגְךָ (חסר בלא ו'), ואילו בהמשך נאמר (פסוק טו) 'ובאו עליך כל הקללות האלה והשיגוך', וצריך לבאר מדוע לגבי הברכות כתיב 'והשיגך' חסר ואילו בקללות נכתב תיבה זו באופן מלא - עם וי"ו. ומבאר רבינו בחיי כי נכתב בקללות מלא 'על שם עמו אנכי בצרה' (תהילים צא טו), ומפני שהתורה מפחידתם בקללות באה לרמוז שלא יאבדו בהם, כי השם הנעלם שוכן בקרבו הווה בצרתם ושומר אותם'.

מעשה היה בעיר בריסק בימי שבתו של המהרי"ל דיסקין זצוק"ל על כס הרבנות שם, באיזה תקופה נתרבו חילולי שבת בעיר, ויצאו תושבי העיר בליל שבת אחת לערוך 'הפגנה' גדולה. וחרה אפם של אנשי השלטון על ההפגנה כי היא נערכה ללא נטילת רשות מהרשויות, על כן מיהרו ואסרו את 'ראש הקהל' בבית האסורים, וכל שאר הקהל נמלטו על נפשם לביתם. צערו של ראש הקהל גדול היה - לשבת בשבת בחדר אפל וסגור, ללא יין לקידוש וללא סעודות שבת. ומי יודע מה יהיה גזר דינו בבית המשפט... אחר כשעתיים של צער, נפתחה הדלת והנה רואה הוא כי רבה של העיר - המהרי"ל דיסקין, מובל אחר כבוד לישב במאסר עמו בחדרו, אז אורו עיניו של ראש הקהל מרוב שמחה, באמרו כדאי היה הדבר לשהות בחושך ללא חלות וללא יין - והכל בכדי לזכות לשהות שבת אחת במחיצתו של המהרי"ל.

ובזה ביארו בעלי המוסר את ה'סתירה' דכתיב (ישעיה סג ט) 'בכל צרתם לא צר', והנה הכתיב הוא לא באל"ף, והקרי הוא לו צר, ונראים הדברים כסותרים, אך באמת חדא מיתרצא בחברתה, כי כאשר יודע האדם שאיננו לבדו במעמקי צרותיו, אלא לו צר, שהבורא יתב"ש נמצא עמו בתוך הצרה, מעתה כבר לא צר, פרח הצרה והלכה לה, דמה טוב לו לאדם בעולמו יותר מעצם השהות עם הקב"ה כביכול.

יד. הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הו"ד בשפתי צדיק הוש"ר לב) הוכיח נוראות ממה שמצינו ב'נערה המאורסה' שהיא נענשת 'על דבר אשר לא צעקה' (לעיל כב כד), שמכאן למדנו 'כשהאדם יכול לצעוק ואינו צועק מקרי רצון' [ולא אונס], על כן בת עמי לא תחשה ולא תשקוט בזעקה...

טו. ואין הכוונה לצעוק בפיו גרידא, אלא כפי העולה מהספה"ק עניין 'צעקה' נובע מתוך ההכרה שאדם מכיר שרק הקב"ה יכול להושיעו, הן כשרואה זאת מצד 'מציאות' הדברים, ובעיקר, כשמשריש בעצמו את האמונה שאין לו שום פתח הצלה אלמלי הקב"ה עוזרו, ולאידך מרגיש שאין בכוחו לשאת את הצרה, עד שמאיליה פורצת זעקת הלב, אוי טאטע אין הימעל, געוואלד... (אוי, אבי שבשמים, הצילני נא), וזעקה גדולה ומרה זו מחרישה כל מקטרגים ופותחת כל רקיעים.

וכבר אמרו ש'צורת' התפילה צריכה להיות כאדם המהלך במדבר הגדול, החמה בוערת מלמעלה 'ואין נסתר מחמתו' - אין שום מקום או אילן בו ניתן לחסות בצילו להגן עליו מפני החמה, ויצמא מאוד למים, והרגיש שבתוך זמן מועט תפרח נשמתו הימנו לגולד הצמא ויובש הגרון, והנה הוא רואה למולו אדם אחד מהלך כנגדו ובידו כמה כדי מים המחיים את הנפש, והחל לצעוק לעברו וואסער... וואסער... הבה לי מים... הבה נתבונן מעט, מפני מה זעק הלה שיתן לו מים, אין זה אלא מפני שהרגיש בעצמו שאינו יכול להמשיך מבלי מים הללו, זאת ועוד, שלפלוגי יש מים ויכול לתת לו... ובאופן זה ממש צריך לגשת לעניין התפילה, אי אפשר לאדם להשיג בעצמו את משאלות ליבו, ואילו הקב"ה יש לו כל... ויכול לתת לו, ואם אכן יעמוד בתפילה ובתחנונים מתוך הרגשות אלו בוודאי ישמע קל ויענם.

איתא בספה"ק בני יששכר (מאמרי ניסן א ג) מביא מה דאיתא במדרש (שוח"ט תהילים צא, עיי"ש) 'מפני מה ישראל מתפללין ואינן נענים מפני שאינן יודעים להתפלל בשם', וכבר תמה ה'בני יששכר' מהו שאמרו שאין אנו יודעים להתפלל בשם, וכי אין אנו אומרים ברוך אתה ה' אלוקינו (ועיי"ש מה שביאר בזה). יש שאמרו בדרך רמז, לבאר על פי משל למי שהלך בדרך באישון לילה ובכיסו סכום גדול מאוד, לפתע התנפלו עליו חבורת אינשי דלא מעלי, גררו אותו לצדי הדרכים - מקום שאין בו נפש חיה, בו תרמוש 'חייתו יער' - אלו מהלכי על שתיים הדומים לחיות, כפתו אותו בחבלים שלא יברח והחלו מחטטים בכיסו, לפתע שמע קולם של שוטרי העיר המהלכים מרחוק

'צעקה' אוי אף תפילת רבים אינה פועלת מיד אלא 'נשמעת' במרומים ונענית בבוא עיתה וזמנה).

והפליגו חז"ל בגודל חביבות התפילה לפני הקב"ה, וכמו שאמרו (תנחומא א) 'כשצפה משה שעתיד בית המקדש ליחרב, והביכורים עתידים ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלש פעמים בכל יום, לפי שחביב תפלה לפני הקב"ה יותר מכל מעשים טובים ומכל הקרבנות, שכך כתיב (שם קמא ב) 'תכון תפילתי קטורת לפניך משאת כפי מנחת ערב'. עכ"ד המדרש.

שמה תשמח - להיטיב לאחרים ולשמחם

בפרשתן (כו יג), 'שמעתי בקול ה' אלוקי עשיתי ככל אשר ציוותני', ופירש"י שמחתי ושימחתי בו, ולכאורה צריך ביאור, מה ענין זה לזה. ועוד, איך יש ביד קרוץ מחומר לבוא ולומר 'עשיתי ככל אשר ציוותני'.

אלא ביארו צדיקים חדא מיתרצא בחברתה, כי מי שמקיים 'שמחתי ושמחתי אחרים' בידו להכריז ולומר 'עשיתי ככל אשר ציוותני'. כי רצון אבינו שבשמים שבנו ישראל עם קרובו יהיו תמיד בשמחה, והמשמח את בניו גורם נחת רוח בשמים ממעל.

וכבר איתא בזה"ק (ה"ב כ). בהאי לישנא קדישא, גדולה צעקה מכולן, שצעקה היא בלב, הדא הוא דכתיב (איכה ב יח) 'צעק לבם אל ה'', צעקה וזעקה דבר אחד הוא, וזה קרובה להקב"ה יותר מתפלה ואנחה, דכתיב (שמות כב כב) 'כי אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו'. אמר רבי ברכיה, בשעה שאמר הקב"ה לשמואל 'נחמתי כי המלכתי את שאול למלך (שמואל א' טו יא), מה כתיב 'ויחר לשמואל ויזעק אל ה' כל הלילה', הניח הכל ולקח צעקה משום דהיא קרובה לקוב"ה יתיר מכולהו, הדא הוא דכתיב (שמות ג ט) 'ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי, עכל"ק.

עוד כתב הגה"ק החיד"א זי"ע (שפה אחת ד"ה שועת) בגודל כוח הנורא של ה'צועק' בתפילתו, שהנה נאמר בתפילת נשמת 'שועת עניים אתה תשמע צעקת הדל תקשיב ותושיע', ויש לבאר שינוי הלשון שבתחילה הזכיר עניים בלשון רבים, ואילו בהמשך נקט דל בלשון יחיד, וכן לגבי 'שועת עניים' אמר רק אתה תשמע, ואילו לגבי 'צעקת הדל' נאמר תקשיב ותושיע, אלא כי הברדל גדול יש בין ה'משווע' בתפילתו לזה ה'צועק', שגדול כוחה של צעקה שהיא נענית אפילו ביחיד הצועק על מצבו, והקב"ה מקשיב ומושיע תיכף ומיד (ואילו בלא

נסע הגרי"ז למעיינות המרפא, וביקש מאותו חסיד שיצטרף עמו בצאתו לדרך, בהיותם יחדיו מחוץ לעיר פנה אליו הגרי"ז ובקול רעש גדול שאלו 'מה שלום מע"כ, איך אתה מרגיש', נענה החסיד והשיב, שב"ה הכל בסדר, אך מדוע יצעק הרב 'הרי אני עומד בסמוך אל הרב והנני שומע גם כאשר ידבר אלי בשקט', השיב לו הגרי"ז ואמר 'הוא הדבר אשר רציתי ללמד אותך, שתפסיק לזעוק כל כך בתפילתך, כי הקב"ה עומד לצידך ושומע את תפלתך', נענה החסיד ואמר 'יודע אני שהקב"ה עומד עלי ושומע תפלה, אך מה שאני צועק בתפלה הוא כדי שאני אשמע את אשר אני מוציא מפי'...

וכלפי מה הדברים אמורים, שיתור ויחפש כל אחד באשר הוא במה מתעורר בתפילתו, שתצא מעומק הלב, ו'בתחבולות תעשה מלחמה' כל אחד כפי תכונות נפשו.

על כן יאמרו המושלים ללמוד מהמציאות השכיחה בימינו, שפעמים שאיש מדבר עם רעהו בפלאפון ומשמיע קולו ברמה, ולפתע אין דברים נשמעים 'בצד השני' אלא למקוטעין, או שאין נשמעים כלל, ומתקיים בו 'בכל הארץ יצא קו' אך אין 'בקצה תבל מיליו'... והיינו טעמא, כי עומד הוא במקום שיש בו 'קליטה' (סערוויס) חלשה, או שעבר למקום שאין בו כלל שירות... על דרך זה ייאמר לדידן, נעמד איש יהודי ומתחיל להתפלל ואומר ברוך אתה ונשמע קולו עד לשמים... הקב"ה וכל פמליא של מעלה מאזינים לתפילתו, אך את המשך התפילה אינם 'מצליחים' (כביכול) לשמוע... מאחר שעבר במחשבותיו ובלבו 'למקום אחר', ואין מתפלל בכוננת הלב, הרי הוא במצב של 'אין קליטה'... וקולו אינו 'נשמע' בשמים ממעל... על כן יאזור איש חלציו להתפלל מעומק הלב, ואז יהיה 'קליטה מעולה וברורה', ודבריו יעשו שורש למעלה ופרי למטה...

יח. נפלאות מצינו ב'ספר חסידים' (סי' קנו) 'כי שלוש תיבות שוות בגימטריא 'יראת', 'תורה', 'גמילות חסדים' (611), כי שקולים יראה בתורה וגמילות חסדים'.

והעונשין מכפרין עליו ונעשה; בן עולם הבא, אך זה, הוא בן עולם הבא כמות שהוא חי, כי זהו גודל שכרו של המשמח אחרים¹.

ואין מי שנמנע מאתו להיות 'משמח אחרים', כי בידו לשמח את רעהו אם ע"י שיתן לו די מחסורו אשר יחסר לו בממון, אם כאשר נצרך לרעהו איזה דבר חיזוק ועידוד, כי 'גדול המלבין שיניים לחבירו יותר ממשקהו חלב' (כתובות קיא:), ועל ידי זה קונה האדם לעצמו פרקליטים טובים ליום הדין הגדול והנורא².

וכן מצינו במס' תענית (כב.) שאליהו הנביא אמר על ב' אנשים שהם בני עולם הבא, וכשנשאלו על מעשיהם אמרו אינשי ברוחי אנן ומשמחינן עציבי, וכן כשיש מחלוקת בין שנים אנו מורחים עד שישכון השלום ביניהם.

והנה בגליון הש"ס להגאון רבי עקיבא אייגר זי"ע ציין 'עיינ בתורת חיים' (סנהדרין פח: ד"ה שלחו מתם). ואכן, ב'תורת חיים' מקשה דלכאורה מהו אומרו שאלו השנים הם 'בני העולם הבא' הרי 'כל ישראל יש חלק לעולם הבא', ומבאר, וז"ל. דכל ישראל יש להם חלק לאחר שמת ונידון בחיבוט הקבר ובעונשו של גהנום, שהמיתה

יט. פעם ניגש יהודי אל הגאון רבי אביגדור מילער זצ"ל לעת זקנותו בימים שלפני ראש השנה, ושאלו 'למדנו רבינו' במה אכין את עצמי כראוי לקראת יום הדין הגדול והנורא, אמר לו ר"א 'סמייעל' (לחייך, להאיר פנים של שמחה לכל אחד), הלה חשב שלרוב זקנותו לא הבין ר"א את שאלתו - שהרי לא ביקש ממנו הדרכה לקראת 'פורים' אלא לקראת 'יום הדין', שב ושאלו, מהי ההכנה לקראת יום הדין, ושוב, ר"א בשלו - סמייעל... וביאר כוונתו, אתם חושבים כי לרוב זקנותי לא הבנתי אל נכון את שאלתו, אפרש שיחתי, בדרך משל למי שעומד בראש 'רשת חנויות' המפוזרות ברחבי העיר, עולם כמנהגו נוהג וכל חנות אשר ברשותו מתנהלת על ידי עובדיו ומשרתיו, עדי הגיע 'אחרית שנה', אז יקח בעה"ב זמן - יערוך 'מאזן' (באלניס, הכנסות כנגד הוצאות) ויברר היטב את כל הנעשה בכל חנויותיו, ויגלה כי במקום פלוני יש מידי הרבה 'עובדים' ויש לשלח חלק מהם, במקום פלוני צריך 'לפרסם' יותר על קיום החנות למען ידעו דור אחרון שזכו לחנות כזאת בקרבם, במקום שלישי צריך להרבות ב'מיני' הסחורה... מכיוון שנדבר עם יועציו, אמרו לו אף אם נראה שעליך 'לשחרר' חלק מ'פועליך', חוס נא חמול נא, את פלוני אל תסלק, כי עצם שהייתו מביאה לך 'קונים' רבים מחוץ - ע"י החיוך והארת פנים שהוא מאיר לכל הבאים בשעריו... כך נמי האי יומא יום ראש השנה הוא יום שהקב"ה עורך בו כביכול 'מאזן' - בוחן ובודק את כל הנעשה בעולמו וכל באי עולם יעברו לפניך כבני מרון, פעמים שהוא מחליט על כמה מ'עובדיו' שאפשר לשלחם מ'עסק' זה העולם... אמנם את אלו המאירים פנים לבאי עולם אותם ישאיר בכל אופן. מעתה תבין כי עצה טובה והגונה נתתי לכם לקראת יום הדין. כע"ז ידוע כי הגה"ק רבי ישראל סאלאנטער זצוק"ל היה אומר במשל ל'בית מלון' היקר בעולם אשר השעות בו עולה כששת אלפי דאלער לשעה, ואף עשירים גדולים אינם יושבים בו יותר מכמה ימים ספורים, והנה רואה אחד האורחים את ידידו שמכבר הימים השווהה אף הוא במלון, ויתמה העשיר עד מאד מה לידידי העני בבית יקר כזה, וישאל את ידידו הגידה נא לי כמה זמן שהותך כאן, ויענהו העני, זה לי כשנתיים ימים אשר אנכי יושב כאן, ותגדל תמיהת העשיר... עד שהסביר לו העני אני ממשרתי בית המלון, ולצורך עבודתי ניתן לי חדר ובית מדור בזה המלון היקר... כך כביכול העולם הזה 'עולם יקר' הוא עד מאד, אבל מי שעובד כאן, כלומר שיש בו תועלת לצורך העולם מחזיקים אותו כאן כחלק מ'בית המלון' ולא לצורכו אלא לצורך גבוה, ונוגע לכל מי שמאיר פנים לבאי עולם (וכיו"ב מצרכי רבים) שמשאירים אותו לצורך העולם...

כ. נודע מה שרמזו הקדמונים בתיבת אלול שהיא נוטריקון איש לרעהו ומתנות לאביונים, להורות על ריבוי הצדקה בימים אלו, ובכלל זה החיזוק בכל עניני 'בין אדם לחברו' להיות 'גומל חסד' למנוע מהם צער ולשמחם כפי יכולתו, ביתר שאת ועז.

וכבר היה מעשה, בישיבתו של הגה"ק ה'חפץ חיים' למד בחור שהיה כוחו בפיו לעורר את הציבור בדרשותיו הנלהבות, ובאו לבקשו מאחת העיירות הסמוכות לראדין שיבוא לשהות בעיירתם בימי ראש השנה, לעורר את הציבור בדרשותיו קודם התקיעות ובשאר הזמנים המיוחדים לכך, אך הבחור מיאן בכך באמרו שברצונו לשהות בימים הנוראים בצלו של רבו הגדול, קראו הח"ח ויצוהו ליסע לשם, באמרו, האדם לא בא להאי עלמא בשביל עצמו, כי אם עבור אחרים (וכמובא בהקדמה לספר נפש החיים בשם הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זצוק"ל), וכיוון שרבים צריכים לך בעיירה ההיא, א"כ מחובתך ליסע לשם, כי לכך נוצרת.

ולחיבת הקודש נביא לשון קדשו, דהיינו מעמא שהוסיפו אלו שבחות בשבת (שמרבים ב'פסוקי דזמרה' יתר מבימות החול) דאשבחן שלא בחר הקב"ה ביום השבת בשבחות של מלאכי השרת כי אם בשבחות ישראל, דאמרי במדרש 'שש כנפים שש כנפים לאחד' (ישעיה ו ב), מלאכי השרת משוררים כל ימות השבוע, משורר בכנף את יומו דהיינו ששה כנפים לששה ימים, ביום השבת אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע אין לנו כנף שנשורר לפניך, תן לנו כנף שביעי ונשורר לפניך היום, אמר להם הקב"ה, יש לי כנף אחד בארץ שמשורר לפני היום, שנאמר (שם כד טז) 'מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק' (וכן הביאו התוס' בסנהדרין לו: בשם תשובת הגאונים)^{כא}. ונראה בעיני, דהיינו דכתיב את ה' האמרת היום כלומר ביום המיוחד דהיינו שבת^{כב}, וה' האמירך היום שחפץ בך יותר ממלאכי השרת. עכ"ל^{כג}.

וכבר אמרו חז"ל (הובא ברש"י בראשית יח טז) על הפסוק בפרשתן (כו טז) 'השקיפה ממעון קדשך', 'כל השקיפה שבמקרא לרעה, חוץ מהשקיפה ממעון קדשך, שגדול בה מתנות עניים שהופך מדת הרוגז לרחמים'.

שבת 'היום' לה' - בצל כנפך יחסיון

בפרשתן (כו יז-יח), 'את ה' האמרת היום להיות לך לאלוקים וללכת בדרכיו ולשמור חוקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמוע בקולו, וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך ולשמור כל מצותיו'. ומבאר ה'אור זרוע' (הל' שבת ס' מב) כי 'היום' היינו יום המיוחד שהוא שבת, ועל כך נאמר את ה' האמרת היום, שבני ישראל מרבים בשיר ושבח לחי העולמים ביום השב"ק, ומאידך ה' האמירך היום - שהקב"ה חפץ בבני ישראל ובקרבתם ביום השבת יותר ממה שחפץ במלאכי השרת משרתי עליון.

כא. כה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שאף שלאנשים כערכנו אין שמץ של השגה מה הם מלאכי השרת וחיות הקודש, וכל שכן שאיננו מבינים מה הם הכנפיים של המלאכים, אולם זאת גילו לנו חכמינו זכרונם לברכה, שביום השב"ק אנו עושים בהבל פינו מה שמלאכים יכולים לעשות, ואותם תשבחות שאנו מזמרים הינם כשירת המלאכים...

כב. הוסיף הרה"ק מאוזרוב זי"ע (באר משה עמ' תשעג) פרפראות לחכמה, כי 'האמרת היום' עולה בגמטריא כמנין 'השבת'...

ומן העניין להביא מה שכתב רבינו בחיי (שמות כ ח) וז"ל, וכן אמר דוד (תהילים קיט זצ) 'מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי', היה לו לומר 'בכל יום' אלא שרומז על היום המיוחד הוא השבת שהיה מתענג בו בעסק התורה כל היום. עכ"ל.

כג. ודע כי השבת היא ההכנה וההקדמה לאמירת הסליחות שמתחילים לאומרם 'במוצאי מנוחה', וכמו שכתב ה'לקט יושר' זי"ע (או"ח ח"א עמ' קי"ח) בטעם הדבר שמתחילים לומר סליחות במוצאי שבת דייקא, כי ביום השבת קודש נפנה האדם מכל עסקיו להגות בתורה, והתורה משמחת לב לומדיה, וכן העם שמחים ב'עונג שבת', והרי 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצווה' (שבת ל:), על כן תקנו להתחיל ב'סליחות' מתוך שמחה של מצווה. דבר זה אף מרומז במאמרינו בתחילת הסליחות, 'איך נפתח לפניך פה דר מתוחים, באלו פנים נשפוך שיחים', כי הרי אמרו ז"ל (בר"ר יא ב) 'זיברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו', בירכו במאור פניו וקידשו במאור פניו, 'אינו דומה מאור פניו של אדם בחול למאור פניו בשבת', וממילא אנו אומרים אחר שעבר עלינו יום השב"ק ונתברכנו במאור פנים - באלו פנים דיקא נשפוך שיחנו, כי ב'פני שבת' נוכל להיכנס לימי הסליחות (עיי' הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע נצבים).

עוד ביאר הרה"ק מהרי"ד זי"ע, שהרי 'כל האומר 'ויכולו' מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית' (שבת קי"ט), ומדרך העולם שאין נועלים הדלת בפני שותף, לכן תיכף לאחר השבת משהעדנו על בריאת שמים וארץ באמירת ויכולו, ונעשינו כביכול שותפיו יתברך, בידינו לחלות פניו בסליחה, כי בודאי יעננו ביום קראנו. בין כך ובין כך, כל בר דעת יבין וישכיל 'להשקיע' בשב"ק זו, בריבוי עסק התורה והתפילה בשירות ותשבחות, כי היא תחילה למקראי קודש, ומכוחה נזכה לשוב לאלוקינו כי ירבה לסלוח.

גם ידוע מה שכתב בספה"ק 'סידורו של שבת' (השורש הראשון) כי 'שבת' ר"ת שבת בו תשוב, וכן הביא הרה"ק החוזה מלובלין (דברי אמת מסות) ששמע מרבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע 'ששבת הוא שורש התשובה,

באר הפרשה - פרשת כי תבוא - סליחות

חטיבה אחת בעולם, שנאמר (לעיל ו ד) שמע ישראל ה' אלוֹקינו ה' אחד, ר"ל אמונה בייחוד ואחדות השי"ת בעולמו שיסודו באהבת השי"ת, היום - דא שב"ק, להיות לך לאלוקים וגו', וה' האמירך היום - בשבת להיות לו לעם סגולה, כי השבת היא אות ברית ביני ובין בני ישראל, ולא נתנו ה' אלוֹקינו לגויי הארצות כי לישראל עמך נתתו באהבה לזרע יעקב אשר בם בחרת^כ.

במוצאי מנוחה - רוממות ימי הסליחות ובפרט יום א' דסליחות עומדים אנו בפתח השער לימי 'סליחות' - שבת סליחות, לעת כזאת אף לב אבן מתעורר לשוב מדרכיו ומפרי מעלליו, וכדברות קדשו של הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שש"ק תשובה טז), על הכתוב (ישעיה מב יח) 'החרשים שמעו, והעוורים הביטו לראות', והלא יפלא, וכי איך ישמע 'החרש' באזניו, והאיך יבוא 'העיוור' לירי ראות, אלא 'ישנם זמנים בה גבוהים שאפילו החרש שומע והעיוור רואה'^כ. ולדין הדברים אמורים, בהגיע שבת סליחות, כבר אין מנוס לומר שלום עלי נפשי,

בדרך זה מבאר הרה"ק ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע (חמשה מאמרות, תורת שבת בפרשתן) גם את הכתוב האמור מקודם (פסוק טז) 'היום הזה ה' אלוֹקך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך', שכבר עמדו המפרשים לבאר אומרו 'היום הזה', שעל איזה 'יום' הכתוב מדבר, וכבר ניתנה התורה מסיני ארבעים שנה קודם לכן. אלא כוונת הכתוב ל'יום הידוע' הוא יום השב"ק [ועיי"ש שמאריך בזה בדרך הסוד], ששורשו וענינו הוא מגודל הפלגת אהבת ה', וכמו שהביא הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מאמרי השבתות מאמר א' אות ט) בשם הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע כי 'שבת' בגימטריא 'אהבה בכל לב, אהבה בכל נפש, אהבה בכל מאד', וזהו שאמר הכתוב היום הזה - בשבת ה' אלוֹקך מצוך לעשות, כי על ידי שמירת השבת זוכים לקבל את התורה ושמרת ועשית אותם גם בשאר ימות השבוע מתוך אהבה בכל לבבך ובכל נפשך.

והמשיך הכתוב לומר את ה' האמרת מלשון אהבה, וכמו שפירשו חז"ל (ברכות ו:) 'אתם עשיתוני

לשון שבת - שוב', וכן כתב הרה"ק בעל התניא זי"ע (אגרת התשובה פ"י) בזה"ל, כנודע ליודעים שהשבת היא בחי' תשובה עילה, ו'שבת' אותיות 'תשב אנוש', ועפ"ז נתנו עוד טעם לשבח על שתקנו להתחיל לומר סליחות במוצאי מנוחה, כי קדושת השבת מסייעת לשוב בתשובה שלימה באמת ובתמים, ולאחר 'הרוצה בתשובה' יכול לבקש 'סלח לנו'... וכה כתב הגה"ק החיד"א זי"ע ב'נחל קדומים' על הא דכתיב (להלן ל ב) 'ושבת עד ה' אלוֹקך', כי וְשַׁבְתָּ אותיות וְשַׁבְתָּ, רמז, כי התשובה לא תכון אם לא בשמירת שבת, עיי"ש מה שמבאר בטעם הדבר, ומסיים 'הראת לדעת דלא אפשר לשוב בתשובה הראויה אם לא יזדרז מאד בשמירת שבת, והוא ריוח גדול דננקל תעלה תשובתו לריח ניחוח, וזה רמז וְשַׁבְתָּ קרי ביה וְשַׁבְתָּ, כי התשובה והשבת צריכים זה לזה, כי בזה תשובתו תכון לעד'.

כד. והזמן גרמא להתחזק ביותר בשמירת השבת כאשר עומדים אנו שתי שבתות קודם ראש השנה, ומרגלא בפומיה דהגה"צ רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל לעורר מדי שנה בשנה (ובשנתו האחרונה כשכבר היה חלוש ולא היה בכוחו למסור שיחתו ברבים שלח בכתב ידו עם חתנו הגר"ז גינזבורג) בדברי חז"ל (שבת קיח:): אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין, ולא דווקא לענין גאולה הכללית בביאת המשיח, אלא גם לגאולה הפרטית של כל אחד ואחד, וכל הרוצה להיגאל בר"ה לטוב לו כל הימים יקיים סגולה זו לשמור שתי שבתות אלו כהלכתן (אור יחזקאל ימים נוראים). וכע"ז איתא מהרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ליקוטי הרי"ם ר"ה בתחילה).

כתב הגה"ק החיד"א (מראית עין, שבת קיח). וז"ל, הרב מוהר"ר יונתן ז"ל פירש את הפסוק (דניאל ט ז) 'לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים', כלומר, לך ה' הצדקה שאמרת דבשמירת שתי שבתות תגאלו, והוא צדקה וחסד גדול דבדבר קל כזה בלי טורח תבא הגאולה, ולנו בשת הפנים' - דאפילו דבר קטן כזה אין אנו עושים ונשארים בגלות עכ"ד. ומוסיף החיד"א, באמת שיש להצטער מאוד על זה, דסמא בידן (שהרפואה מצויה בידנו) בדבר נקל מאוד, ובכמה מאות שנים לא עלתה בידינו האמת שצריך שכל ישראל יזהרו, וזה דבר חמור מאוד ומכל מקום בושנו מאוד וזה רמז 'ולנו בשת הפנים', דבמקום 'שבת' נהפך לנו ל'בשת'...

כה. ומשם הרה"ק מקאצק זי"ע ביאר שם שהנביא צועק אלינו אל תהיו חרשים ועיוורים, כי בידכם הדבר - שלא להיות חרשים ועיוורים.

באר הפרשה - פרשת כי תבוא - סליחות

יג

אלא כל אחד יחזיק היטב ב'קרש ההצלה' - תשובה תפילה וצדקה, 'שובו אלי ואשובה אליכם'^{כז}.
זוה לשון ה'לקט יושר' (הל' תעניות אות יב, עמ' קיד), פ"א בקשתי ממנו (- רבו ה'תרומת הרשן) להתיר לי לאכול בסליחות כדי שאוכל ללמוד כמו בשאר ימים, ואמר, גם הקדמונים יודעים זה המעם (שהתענית מפריע מהלימודים), ומכל מקום תקנו להתענות בסליחות, אעפ"י שאינם יכולים ללמוד כמו בשאר ימות השנה, ולכן איננו מתיר לך, עכ"ל. והיינו שאלו הימים שונים הם במהותם משאר ימות השנה^{כח}, ולדין יאמר אף כי נשתנו הזמנים וכהיום אין מורים לרבים להתענות, מכל מקום יש לנו לדעת שנשתנו אלו הימים מכל ימות השנה, וכל חד וחד בדיליה ישנה דרכיו ויטיבם בתכלית הטוב^{כט}.

כו. משל אמרו בשם הגר"ח מבריסק זי"ע, לסוחר ממולח שהחליט להבריא סחורה יקרה מגבולות המדינה למדינה השכנה, וכך דרכה של הברכה, קובעים עם 'בעל עגלה' מהי העת המוכשרת להברחה, ומאז ועד היום המיועד הסוחר מכין את הסחורה האמורה, והנה מעת קביעת הזמן נודדת שנתו של הסוחר, אף שעדיין רחוקה ממנו ה'הברחה', כי הסחורה שלו היא, ואוי לו ולנפשו אילו יתפס 'על חם'... שהרי הסחורה ששוויה הון תועפות תוחרם בידי השלטונות, והוא עצמו 'ישב' בבור לאורך ימים ושנים, אכן בעל העגלה נם את שנתו בשלווה, בידעו כי לא לו החטא, הסחורה איננה שלו, מה גם שהוא רגיל לעשות את דרך הגבולות מפקידה לפקידה ומזמן לזמן, אמנם, ככל שמתקרבים לעת וזמן אשר נקבע, מתחלת גם שנתו לנדוד בלילות, היחידי שאיננו מרגיש בכל הנעשה והוא ישן את שנתו בשלווה בטוב ובנעימים הרי הוא הסוס בכבודו ובעצמו הנושא את כל המשא הכבד הלז והוא ישן כ'שינת הסוס'... ומדוע, כי לגביו שווים המסע ברחובה של עיר והמסע בהרי הגבולות שבין המדינות - מה לי הכא מה לי התם... אחיי ורעי אהובי וידידי, דוד המלך מתחנן לפנינו (תהלים לב ט) אל תהיו כסוס כפרד, הנה ימים באים ימי הדין, עומדים לפשפש באמתחותינו לראות איזה 'סחורה' נמצאת ברשותנו, וכבר עומדים אנו ממש 'בתחנה האחרונה' סמוך ונראה למעבר הגבול... אל תהיו כסוס שאינו מבין את משמעות הדברים, ונם לו בשלווה על מיטתו, וכשהוא מהלך אינו 'תופס' אם הוא ברחובה של עיר או במעבר גבולות המסוכן...

והנה שמענו רבים האומרים כבר עברו עלינו רוב ימי אלול... וחבל על דאבדין... הנה, ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע למי שחושב כן כשהוא 'מוצא' עצמו ב'שים שלום' שבסוף תפילת 'שמונה-עשרה', והוא שם לבו כי כל התפילה כולה עברה עליו רק בשפתיים, ואילו לבו היה 'במקום אחר'... ומה תועלת יש לכוון בברכה האחרונה, ודחה ה'ח'ח' 'טענה' זו בשתי ידיים, במשל למה הדבר דומה, לנערה שעמדה בשוק והעמידה לפניה שולחן מלא תפוחים, עברו שם כמה 'שקצים' והתאוו תאווה... ורצו לקחת בלי לשלם, מה עשו הפכו את השולחן ונתפזרו התפוחים על הארץ והחלו ללקט מכל הבא ליד, החלה הנערה לבכות בקול רם ולזעוק על החמס והעושק לאור יום, אמר לה חכם אחד, לא עת לבכות עכשיו... אלא עשי כמעשיהם, המה חוטפים, גם את תחטפי ותצילי ככל האפשר, הרימי תפוחים מכל הבא ליד, ולכל הפחות הם יהיו לפליטה... אבל אם תבכי - לא ישאר בידך כלום... המשיך ה'ח'ח' על זה הדרך, כי 'הנזכר' בסוף התפילה שלא כיוון עד עתה, אל יבכה ויקונן על שהיצר הרע 'גזל' ממנו את התפילה... אלא לכל הפחות 'תפוס' את הברכה שנשארה, יכוון בה בכל ליבו, וממנה יהיו לו 'רווחים' הרבה... אף אנו נעני ונאמר, אל תבכה על הימים שחלפו, אלא החזק בימים הנמצאים, ולכל הפחות תשקיע מעתה בריבוי תשובה ותפילה וצדקה, ומהם יהיו לך רווחים לכל השנה הבעל"ט...

כז. וכע"ז הובא בשו"ת 'שלמת חיים' (או"ח שכ"ה) להגאון הגדול רבי יוסף חיים זאנענפעלד זי"ע רבה של ירושלים עיה"ק, שענה למלמד אחד ששאלו, היות ונפסק (י"ד רמה יז ברמ"א) שאסור למלמד דרדקי להיות ניעור בלילה יותר מדי, על כן שאלתו בפיו כדת מה לעשות עם ה'השכמה לסליחות', ולא התיר לו להחסיר מהשכמה זו (עיי"ש, שנחשב כהתנו כן מעיקרא), וחזינן מכאן, כי הימים הללו שונים מכל ימות השנה.

כח. אחד אמר אל הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע אשר הינו משמש בקודש בר"ה כ'בעל תפילה' ועליו איבער זעהן דעם מחזור (לעיין במחזור להכין עצמו), נענה לו הרה"ק הן ה'מחזור' נשאר בדיוק כמו שהיה בשנה שעברה ואין בו שום שינוי, מוטב שתעיין ותבדוק בעצמך מאשר תבדוק במחזור...

כיצא בדבר סיפר החסיד הישיש רבי משה בויס זצ"ל, שבצעירותו הסתופף בצלו של הרה"ק ה'ישמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע, ובאמצע חודש אלול נכנס אל הרבי בכדי להיפרד הימנו לקראת נסיעתו לעירו, שאלו הרבי למה

באר הפרשה - פרשת כי תבוא - סליחות

מהמה (ממי שיצא נקי מכל נכסיו) ראוי שיצטער ויאנה מי שהמרה את השי"ת והשחית והתעיב עלילה לפניו, ולא זכר יוצרו אשר בראו יש מאין, וחסד עשה עמו, וידו תנחהו בכל עת, ונוצר נפשו בכל רגע, ואיך מלאו לבו להכעיס לפניו. ואיך טח מראות עיני החוטא, מהשכיל לבבו. והמשכיל אשר נפקחו עיניו יחקו הדברים האלה בלבו ויבואו חדרי רוחו' לא.

מרגלא בפומיה דהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (עיי' בית אהרן קלוי) שאין לאדם 'לומר סליחות', אלא עליו 'לבקש סליחות' לב. והיינו שלא יאמר הסליחות באמירה בעלמא לג, אלא יבקש מפנימויות לבולד לאב הרחמן שימחול ויסלח לו על כל העבר לה. כהא דכתיב (איכה ב יט) 'שפכי כמים ליבך נוכח פני ה'', שישפוך נפשו לפני בוחן כליות ולב לו.

וביותר הדבר נוגע ליום א' דסליחות^{כט}, כמו שכתב ה'טור' (סימן תקפא) שרוב הציבור מתעניין ביום הראשון של סליחות, וכתב ב'אמרי פנחס' (אות תמה), שהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע 'החמיר מאד בטבילת יום א' דסליחות באשמורת, ויום ערב ראש השנה באשמורת וראש השנה ב' הימים כנהוג, אף שהקיל... מכל מקום טבילות הנ"ל חמיר טפי' עכ"ל, והוא אשר דיברנו שאלו הימים שונים הם משאר ימות השנה בעניינם ובמהותם^ל.

לך ה' הצדקה - בקשת 'סליחות' בהכרה כי הבורא אדון הכל, כיצד חטאנו לפניו
לקראת 'שבת סליחות' שומה עלינו לעיין בדברי 'רבינו יונה' בשערי תשובה (ש"א אות י"ב), וז"ל, 'ויותר

הנך נוסע, ענה ר' משה אני בעל מתחיל', שאלו הרבי ומהו פירוש 'בעל מתחיל', ענה ר' משה זה העובר לפני התיבה ומתחיל את התפילה בפסוקי דזמרה, ענהו הרה"ק ואמר לו, סע לשלום אך דע לך עם מי אתה מתחיל...
כט. הרה"ק מסטרעליסק זי"ע היה אומר הכתיבה וחתימה של ר"ה ויוה"כ מתחיל כבר מיום א' של סליחות (אמרי קדוש ימים נוראים).

ל. צדיקי בית בעלזא לדורותיהם זי"ע הורו ואף נהגו, כחוק ולא יעבור לגמור ביום ראשון דסליחות את כל ספר התהילים בקהל עם. ומסופר על הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע, בימי שיבתו כאשר לא היה בקו הבריאות, רצו המשמשים להניאו מלהכנס לאמירת תהילים בציבור בבית המדרש ביום א' דסליחות, אך הוא התגבר מעל כוחותיו ונכנס לבית המדרש, ולאחר מכן התבטא בקדשו, האיך חשבתם למנוע ממני את ההתעוררות הרבה של ה'יהי רצון' שלאחר אמירת תהילים.

עוד אמר הרה"ק מהרי"ד זי"ע שיגיעתו ב'עבודה' של יום זה גדולה מיגיעתו בראש השנה ויום הקדוש. פעם בא יהודי לפני הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע (בימים שהיה דר בעיר תל אביב) ואמר לו, אספר לרבי מעשה שאירע בין זקיני לזקנך הקדוש, פעם הילך הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע מלובלין אחר שהותו אצל רבו הרה"ק ה'חוז'ה' מלובלין זי"ע אל עבר העיר לעלוב, מרוב עניו ודלותו עשה את דרכו רגלי כי לא היה בידו אפילו כמה פרוטות לשלם ל'בעל עגלה', בעודו בדרכו עמד לכבודו יהודי שנסע על גבי עגלה ושאלו, לאן פניו מועדות, ענהו רבי דוד שפניו מועדות אל עבר העיר לעלוב, אמר לו האיש, יעלה נא מר על מרכבתי ונעשה את דרכינו בצוותא, כי דר אנכי בכפר הסמוך לעיר לעלוב, ובדרך נסיעתי אעבור שם, בהגיעם אל עבר העיר לעלוב הודה לו הרה"ק ונענה אליו, הנה יש לי בית מדרש כאן בעיר זה, ואבקש שתבוא אלי ביום א' דסליחות. אותו יהודי חשב מיד לעצמו, אה, הנה רק עשיתי עמו חסד וכבר ברצונו לנצל אותי שאבוא להשלים לו מניין בבית מדרשו, והחליט על אתר שבהגיע היום לא ישים פניו אל עבר העיר לעלוב.

אתא ובא יום ראשון של סליחות, והרה"ק נכנס אל בית מדרשו כשהוא תר בראשו אנה ואנה, ומשלא מצא את מבוקשו חזר לחדרו וכך היה כמה פעמים בזה אחר זה, שיצא מחדרו וחיפש בין הקהל, ומכיוון שלא מצא חזר אל חדרו. אדהכי והכי נתעורר אותו יהודי וחשב לעצמו הן הרבי מלעלוב אדם קדוש הוא, ומה כבר ביקש ממני שאכנס אליו, מדוע לא אקיים בקשתו, ובתוך כך עלה על מרכבתו ונסע אל עבר העיר לעלוב הסמוכה ונכנס לביהמ"ד. משיצא עתה הרה"ק וראהו עומד שם ניגש מיד לאמירת סליחות, ולאחר מכן אמר לו הנה בשנה זו עשית עמדי טובה גדולה, וברצוני היה לברכך ולהשפיע עליך שפע רב וכל טוב, על כן קראתיך שתבוא אלי ביום א' דסליחות כי עתה עת רצון גדול בשמים ממעל, וכעת אברכך שתהיה לך ולזרעך אחריו עשירות מופלגת ואריכות ימים ושנים. ואמר היהודי, הריני נינו של אותו יהודי המתברך, ומעיד אני שהברכה התקיימה במלואה, באשר בכל הדורות מני אז גדלה עשירותינו וכולם האריכו ימים, ומזה נלמד מעלת האי יומא רבה.

לא. בתחילת הסליחות אומרים פסוקי שבח בגדלות השי"ת, ואף שכבר נאמרו בזה כמה טעמים להבין מה עניינם של 'פסוקי דזמרה' אלו קודם בקשת הסליחות, מ"מ נביא בזה ביאור נפלא, הגע בעצמך, הולך לו אדם מן השורה ברחובה של עיר, כשהוא נחפז וממהר מאד ל'עבודתו', מרוב מהירות לא נזהר כראוי ובדרך מרוצתו פגע באחד העוברים והשבים והפילו ארצה, והנה, מתחילה היה נדמה לו שפגע בילד קטן, ע"כ נענה לקראתו בשפה רפה 'מחל נא...' וכמעט שהמשיך במנוסתו. אלא שלפתע הבחין כי לא נער קטון הפיל בפחזותו אלא אדם מבוגר ובא בימים, מיד התחנן לפניו 'אוי, מה עשיתי, מחל נא'... ומרבה בסליחה ומחילה בכל פה ובאופן יותר מכובד, תוך שהוא מתרץ עצמו במאה ואחד תירוצים מדוע לא שם לבו לכל הנעשה, והנה משאך החל לפייס את הנופל, פרצה זעקה קורעת מגרונו כי ראה לתדהמתו הגדולה שאין ה'נופל' סתם אדם מכובד מן השורה, אלא אחד מגדולי זקני וצדיקי הדור.... כעת כבר לא מצא מנוח לנפשו אשר נבהלה מאד, ובקושי רב הצליח לחלץ מפיו בלב נשבר ונדכה בקשת סליחה ומחילה בתחנונים ודמעות, על אשר בפזיזותו השפיל את כבוד גדול הדור עד עפר.

עתה, נחזי אנו, אם היה זה האיש ממשיך באותה בקשת סליחה למחצה לשליש ולרביע כבתחילה - אף לאחר שנתברר בפניו שהנופל 'רשכבה"ג' הוא, הרי היה מוסיף בזה חטא על פשע, בהראותו כי אינו מתייחס בכל חומר הענין הראוי למעשהו הנלוז, נמצינו למידים שעצם הידיעה וההכרה במי שחטא כנגדו היא הנדרשת תחילה בטרם יגש לבקשת הסליחה והמחילה. לכן מקדימים תחילה פסוקים המדברים בגדולת ה' ונוראותיו, ובחסדיו העצומים עמנו, למען תהיה בקשת הסליחה כראוי וכנכון. והן הן דברי רבינו יונה שצריך לזכור יוצרו 'אשר בראו יש מאין, וחסד עשה עמו, וידו תנחהו בכל עת, ונוצר נפשו בכל רגע'.

לב. הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל היה מפרש במה שאנו כופלים ואומרים בנוסח הסליחות 'דלתיך דפקנו רחום וחנון, ע"ד משל למי שיושב בביתו והנה שומע הוא כי מאן דהו דופק בדלת, הרי בידו ה'בחירה' אם לפתוח שערי או לאו, אבל אם ישמע כי בא איש ובוועט בחזקה על הדלת, הרי הוא ניגש במהרה לראות מי הוא אשר מעיז לבעוט על דלתי ביתי, והנה בגשתו אל הדלת הרי הוא שומע כי עני ודל עומד לאחוריו וזועק בשארית כוחותיו - אם לא תעניק לי בזה הרגע פיסת לחם הריני מת מרעב כאן 'על אתר'... אין כל ספק שהלה ימהר ויחיש לעזרתו ויחיה נפשו ממות... אף אנו אומרים וזועקים, דלתיך דפקנו... פיקוח נפש... לא באנו הנה ל'ניקוש' על הדלת אלא לדפוק בחזקה ולזעוק - רבש"ע אם לא תפתח לנו ותחיש במהרה לעזרתנו בכתיבת 'שנה טובה ומתוקה'... הרי 'על אתר' אנו ח"ו...

וזוהו ג"כ פירוש הפיוט (סליחות ליום א' אשכנז) 'זוחלים ורועדים מיום בואך... רצה עתירתם בעמדם בלילות', כי 'עתירה' היא מלשון הפצרה מרובה (רש"י פר' תולדות עה"פ ויעתר לו ה'), לומר, שב'סליחות' איננו מסתפקים בבקשה גרידא אלא בתחינה והפצרה מרובה, ואל תאמר מי התיר לך להטריח כלפי שמיא, שמע נא לדברי הגה"ק ה'חפץ חיים' (שם עולם, נפוצות ישראל פ"ז), וז"ל. וצריך איש נבר בתפלתו לפני השם יתברך, לדבר לפניו כבן קטן לפני אביו... כל זה יבקש מהשי"ת מעומק לבו, ובוודאי כשישמע הקב"ה את תפלתו הזו תתקבל ברוב חן ויקצוב לו מזונותיו. וכידוע שחוצפה כלפי שמיא מהניא אפילו בדברים פשוטים וכל שכן בדברים קדושים כאלו שהוא לכבוד השם, עכ"ל.

עוד ביאור אמרו בענין זה 'דלתיך דפקנו', כי מדרך העולם בבוא העני לבקש נדבת ממון בביהכנ"ס או בביהמ"ד יש מי שיענה כנגדו ויאמר 'אין לי' אין הפרוטה מצויה כעת בכיסים... אבל כשמתדפק העני על דלת הבית לא ישיב את פניו ריקם, כי לכן בא העני הנה בידועו שבתוך ה'בית' יש לבעה"ב עכ"פ שווה פרוטה אחת ויותר. לזה אנו אומרים דלתיך דפקנו כביכול, דוגמת העני שבא אל העשיר במקום שבוודאי 'יש לו', ולכן ממשיכים לאמר 'אל תשיבנו ריקם מלפניך' - א"א שתשיב פנינו ריקם, שכן יודעים אנו להדיא שיש לך, והכל בידך - תן לנו שנה טובה ומתוקה, שנת גאולה וישועה 'שמחה לארצך וששון לעירך, וצמיחת קרן לדוד עבדך'.

לג. הדבר דומה לדרכי בני אדם, שהמפייס את חברו יבא אליו בהכנעה, ובשפה רפה יבקשנו 'סלח לי', אך פעמים שכל כוונתו היא רק לעורר את העומד על אם הדרך ומפריעו מלהלך על כן אומר לו 'אנטשולדיקט' - 'סלח לי' - אל תעמוד בדרכי ותן לי לעבור הלאה. כך לענין ימי הסליחות יש ב' כיתות, יש הבאים אל בוראם ומתחנונים אליו בהכנעה שיסלח להם על עוונם כשכוונתם היא לטהר עצמם מכל טינוף ועוון, אך יש מי שאינו אלא אומר, אל תעמוד בדרכי, כאומר תן לי לעבור את אלו הימים וכבר יעברו ויחלפו להם כל הימים הנוראים...

לד. ויתבונן במה שאמר הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זי"ע (אמרי פנחס השלם, סליחות תנג) שהפזמון 'במוצאי מנוחה' של יום א' דסליחות נבנה עפ"י אותיות א' ב', וכל אות חרוז בפני עצמו, רק אות נ' וס' סמוכים זה לזה - נא

באר הפרשה - פרשת כי תבוא - סליחות

הסליחות מקדימים לומר קודם הי"ג מידות 'א-ל ארך אפים', ומפעם הב' ואילך מקדימים 'א-ל מלך יושב על כסא רחמים', יש שביארו, שלאחר שכבר ערכנו פעם אחת את הי"ג מידות, נהפכת מדת הדין לרחמים, מעתה כבר יש מקום לומר 'יושב על כסא רחמים'. ואילו טרם אמרנו את הי"ג מידות, עדיין אינו יושב על כסא רחמים, ומטעם זה גופא פותחים בליל יום הקדוש באמירת 'קל מלך יושב על כסא רחמים' בראשונה, כי ביום זה כולו רחמים - אף בטרם שיעוררו בני ישראל את אלו הי"ג מידות, שפיר אמרנו מיד יושב על כסא רחמים.

תמכתי יתדותי בשלוש עשרה תיבות - סגולת אמירת י"ג מידות של רחמים

בימים אלו מרבים באמירת שלש עשרה מידות של רחמים, וכך איתא בתלמוד (ר"ה יז:) 'אמר רב יהודה, ברית כרותה לי"ג מידות של רחמים שאינן חוזרות ריקם', ולכך אחינו בני ישראל, בעת אשר 'מי לא נפקד כהיום הזה', אחוו בכח הגדול אשר ניתן בידינו, והרי אנו אומרים את י"ג המידות עשרות פעמים - מיום ראשון דסליחות עד לאחר סיום תפילת נעילה, והחכם עיניו בראשו לעיין ולהתעורר בפירוש התיבות, ויפעל כל טובה וברכה לקראת השנה החדשה.

כתב רבינו בחיי (שמות לד ו) וז"ל, וצריך אתה לדעת, כי כל המבין שלש עשרה מידות ויודע פירושן ועיקרן, ומתפלל בהם בכוונה ל', אין תפילתו חוזרת

מה גדלה מעלת 'אמירת י"ג המידות של רחמים', עד שעל ידי הזכרתם יושב כביכול על כסא רחמים ומוחל להם לישראל על כל עוונותיהם. והנה, בכל

סגבם' (שגבם) להסמיך את הנ' וס' יחדיו, שיעלו לתיבת 'נס'... כי אכן אין בידינו מעש לבוא עימם אל המלך אלא רק לניסי הקב"ה אנו מייחלים, וכמו שאנו מבקשים 'תראם ניסיך עושה גדולות', וע"כ עלינו להרבות בתפילה ובתחנונים לפני מלך שומע תפילה.

לה. סיפר הרה"ח רבי יוסף שטערביצער זצ"ל שהיה 'בעל תפילה' אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, פעם אחת קודם אמירת הסליחות ביום ראשון של סליחות קראו הרה"ק מהר"א אליו ואמר לו, בא ואלמדך כוונת אמירת הסליחות, רץ רבי יוסף בהתרגשות רבה, מאחר שהיה בטוח שהנה ישמע עתה רזי מעלה, אך הרה"ק אמר לו בגשתך אל העמוד תכוון דבר אחד, להתפלל בקול רם, ובהתעוררות, ובלשון קדשו 'הויעך... הויעך... הויעך...' (בקול רם), כדי שכל העם ישמע ויתעורר, ואל תיתן דאגה לנפשך שמא יצדק קולך, כי אפילו אם כבר לא יהא לך קול רם יש מי שיחליף אותך, כי העיקר באמירת הסליחות הוא שימת הלב וההתעוררות לתשובה שלימה.

לו. שמעו נא למעשה שהיה לפני כמה שנים כאן בארץ הקודש, באחד הימים ראה מוכר בחנות התכשיטים איך שילדה קטנה נכנסה לחנותו ומתבוננת בתכשיטים הפרושים על השולחנות, אחר היא נגשה למוכר ושאלה אותו האם הוא מזהב אמיתי, ויען המוכר - הן, ומה המחיר, שאלה המוכר וכי יש ברשותך מעות, ענתה הילדה הן, ופתחה את ארנקה ושפכה על השולחן את כל המעות שבו, המוכר שראה עם מי יש לו כאן 'עסק' - כי כל המעות עלו יחדיו לכמה פרוטות בודדות רצה לשלחה מעל פניו, אבל הילדה נענתה לעומתו, שמע נא, לפני כמחצית השנה מתה עלי אמי ז"ל, ונשארנו כחמשה יתומים קטנים בבית לבדנו, והנה אחות גדולה יש לנו בבית, אשר היא דואגת לנו כאם רחמניה - מבשלת ומכבסת, מאכילה ומשקה אותנו, היום יש לאחות זו 'יום הולדת' והנני מכירה את 'טעמה' כי אוהבת היא מאד תכשיט זה, לכן אספתי כל רכושי והבאתיו הנה ע"מ לקנות עבורה תכשיט נחמד זה... לבו של המוכר עמד להתפלץ לנוכח דיבורים אלו... ע"כ אמר לה, קחי נא תכשיט זה חנם אין כסף...

בערבו של יום, הגיעה ה'אחות' ותכשיטה בידה, ושאלה, האם אחותי הקטנה קנתה תכשיט זה היום... השיב לה המוכר בהן, שאלה הנערה, וכי שילמה על כך, השיב המוכר - היא שילמה מחירו המלא. תמהה האחות והרי ידעתי שאין לה כל כך הרבה מעות, אמר לה המוכר, הנה, תכשיטים הללו אין להם מחיר קבוע... אלא הכל לפי המוכר והקונה, קטנה זו שילמה את כל תמורת התכשיט - שכן היא נתנה את כל לבה עבורו, והצליחה לרגש גם אותי עד שלא יכולתי לעמוד כנגד רגשות לבה של יתומה זו...

עד"ז יאמר לדידן לעת שאנו ניגשים לבקש סליחות ולעורר רחמים משמי מרומים, ובמה 'נשלם' לו להקב"ה... אשר על כן מקדימים לומר 'לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים', כי בשברון לב אמיתי 'נקנה' לעצמו סליחה ומחילה, כי לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה.

לז. בשערי תשובה (תקפ"א א) כתב שאסור לומר י"ג מידות של רחמים בלא כוונה.

גם קאי מידת רחום דקודם שתגיע אליו הצרה הוא מרחם שלא תבוא הצרה. וחנן - שחנן בעת הדחק לגאול הצועק, כדכתיב (ישעיה ל יט) 'חנן יחנך לקול זעקך', וענין מידה זו, שבעל כוח הוא לחון על הצועק אף שלא כדין, כדכתיב (שמות כב כו) 'והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנן אני' כלומר אף על פי שמצד מידת הדין לא היו מחייבים את המלווה להחזיר העבוט שהרי כדין בא לידו על שהלווה לו מעותיו, ואין הצדק עם הלווה העני ב'צעקתו', אפילו הכי תשיבנו לו, כי אם יצעק אלי - כך היא המידה שאשמע צעקתו, לפי שחנן אני ואיני יכול לראות בעיני לתי. וגם יש בלשון חנן מתנת חנם, כדאמרינן בברכות (ו:). וחנותי את אשר אחון אף על פי שאינו חנון, עכתו"ד. ולאחר שנבין פירושי התיבות על בוריין, נוכל יותר לפעול בהם כל מידי דישועה ורחמים ממרום.

אבינו מלכנו היושב על כסא רחמים, הנשמה לך והגוף פעלך חוסה על עמלך לט, תהי אחרית השנה לטובה ולברכה^ב, וכבר מעתה תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה.

ריקם, אלא אם כן היו בידו עבירות שמעכבות זה. והנה, בזמן הזה שאנחנו שרויים בגלות, ואין לנו לא כהן גדול לכפר על חטאותינו, ולא מזבח להקריב עליו קרבנות, ולא בית המקדש להתפלל בתוכו, לא נשאר לנו לפני ה' בלתי אם תפילתנו ושלש עשרה מידותיו, ומתוך שלש עשרה מידות אלה למדנו סדרי תפילה ובקשת רחמים מאת ארון הכל יתעלה עכ"ל. ודבר שפתיים אך למותר.

בהגה"ה הנדפס בגליון התוס' (ר"ה שם) מבאר באריכות כל אחת מ"ג המידות. וכך מבאר, הוי"ה הראשון - אינו מהמידות, ואינו אלא 'שם תוארו' - שכך מזכירין אותו, על שם אדנותו לפי שהוא ארון על כל. הוי"ה השני - מידת הרחמים הנרמז בשם זה, שלפי שהוא ארון על כל, צריך להתנהג עם כל במידת הרחמים. א-ל - הוא מידת חיוק כי ביד חזקה הוא מכין מזון לכל הבריות כדכתיב (תהלים קד כא) 'הכפירים שואגים לטרף ולבקש מא-ל אכלם'. רחום - גם הוא מידה של רחמים אשר ה' מרחם על הקורא אותו אף קודם שעשה תשובה.

לח. הרה"ק מגאסטינין זי"ע אמר שמצווה לחזור על דברי תוס' אלו, וממילא ידעו הכל שלא לחשוש כי אינם ראויים לדפוק על שערי רחמים בתפילתם אלא כל איש מישראל אם יצעק אל הקב"ה ייענה מיד, כי חנן הוא ואינו יכול כביכול לראות בעיני עמו הצועקים אליו - אף אם הצועק איננו צודק בטענתו.

על פי דברי 'הגה"ה' אלו תתישב לנו כפילות הלשון שאומרים (בלך ה' הצדקה' הנאמר בכל יום קודם הסליחות) 'כדלים וכרשים דפקנו דלתיך - דלתיך דפקנו רחום וחנן', כי הנה עינינו רואות, שהעני הבא לבקש שיעניקו לו מתנת חנם או הלוואת מעות, הרי הוא דופק בפתח בקול ענות חלושה, ובבושה רבה. משא"כ 'מלווה' שבא לתבוע את חובו הרי הוא דופק על דלת בעל חובו בעוז ותעצומות, כן אנו, בתחילה מבקשים מאלוקי הרוחות ומעוררים בזה את מידת 'חנן' שתענה אל כל הצועק אליו אף אם אינו ראוי שתעשה בקשתו, ולאחר שכבר עוררנו את הכוח של חנן, הרי שוב 'דלתיך דפקנו' בחזקה, כי במידה זו אנו יכולים לבקוע כל השערים ולפעול כל משאלות לבנו לטובה.

לט. בפתיחת הסליחות' אנו אומרים 'הנשמה לך והגוף פעלך חוסה על עמלך', וביאר המגיד מדובנא זי"ע בדרך משל, לאיש אשר אחיו שבק חיים לכל חי, והשאיר אחריו לאנחות ילד קטן, ריחם הלה על בן אחיו שנשאר יתום בודד ואימץ אותו לו כבן, גידלו וחינכו כשהוא משקיע בו כוחות עצומים לרוב אהבתו אליו. ויהי היום ויגדל הילד עד שהגיע לפרק האיש מקדש, ובו בעת אף בת דודו הגיעה לפרק האשה נקנית, מיד הציעו השדכנים את הבחור לדודו מאמצו, ואכן נתרצה בדבר באומרו 'טוב תתי אותה לך מתתי אותה לאיש אחר'. לא עברו ימים רבים משמחת הנישואין והתברר כי אין הזיווג עולה יפה, ואין הבעל נוהג כראוי לגבי בני ביתו, וכשבאו מים עד נפש נטלה את מטלטליה וחזרה לבית אביה. הלך הבעל לבית דודו ודפק על הדלת, אך אין קול ואין עונה... דודו 'חותנו' אינו מעוניין לראות את פניו לרוב כעסו על שכה נהג בבתו, אך זה המשיך להקיש על הדלת, עד שקרא מאחורי הדלת הנעולה - דודי אהובי ואוהבי, אכן כעסך בצדק הוא, שהרי בתך היא, אך אנא, זכור אל תשכח, כי מלבד זאת הינך גם דודי... כיוצא בדבר באים אנו בבקשת רחמים ותחנונים, אכן 'הגוף' החטיא את הנשמה שהיא חלק אלוך ממעל, אך מבקשים אנו מהקב"ה, אמת כי הנשמה לך, אך סוף סוף הגוף פעלך, וממילא חוסה על עמלך (הובא במשלי יעקב וילך אות תלב).

מ. מעשה באחד שנכנס אל הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע כשבועיים לפני ר"ה, ואמר, רבי, השי"ת יעזור שיהיה כבר תכלה שנה וקללותיה, השיב הרה"ק ואמר, השי"ת יעזור שכבר יהיה תכלה שנה בברכותיה, שהשנה גם תגמר בברכות (ילקוט מאורי אור). וכך היה מנהג הצדיקים לבית אמשינוב זי"ע לברך ברכת א גוטען אחרית שנה, שגם ה'אחרית שנה' תהיה בטוב...

באר הפרשה - פרשת כי תבוא - סליחות

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת כי תבא תשפ"ב

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי (כו, ה)

פירוש רש"י: בקול רם. יש לפרש על פי מה דאיתא במסכת ברכות שאסור להגביה קולו בתפלתו, לפי שנראה מקטני אמנה שסובר שאין הקב"ה עונה לחש ובוהן לבבות ומחשבות חס ושלום. והנה לפי זה אם אדם אומר בתפלתו דבר שנודע מזה לכל העולם שהקב"ה בוהן לבבות ויודע מחשבות, אזי רשאי להתפלל בקול רם.

והנה כאן הוא אומר "ארמי אבד אבי" שלבן ביקש במחשבתו לעקור את הכל, וה' הצילנו מידו, שהיה יודע את מחשבתו, ובוהן את לבבו. ואם כן בכהאי גוונא רשאי לומר בקול רם. וזה הוא שפירש רש"י וענית ואמרת בקול רם וקשה הלא אסור להגביה קולו בתפלתו לזה אמר ארמי אבד אבי משום הכי מותר להגביה את קולו. (חנוכת התורה)

לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי (כו, יג)

איתא במדרש (פר' עקב) שפעם בא רבי פנחס בן יאיר לעיר אחת ושאלוהו אנשי העיר עצה על העכברים שאוכלים להם את התבואה בכמויות מופרזות, וענה להם שכנראה אינם זהירים בהפרשת תרומות ומעשרות, ואכן תיקנו את דרכם ונפסק המכה.

עוד יש בגמ' (הוריות יג, א) שהאוכל ממה ששיירו העכברים משכח את תלמודו. לפי"ז הפשט בפסוק, "לא עברתי ממצותיך" – דהיינו שהקפדתי לעשר כמו שנדרש. ולכן "ולא שכחתי" כי הרי לא הגיעו אלי העכברים...

(מפרשים)

השקיפה ממעון קדשיך (כו, טו)

כתב רש"י "השקיפה ממעון קדשך - עשינו מה שגזרת עלינו, עשה אתה מה שעליך לעשות שאמרת אם בחקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם", מדוע הביא רש"י דוקא את הברכה של ונתתי גשמיכם?

ואפשר לומר על פי מה שאמרו חז"ל במסכת תענית "בעוון צדקה, שפוסקים ואינם נותנים, גשמים נעצרים", לכן, כאשר אמר "עשיתי ככל אשר צויתני" שקיימתי מצות מנתת עניים, אם כן סרה הסיבה של עצירת גשמים, לכן מבקשים שיעשה הקב"ה מה שהבטיח ונתתי גשמיכם בעתם.

(ילקוט הגרשוני)

והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל מצות ה' אלקיך אשר אנכי מצוך היום לשמו ולעשות (כח, יג)

צריך להבין למה כפל הכתוב לומר שלא תהיה למטה, הרי כבר אמר והיית "רק" למעלה? עוד יש לדקדק שהמילים "כי תשמע וכו'" מיותרים לכאורה שהרי כל הפרשה עוסקת בעושיין רצונו של מקום?

ואפשר לבאר לפי דברי הגמרא (ברכות ה, א) "לא כל אדם זוכה לשת"י שלחנות" (להיות תלמיד חכם ועשיר), והטעם, כי רצה ה' לזכות את ישראל שלא יאכל עולמו בחייו בעוה"ז, ולכן מי שהוא למעלה בענייני עוה"ב מוכרח על פי הרוב שלא יהיה לו במעלה בענייני עוה"ז, כדי שלא יקופח קצת משכרו, וכדברי חז"ל (קידושין לט, ב) "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא",

אמנם, מצאנו בפסוק "ובאו עליך כל הברכות", שמשמע שיש כן שכר בעוה"ז, אלא שמה שמשלם ה' שכר לאדם הוא בעד מה שהוא עתיד לעשות מצוה, על ציפיותו לעשיית המצוה, ועדיין לא עשאה, שכר זה ניתן גם בעוה"ז. א"כ יש די בשכר זה שיהיה גם בענייני עוה"ז למעלה, ושכר המצוה עצמה לא יקופח, וזה שהבטיח והיית רק למעלה בכל ענייניך, ולא תהיה למטה כלל אפילו בענייני עוה"ז, ולכן ממשיך הכתוב ואומר שאם תשאל איך יתכן שיקבל שכר בעוה"ז, זה יהיה "כי תשמע" לשון עתיד, שעדיין לא עשית את המצוה.

ומדוקדק בזה מה שסיים "אשר אנכי מצווך היום לשמור" מלשון "ואביו שמר" שימתין האדם תמיד מתי תבוא מצוה זו לידי ואקיימנה, ובזה

נתרבה שכרו יותר על העתיד ויספיק המעט השכר שהוא לכל טוב עוה"ז ויזכה לב' שלחנות.

(עפ"י ערבי נחל)

ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה (כח, ג)

ברוך אתה בעיר - שיהא בית הכסא סמוך לשולחן (בבא מציעא קז ע"א) רבי שלום שבדרון זצ"ל מספר, שפעם ישב חסיד סלונים בתוך חבורת משכילים. הם דברו על הצורך החיוני ללמוד לימודי חול באוניברסיטה, והביאו ראיה לדבריהם, שהרי אפילו הרמב"ם היה בקי גם בחכמות חיצוניות.

החסיד שמע את הדברים, חייך ואמר: אמשול לכם משל למה הדבר דומה: היה פעם יהודי עני ואביון, בכל אשר פנה - ההצלחה לא האירה לו פנים. עז היה רצונו להתפרנס בכבוד, אך מה יעשה ומשמים גזרו אחרת. באין בידו תעסוקה אחרת להעסיק את עצמו, הלך לבית הכנסת והצטרך לשיעור דף היומי הנמסר על ידי רב המקום.

אחרי כמה ימים, הגיעו לדברי הגמרא במסכת שבת (כה ע"ב): "תנו רבנן: איזה עשיר? נו, איך נעשים עשירים? התעורר מיוענינו, ואז הוא שומע את הרב מקריא מתוך הגמרא: "... רבי יוסי אומר: כל שיש לו בית הכסא סמוך לשולחנו".

בשמעו דברים אלו שמח בלבו - הנה, יש תקוה! הלא גם לו יש את היכולת להתקין בית הכסא סמוך לשולחנו...

רץ הביתה ואמר לאשתו: "קחי את הילדים לגן ותחזרו מחר..." הביא פועלים, אשר חפרו חור בתוך הבית באמצע הסלון, כיסה אותו במכסה דק - והנה שירותים בתוך הבית!

אשתו חוזרת לבית, רואה את השירותים החדשים ושואלת אותו: "מה זה?"

אמר לה בעלה: "את יכולה ללכת ללוות כספים, תוך שבוע אנחנו עולים על דרך המלך, עשרינו מובטח!"

תוך יומיים אשתו והילדים ברחו מהבית... אחרי שלושה ארבעה ימים כל השכנים עזבו. אבל הוא החזיק מעמד כי הבין שבשביל כסף צריך להקריב הרבה, אבל כשהמצב החמיר עוד יותר ונעשה בלתי נסבל - גם הוא עזב. ואז הוא פנה לרב בתלונה: "הלא שמעתי ממך בשיעור שמי שיש לו בית הכסא בבית הוא עשיר!"

אמר לו הרב: "שוטה שבעולם, לא כתוב שכך נהיים עשירים. כתוב שמי שיש לו בית הכסא סמוך לשולחנו זה סימן שהוא עשיר, ויש ברשותו בית רחב ידים, מרווח, עם ארבעה וחמישה חדרים, שאת אחד מהם יכול הוא בקלות להפוך לבית הכסא, אבל אם הוא דלפון, אין באפשרותו לעשות בית הכסא בביתו, כי יצטרך לעשות זאת באמצע הסלון, כמוך, וזה דבר בלתי נסבל".

וכך, אמר החסיד לאותם משכילים: "אתם מדברים על הרמב"ם? אצלו ידיעת החכמות החיצוניות היא סימן לעשירות של תורה, אבל אתם, כיון שהנכם עניים בתורה - אין בלבכם מקום לחכמות חיצוניות, ואם בכל אופן תתעקשו לעסוק בהן - סופכם שחכמתכם כולה תהא מסרחת ונאבדת".

(ומתוך האור)

ארור מכה רעהו בסתר (כז, כד).

ביאר רש"י: "על לשון הרע הוא אומר". ידוע הסיפור על הגאון מוילנא זצ"ל, מהתקופה בה ערך גלות, שפעם נסע עם בעל עגלה גוי, והחמור, בהנהגת בעליו, נכנס לשדה פרטי שבצד הדרך ואכל מהתבואה שבה. הגוי, שראה לפתע את בעל השדה מתקרב נמלט והתחבא בסביבת מקום, בעל השדה ניגש אל הגאון שישב בעגלה והפליא בו את מכותיו, הגאון לא גילה שהגוי הוא זה שגנב משום שלא רצה לדבר לשון הרע על בעל העגלה הגוי, שהיה אשם בנזק שגרם החמור.

יש מימרא בטעות שעל הר גריזים רואים שהוא מבורך באילנות, ולא הר עיבל, וכ"כ בחומש רש"י, וזה לא נכון, כי עיני ראו ולא זר שהר עיבל יותר מבורך מהר גריזים, וכדברי החת"ס. וכן נאמר בנביא ספר שופטים שהיה צדיק גדעון, ושם נאמר שעלה על גריזים ודיבר דברי תוכחה, וכ' הכלי יקר בני"ך שכשעומדים על הר גריזים מסתכלים על עיבל ומברכים אותו, וכן להיפך. (הגרמ"י רייזמן)

מאוצרות המגידים

מצוות ביכורים

רבותי, תפתחו משנה בביכורים, תפתחו רמב"ם בהלכות ביכורים, מה היה סדר הביכורים?

אדם היה רואה תאנה שבכרה, היה קושר עליה גמי, היה רואה רימון שבכר, היה קושר עליו גמי. אבל האדם הזה, אם הוא היה גר בצפת, או גר באחד המושבים בצפון, אם הוא היה צריך לעלות לירושלים, הוא היה משבית את עצמו ממלאכה שבועיים ימים, או לפעמים חודש ימים, כי אסור ללכת לירושלים, יותר משתי ידות ביום. הולכים בכנופיה, כל אנשי מעמד, מתכנסים לעירו של מעמד, יש שור שהולך לפניהם, חליל מגן, וכל הדרך שרים {תהילים קכ"ב, א} שמחתי באומרים לי בית ה' נלך אדם שיש לו בחצר, כמה עצים, עצים של רימונים, עצים של תאנים, הוא אפילו לא חקלאי, משבית עצמו ממלאכה.

הוא עובד בתור חייט, בתור סנדלר, הוא סוגר את העסק שלו לחודש ימים, עולה לירושלים עם כמה רימונים או תאנים, וכשאלתו של האלשיך הקדוש - מה כל החרדה הגדולה הזאת, על מה שאדם מביא פחות משווה פרוטה, ומשבית עצמו ממלאכה חודש ימים, למה?

כי עיקר המצוה של הבאת ביכורים, באה לבטא את ענין הכרת הטובה. אדם בא להכיר טובה, על תאנה ורימון. אדם כזה ידע להגיד תודה רבה, על השפע הגדול שהקב"ה נתן לו.

אומר הגאון ר' עקיבא איגר, בביאורו לפסוק שאנחנו אומרים אותו {תהילים נ, כג} **זובח תודה יכבדני ושם דרך אראנו בישע אלקים.**

זובח תודה - אדם שיודע להגיד תודה, על מה שהוא מקבל מהקב"ה, הוא שם לעצמו דרך, שיראה בישועת ה'. הקב"ה יושיע אותו.

לכן, כשאדם מביא ביכורים, הוא יכל לבוא ולעמוד בעזרה ולהגיד - ריבונו של עולם, אני לא זז מפה, עד שתעשה את צרכי היום. למה??

זובח תודה - אדם שיודע להגיד תודה, אדם כזה יכל לבוא ולדרוש מהקב"ה, כי הקב"ה אומר **שם דרך אראנו בישע אלקים**, אדם כזה, מובטחת לו הישועה מהקב"ה.

כותב רבינו יונה {שערי תשובה, שער רביעי} - וכן בענין ההודאה על הטובה נאמר {תהלים נב} אודך לעולם כי עשית ואקוה שמך כי טוב נגד חסדיך. פירושו - אודך על הטובה שעשית עמדי. ובעבור זה אקוה להתמדת טובתך. ונאמר {שם קטז} כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא {שם} צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא.

אם אלה פני הדברים, נוכל להבין יסוד נפלא, בסדר העבודה שלנו, שנתחיל לומר אותם, בע"ה החל מראש השנה, ועד למוצאי יום הכיפורים.

סדר התפילה שתיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה, להוסיף בתפילה, בימים הנוראים ובעשרת ימי תשובה, כמה וכמה תוספות. יש תוספות שמעכבות, שזה "המלך הקדוש", אם לא אמר, חוזר, ומשם ואילך, לא חוזר. "המלך המשפט" לא חוזר, וארבעת התוספות הנוספות, לא חוזר.

מי ששם לב, הסדר של הבקשות מתחיל בהתחלה במינימום - זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים, כתבנו בספר חיים למענך אלקים חיים, מבקשים את המינימום - חיים.

אמנם זה לא מינימום, אלא מקסימום, אבל מבקשים את המינימום שבחיים. משם ואילך, באה הבקשה - מי כמוך אב הרחמים זוכר יצוריו לחיים ברחמים. מקודם ביקשתי רק חיים, איזה חיים?

יש כל מיני סוגים של חיים - יש בני-אדם שנקראים חיים, אבל רח"ל הם צמחים, אבל זה חיים מינימליים.

אז אנחנו מבקשים - ריבונו של עולם, אני מבקש ממך מינימום של חיים, אבל חיים ברחמים.

רחמים, פירוש הדבר, שאני יוכל ללכת על הרגלים, שאני יוכל לאכל לבד, לשותות לבד, ואני יוכל ללמוד לבד - זה חיים ברחמים.

ובסוף התפילה, פתאום הוא אזור אומץ - **וכתוב לחיים טובים כל בני ברייתך.** הוא כבר דורש! לא רק חיים ברחמים, אלא חיים טובים!

ריבונו של עולם, אולי אני יסביר למה אני מתכוון 'טובים' - "ובספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות..."

מאיפה פתאום אתה מקבל כאלה שרירים? לפני עשרים דקות, ביקשת רק קצת לנשום בלי בלון, פתאום יש לך רשימה, ואם זה לא מספיק, יש אחרי זה, עוד 44 'אבינו מלכנו', מאיפה בא לך האומץ הזה???

התשובה פשוטה מאוד - בהתחלה, אתה רק מבקש, אחרי שאתה אומר מודים אנחנו לך על חיינו המסורים בידך...

הרי הדברים מבהילים! כל תורתו העצומה של הגאון מוילנא לא היתה מצילה אותו מדינה של גיהנום אם רק היה אומר שלוש מילים: "זה לא אני!!" ובסך הכל לגאון היתה סיבה טובה לומר זאת בכדי להינצל ממכותיו של בעל השדה, ומה גם שמדובר על גוי.

מה נענה אנן, יושבים סתם כך בארוחת ערב ומדברים דברי גנאי על הזולת! הרי אנחנו לא נמצאים בחשש שיכו אותנו, ובכל זאת מדברים! ועל יהודי! נורא נוראות!

(יחי ראובן)

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל (כח, מז)

יש מדרש על פסוק זה "זהו עונג שבת", וצריך ביאור. מובא בשם הרה"ק מאוסטרופולי, על הפסוק "עין תחת עין" שדרשו בזה חז"ל שצריך לתת ממון, וביאר שזה מרומז בפסוק שתחת האותיות "עין" אחרי הע' - פ'. אחרי הי' - כ'. ואחרי הנ' - ס'. אותיות כסף. כעין זה כתב כאן בספה"ק "אגרא דכלה", שנרמז בזה שלא קיימו עונג שבת כמו שצריך, ונרמז בפסוק תחת אשר - האותיות שאחרי "אשר" אחרי הא' - ב'. אחרי הש' - ת'. ואחרי ר' - ש'. אותיות שבת.

בשם הרה"ק מקאצק ז"ע מובא, שפירש "לא עבדת את ד' אלוקיך - בשמחה". שעשית את העבירות בשמחה עם 'גישמאק', וזה העוון החמור.

השיבך ה' מצרים באניות (כח, מח)

נשאל הגר"ח קנייבסקי (שליט"א) [זצוק"ל], מהי ההדגשה "באניות"?

והשיב, שיש במדרש איכה (פר' ד' סי' כ') "פעם אחת באו שונאין על ישראל, ושלחו ישראל שלוחים אצל פרעה נכה, כשהוא מפרש בים הגדול (פרעה נסע אז באניה בים הגדול). רמז הקב"ה לשלדוניהן של המתים הטבועים בים (שיצופו על פני המים), והיו שטין על פני המים, (כשראו זאת המצרים) אמרו המצרים שבספינות אלו לאלו: מה טיבן של שלדות הללו? אמרו להם: אבותיהם של בני ישראל אלו, תחת אבותיכם המצרים עמדו, ועמדו (בני ישראל) והטביעו אותם במים. אמרו שרי הצבא המצריים: וכך עשו בני ישראל לאבותינו ואנחנו הולכים ומסייעין להם! מיד חזרו" (המצרים בספינותיהם למצרים) ע"ש. וזוהי הקללה, שהרי אפשר ליקחן למצרים גם שלא דרך הים, ו"באניות" היינו דרך הים, כדי שיהיה הנ"ל.

(דרך שיחה)

גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת (כח, טא)

איתא במדרש, "גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה בספר התורה הזה - זה מיתת צדיקים", (הובא ביערות דבש ח"א דרוש ד') והיכן זה נרמז? תירץ על זה הגאון רבי בצלאל ראנשבורג מוילנא שהכוונה כי בכל ספר מחמשה חומשי תורה תמצא מיתת צדיקים, בספר בראשית - מיתת האבות הק', ועוד. בספר שמות - ימית יוסף וכל אחיו. בספר ויקרא - מיתת נרב ואביו. בספר במדבר - מיתת אהרן ומרים. אבל בספר דברים לא נזכרה מיתת שום צדיק.

והגם שנאמר בסוף התורה "וימת שם משה" ב' תשובות בדבר: א' שבעת שאמר משה הפסוק "גם כל חלי" עוד היה חי. ב' הלא מרע"ה אשר הי' עניו מאד, בטח לא החזיק עצמו לצדיק... וזה שאמר גם כל חלי אשר לא כתוב בספר התורה "הזאת" כלומר בספר דברים, זה מיתת צדיקים.

(מגד ירחים)

עוד יש מפרשים בזה, שהנה כתיב (ישעי' סג, ט) "בכל צרתם לו צר", ויש בזה "קרי" ו"כתיב", שה"קרי" הוא לו צר, וה"כתיב" זה לא צר. ובדרך כלל הרי הולכים לפי ה"קרי" שהקב"ה משתתף בצרותיהם של ישראל.

אבל במיתת צדיקים, הרי "יושב בערבות שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק", וזה צער רק לנו ולא לשכינה. א"כ לגבי מיתת צדיקים זה הולך לפי ה"כתיב" שלא צר. וזה הפשט "מכה אשר לא כתיב" שהולכים לפי ה"כתיב" "אשר לא צר" - זה מיתת צדיקים.

(מפרשים)

אלה יעמדו לברך את העם על הר גריזים (כז, יב)

כתב השלה"ק דבפ' כי תבא למדנו שהברכות ניתנו על הר גריזים והקללות על הר עיבל, והמזבח בנו על עיבל, ושם הקריבו שלמים ושם נאמר 'ושמחת לפני השם אלקיך', ומצות שלמי שמחה ביום טוב נלמד בגמ' חגיגה מזה הפסוק 'וזבחת שלמים ואכלת', והקשה החזקוני איך עושים יום טוב על הר הקללות ולא על הר הברכות? ותירץ שהוא לחזק את ששת השבטים שנתנו להם לעלות בהר של הקללות, לראות נחמה וליישב דעתם. ולכן 'ובנית שם מזבח', ללמד ששכינה נמצאת גם ביניהם.

והחת"ס תירץ באופן אחר, כי הקללות שהיה על הר עיבל, היינו שמדברים לדור של צדיקים שרוב הציבור הם כראוי, ורק כמה יחידים עוברים עבירות בסתר, כנ"ל שכל אלו הי"א הם עבירות בסתר, מתי עוברים עבירות בסתר, כשכל הציבור הם יראים ושלמים, אך הר גריזים נותנים ברכה ליחידים שהם עובדי ה', ברוך אשר לא יכה את רעהו בסתר, כי רוב הציבור עוסק עם לשון הרע, רק יחידים הם בסדר גמור, כי הר גריזים שם הטמין יעקב אבינו את העבודה רזה, תחת האלה, כמ"ש תוס' בחולין שהכותים מצאו שם יונה תחת הר גריזים, נמצא שהר גריזים טמון בו ע"ז, משא"כ בר עיבל, רוב הציבור הם יראים וכשרים, לכן בנו שם את המזבח ואכלו שלמים בשמחה.

אדם שיועד להגיד 'תודה רבה', ולהשתחוות לקב"ה, אם אדם בא בצורה הזאת, זה כמו שהוא הביא ביכורים .

מביא ביכורים ואומר "איניני זו מכאן, עד שתעשה בקשתי היום". למה? כי אתה יודע להגיד 'תודה רבה'!

אדם שיועד להודות לקב"ה, אדם כזה יכל לבקש!

לכן, רבותינו בישיבה, תמיד היו אומרים, שכל אחד ואחד, כשמגיעים העשרה ימים האחרונים לפני ראש השנה, כל אחד צריך לשבת עם עצמו, לא לחכות לסדר התפילה, שעה ביום לפחות, ולעשות חשבון נפש עם עצמו. הקב"ה נתן לך שנה שלמה ב"ה, אתה חי ב"ה, פרנסה, בריאות... על כל דבר ודבר אפשר להודות.

ואילו פינו מלא שירה כים ולשונונו רנה כהמון גליו ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע אין אנו מספיקין להודות לך ה' אלקינו... כמה בן-אדם צריך להודות! ב"ה יש לו פרנסה, יש לו אישה, ילדים, נחת...

הרי על כל רגע, אנחנו צריכים להודות ולהלל, ולכן, העשרה ימים האלה שנותרו לנו עד ראש השנה, ודאי שכל אחד צריך לתפוס את עצמו, כמה דקות ביום, 10-20-30 דקות, לשבת ולהודות לקב"ה, לא רק בסדר התפילה! (ברוך שאמר)

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח, י) מה פירושה של ברכה זו?

אומרת על כך הגמרא (ברכות ו, א): "תניא, רבי אליעזר אומר אלו תפילין שבראש".

מסופר שבאחד הימים, כאשר רבינו הגר"א ז"ל היה שרוי בעיצומה של הגלות שערך, הנתנפלו שודדים על בעל הבית שבו התארח. הוא שמע צעקות נוראות ומיהר לצאת מחדרו, לברר את פשרו. כשראו השודדים את התפילין, תיכף ומיד הניחו לבעל הבית וברחו בבהלה מרוב פחד.

לאחר שנרגע, שאל בעל הבית את הגאון: "מה הוא הדבר שעשית? איך גרמת להם שיברחו מרוב פחד?". האכסנאי ההוא עדיין לא ידע עם מי יש לו עסק, הוא לא הבין שמדובר ברבן של כל בני הגולה, וחשב שהוא סתם אורח, ולכן הקשה: "איך זה יכול להיות?".

אמר לו הגאון: "הרי זה מפורש בכתוב 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'..."

עכשיו בעל הבית בכלל לא הבין, והוא חזר והקשה: "אם כן למה מהתפילין שלי הם לא נבהלו? מה יש בתפילין שלך שהבריח אותם?".

השיב לו הגאון: "רבי אליעזר הגדול לא אמר: 'אלו תפילין שעל הראש', אלא: 'אלו תפילין שבראש', הם לא התיירו מהתפילין שעל ראשי, אלו אינן שונות משלך, הם נבהלו ונרעשו מהתפילין שבתוך הראש שלי".

תפילין שבראש צריכים להיות כמו שאומרים ב"לשם יחוד" שלפני הנחת תפילין: "ועל הראש נגד המח, שהנשמה שבמחמי עם שאר חושי וכוחותי, כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך". כשבתוך הראש מונחים התפילין, כשהמח כולו משועבד לעבודתו יתברך - עמי הארץ רואים זאת ומתייראים.

מסופר על הרב מפוניבז' זצ"ל, שפעם עם ה"חזון איש" זצ"ל במונית באחת הערים בארץ. בימים ההם עוד לא היה חשש כל כך גדול מנסיעה בשכונות ערביות, ואכן, בדרכם חלפו שני גדולי הדור באחת מן השכונות הללו. אלא שבדיקו אז טמנו כמה פרחים מארב למונית, והחלו לידות לעברו אבנים. הנהג חשש מאוד מפניהם, אבל ה"חזון איש" ביקש ממנו לעצור. הוא פתח את הדלת, ונהג המונית נזעק בבהלה: "הרב, הזהר נא, הרי הם עלולים לפגוע בכם". אולם החזון איש לא שמע לאזהרותיו, הוא יצא ונעמד מול הנערים הפוחזים, ומיד כשראו אותו - ברחו משם כולם כל עוד נפשם בם.

שמעתי מרבי אליקים שלזינגר מלונדון, שהיה מקרה עם בת ממשפחה חילונית שחפצה לחיות חיי תורה. היא הוטרדה בפנימייה של מוסד לבנות, והשלטונות ראו בכך ענין חמור מאוד, ממש כמו חטיפה, ממש כמו בפרשת יוס'ה שוכמכר הידוע.

במהלך החקירה, היו אמורים חוקרים להגיע לביתו של מרן החזון איש, כדי לחקור אותו בענין. הם חשדו בו שיש לו יד בכל הפרשה, וחשבו אפילו להאשים אותו בחטיפה.

סיפר רבי אליקים, שכאשר השוטרים היו בחוץ, הוא פנה אל החזון איש והודיעו על כך שהם שם.

אמר לו החזון איש: "צא ואמור להם שילכו מכאן". אולם רבי אליקים חשש מהם ואמר לחזון איש שהוא מפחד מפניהם. אמר לו החזון איש: "אתה מפחד, אבל אני לא מפחד". והוא בעצמו קם ויצא מביתו אל החצר.

ברגע שהם ראו אותו, לקחו השוטרים את רגליהם והסתלקו משם... פשוט ברחו מרוב פחד.

זהו זה. כך מתגשמת הברכה: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". וכדברי רבי אליעזר הגדול "אלו תפילין שבראש" שכשהתפילין בתוך הראש - הרואים מפחדים ומתייראים.

(יחי ראובן)

כתוב בספר 'כנסת דוד', ליקוט מדברי הרה"ק רבי דוד'ל טאלנער זי"ע, ע"פ דברי הגמ' בב"ק דף צב' מנא' הא מילתא דאמרי אינשי בתר עניא אזלא

עניותא', מהא דתנן במסכת ביכורים שהעשירים הביאו הביכורים בקלתות של כסף וזהב, והיו מחזירים להם הקלתות, אך העניים שהביאו בסלי נצרים קלופים, לקחו מהם אף את הסלים עם הביכורים, הרי שנמשכת העניות על העני.

וצריך עיון מדוע באמת הדין כן, ואם העשיר יביא הקלתות של זהב על מנת להשאירו, לא יקוהו ממנו, ואם העני יבכה שהוא רוצה את הסל בחזרה, לא יחזירוהו לו, מדוע הוא כן?

ותירץ רבי דוד'ל ע"פ מעשה שהיה איתו, כנודע שבניו של הרה"ק רבי מרדכי טשערנאבלער זי"ע היתה להם עבודה קדושה לנסוע על פני העיירות והכפרים לאסוף ממון לצדקה, ופעם אחת שלח רבי דוד'ל מודעה לעיירה אחת שבקרוב יבא לבקר שם לקבץ מעות צדקה. והיה שם מקורב אחד שהיה ממש עני ואביון, בשמוע שהרבי עתיד לבא, נתמלא שמחה וצהלה, והיה לו צער שאין לו מה ליתן לרבי, כששמעה אשתו את צערו, אמרה לו, אל תצטער, והרי לכן שלח הרבי להודיע כמה שבועות לפני כן, שיהיה לנו זמן לאסוף כמה פרוטות, ונתאמץ בכל יום להשאיר איזה פרוטה, כשיבא הרבי יהיה לנו מה לתת לו.

לעומת זאת היה עשיר מופלג באותה עיירה, כיון ששמע הבשורה שהרבי עתיד לבא העירה, נשבר לבו בקרבו, שהוא חייב לתת מתנת יד כפי כבודו לרבי, ואכן כך היה, כשנסעתי לשם, קבלתי מאותו עני מתנה זעירה בשמחה גדולה, ומאותו העשיר מתנה גדולה בלב קשה מאד. ומכיון שהייתי נצרך לאותם המעות עבור פדיון שבויים, לא יכלתי למנוע את עצמי לקבל אותו הסכום מידי העשיר, אך לא היתה לי הנאה כלל בקבלת המעות ממנו, הם דקרו בלבי כמסמרות, אלא שלא היתה לי ברירה וקבלתיים, לעומת זאת היתה לי נחת רוח גדולה מאד כשקבלתי הפרוטות מידי העני המאושר.

עפ"ז ביאר רבי דוד'ל ענין הסלים דמצות הביכורים, כי בזמן שהיה ביהמ"ק קיים, כיון שראה העני תאנה אחת שביכרה, התמלא שמחה גדולה שיזכה להביא מצות ביכורים לפני ה', שאינו בעל יכולת להשיא יתומות או לתרום ספר תורה, אבל תאנה אחת גם הוא יכול להביא, וכל הבית נתמלא שמחה, ולא ידע האיק יביא הביכורים, אמרה לו אשתו, אני אקלע לך מסלי הערבות הקלופות, ונעשה כלי נאה להביא ביכורים לפני ה', איי כמה נחת רוח יהיה למעלה ממצוה זו. כ"כ הרבה לב נקלע יחד עם הערבות הקלופות, עד שהקב"ה אוהב את הסל הזה, כביכול אינו יכול לוותר על סל כזה. [ופעמים שמביא את הסל לבדו, אם נטמאו הביכורים, וכמ"ש אשתקד מדברי הג"מ רבי שאול קסטילניץ זצוק"ל]

לעומת זאת העשיר המופלג, כשנתבשר מפועליו שביכרו הפירות, החל להתאנה, אופ, שוב צריך לעלות לירושלים, הנה עתה כבר הייתי שם בחג השבועות. ומתחיל לחשוב באיזה כלי להכניס את הפירות. והוא נזכר ששנה שעברה כשעמד בשורה לפני הכהן, עמד לפניו עשיר מופלג מהעיר הגדולה, והכניס את הפירות בקערה של כסף טהור, עתה אני אראה להם מי אני, אני אביא קערת זהב, עין לא ראתה.

כשבא העשיר הזה לבית המקדש, אומר הקב"ה, איני יכול להסתכל על הקערה הזו, שלא הביאה אלא להראות לעמים והשרים את עשירותו, החזירו לו את זה מיד. כי כל לבבות דורש יהיה. (הגרמ"ר רייזמן תשע"ט)

ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע (כו, ג)

ענין הכרת הטוב נלמדת מפרשתנו כמו שכתב רש"י מהספרי "ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה".

בספר ציוני תורה מביא, ישנה שאלה מפורסמת, לפי דברי החינוך שכתב במצוה שלא לנקום וזה לשונו: "שלא לנקום, כלומר שנמנענו מלקחת נקמה מישראל. והענין הוא כגון ישראל שהרע או ציער לחבירו באחד מכל הדברים. מרששי המצוה, שידע האדם ויתן אל לבו כי כל אשר יקרהו מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא, ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא, על כן כשיצטער או יכאבהו אדם ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו כי הוא אינו סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב, וכמו שאמר דוד עליו השלום (שמואל ב' ט"ז, י"א) הניחו לו ויקלל כי אמר לו השם יתברך, תלה הענין בחטאו ולא בשמעתי בן גרא. ועוד נמצא במצוה תועלת רב להשבית ריב ולהעביר המשטמות מלב בני אדם, ובהיות שלום בין אנשים יעשה השם שלום להם".

לפי דברי החינוך, צריך להבין למה חלה עלינו חובת הכרת הטוב כלפי האדם המטיב לנו? הרי הוא רק שליח להביא את הטובה? אלא, שיש לדעת שמידת "הכרת הטוב" היא מהדברים שאפשר להגיע איתם גבוה עד לרקיע. שהמסגל את נפשו להכיר טובה לחבירו על כל טובה וטובה שמקבל ממנו, הוא נוכח יותר ויותר בכל פרט קטן שהשני עושה בשבילו, ומודה לו.

מסופר (מובא באוצרות התורה) על מרן הסטייפלר זצ"ל שהיה נוהג פעמים רבות לנסוע לפתח תקוה ולבקר אצל אדם אחד זקן, כשנשאל מדוע עושה זאת ולא חס על זמנו? השיב: בצעירותי שלמדתי בישיבה, אותו אדם היה מעיר אותי בחצות אם הייתי נרדם וחייב אני לו הכרת הטוב...

וכן היה לו קביעות לנסוע אל אדם אחד שהיה לו יד בעלייתו לארץ ישראל בכל ערב ראש השנה, ולאחל לו שנה טובה, וכפי שידוע זמנו היה יקר לו יותר מכל הון שבעולם, ואע"פ כן עשה זאת משום שחייב הכרת הטוב אין ערכה פחות מזה...

ישנו סיפור פלאי בירושלמי (מסכת תרומות מד, ב) שיהודי אחד הזמין את הרב לאכול אצלו סעודה. בהגיע הרב לסעודה הופתע מאוד לראות שאת מי בחר היהודי להושיע על ידי הרב? לא פחות ולא יותר מאשר את... כלבו! הרב, שכמובן הרגיש מאוד מבוזה פנה אל היהודי ושאל אותו: וכי הזמנת אותי כדי לביישני? ענה לו היהודי: שהרב יבין אותי, כלב זה, אינו "סתם כלב"... מה הכוונה? מספר היהודי לרב: "אשתי נשארה בבית לבדה ובאו נכרים לתופסה, והכלב התנפל עליהם פצע אותם והבריח אותם, ובכך ניצלה. וכעת אני משלם "הכרת הטוב" לכלב, ומכבדו לשבת ע"י הרב. ע"כ.

ומאידך, המקשה את ליבו שלא להכיר בטובה שמקבל מחבירו יכול להתדרדר עד עמקי שאול של רשעות וכפיות טובה.

כמו שמספרים על אחד הצדיקים שעשה טובה לאיזה יהודי, ולאחר מכן שיגר לו אבן קטנה, שאל היהודי למה שלח לו אבן? ענהו, שכשתצצה לזרוק עלי אבן בעבור הטובה שיהיה לפחות אבן קטנה...

כמו"כ היה פעם איזה צדיק שהגיע לעיר אחת, וזרקו עליו אבן גדולה, אמר "איני מבין מי זרק ולמה זרק, שהרי איני זוכר שעשיתי לאחד מהעיר טובה גדולה כזאת..."

ישנו סיפור ידוע על עיירה מסויימת שהתגורר בה עני מרוד בשם "שמערל", שמערל זה, היה מקבץ נדבות ואוכל לחם חסד, עד שהתרגל רק לקבל מאחריים. ביום מן הימים פנה אליו יהודי אחד מתושבי המקום עם הצעה, וכך אמר לו: "אני מוכר כרטיסי הגרלה, ההגרלה נערכת פעם בחודש בעיר הגדולה, ואני משמש כנציג של "מפעל הפיס", קונים אצלי כרטיסים ואני מביא את הכרטיסים להגרלה הגדולה, אולי תנסה את מזלך ותקנה כרטיס במחיר 5 זלוטי, ואולי תזכה".

שמערל שהתרגל רק לקחת, כמובן לא הסכים לבזבז 5 זלוטי על זה. המוכר ריחם עליו ואמר לו "תראה שמערל, אני מוכן להלוות לך את ה 5 זלוטי, ונעשה הסכם כזה: אם לא תזכה, הכסף יהיה על חשבונך ולא תצטרך להחזיר לי, ואם כן תזכה תחזיר לי את ה 5 זלוטי", לזה כבר הסכים שמערל.

אחרי חודש, נסע המוכר לעיר הגדולה, שם נערכה ההגרלה, וכמובן מי זכה? שמערל העני!

המוכר לקח את כל הכסף, ונסע בחזרה לעיירה, כשבליבו הוא חושב איזה "רעידת אדמה" הולכת להיות בעיירה כשיוודע דבר זכיתו של שמערל ה"עני". עד שהגיע המוכר אל העיר, כבר ירדה החשיכה, וכבר נהיה מאוחר בלילה. אולם, המוכר החליט שאינו יכול לחכות עם הבשורה עד מחר, וילך עתה בלילה לבשר לשמערל על הזכיה.

הימים היו ימי חורף, בחוף היה שלג וגשם וקור עז, המוכר השתרך לקצה העיירה לבקתתו של שמערל. הסתובב וחיפש עד שמצא את הבקתה העלובה, נקש בלת, ולא קיבל מענה, נקש שוב ושוב, יותר ויותר חזק, עד שלבסוף ענהו שמערל ושאל מה הוא רוצה, צעק לו המוכר "יש לי הודעה משמחת מאוד עבורך, אבל קודם כל תעשה טובה ותפתח את הדלת כי אני עומד לקפוא", שמערל לא זע ממקומו. המוכר מתחנן אליו שוב, והוא בשלו "אני יושן עכשיו!", צועק לו המוכר: "שמערל תדע לך שזכית בהגרלה הגדולה!", כאן, כבר שמע את פסיעותיו של שמערל מתקרבות את הדלת. שמערל פותח את הדלת, ופונה אל המוכר בכעס: "אינך מתבייש? את הגביר של העיירה אתה מעיז להעיר באמצע הלילה?!!... הוא אשר דיברנו, שמי שאינו מכיר טובה לחבירו, מסוגל להגיע לכדי רשעות.

ה"חינוך", עצמו במצוות כיבוד אב ואם מאריך שאם אין אדם מכיר טובה להוריו שגידלוהו לטוב גם אינו מכיר טובה להקב"ה, וכמו שאמרו חז"ל (משנת ר"א פ"ז) "כל הכופר לטובתו של חבירו לטובתו של הקב"ה".

והנה אחד היסודות בעבודת השם, הוא עניין הכרת הטוב שעל ידה מרגיש האדם חובה כלפי הקב"ה על כל טובותיו שבכל נשימה ונשימה וכל מה שמקבל ממנו ית' במתנת חיים, ואם יתברר אצל האדם עניין הכרת הטוב, ממילא ירגיש חובה בנפשו לעשות מצוות השי"ת וק"ו שלא לעבור עבירות ולהיות ח"ו כפוי טובה.

אשר על כן, באו חז"ל ואמרו, הן אמנם שכל מה שמגיע אליך הוא מאת השי"ת ולכן אין לראות בשליח גורם מסויים ולכן אסור ג"כ לנקום כנ"ל. אבל לעניין הטובה, אמת שהמטיב הוא רק שליח, אבל מוטלת עליך החובה להכיר לו טובה אך ורק כדי להכשיר את נפשך אתה, ובשביל לחדד אצלך את מידת הכרת הטוב, בכדי שיועיל לך בענייני עבודת השי"ת.

בזה מובן מאוד מה שמצאנו חובת הכרת הטוב כלפי דוממים, כמו שמצאנו אצל משה רבינו שלא הכה את הים, ונשאלת השאלה וכי הים מרגיש שגמלת לו רעה תחת טובה? אבל ביסוד הני"ל מובן שכל הסיבה הוא בשבילך ולא בשביל המיטיב לך.

נקודה נוספת שמתבארת בזה, הוא, שאין לתבוע מהשני שיכיר לך טובה על מה שהטבת עמו. ישנם אנשים שמטיבים לזולתם ויושבים ומצפים לגמול שכר, ובאם הלה אינו מטיבם כפי מחשבתם, באים בטענה שלא יהיה השני "כפוי טובה". ותביעה כזאת אינה מוצדקת בעליל. שכן מה שהגיע טובה לזולתם הוא בגלל שכך רצה הקב"ה, ויש לך להודות לד' שזכית שיהיה לך חלק בזה ומגלגלין זכות ע"י זכאי, אבל מה שההוא מחוייב להכיר לך טובה זה חשבונך הפרטי בלבד, וכאמור למעלה, שהרי לפי האמת יש לו להכיר טובה אך ורק להקב"ה ולא לשליח, אבל לצורך עבודת השם שלו יש לו להכיר טובה למטיבים לו. וא"כ, כמו שאינך מתעניין בעבודת התפילה שלו ובלימוד התורה שלו, כיוון שאתה מבין שזה חשוב עליו שלא קשור אליך, באותה מידה אינך אמור להתעניין ב"הכרת הטוב" שלו.

(ציוני תורה)
יתן ה' את אויביך הקמים עליך נגפים לפניך (כח, ז)
נס ההצלה של יהודי מקנס

בהתגשמותה של ברכה זו ראו בני מקנס שבמרוקו, בזכותם בנס ובפלא שהתרחשו עבורם מן השמים, והוכיחו להם כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב.

כפי שמובא בהגדש"פ "אבותינו ספרו לנו":
צורף זהב היה באלכסנדריה, שהיה גם איש חסד וכן תורה. הוא גידל בביתו יתום כבן עשר, שאיבד את אביו ואת אמו בניסיונות טריגות.

הצורף לימד את היתום את מלאכת הצורפות, ובלילות ישב ולמדו תורה, והלה עשה חיל בעמלו, עד שהפך לאיש תלמיד חכם ויודע ספר, ולצורף מומחה. אולם, כעבור שבע שנים, חש בעדינותו, בקינאת בני הצורף אליו, והחליט כי הוא מבוסס דיו, כדי לעמוד ברשות עצמו ולעזוב את בית מטיבו, ותוך זמן קצר שב למקנס, עיר הולדתו.

בבואו לשם מצא את העיר כולה נבוכה.

במקנס התגורר "סריף" שפירושו: 'חכם דת' ערבי, מצאצאי מוחמד, והיה האיש נכבד ונערץ על המוסלמים. במשך כל ימות השבוע נהג להתבודד במסגד, ובימי שישי, ימי השבתון שלהם, היה נעלם ואיננו, ורק לקראת הערב היה מתגלה לפתע בתוך ביתו, ומברך את כל נכבדי העיר.

למאמיניו סיפר, שמלאך בא ונטלו ל"מכה", שם הוא משתתף בתפילה המרכזית ב"כעבה", וזוכה להתגלות הנביא המדבר איתו פה אל פה.

בין המעריצים הרבים היה גם המלך, שהיה זוכה לשמוע מפיו תיאורים מדויקים ומפורטים אודות המתרחש במכה, כשהסריף מוסיף, כביכול, בשם הנביא, השמעות רבות על היהודים, שבמהלך השנים גרמו למלך להחליט על הטלת מיסים וארנונות, ענשים כבדים על כל מעשה קל, ולבסוף גם על גירוש של כל היהודים מעל פני הממלכה.

הצעיר הצורף, ששמו היה 'יצחק אבן לחסן', שמע על הגזירה הנוראה מיד עם בואו ועד מהרה נצנץ רעיון במוחו.

הוא הסתגר בחדרו ויצר שני עגילים מזהב טהור. שני העגילים היו עשויים מלאכת מחשבת ומשובצים באבני חן לתפארת, עין לא ראתה כיפיים.

לאחר מכן נטל יצחק עגיל אחד ועלה אל המלך להגישו כתשורה. המלך התפעל מאוד מן המתנה היפה והעניק את העגיל מתנה לאשתו המלכה. המלכה שהתלהבה גם היא מן המלאכה המיוחדת, העוותה לבסוף את פניה ואמרה: "מה אוכל לעשות בעגיל אחד? יש לי שתי אוננים, ועליך לרכוש עבורי גם את העגיל השני".

המלך שלח לקראת הצורף, וכשהלה הגיע אמר לו: "כעת אני מאמין לכל מה שאמר לי הסריף שלי אודותיכם... אתה סוחר מפולפל וערמומי, נתת לי עגיל אחד במתנה, כדי שאהיה חייב לקנות ממך בכסף מלא את העגיל השני".

התנצל הצורף: "אל נא יפיל עלי המלך אשמה. עגיל זה הוא עתיק יומין, ואין בעולם אמן שיעשה כדוגמתו. פעם כשהייתי ב'מכה' עם ידיד קרוב, הגיע צמד העגילים הלז אל ידינו ואנו שילמנו עליו מחיר עצום, חברי נטל עגיל אחד, ואני נטלתי את זה. אם ירצה המלך, אכתוב לשותפי השני שבמכה מכתב, והסריף, אשר פורח לשם בקפיצת הדרך מידי שבע, יוכל למסור לו את המכתב ולקבל את העגיל השני. ביום שישי בערב, לבטח כבר יהיה העגיל השני בידי המלכה".

המלך שמח על העצה, ובו במקום הורה לו לכתוב את המכתב, קרא לסריף ופקד עליו למסור את המכתב במכה ליהודי המיועד.

הסריף הבין כי הוא נפל בפח שטמן לו הצורף היהודי, אך כבר לא היה יכול לסגת... בלית ברירה נטל את המכתב, טמן אותו בין קפלי גלימתו, והבטיח למלך למלאות את השליחות.

הוא התחקה אחר עקבותיו של הצורף, ומיד כשנכנס הלה לביתו, מיהר לנקוש על דלת הבית, נפל לרגליו ושאל: "מה עוללת לי?".

"עמוד על רגליך" – השיב לו היהודי – "עשיתי לך בדיוק כפי שמגיע לך על מה שעוללת ליהודי המדינה, הלעטת את המלך בכובים, ואני אוכיח לו לעולם כולו כי רק שקר דיברת!".

הסריף יבב וביקש את רחמיו. "המלך יהרגני, וההמון יסקלני", מלמל בין בכי לבכי.

"ולך היו רחמים על כל ההמון שאתה התכוונת בזדון להשליכו מן הבית? וכי הרהרת אודות הסבל שיהיה על הזקנים והטף לעבור בגלגלך?" הטיח בו היהודי.

הסריף הבוכה הכה על ליבו, הביע את חרדתו והבטיח לתקן אשר עיוות. הצורף ביקש ממנו לרשום כתב הודאה בו הוא מצהיר כי כל דבריו שקר וכזב הם, וכי מעולם לא דאה למכה ולא פגש מלאך.

תחילה ניסה הסריף להתחמק מן העניין, אולם הצורף הודיע לו כי לא יעשה שימוש בכתב הודאה זה, אם יצליח לשכנע את המלך, לבטל את רוע הגזירה, ולשמע הדברים נעתר הסריף ורשם את המכתב.

הצורף נתן בידו את העגיל, ולאחר שהסריף הודה לו בשם כל הקדוש והיקר לו, כתב את כתב ההודאה וחתם עליו בחותמו האישי, פנה הלה והלך לדרכו. באותו יום שישי אחר הסריף לשוב ממכה... כששב לבסוף, הודיע כי היה לו עניין דחוף להסדיר בשם המלך, ועד מהרה כבר הגיע לארמון המלוכה, כשהעגיל השני בידו, לשמחת המלך והמלכה.

"ומה אמר הנביא הפעם?" התעניין המלך, כשנרגע מעט.

"הפעם אמר לי כי לפני יומיים פגש בו אברהם העברי והפציר בו שייטיב עם בני העם היהודי, צאצאי יצחק בנו, ולכן הורה לי להורות לך, לבטל מיד את רוע הגזירה ולהיטיב להם ככל יכולתך".

המלך עשה זאת מיד – ויהודי מקנס נשמו לרווחה.

והיו בך לאות ולמופת (כח, מו)

בתוך הקללות מופיע פסוק זה, כדי לומר שגם באמצע המצבים הכי קשים רואים את יד ד' באותות ובמופתים.

מעשה כזה מובא בספר "בנאות דשא" (פרשת שמות) שכתב ששמעו בעצמו מבעל המעשה:

"את הסיפור הבא שמעתי מבעל המעשה עצמו, כאשר נקלעתי לסעודת הודי שערך בעיר פריז שבצרפת, בעבור נס פרטי שהיה לו בגיא ההריגה שבטרבלינקה.

היה זה בשלהי מלחמת עולם השנייה, כשכוחות הברית פלשו לשטחה של גרמניה, וימים ספורים נותרו לקץ המלחמה, שמשמעותה: שחרור מעט אסירי מחנות המוות שנותרו לפליטה.

מאן דהו, שזהותו אינה ידועה, פנה אל רב המרצחים שהיה אחראי על מחנה ההשמדה טרבלינקה, בהצעה, שיקבל ממנו הון עתק אם יענה לבקשתו, והיא: שבימים האחרונים שנותרו לפני שחרורם של האסירים היהודים, שיכלכל אותם במזון משובח ועשיר כיאות למזי רעב. כמובן שהרוצח הנ"ל לא סירב להצעה מפתה זו, ונטל ממנו את כספו הרב.

והנה כבר באותו יום, לאחר הצהריים, הגיע משלוח של לחמניות טריות אל המחנה.

בעל המעשה שהיה אסיר באותו המחנה מספר, שניחוח הלחמניות הוציא אותם מאדישותם העמוקה שהיתה נחלתם. ובפרט כאשר נקראו כל האסירים להתייצב בתור ארוך לקבלת הלחמניה, שהיה נראה בעיניהם כחלום תענועים.

כך לא נותר זמן רב למחשבה, והחלוקה התחילה. ומתוך שק גדול נשלפו הלחמניות בזה אחר זה, כשקצין נאצי מפקח על החלוקה.

אני, כשעמדתי כמעט בסוף התור, מספר בעל המעשה: הייתי מאוד פסימי. ולא האמנתי שאכן אזכה לחמניה, מקוצר רוח. וה"אמונה" כבר הייתה ממני והלאה, ולא נותר בי אפי" שביב של תקווה, ובכל רגע שהתקרבותי קמעה בתורי, חלפה בי המחשבה שוודאי, עד שאגיע אל השק, הוא יתרוקן סופית מהלחמניות הגואלות.

והנה קרה הנס! קיבלתי גם אני לחמניה טרית וריחנית.

החלטתי שאשמור אותה לשעות הערב, כדי שסוף סוף אלך לישון עם קיבה מליאה, ולא מתוך רעב מציק. בשביל התענוג הזה כדאי לסבול עוד קצת.

המציאות החדשה נטעה בי מעט בטחון, ואחרי שקלול קצר, אמרתי בליבי: מה יקרה אם אעמוד בתור פעם נוספת ואתנגב ליטול עוד לחמניה? והרי אחד מן השניים! או שאפתס כגנב ואחטוף כדור בראשי, וממילא אין לי מה להפסיד. כי טוב מותי מחיי!

ואם אצליח, הרווחתי עוד לחמניה. ובלא מחשבה נוספת עשיתי מעשה וזכיתי בלחמניה נוספת.

הפעם חשתי שזו משהו במוחי, ושכלל זאת יש במי להאמין. אולי בכל זאת הקב"ה אוהב אותי. נטלתי את זוג הלחמניות והסתרתים בתוך חולצת הפיג'מה שהייתי לבוש בה. הפעם באופטימיות זהירה, נפניתי אל אחת הפינות כדי לאכול לחמניה אחת. בטרם התיישבתי על רצפת המחנה חשתי חבטה קשה על כתפי. ראיתי אותך! גנב! שתי לחמניות, הא! מיד תביא אותם בטרם אפרק את גוון.

כמוכן שמסרתי אותן מיד לאכזרי זה. בתחילה חשבתי שזהו חייל נאצי, אך התברר לי שהנ"ל היה חייל רוסי שנפל בשבי הגרמני, ופשוט שדד אותי.

מאותו רגע שקעתי ביאוש ודכאון עמוק, ואמרתי בליבי: כי אנני מאמין יותר ואפסה כל תקותי. וכל מאווי היה למות! פשוט למות.

שבתי אל הדרגש הקשיח, כדי לנום את שנת הלילה, אך הפעם עצוב יותר ומיואש יותר.

השחר הפציע, ומעט אור חדר אל הבלוק בו ישנתי. אם אפשר לקרוא לזה שינה, והעירני משנתי. אך הפעם הזו היה שונה מתמיד. שקט תעשייתי אפף את הבלוק כולו. לא שאגות של חיות הטרף הנאציות, ולא אוושת השותפים שלי לבלוק.

קמתי לראות מקרוב יותר, והנה כולם עדיין לא מגלים סימני קימה, למרות השעה המאוחרת.

ניסיתי להעיר את שכני אך לשווא. אין קול ואין עונה. ניסיתי לנענע מעט בידי, אך חשתי שהן קרות ואינן מגיבות.

בדקתי אצל שאר השכנים, אך לפתע נגלה לפני מחזה נוראי. כל אנשי הבלוק שבקו חיים לכל חי.

מיד רצתי כאחוז אמוק אל עבר הבלוק השני, והנה גם שם כולם מתים. נפש חיה לא מתהלכת במחנה. לא אסיר ולא קצין נאצי.

מה קרה? שאלתי. האמריקאים כבר התקרבו למחנה וכל הנאצים ברחו. אבל למה מתו כולם? התברר לי לאחר מכן ע"י הצבא האמריקאי, כי כל הלחמניות היו מורעלות בידי השטן הגרמני הימלר ימ"ש.

למרות שקיבל תבין ותקילין, הוא לא היה מסוגל להשאיר יהודי חי.

אז בעצם, רק אנוכי נותרתי לבדי חי. ובאורח ספונטני נפלטו ממני המילים בצעקה אדירה שפילחה את דממת המוות.

"אני מאמין באמונה שלימה בהקב"ה".

ומני אז, בכל שנה עורך אני סעודת הודי על הנס הגדול שעשה לי ה'.

(ציוני תורה)

התוכחה ותוצאתה

נהגו שלא לעלות לתורה לקריאת התוכחה ("מגן אברהם" קכח, ח בשם מהרי"ל) אלא בעל הקורא הוא המבכר תחילה וסוף ("משנה ברורה" שם, יז וב"באור הלכה" ד"ה בפסוקים), לפי ש"ברית כרותה לשפתים" (מועד קטן יח ע"א).

ויצוינו בענין זה דברי הגמרא (שבועות לו ע"א), שרב כהנא הקריא לפני רב יהודה דברי המשנה, שהאומר: "יככה ה'" (דברים כח, כב) זו היא אלא האמורה בתורה. אמר לו רב יהודה: "כנה". כלומר, אמור: יכה ה', שלא יתפרש שאתה אומר על, חלילה.

ובענין זה, נספר –

אברך פנה אל הגבאי בבית הכנסת "לדרמן" בבני ברק, וביקש עליה בשבת פרשת כי תבוא. יש לו יאהרציטי, יום זכרון לאביו.

השיבו הגבאי שנוצר מאוחר, יש כמה בר מצוות וכמה חיובים, ואין עליה פנויה.

אמר שמצדו מוכן הוא לעלות לקריאת התוכחה, אינו חושש. מקיים הוא בעליתו מצות כבוד אב, שבפרוש שנינו: מכבדו בחייו ומכבדו במוותו (קדושין לא ע"ב), ו"שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח, ה). [וידועים דברי ה"נודע ביהודה" (קמא, אבן העזר י) שיותר ליבם אשה שמתו כל בעליה, "קטלנית", כי "שומר מצוה לא ידע דבר רע"].

אמר הגבאי: "נשאל את הרב".

שאל את הגאון רבי חיים קנייבסקי (שליט"א) [צוק"ל], שאמר: "בשום פנים ואופן", ולא העלוהו.

לאחר התפילה, נשאל: מדוע היה כה נחרץ? הרי זו באמת מצות כבוד אב. ואם הלה אינו חושש, מדוע נחשוש עבורו!

ענה: משום מעשה שהיה. וסיפר –

אברך בן תורה נזכר בשעתו שיש לו יאהרציטי אחר אביו, וכבר נקבעו כל העליות, והסכים לעלות לתוכחה. אמר שאינו מקפיד, ולא יקפידו עמו. שאלו את אבי, [הסטייפלר] זצ"ל. והסכים.

כעבור זמן, הודיעוהו שדודו נפטר בארצות הברית, ובהיותו עירוי הוריש לו את כל הוננו.

טס לארצות הברית, והתברר שמדובר בנכסים רבים והשקעות מסועפות.

זכה ליועצים מהימנים שהדריכוהו ועזרוהו להתמצא בסבך ולהשתלט על המכובדים העסקיים. נשאב לעולם העסקים ועשה בו חיל. העביר את משפחתו לבורו פארק והיה לנגיד תומך תורה ביד רחבה, השיא צאצאיו בהרחבה והמשיכו לשקוד על שערי תורה בלא טרדה.

לימים ביקר בארץ הקודש, ונכנס אל אבי. מסר לו סכום גדול לתמיכה בלומדי תורה, והעיר שברוך השם, לא ארע לו דבר מעליתו לתוכחה. אדרבה, מצות כבוד אב עמדה לו, והתעשר עושר רב.

שמע אבי, וכל גופו הזדעזע: "ואז רעדט איהר, מה אתם מדברים! התוכחה לא השפיעה!"

הרי לפניך הייתם בן תורה, ועכשיו אתם בעל הבית, סוחר פשוט!"

(והגדת)

לכן, סיכם רבי חיים, לא הסכמת...

החלב והפרה

עלי לדאוג לשבעה כוללי אברכים, ובהם מאות בני תורה הממיתים עצמם באהלה. שוחחתי עם גביר בארצות הברית, והתחמק באמרו שעליו לתמוך בישיבות שבארצות הברית, בגדר "עניי עירך קודמין" (יורה דעה רנא, ג).

כלומר, שהלא דברים קל וחומר: אם להם אינו נותן, לי על אחת כמה וכמה!

אמרתי, שהפוסקים דנים, שיתכן ועניי ארץ ישראל קודמים לעניי עירו (יעוין חתם סופר חושן משפט יב, ולקוטי חת"ס כט), כי "לציון יאמר איש ואיש יולד בה" (תהלים פז, ה), כל ישראל נחשבים בני הארץ הקדושה. אבל לתורת ארץ

ישראל ודאי יש קדימה, שהרי אין תורה כתורתה ולא חכמה כחכמתה (בראשית רבה טז, ד) ואוירה מחכים (בבא בתרא קנח ע"ב), ולכן בני ארץ

ישראל עדיפים (תוספות פסחים נא ע"א). ואמרו (במדרש שם) שזהו שנאמר שהיא "ארץ זבת חלב ודבש" (ויקרא כ, כד), שנובעת היא חדושי תורה מתוקים מחלב ומדבש, כמו שנאמר: "דבש וחלב תחת לשונך" (שיר השירים ד, יא).

והיודעים אתם מה ענה לי?!

חוצפה שכזו!

אמר: "אמת שתורת ארץ ישראל משולה לחלב –

אבל הפרות הן כאן, באמריקה!"...

ענית: "אשרי מי שידוע מה תפקידו לכן אני כאן, כדי לחלוב אותן!"

וכבר אמרו (פסחים קיב ע"א), שיותר משהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק" –
התברר, שלא הפרה הזו...
"מה אומר לכם", השמיע את הפתגם השגור, "העסקים אינם מלבלבים בזמן
האחרון!"

מצא את הכתובת. באמת, איני צוחק. אני מומחה בשיקום עסקים צולעים.
בידי אמצעים בדוקים ומנוסים. והעצות, חינם. לקיים מצות: "כי ימוך אחיך
ומטה ידו עמך, והחזקת בו" (ויקרא כה, לה).
אמרת לי: "תביא גמרא, מסכת עבודה זרה".

לבני ארץ ישראל יש מה ללמוד מיהודי ארצות הברית. בארץ ישראל ארון
הספרים נמצא בטרקלין, פרוץ לרוחה. לא כך שומרים אוצר. שם, באמריקה,
אין בטרקלין אלא מזנון ותצוגת כלי כסף. הספרים שמורים בחדר פנימי, שלא
תשלוט בהם עין הרע. יש לי חשד שגם עין סתם לא שולטת בהם.

הגמרא הובאה, ופתחתי בדף יט עמוד ב', הצבעתי, וקראתי: "אמר רבי יהושע
בן לוי, דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים משולש בכתובים, כל העוסק
בתורה נכסיו מצליחים.

כתוב בתורה, שנאמר: "ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם, למען
תשכילו את כל אשר תעשו" (דברים כט, ח).

שנוי בנביאים, שנאמר: "לא ימוש ספר התורה הזה מפייך והגית בו יומם ולילה
למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו, כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל"
(יהושע א, ח).

משולש בכתובים, ככתוב: "כי אם תורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה,
וכל אשר יעשה יצליח" (תהלים א, ב-ג)!

ראיתי שהתאכזב. הוא מחפש עצות מעשיות.
אמרת: "אז תביא מסכת ברכות".

אסף את המסכת האחת והביא את השניה. אח, תענוג לפתוח מסכת חדשה.
פתחתי בדף לה עמוד ב'. הצבעתי ואמרת: בוא נלמד שתי מימרות סמוכות,
ונעיין בשייכותן אהדי.

המימרה הראשונה: "בוא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים.
דורות הראשונים עשו תורתם קבע ומלאכתם עראי, זו וזו נתקימה בידם.
דורות האחרונים שעשו מלאכתם קבע ותורתם עראי, זו וזו לא נתקימה
בידם".

ומיד לאחר מכן, המימרה השנייה: "בוא וראה שלא כדורות הראשונים דורות
האחרונים. דורות הראשונים היו מכניסים פרותיהם דרך שער הבית כדי
לחייב במעשר, דורות אחרונים מכניסים תבואתם דרך גגות כדי לפטרם מן
המעשר" [באכילת עראי]

מה הקשר בין שתי המימרות?
אומר לך –

הדורות הראשונים עשו תורתם קבע, לכן התקימה בידם, ואף מלאכתם
התברכה. שכך פרש הרע"ב במשנת "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו
עול דרך ארץ" (אבות פ"ג מ"ה). אבל דורות האחרונים שעשו מלאכתם קבע,
לא שרתה בה התברכה.

אבל מדוע לא תשרה הברכה במלאכתם, אולי עושים הם מלאכתם קבע כי
הם תומכי תורה, ונאמר: "שמח זבולך בצאתך" (דברים לג, יח), הצלח בצאתך
לסחורה (רש"י) אם כונתך להחזקת יששכר באהילי!

אבל, הן עניינו הרואות שמכניסים הם תבואתם דרך גגות, כדי שלא יצטרכו
לעשרה ולהתחלק בה עם הכהנים והעניים. ואיך ירצו שבגינם תשרה הברכה
ביבולם!

"פרוש נאה", החמיא, והחזיר את הגמרא לכלאה...
ונתן?

איפה!
אם לא זיכיתיו בתמיכה בתורה, זיכיתיו בדברי תורה. והלואי ובגינם יצליחו
נכסיו!
(והגדת)

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה (כח, מז)
בסוף הפרשה, מסבירה התורה על מה מגיעות אותם מאה קללות חסר שתיים,
שמנויות בפרשה: תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וטוב לב לבב מרב כל.

שאלת השאלה – איפה כתוב בתורה, שצריכים לקיים מצוות בשמחה??
אומרת הגמרא {מסכת מגילה לא, ב} - תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר עזרא תיקן
להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבתורה תורה
קודם ר"ה מאי טעמא אמר אביי ואיתמא ריש לקיש כדי שתכלה השנה וקללותיה.

תיפתחו ספר נחמיה {פרק ח}, שם מסופר שעזרא הסופר – בעצמו – הוציא את
כל עם ישראל לרחוב, הוציא ספר תורה וקרא לפניהם קללות בראש השנה!

אנשים מפחדים מכל זיו של מנהג בראש השנה – תפוח בדבש ... וגזר גמדי ...
ורוביא ... וסילקא ... וכתרי – לסימנה טבא!!! אם לא מצליחים להשיג ראש של
כבש – "זהו, הלכה השנה!!!"

שמעתי היום אחד אומר לחבר שלו: "תשמע, לא היה ריאות באטליז היום – אולי
אתה יודע מאיפה משיגים?" – חשבתי שהוא צריך לעבור השתלה
"בשביל מה אתה צריך ריאות?", שאל אותו השני.

"ראש השנה בלי ריאות, השתגעתי???" – מכאן למדתי מנהג חדש בס"ד.
לפני שנתיים, הביא לי אחד התלמידים קופסת סרדינים – "כבוד הרב, קח שיהיה
לך לראש השנה!"

"למה זה?!", שאלתי אותו.
"לפני שתאכל תגיד: יהי רצון שיסור הדין = סר-דין" - כל אחד והמנהגים שלו ...

תשמעו סיפור אחרון – מהו כוחו של מנהג:
לפני כמה שנים, ערב ראש השנה, נכנסתי לחנות ירקות כדי לקנות משהו –
פתאום אני רואה אברך שנכנס בריצה לחנות,
כולו מתנשף - "מה קרה, ערב ראש השנה יש לך זמן לעשות ג'וינג?!", שאלתי
אותו.

"לא ג'וינג, אני חייב אננס!"
"בשביל מה אננס?!", שאלתי.

"אצלו במשפחה זה מנהג לאכל אננס בראש השנה, ושכחתי לקנות!"
הוא ניגש למוכר – "תגיד, יש לך אננס???"

"כן"
"כמה עולה?"

"50 ₪!" [50 לפני עשר שנים, היה המון כסף!]
שאלתי אותו: "מה המנהג באננס?"

אמר לי: "אומרת הגמרא {מסכת ברכות נו, א} - הריאה הונא בחלום {דהיינו נ'
אחת} נס נעשה לו חנינא חנינא יוחנן {דהיינו שתי נ"נים} נסי נסים נעשו לו, לכן
אנחנו אוכלים אננס – שיהי רצון שנסים נסים יעשו לנו!"

כמעט שכנע אותי לקנות אננס ... בזמן שהוא שקל את הדברים, חשבתי עם
עצמי ... ואז אמרתי לו: "תשמע חביבי, יש לי בשבילך פתרון – צלצל עכשיו לקופת
העיר, ותתרום 47 ₪!"
"למה?!"

"מצאתי לך פתרון שעולה 2 ₪ ולא 50 ₪!"
"מה עולה 2???"

"ב – 2 – אתה קונה בננה – גם בזה יש לך שתי נ"נים!"
נחזור לעזרא הסופר:

לאחר שעזרא קורא להם את הקללות בראש השנה, אומר הנביא {נחמיה ח, ט}
ויאמר נחמיה הוא התרשאת ועזרא הכהן הספר והלוים המבינים את העם לכל העם
היום קדש הוא לה' אלהיכם אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים כל העם כשמעם את
דברי התורה: {י} ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושנו ממתקים ושלחו מנות לאין
נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם.

שאלת השאלה – מה רצה עזרא הסופר להשיג, בקריאת הקללות בראש השנה?
אם הוא רצה להשיג יראת ה' – הוא השיג, שהרי כולם בכו. אבל פתאום בא נחמיה
ואומר: "חבר'ה לא לבכות, היום זה יום של שמחה!"
אם זה יום של שמחה, בשביל מה הוא הפחיד אותם?

אומרת המשנה {מסכת אבות פ"ה, כ"ג} - בן הא הא אומר, לפום צערא אגרא.

שאלת השאלה – מה פירוש הדבר "לפום צערא אגרא"? כמובן שאדם שעמל
קשה על עשיית מצוה, מקבל שכר:

יש אדם שעושה סוכה בחמש דק' – יש לו פרגולה ומעליה יש לו סוכך – הוא
בסכ"ה לוחץ לחיצה בשלט, והסוכך מתקפל. הוא שם רק מחצלות – ויש לו סוכה!
מצד שני, יש לו שכן 'תפרן' – לוקח לו חמש שעות להכין את הסוכה – יש לו
קרשים על הגג ... מסמרים ... חבלים... על הקרשים יש לו מספרים – אחד נכנס
עם שתיים ושלוש נכנס בארבע – דופק עד שתיים וחצי בלילה – השכן שלו כבר קם
לשחרית והוא עוד דופק

אם ככה, אחד עבד על הסוכה חמש דק', ואחד עבד על הסוכה חמש שעות. באים
חז"ל ואומרים: "לפום צערא אגרא" – לפי גודל הצער שהיה לו בעשיית המצוה,
הוא יקבל שכר.

שאלת השאלה – מדוע מתן השכר, נקבע לפי הצער שבמצוה?
הזמנת ארון אצל נגר. קבעתם מחיר של 4,000 ₪ - חתמתם חוזה. לאחר שבוע הוא
מביא את הארון: "סליחה, אבל 4,000 ₪ לא בא בחשבון – תן לי 4,500 ₪!"

"למה 4,500 ₪?"
"כשדפקתי את המסמרים, נדפקו לי גם האצבעות!"

"עסק שלי!?" מצדי תיקח ערבי שידפוק את האצבעות – מזה מעניין אותי?!"
אדם הזמין חליפה – 1,000 ₪, מגיע לקחת אותה, אומר לו החייט: "1,050 ₪!"

"למה 1,050 ₪, סגרנו על 1,000 ₪!"
"כשתפרתי לך את החליפה, נדקרתי מהמוחט!"

שאלת השאלה – איזה מין דבר זה - ממתי התעריף נקבע, לפי המכות והדקירות
שבן אדם מקבל? איפה מצאנו מושג כזה, שהשכר משולם לפי "לפום צערא
אגרא"?

אומר לנו ר' יצחק הוטנר - לקב"ה יש פרמטר של בדיקה, עד כמה האדם מחבב
את המצוות. "לפום צערא אגרא" זה לא רק השכר על קיומה של מצוה, אלא זהו
גם הפרמטר של הקב"ה לבדוק, עד כמה האדם אוהב את המצוות!

אומר הקב"ה: "איך אני אדע עד כמה אתה אוהב את המצוות? ככל שתתאמץ
יתר בעשייתן, ככה אני אדע שאתה אוהב יותר את המצוות!"

אדם חוזר מהעבודה – נכנס להתקלח. הוא יורד לבית הכנסת, להתפלל תפילת
מנחה – אין מנין! הבית כנסת הקרוב ביותר שיש בו מנחה עכשיו, נמצא במרחק
של חצי שעה הליכה – "איך אני אלך עכשיו חצי שעה בחום הזה – עכשיו

התקלחתיה?! אני יודע מה לעשות – יש לי בבית תמונה של הכותל המערבי – יש שם בדיוק תשעה אנשים – אני אשלים להם מניין! – ברוך ה', יש לו פתרון אומר הקב"ה: "זאת נק' המבחן!"

אדם אחר, באותה סיטואציה, הולך חצי שעה ברגל – מגיע במצב נוזלי – מתפלל מנחה וערבית וחוזר הביתה!

לקב"ה יש עכשיו פרמטר חדש, למדוד באיזה מצב נמצא האדם בעשיית המצוות :

אם אתה מתאמץ בקיום המצוות – הלכת חצי שעה ברגל והגעת במצב נוזלי – לא רק שתקבל על זה שכר – אלא גם אם תתפלל מעכשיו ליד הבית, תקבל שכר 'חדש' כאילו הלכת חצי שעה בחום – כי הוכחת שאתה מוכן להצטער בעשיית המצוות!

אומר לנו ר' יצחק הוטנר – כמו שמצינו **"לפום צערא אגרא"**, מצינו את אותו הדבר במצות השמחה:

אומר הקב"ה: "אני רוצה לבדוק: כשאתה עושה מצוות – אתה עושה אותם בשמחה או בכפייה?"

יש אדם שמגיע לבית הכנסת, כי לא נעים לו מהילדים שלו – הוא עושה מצוות, כי כך צריך – לא תראה עליו את השמחה בעשיית המצוה: "ברוך ה' זכיתי לקיים מצוה!"

אם ככה, אין מצוה לשמוח בעשיית המצוות, אלא אומר הקב"ה: "אני רוצה לראות עד כמה אתה נהנה מקיום המצוות שלי! כמה טוב לך שאתה עובד אותי!" – זהו פרמטר של הקב"ה, לבדוק עד כמה האדם אוהב אותו.

בא הספר דעת חיים [לגאון ר' חיים וואלקין – מאמר 'בנים' ו'עבדים'] ואומר רעיון נפלא:

בתפילת ר"ה מצלין, "היום הרת עולם וכו', אם כבנים אם כעבדים". ויש להתבונן בשתי בחינות אלו דבנים ועבדים, מהו המכוון בכל אחת מהם, ומהו שורש ההבדל אשר ביניהם. עוד צ"ב, דהנה בהמשך בעיני, "אם כבנים, רחמנו כרחם אב על בנים. ואם כעבדים, עינינו בך תלויות עד שתחננו ותוציא לאור משפטנו". והמתבונן ימצא שוני מהותי בדרך הבקשה, דהנה בחינת ה'בנים' גוררת בעקבותיה בקשה גמורה – כמעט דרישה, של רחמים – "אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים", ואילו בחינת ה'עבדים' לעומתה מביאה בעקבותיה רק בקשה נסתרת, הנראית יותר כתחינה ובכיה – "ואם כעבדים עינינו לך תלויות". וצ"ב מה הסיבה לכך.

אכן מעיון בדברי חז"ל עולה, כי שתי בחינות אלו מופיעות כבר בדבריהם. בגמ' מס' בבא בתרא [י, א] איתא: "הו"ו שאלה ששאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע, אם אלוקים אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם. א"ל כדי שניצולו אנו בהן מדינה של גיהנם. א"ל אדרבה זו שמחייבת גיהנם, אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורים וצוה שלא להאכילו ולא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו. ואתם קרויים עבדים, שנאמר [ויקרא כה, נה] "כי לי בני ישראל עבדים". א"ל ר"ע: אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורים וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון משגר לו, ואנן קרויים בנים, שנאמר [דברים יד, א] "בנים אתם לה' אלוקים". ומסיקה הגמ': "א"ל (טורנוסרופוס) אתם קרויים בנים, וקרויים עבדים. בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אתם קרויים בנים, ובזמן שאין אתם עושים רצונו של מקום אתם קרויים עבדים".

אבחנה זו – של בן לעומת עבד, מופיעה גם – אם כי בהקשר שונה מעט – בברכות (לד, ב): "מעשה בר' חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל ר' יוחנן בן זכאי וחלה בנו של ריב"ז. א"ל חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה, הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים ויחיה. אמר ריב"ז, אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום, כולו לא היה משגיחים עליו, אמרה לו אשתו: וכי חנינא גדול ממך. אמר לו: לא, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך ואני דומה כשר לפני המלך". וברש"י על אתר, פ"י מהו עבד: "בן בית נכנס ויוצא שלא ברשות". חזינן א"כ, בחינת 'עבד' (לעומת 'שר') מהי, רגיל הוא בבית המלך ובא בפניו בכל עת ובכל שעה, ולכן אף בשעת חרון אף יכול הוא להיכנס ולבוא אצלו.

אכן לעומת זאת איתא בחז"ל [תענית י"ט, א]: {א} מעשה שאמרו לו לחוני המעגל בזמן שנעצרו הגשמים: "התפלל שירדו גשמים", אמר להם: "צאו והכניסו את התנור פסחים [שהוכנו לצלות בהם את קרבנות הפסח] בשביל שלא ימוקו בשביל שלא יתמוססו בגשמים. התפלל חוני ולא ירדו גשמים. מה עשה? עג עוגה צר על גבי האדמה צורת עיגול ועמד בתוכה ואמר לפניו: 'רבש"ע, בניך שמו פניהם עלי כלומר, ביקשו ממני להתפלל על הגשם, מפני שאני כבן בית לפניך. נשבע עלי בשמן הגדול שאני זה מתפלל על בנך ותוריד עלי גשם'". והתחילו גשמים מנטפין, אמר חוני: לא כך (גשמים כאלו) שאלתי, אלא גשמי בורות שיחין ומערות גשמים בשפע, שימלאו את כל סוגי החפירות שאוגרים בהן מי גשמים. התחילו הגשמים לירד בזעף ככעס ובכוח, אמר חוני: לא כך שאלתי אלא גשמי רצון, ברכה ונדבה (כלומר בעין יפה ובנחת). לאחר דברם אלו ירדו גשמים כתיקנן באופן רגיל עד שיצאו ישראל מירושלים שהוצפה במים להר הבית הגבוה יותר מפני הגשמים המרובים. באו העם ואמרו לו: כשם שהתפללת עליהם על הגשמים שירדו, כך התפלל שילכו להן וכו' שלח לו שמעון בן שטח לחוני דברים אלו: אלמלא חוני אתה גוזרני עליך נידוי מפני שהטרכת דברים כלפי מעלה ואמרת לפני ה' פעמיים: "לא כך שאלתי", והי זה הלוחלוח בכבוד שמים, והמזלזל בכבוד לפני יש לנדותו, אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא חוטא ומתנהג שלא כהוגן לפני המקום במה שאתה תובע גשמים בתקיפות ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו תובע צרכיו בתוקף ועושה לו רצונו", ושם {כג, א} הוסיף: "אבל מה אעשה

לך שאתה מתחטא לפני המקום במה שאתה תובע גשמים בתקיפות ועושה לך הקב"ה רצונך כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו ואומר לו: אבא הוליכני למרחץ לרחצני בחמין; שטפני בצונן; תן לי אגוזים, שקדים ואפרסקים ורימונים ונותן לו אביו את כל בקשותיו, ועליך הכתוב אומר {משלי כג כה} "ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך"...

אם ככה, מה ההבדל בין 'בן' ל'עבד'?

האבא אומר לבנו: "מוישל'ה, תעשה טובה תכין לי כוס תה" – מוישל'ה הולך ומכין לאבא שלו כוס תה. אבל הוא מוסיף לכוס תה גם שתי עוגיות.

"מוישל'ה, אבא ביקש רק תה – בלי עוגיות!"

"כן, אבל כשאבא מבקש תה – הוא מתכוון גם לעוגיות!" – לכן יש רגישות כלפי האבא. כשהוא ממלא את בקשתו, הוא עושה את זה מכל הלב!

לא כך אצל העבד – כשהאדון מבקש ממנו להביא לו כוס תה – הוא מביא לו כוס תה בלבד! הוא לא מוסיף שום דבר מעצמו! – "מה שאדון אמר, כך אני עושה".

אם ככה, מה ההבדל בין 'בן' ל'עבד'?

הבן חושב איך להיטיב עם האבא. לעומתו העבד, חושב איך לעשות את ציווי אדונו – וכלום לא יותר!

אם ככה, בא הקב"ה בהנהגה של 'מידה כנגד מידה' ואומר: "רבותי, יש בשמים הנהגה של 'בן' ויש הנהגה של 'עבד'"

יש בן אדם שעושה בדיוק מה שאומרים לו – לא מוסיף שום דבר! – זו הנהגה של 'עבד'. לעומתו, יש בן אדם שתמיד מחפש כיצד להיטיב עם הקב"ה – כל הזמן מחפש איך לתת עוד – "אני אוהב אותך אבא!" – לזה יש בשמים הנהגה של בן!

אם אלה הדברים בס"ד, נוכל עכשיו להבין מה מונח כאן בדברי רבותינו:

אומר לנו הרמב"ם – להיות בשמחה, זו מצוה ואף דבר גדול מאוד. ומי שלא מקיים את המצוות בשמחה, ראוי להיפגע ממנו.

אין ציווי לעשות את המצוות בשמחה. אבל השמחה מהווה פרמטר, עד כמה אתה אוהב את הקב"ה!

ישאל השואל – על מה יש לנו 98 קללות בתורה – מה כבר עשינו???

אומר לנו הרמב"ם – אני אומר לך מה עשית – {דברים כח-מז} תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב. ואז מה?

ואז אתה מקבל דין של 'עבד' – בדיוק כמו שמגיע לך!!!

אומר לנו הקב"ה – אתם יודעים איך תחסכו מעצמכם את כל 98 הקללות?! אם תעבדו אותי בשמחה, ואז תקבלו הנהגה של בנים – "אם כבנים, רחמנו כרחם אב על בנים!" – אין 98 קללות – לא בגלל שלא מגיע – מגיע, אבל האבא מרחם על הילדים!

הולך עזרא הסופר ומוציא ספר תורה בראש השנה וקורא בו את הקללות – כולם רועדים מפחד ומתחילים לבכות!

אומר להם עזרא: "לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי בהיא מעוזם" – אתם רוצים להינצל מן 98 קללות? תבטחו ב- חדות ה' – תעשו מצוות בשמחה, ואז תינצלו!

(ברוך שאמר)

השקיפה ממעון קדשך

הארכנו אתמול בהא דנתחדש בדברי הרמב"ם והחינוך שלאחר שמודה ומשבח ומהלל במקרא ביכורים, צריך להתפלל על התמדת הטובה. וביאר הכלי חמדה שמקור הדברים במדרש תנחומא שלאחר שהאדם מקיים מצוה יש לו כח לבקש רחמים על עצמו ועל כל ישראל ולבקש 'השקיפה ממעון קדשך מן השמים', אע"פ שזה הפסוק מדבר במצות ביודי מעשרות, כך הוא בכל מצוה, וזה שכתוב במקרא ביכורים 'ההשתחוית' שהוא לשון תפילה, שלאחר ההודאה יש להתפלל. ו'סמכו ענין לו' שנוסח התפילה הוא כתפילה ויודי מעשרות 'השקיפה'. ומסיק דיוכל להתפלל מעומקא דלבא כלשונו ולאו דוקא בזה הלשון

ונתבאר בארוכה ע"פ דברי הטור והאב"ע ובמאור ושמש שכשאדם מודה ואינו ממשיך לבקש נפסק השפע, כמו שנאמר בלאה 'ותעמוד מלדת'. וכן אמרו רבוה"ק [הרבי החוזה מלובלין וכן אי ברמתיים צופים בשם הרבי רבי בונים] שיהא אדם רגיל לבקש על המשכת הישועה לאחר ההודאה. ונתבאר שלא כהודאה לבשר ודם שאין ממשיכים לבקש, כהודאה להקב"ה שצריכים דווקא להמשיך לבקש. כי ההודאה לבשר ודם הוא רק הכרת הטוב על מה שכבר נתן, ואין זו הכרה על מה שהוא עתיד לקבל ממנו, שהרי הוא מוגבל, הן הנותן והן המקבל. משא"כ אצלו יתברך עבודת ההודאה היא הכרה שהוא הכל, ולא רק על ההטבה העכשוית שהרי א"כ היה צריך להודות רבבות פעמים על כל נשימה, אלא שהיא הכרה שהכל בידו, וממילא תיכף ומיד שהוא מודה ומהלל, אם אינו ממשיך לבקש, הרי הוא כמחשב להסתדר מכאן והלאה לבדו, לאחר שיצא מחליו הוא מסתדר לבד ח"ו, לכן יש לבקש מהקב"ה שיתמיד השפע, ואין זה חסרון בהודאה במה שמבקש, כבבשר ודם, אדרבה זהו שלימות ההכרה שאין אנו יכולים כלום לבד, כי צריכים את השי"ת הן כשלא הולך כסדר והן כשהולך כסדר.

ותחילה נוסף דוגמא נאה לענין שלימות ההודאה ע"י המשך הבקשה, כפי מה ששמעתי מאחותי תחי' בשם המורה תליט"א, דאי' בגמ' יבמות שרבי עקיבא היה בתחילת מ' שנה עם הארץ ואשתו רחל נישאה אליו אדעתא דילך

לישיבה ללמוד תורה, ובתחילה היה לבו סגור מלהבין בתורה"ק, והלך לישיבה ללמוד א' ב', כמבואר באדר"ג, והיה צריך הרבה חיזוק והתחזק ממים ששחקו האבנים, וכך גדל והצליח וגם עשה פרי, וכמסופר בגמ' נדרים שרבי עקיבא עלה ללמוד וללמד עד שזכה שהיו לו י"ב אלף תלמידים והחליט לשוב לביתו, לאחר שלא היה בבית י"ב שנה, וכשבא סמוך לביתו שמע איש אחד שואל את אשתו היתכן שבעלך אינו בא לבקר בבית זה י"ב שנה, וענתה אותה הצדקת 'אם היה שומע בקולי היה נשאר בישיבה ללמוד תורה עוד י"ב שנה' וכך יהיה גדול בתורה [כמבואר בתוס' ובר"ן בנדרים שאין זה בגדר 'פותחין בנולד' אם יהיה ת"ח, כי רגילות הוא שהמתמיד בתורה נעשה אדם גודל] וחזר רע"ק לישיבה ולמד עוד י"ב שנה. ונודע שאלת העולם מה לו לרע"ק לשוב לישיבה, אם כבר הגיע סמוך לביתו, היה לו להכנס לכמה דקות לומר שלום בביתו ולחזור לישיבה. ואומרים בשם רבי חיים שמואלביץ או בשם קודמים לו, שיי"ב וי"ב אינו כ"ד. כי צריכים כ"ד שנה רצופים.

וזאת המורה הנ"ל אמרה תשובה אחרת מאד אמיתית, לב יודע מרת נפשו כמה אמתי יש בזה. כי רבי עקיבא עזב את הבית לפני י"ב שנה בלב אטום סתום וחתום, אין לשער ולתאר כמה תפילות שפכה אותה צדקת שיפתח השי"ת את לב בעלה בהבנת התורה"ק, והיא ידעה היטב כמה ישועה בעלה צריך, שהוא ממש אטום במח ובלב, ולכן שפכה דמעות מעומק הלב שיושע בעלה, עד כדי כך שאמר עליה רע"ק לתלמידיו 'שלי ושלכם שלה הוא'.

והנה לאחר ג' או ד' שנים שכשרע"ק זכה לפתיחת לב ומח בתורה"ק, עדיין אין אותה צדקת יודעת ממה שנושעה כבר, והיא ממשכת להתפלל ברחמים ותחנונים על סתימות לבו של בעלה, אם היתה מקבלת מכתב מה הראש ישיבה שרע"ק כבר זכה להבין דף גמרא, היתה מודה ומהללת להשי"ת אך התפילות כבר לא היו מעומקא דלבא כמו אתמול, שחשבה שצריכים ניסים שהוא יפתך מעם הארץ לתלמיד חכם. וכך משמע בגמ' להדיא שלא קיבלה שום פריסת שלום כל אותם השנים.

ועתה מובן היטב שאם היה רע"ק נכנס לביתו, והיתה הצדקת רואה י"ב אלף תלמידים של בעלה, בוודאי היתה אומרת הלל מעומק הלב, אך אותם התפילות מעומקא דלבא היו חסרות לו... כי ב"ה הוא כבר הצליח יפה להעמיד י"ב אלף תלמידים. ורבי עקיבא ידע גם ידע שכל הצלחתו הוא בזכות תפילותיה. לכן הלך לבדוק אם יש בכחה להמתין עוד י"ב שנה, אם לא היתה יכולה להמתין, היה נכנס לביתו לשמח בת ישראל, אך אם שמע מפה קדשה שהיא מוכנה להתפלל עליו עוד י"ב שנה, הרי שבכח מסירות נפשה יושפע עליו עוד י"ב שנות תפילה, לזאת לא נכנס לביתו והיא המשיכה להתפלל כשעה הראשונה, שביין לא רק אות מ' נ' אלא גם אות ס' ע'...

וזוהו 'שלי ושלכם שלה הוא', לא רק ששלחה אותו לישיבה ללמוד תורה, אלא מה שהתלמיד מספר ארבע עשרה אלף שבע מאות שמונים ואחד הצליח בתלמודו, היה ע"י תפילותיה של רחל אשת רבי עקיבא. הרי שהיא בעצם התפללה על כ"ד אלף תלמידים, כי כל תפילה צריכה לחול על אחד, ובעלה כבר נכנס בשלום ויצא בשלום, ולכן חלו כל תפילותיה על כ"ד אלף תלמידים.

ונחזור לענינו, ב"ה אנו מתפללים על בנינו ובנותינו, כשהילד מביא הביתה בחינות של מאה אחוז, פעם פעמיים ושלושה, יתכן שנחלשין התפילות שהיינו מתפללים בתחילה על הילד הזה, ב"ה שמודים ומהללים, אך יש להתפלל יהי רצון שבשבת הבאה יהיה כן, אינו כ"כ מעומקא דלבא. כי בתחילת השנה הרגשתי שאני 'צריך' מהקב"ה שיצליח הילד בחידו, אך לאחר שזוה כמה שבועות שהוא מקבל מאה אחוז, חושבים שזה נוסע אוטומטית, וזהו טעות נורא, כי גם לאחר עשרים בחינות שהוא מביא מאה אחוז, צריך להתפלל כשעה הראשונה. כל ההצלחות הקודמים אין בהם שום הוכחה להתמדת הישועה.

בדרך הדרוש

הלימוד דתלמיד צריך לשמש את רבו ילפינו מהא דאמרין "גדולה שמושה יותר מלמודה", מדכתוב באלישע אשר יצק מים ע"י אליהו, למד לא נאמר אלא יצק וכו',

ולפי זה מדויק היטב מה שאמרו היה ר' מאיר אומר, דר' מאיר לשיטתו אויל דסבירא ליה ב"ק לח א אפילו גוי שלמד תורה הרי הוא ככהן גדול ופליג ארשב"י דסבירא ליה אתם קרוים אדם וכו', דר' מאיר סבירא ליה דקברי כותים מטמאין, ועל כרחק אליהו לאו כהן הוי, ולפי זה שפיר מוכח דאלישע לאו כהן הוי מדרשימש את אליהו,

ואם כן שפיר מוכח מהאי ילפותא דאליהו דאיש מבעל השלישים הביא בכורים לאלישע וכי אלישע כהן הוי אלא דכל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו הקריב ביכורים ולהכי אתי שפיר מה שאמר ר' מאיר בזכות מצות בכורים תוכו לכנס לארץ ישראל דמשכחת לה בכורים גם בחוץ לארץ ע"י שמביא דורון לתלמיד חכם כנ"ל דדו"ק.

(חוט המשולש)

והיה כי תבוא אל הארץ (כו, א) במדרש רבה, אומר היה ר"מ בזכות מצות בכורים תזכו לכנס לארץ ישראל. ודרכי תמיד לפרש כל מקום שאמר 'היה פלוני אומר' שדייק בזה הלשון לומר שאמר דאמר זה לשיטתו אויל במאי שאמר כבר במקום אחר, לכן נראה לי לפרש גם הכא כשיגנון הזה.

והנה איתא בגמרא דכתובות צו א' כל מה שהעבד עושה לאדונו גם התלמיד חייב לעשות לרבו", ואמרין עלה בירושלמי "אבל אסור לשמש בתלמיד כהן וראיתי בכמה שו"ת שנסתפקו בזה באם גם הרב כהן אי שרי לשמש בתלמיד כהן, ואני הבאתי ראיה להיתר מהא דגרסין סוף כתובות (קה ב) דכל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו מקריב בכורים, שנאמר ואיש בא מבעל שלישים ויבא לחם בכורים לאלישע וכי אלישע אוכל בכורים היה אלא כל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו מקריב ביכורים, ועיי"ש שנדחקו רש"י ותוס' דלמא באמת אלישע כהן היה, ואם כן מזה יש ראיה גמורה, דעל כרחק סבירא לתו להתוס' ורש"י דאם גם הרב כהן שרי להשתמש בתלמיד כהן, דאם לא כן אמאי לא הוכיחו בפשיטות דעל כרחק אלישע לאו כהן הוי, דהא עיקר

והנה כל המפרשים נדחקו במדרש הנ"ל שאמר ר' מאיר בזכות מצות בכורים תזכו לכנס לארץ ישראל הא ביכורים אינו נוהג אלא בארץ ישראל אם כן מקודם שנכנסו לשם איך יוכלו לקיים מצות בכורים בחוץ לארץ שזיכו ע"י מצוה זו לכנס לארץ ישראל. אכן הובנה ע"פ גמרא דכתובות הנ"ל דכל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו מקריב ביכורים דזה שייך גם בחוץ לארץ, והיינו דיילפינו מואלישע. אכן לימוד זה לכאורה נסתר דאי אלישע כהן הוי יש לומר דהביא לו בכורים ממש כקושיית רש"י ותוס' רק דיש הוכחה דאלישע לאו כהן הוי מדרשאי לאליהו לשמש עם אלישע, רק דלמא שאני אליהו שגם הוא כהן הוי, ואם דסבירא ליה דעל כרחק אליהו

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מיאמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת כי תבא תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 450

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

"ואמר כל העם אמן"

בפרשתנו אנו קוראים על המעמד המיוחד שנוצטוו ישראל לערוך עם פניסתם לארץ - "ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל" (דברים יא ט).

במעמד זה שבו נאספו כל העם הנכנסים לארץ כדי לברך ברית על קיום מצוות התורה, עמדו הלויים בעמק שבין הר גרזים להר עיבל והשמיעו ברכות למקיימים את מצוות התורה וקללות לעוברים על מצוותיה.

שתיים עשרה ברכות וכנגדן שתיים עשרה קללות נאמרו במעמד, כשאלהן התלונה קריאה אחת שהדהדה לא פחות מעשרים וארבע פעמים מפי כל העם המשתתפים במעמד, והיא: "אמן!!!" - "ואמר כל העם אמן". בקריאה זו הכריזו כל שנים עשר שבטי ישראל על אמונתם בה' ובתורתו, ובאמצעותה התחייבו לקיים את דברי התורה ככתבם וכלשונם.

אם עד כה ידענו על עצם קדושתה ורום מעלתה של ענית אמן, אם עד כה שמענו על סגולתה העצומה והסודות הרבים הסמונים בה; בפרשתנו אנו מגלים כי היא המלה שבאמצעותה התחייבו כלל ישראל עם פניסתם לארץ לשמור אמונים לה' ולתורתו, ומכחה נפתחו בפניהם שערי הארץ הקדושה, והם זכו לכל הטוב הסמון בה.

חשבתיו לומר כי מלשון הפסוק: "ואמר כל העם אמן" יכולים אנו ללמוד על דגש מיוחד במצוה זו: בענית אמן נצטוו כל העם, למגדול ועד קטן, ללא יוצא מן הפלל. העבדה שהאמן שיכת לכל העם בלו היא באמת אחד המאפיינים הבולטים של ענית אמן; מאז היוותנו לעם ועד עתה, שגורה ועקת אמונה וקבלת על מלכות שמים זו בפי כלם - אנשים, נשים וטף, תלמידי חכמים ופשוטי עם, שומרי מצוות ואף מי שלדאבון לב לא זכנ.

מאות שנים לאחר מעמד הברכות והקללות חזר דוד המלך על קריאה זו (תהלים קו מח), והפעם כהוראה ברוחה הנאמרת ביחס לכל ברכה הנשמעת: "ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם - ואמר כל העם אמן".

נתחזק בלנו, למגדול ועד קטן בענית אמן, נאמרה לארץ כל היום בלו, ובדואי תועיל זכות זו לנו להתברך בשנה טובה ומתקנה.

בקריאת "ואמר כל העם אמן" ובברכת שבת שלום,

א' תרצ' מחנכים

מצוה בפני עצמה לא היה מקום להזכירה בודוי זה, אלא בודאי היא חלק מהמצוה (ושלל לא חסר).

כתר תפארת לנזהר משיחת חלין

"ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתד עם קדש לה' אלקיך כאשר דבר" (כו יט)

פרש רבי יעקב בעל הטורים:

"לתהלה ולשם" - דברי התהלות שישראל אומרים להשם יתברך, "ולתפארת" - נעשים לו לפאר ולעטרה, וכפי שאומרים בקדושה: "כתר יתנו לך ה'... עמך ישראל קבוצי משה". בעטרה זו עתיד הקדוש ברוך הוא לחזור ולעטר את ישראל לעתיד לבא, כמאמר חכמים (מגלה טו ב): "עתיד הקדוש ברוך הוא להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק", ונמצא שבסופו של דבר תהלתם להשם נעשית לישראל עצמם לתפארת. בדבריו מוסיף ומדגיש 'בעל הטורים' כי כלל זה אמור רק במי שנוהר שלא לשוח שיחת חלין בבית הפנסות, אף מי שאינו נוהר בכך - תחת שתהיה לו התפלה לתפארת "מקיימים לו כל גופו בקוצים" (על פי 'ספת דוד' אות מד).

ראש השיבה רבי אהרן קוטלר למד מדברי 'בעל הטורים', שכל דבר הנוגע לכבוד שמים אם אינו נעשה פיאות, מוטב שלא יעשה כלל. וכפי שרואים אנו כאן, שאף מי שהתפלל פראוי, אם שוחח בבית הפנסות - במקום שתפלתו תהיה לו לעטרת תפארת, מקיימים את גופו בקוצים ('משנת רבי אהרן מאמרים ח"ב עמ' קמד).

ברכה בכונה אינה נשפחת

"בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאומנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי" (כו יג)

רש"י פרש (ע"פ מעשר שני ה יא) שבמלים "ולא שכחתי" מזהיר המתודה שלא שכח לברך על הפרשת מעשרות, ויש להבין מפני מה ענין הברכה הזכר כאן בלשון שלילית: "ולא שכחתי" [מלברך], ולא בלשון חיובית - 'וברכתך'?

פרש ה'בית ישראל': אין פונת המתודה להשתבח על כך שלא שכח לברך, אלא לומר שברכתו נאמרה בכונה ובכבוד ראש, באפן שלא 'שכח' והסתפק אם ברוך אם לאו (לקוטי הודה).

אמירת 'לשם יחוד' לפני המצוה

"וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב" (כו ה)

רבי שלמה קלוגר באר את המעלה שיש באמירת 'לשם יחוד' לפני קיום המצוה במשל קולע: מעשה באדם שהצריך להעביר סחורה יקרה דרך יער עבת מלא בשודדים וגזלנים. עמד האיש בפתח היער כשהוא אובד עצות וחפש תחבולה כיצד להעביר את סחורתו בשלום. לפתע עבר שם אדם פסח וכששמע את מצותו יעץ לו: "תלה על עגלתך שלט גדול ובו תכתב כי הסחורה שבעגלתך שיכת למלה, כך תוכל להיות בטוח שהשודדים לא יעזו לגעת בה, שכן מי יעז להתעסק עם המלה..."

אף האדם הבא לקיים מצוה, מתירא הוא מפני המקטרגים והמאיימים המבקשים לחוספה מפנו. לכן, תקנו לו להקדים ולומר את תפלת 'לשם יחוד' שבאמצעותה הוא מקריז כי הוא מיוחד את מתנת מצותו למלה מלכי המלכים. כך יוכל להיות בטוח שהמקטרגים ימנעו מלגשת אליו.

בכך פרש מהר"ש קלוגר את הפסוק (תהלים מה ב): "דחש לבי דבר טוב - אמר אני מעשי למלה". בבוא האדם לעשות "דבר טוב", יקדים ויקריז: "מעשי למלה!", ובכך מבטח לו שלא יקרבו אליו המשטינים והמקטרגים.

המהרש"ם מברעזאן אמר כי דבר זה נרמז אף בפסוק שלפנינו: בדרך כלל כשמתיירא האדם מהמקטרגים, עליו לומר את דבריו בלחש [ראה טור או"ח סי' תריט לגבי אמירת 'ברוך שם...'] אף כאן אמר הפתוב: "וענית ואמרת" - בקול רם (רש"י), ואל תפחד מהמשטינים והמקטרגים, כיון שאתה מקריז שהגף מגיש מנחה "לפני ה' אלקיך" ('תפלת מרדכי'; שיחת חלין של ת"ח החדש' פראק א אות א).

ברכת המצוות - חלק מהמצוה

"בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאומנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי" (כו יג)

ידועה היא החקירה בנוגע לברכה הנאמרת לפני עשיית המצוה - האם היא חלק בלתי נפרד מדיני המצוה או שמא היא מצוה בפני עצמה? על פי מה שפרש רש"י כי במלים "ולא שכחתי" מזהיר המתודה כי לא שכח "מלברך על הפרשת מעשרות", בקש רבי משה גפן, מראשי 'שיבת ננסת יצחק' חדרה, לפשט חקירה זו. שהלא כל מהותו של 'ודוי מעשר' היא הצהרה שמצות ההפרשה נעשתה כמתקנה, ואלו היתה הברכה

בן זכר - בגזרת אב בית דין

מבקש אני מרבנו שיגזר בגזרת רב שהם יזכו להפקד בקרוב.

הראב"ד נרעש לשמע הבקשה. למשך כמה שניות הוא נעמד, שקוע בשרעפיו, ולבסוף פנה לאג ושאלם: "האם אתם שומרים את מצוות התורה?"

"כן", אשרו הם על אתר, כשדמעות זולגות מעיניהם.

הראב"ד הביט בעיניו הרחומות וכשחיוף על שפתיו שאל: "האם לכשתזכו ויולד לכם בן תקראו לי לשמש כסנדק?"

"כן!", השיבו בהתלהבות וללא הסוס. "אם כן", הגיב הראב"ד כשהחיוף עודו משוף על פניו, "הריני מברככם כי תזכו במהרה להפקד בבו זכר."

העומדים מסביב ענו יחדו אמן, והראב"ד עזב את המקום.

ואכו, כפי שפסק בן היה; בטרם חלפה שנה מהמעשה זכו בני האג לחבק בן זכר לשמחת לב כל מכיריהם.

מיד לאחר הלדה מהר האב הנרגש לביתו של הראב"ד כדי להודות לו ולבשרו כי ברכתו התקיימה וכדי לקיים את הבטחתו ולהזמין לשמש כסנדק לתינוק הנולד. הראב"ד נענה בשמחה, וביום המיעד הופיע לשמש כסנדק בבית שנגרקה באולם השמחות של בית החולים 'בקור חולים', כשגם הפעם מתלווה אליו נאמנו רבי אברהם אהרן שיינברגר.

בסיום הברית, לאחר שברך בחם את התינוק ואת הוריו ופנה לצאת מהאולם, לחש לרבי אברהם אהרן שצעד לצדו:

"בנדאי הכל מדברים על המופת שארע כאן, אולם דע לה שאין כאן מופת כלל וכלל."

המשיך וספר הראב"ד בענותנותו: "כאשר שבתי מהבקור שערכנו בבית החרשת, חשבתי לעצמי: כיצד נטלתי על עצמי אחריות כה כבדה? הן היהודי הפשוט הלזה חושב אותי לאדם גדול. הוא בטוח כי לראב"ד ירושלים יש כח לגזר בבית דין של מעלה, ומה יהיה אם חלילה לא יתקיימו הדברים, הרי עלול הדבר לגרם לחלול ה'..."

מתוך מחשבה זו הוצאתי מהארון ספר תהלים ובמשך כמה שעות שפכתי שים בדמעות שלי לפני אבינו שבשמים שישלח דברו וישיע את בני האג בדבר ישועה ורחמים. וברוך ה' התקבלה תפלתו, והם נושעו."

יועמד פינחס ויפלל' ח"ב עמ' תרעג ותרעד; כח ב"ד פה' בהקדמה

היה אחראי על הענקת תעודת הכשרות המהדרת של הבד"ץ לבתי עסק ומפעלים שעברו את שבט בקורתו המדקדקת.

לא בנקל היה נתן להוציא תעודת כשרות שכזו מתחת ידי האמונות. הרב עמד בתקף ובקפדנה יתרה על כל תג ותג של הוראות בית הדין, ולא אשר שום חנות ומפעל בטרם יקיימו במדק את כל הוראות הבד"ץ, הן מבחינת כשרות והן מבחינת התאמה לצביון היהדות, בלא כל ויתורים ופשרות.

באחריותו המיוחדת לתפקידו היה עורך מפעם לפעם בקורות פתע במפעלים ובתי עסק שעמדו תחת כשרות הבד"ץ, כדי לראות אם נהלי הכשרות מבצעים במקום כסדרם. מפעם לפעם היה מפתיע את עמיתיו לעבודת הקדש כאשר היה מבקש מהם להצטרף אליו לבקרת פתע שכזו. בדרך כלל היתה הבקרת מסתיימת לשביעות רצונו, אולם לא פעם ארע שגלה בבקרת שכזו דברים שגרמו לפסל את כשרותו של בית העסק.

באחד הבקרים נגש הראב"ד למקורבו רבי אברהם אהרן שיינברגר, ראש מערכת הכשרות של הבד"ץ, ובקש ממנו להתלוות אליו לבקור פתע במפעל ממתקים נודע שזכה לכשרות הבד"ץ.

כשנכנסו השנים בשערי המפעל קבל את פניהם בעל הבית המפתע בכבוד ובמורא. הראב"ד ומלווהו החלו מיד בסיור הנרחב והמעמיק, כשמאחור משתרף אחריהם בעל הבית כשהוא ירא וחרד מתוצאות הבקור.

במשך שעה ארפה סירו הראב"ד ומלווהו בכל רחבי המפעל, תוך שהם מעבירים את שבט בקורתם על כל מכונה ומכונה, מסירים במחסנים ובאולמות היצור ומאזינים להסבריו של משגיח הכשרות ששהה במקום.

לאחר שעה ארפה הסתיימה הבקרת לשביעות רצונם של הרבנים. המפעל עמד בכל דרישות הכשרות, והרבנים אף צינו את התפעלותם מסדורי הכשרות המיוחדים שהנהגו בו.

בטרם יצאו לדרךם סר הראב"ד למשרדו של בעל המפעל כדי להפריד ממנו לשלום ולשבחו על שמירת נהלי הכשרות במפעלו. להפתעתם הצביע האיש על זוג שעבד במקום ואמר לראב"ד: "אלו הם בתי וחתני העובדים לצדי. כבר חלפו לא מעט שנים מנשיאתיהם והם עדין לא זכו לפרי בטן."

נודע היה הגאון רבי פינחס עפשטיין זצ"ל, ראב"ד העדה החרדית בירושלים, בכח תפלתו שבקעה רקיעים ואף חוללה לא אחת נסים גלויים. מקורביו עמדו לא פעם משתאים מול דבקוהו באמונת התפלה ומול התוצאות המפלאות והמדידות שהיא חוללה.

עדינות רבות נשמעו מפי מקורביו על כח תפלתו. כן לדגמה, כאשר פעם הזדמן לו לבקר בבית החולים, התנפל עליו לפתע איש מסכן שאבד את שפיות דעתו והחל להכותו ואף למשך בזקנו ובפאותיו. שני האברכים

הראב"ד הביט בעיניו הרחומות וכשחיוף על שפתיו שאל: "האם לכשתזכו ויולד לכם בן תקראו לי לשמש כסנדק?"

"כן!", השיבו בהתלהבות וללא הסוס. "אם כן", הגיב הראב"ד כשהחיוף עודו משוף על פניו, "הריני מברככם כי תזכו במהרה להפקד בבו זכר."

הראב"ד רבי פינחס אפשטיין זצ"ל על משמר הכשרות באחד המפעלים, מלווה ברא"א שיינברגר ובכ"ק אדמו"ר מטשאקווא זצ"ל

שגלוו אליו ונסו לעצר את התוקף, התקופו אף הם.

אולם הראב"ד, תחת שיבה לה מהתוקף שקם עליו, עצם את עיניו ובפנים משלהבות חזר שוב ושוב על הפסוק: "ה' אלקי שועתי אליך ותרפאני."

שניות ספורות לאחר מכן נשמע קול חבטה; התוקף צנח על הארץ באין אונים ונותר לשכב כן כמשתק עד אשר עזב הראב"ד את המקום. ויהי הדבר לפלא.

במסגרת תפקידו כראב"ד העדה החרדית

ברכת כהנים בשאין מי שיענה אמן

טז. אם כל מתפללי המניין כהנים ואין מי שיענה אמן אחר ברכתם, יש הסוברים שיעלו פלם לדוכן לברך, לפי שאין עניית אמן מעכבת. ואולם יש החולקים וסוברים שעניית אמן מעכבת, על פן אם אין במקום אפלו נשים וטף שיענו אמן אחר ברכת הכהנים, ישארו מקצת מהכהנים לענות אמן על ברכת חבריהם ולא יעלו לדוכן לנשיאת פנים.

מקורות ובאורים:

ה'פרי מגדים' (או"ח קכח א"א לח) סבור שעניית אמן אחר ברכת הכהנים אינה מעכבת, וכן פסק המ'שנה ברורה' (שם צט, וראה שער הציון שם עט שכן דעת העלת תמיד ודרך החיים). ואולם רבי עקיבא איגר (הגהות רעק"א שם, בשו"ע מהד' מכוון וירושלים) סובר שעניית אמן על ברכת כהנים מעכבת, ואם אין מי שיענה אמן - לא יעלו הכהנים לדוכן לברך.

בירושלמי (ברכות ד) אמרו: "עיר שכלה כהנים נושאים את פניהם... ומי עונה אמן אחריהם? הנשים והטף". הלכה זו אף נפסקה ברמב"ם (תפלה טו) ובשו"ע (או"ח קכח ה). מעצם הדין על עניית אמן אחר ברכת כהנים בעיר שכלה כהנים, מוכיח האגרות משה' (או"ח ח"ב סי' לא) שלא זו בלבד שעניית אמן על ברכת כהנים היא מן התורה, אלא היא אף מעכבת, כפי שעניית אמן במעמד הברכה והקללה בהר גריזים ובהר עיבל היתה לעיכובא. לכן, אם אין מי שיענה אמן על ברכת הכהנים, אין הכהנים עולים לדוכן. עוד מוסיף האגרות משה' (שם) שמי שנמצא בשעה ברכת כהנים בבית הכנסת ואינו עונה אמן על אף ש'יכול לענות' - "אינו בכלל הברכה".

אחר תפלות ובקשות

יז. על דברי תחנון ובקשות - אף הנאמרות בלא שם ומלכות - יש לענות אמן. לפיכך רוח המנהג שעונים אמן על בקשות 'הרחמן' הנאמרות לאחר ברכת המזון.

מקורות ובאורים:

ה'מגן אברהם' (רטו ג) כתב: "איתא במדרש כשומע אחד מתפלל דבר או מברך ליש"אל, אפלו בלא הזכרת השם חייב לענות אמן, ולכן עונין אמן אחר הרחמן בברכת המזון". מדבריו משמע לכאורה שעניית אמן אחר תפלה שאין בה הזכרת ה' היא חובה גמורה. ואולם ב'העמק שאלה' (נג ב) פרש שאין כוונתו לומר שעניית אמן אחר תפלה שאין בה הזכרת ה' היא חובה גמורה, אלא שמדת חסידות היא. וכן משמע קצת מדברי המ'שנה ברורה' (רטו ט) שכתב: "איתא במדרש כשומע שאחד מתפלל דבר או מברך ליש"אל אפלו בלא הזכרת השם חייב לענות אמן, ולכן נתפשט המנהג שעונין אמן אחר הרחמן בברכת המזון". הנה, למרות שהעתיק את דברי המדרש שהביא ה'מגן אברהם', באר להדיא שעניית אמן אחר 'הרחמן בברכת המזון' אינה אלא מנהג (וכ"כ בקשו"ע מד ז). וראה עוד במ'שנה ברורה' (קפט ה) שכתב: "אחר הרחמן יש לענות אמן וכן אחר כל תחנה ובקשה אף על פי שאין בה שם".

ב'דרך משה' (ליום יא) כתב שמי שנאנס ולא התפלל בצבור יכול להשלים את האמנים של חזרת התפלה, בכך שיענה אמן אחר הרחמן, "כי תקנו י"ח הרחמן, במקום ח"י ברכות שבתפלה".

אחר בקשות שבתוך סדר הברכות

יח. בראשי חדשים ובמועדים, בעת ששליח הצבור אומר בברכת העבודה 'יעלה ויבא', עונים הצבור אמן אחר כל אחת משלוש בקשות אלו: א. "זכרנו ה' אלקינו בו לטובה". ב. "ופקדנו בו לברכה". ג. "והושיענו בו לחיים טובים", וזאת אף על פי שעונים אמן בחתימת ברכת העבודה. פינא בזה יש בקשות נוספות בסדר הברכות שנהגו לענות אמן אחריהן, אף על פי שעונים אמן בסוף הברכה.

מקורות ובאורים:

ב'שבלי הלקט' (תפלה כג) כתב: "זכרנו ה' אלקינו בו לטובה" - יש שעונין אמן על כל ברכה וברכה, ויש שעונין אמן בסוף". וראה 'פרי מגדים' (או"ח משב"ז תכב ד) שכתב שנוהגים לענות אמנים אלו. ב'שמירת שבת כהלכתה' (מלואים ותקונים פרק גז) כתב שלדעת ה'דרישה' (או"ח קכז א) עניית אמנים אלו היא חובה ולא רק מנהג. וראה 'מאמר מרדכי' (קכז ו) הסובר שאין לענות אמן אחר בקשות אלו, אלא יאמרו אחריהן 'כן יהי רצון', כפי שאומרים אחר פסוקי ברכת כהנים הנאמרים על ידי שליח הצבור בעת שאין הכהנים עולים לדוכן.

עוד כתב ב'שמירת שבת כהלכתה' (שם) בשם הגרש"ז אויערבך שדין זה נאמר רק על עניית אמן אחר הבקשות הנאמרות ב'יעלה ויבא' שבחזרת התפלה, ואולם ב'יעלה ויבא' הנאמר בברכת המזון אין חייב כלל לענות. לפיכך העומד באמצע ברכת המזון אין לו לענות אמן על בקשות אלו, אפלו כשעומד בין ברכה לברכה. וראה ב'עיוני הלכות' (ח"ב ענין יג) מה שכתב בענין זה.

אחר 'מי שברך'

כ. מצוה לענות אמן על ברכות 'מי שברך' הנאמרות בבית הכנסת, והעונה מקים בכך מצות 'ואהבת לרעך כמוך'.

מקורות ובאורים:

כך כתב בערוך ה'שולחן' (רטו א). וראה בשו"ע הרב (קפט ו) שכתב: "כל המברך את ישראל מצוה לענות אחריו אמן... וראה ב'באורים ופסקים לרבנו אביגדור צרפתי' (פר' ואתחנן): "שטוב יותר לפסק צדקה ברבים [באמירת 'מי שברך'] על חולה, שיענו רבים אמן, מלפסק צדקה ביחיד". ב'הליכות שלמה' (תפלה פ"ח הערה 16) מובא שהגרש"ז אויערבך היה מעורר שאחר אמירת תהלים על חולה, יש לדקדק ולומר תפלת 'מי שברך' בקול, ועל הצבור להמתין ולענות אמן אחריה.

ההגדרה לתקנים אי"ה ביום חמישי ד' בתשרי תשפ"ג.

הזוכים יקבלו הודעה ושמותיהם יפורסמו במוקד 'דרך אמונה' שלושה 3.

אברך יקר!
בעונתך אמן אחר המברכים בבית הכנסת תזכה להכתב לשנה של שפע וברכה בכל מעשי דרך ברוחניות ובגשמיית.
המקפידים על כללי מיזם 'דרך אמונה' במהלך חודש אלול, זכאים להשתתף בהגרלה על 10 מלגות בסך \$ 500 כל אחת.

מוקד 'דרך אמונה'
03-91-7-91-91

שלושה 1 - שמיעת כללי המיזם | שלושה 2 - הרשמה להשתתפות בהגרלה, בין השעות 22:00-20:00 | שלושה 3 - שמיעת שמות הזוכים

"אבינו מלכנו מלא אסמינו שבעי"

"העונה אמן בכונה גורם למעלה הרבה מאד קדשה, ומשפיע שפע רב טוב לכל העולמות, כי הוא פותח המקור העליון מקור מים חיים, כמו שפוחה המעין להשקות לכל הצריכים השקאה... (ש"ל ה מסכת תמיד אות פ).

תשעים אמונים פותחים שערי תפלה

האדמו"ר רבי אהרן מז'יטומיר, כתב שצריך כל אדם לענות צ' אמונים קדם התפלה ובכך יוכל לפתח פתח לכנס התפלה. בדבריו הוא מבאר באריכות כי כדי שתעלה התפלה למעלה על האדם לפתח שלושה שערים, וכשעונה האדם תשעים אמונים קדם התפלה משלים הוא פתיחת שלושה שערים אלו. את דבריו הוא חותם במשפט מעורר לב: "והדברים הללו עומדים ברומו של עולם" (תולדות אהרן שופטים). יש שהביאו רמז לכך מן הפסוק (תהלים נד ד): "אלקים שמע תפילתי האזינה לאמרי פי". פי" בגימטריה תשעים, שבזכות עניית תשעים אמונים זוכה האדם שתתקבל תפלתו (תורת ה"תורות" תהלים שם).

משביעים את האדם להיות צדיק

אמרו חכמים (נדה ל ב) שבטורם בואו לאויר העולם משביעים את האדם: "תהי צדיק, ואל תהי רשע". תמה הצמח צדק: וכי כל אחד יכול להיות צדיק גמור, והלא כבר אמרו חכמים (יומא לח ב): "אָהָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂצַדִּיקִים מוֹעֲטִים, עִמָּד וְשִׁתְּלוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר", ומהו אם כן פשר שבועה זו?

ופירוש: אין כוונת השבועה שיהיה האדם צדיק בכל מעשיו, אלא שיקפיד על עניית תשעים אמונים ושאר דברים שבקדשה הנרמזים במלה "צדיק" - צ' אמונים, ד' קדשות, י' קדישים, ק' ברכות - זוהי השבועה שמשביעים כל יהודי טרם הגיעו לעולם: הקפד על המכסות המרמזות במלה צד"ק ובכך: "תהי צדיק, ואל תהי רשע" (קצורים והערות לספר לקוטי אמרים עמ' סז).

מכירת 'צדיק' ק' בעד בצע כסף

דרש רבי נפתלי הירץ קרצ'מר מפוניבז':

פעמים שמחמת טרדת הפרנסה וחמדת המון מתפתה האדם להתפלל ביחידות, ובכך הוא מחמיץ את ההזדמנות להשלים את מכסות האמונים, הקדישים והקדשות שקבעו חכמים. עליו ועל שכמותו מקונן הנביא (עמוס ב ו) באמרו: "על מכרם בכסף צדיק" - על אלו ש'מכרו' בעד בצע כסף את מכסות הדברים שבקדשה שתבת צדיק רומזת להן: צ' אמונים, ד' קדשות, י' קדישים, ק' ברכות. ועל כגון זה אמרו חכמים (ברכות ו ב): "דברים שעומדים ברומו של עולם ובגני אדם מזלזלים בהם" (נעם המצוות' מצוה תלג).

ש"י עולמות למלאכי אמן

אמרו חכמים (סנהדרין ק א): "עתידי הקדוש ברוך הוא לתן לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות, שנאמר (משלי ח כא): 'להנחיל אהבי יש [בגימטריה שלוש מאות ועשר] ואצרתיהם אמלא'". ה'חפץ חיים' תמה, מהי התועלת שיש לצדיקים מרובי עולמות? ובאר: הצדיק המקפיד מדי יום לברך מאה ברכות ולענות תשעים אמונים, בורא מדי יום מלאכים רבים, שהלא מכל ברכה ומכל עניית אמן נברא מלאך. ומצא שברכות השנים יצבר לרשותו מחנה ענק של מאות אלפי מלאכים. משום כך הבטח הצדיק שינחל לעתיד ש"י עולמות, כדי שיוכל לשהות ולהתענג לעולם הבא עם רבבות המלאכים שנגראו כתוצאה מהמצוות שעשה (חסד לאברהם' [לרבי אהרן לכו חמו חפץ חיים] דברים נעימים ז).

לכבוד הנגיד הנכבד הרב יעקב דב מרמורשטיין,

מבקש אני להודות בשורות אלו על המיזם הנפלא 'דרך אמונה', אשר מכוח זכיתי והשפמתי, וא"י אשכים עוד, לזכות ולזכות בעניית מאות אמונים מדי יום.

מתוך שידוע אני כי ישנם רבים שזכו כמוני בזכותכם - איני יכול אלא לקנא בזכות הרבות הנצברות מדי יום לאוצרו של מי שגם למהפכה גדולה זו. אין לי ספק שכל עם ישראל חב לכם תודה גדולה על חומת ההגנה העצמתית הנוצרת מכח רבבות אלפי אמונים אלו ומגנה עליהם בכל יום ויום.

מסקת אבות מסתימת בבריתא הידועה: 'רבי חנניא בן עקשיא אומר: רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר: 'ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר'". מימרה זו שיכת במיחד למצות עניית אמן; הן מחמת העבדה שנתן [ואף חובה] להרבות בה בקלות וללא טרח, והן משום שסופי התבות בפסוק שהביאה המשנה: "למען צדקו יגדיל תורה" הם בגימטריה צ"א בגימטריה של אמן.

הי רצון שחפץ ה' בידכם יצליח לקים רצון ה' להרבות מצוות בישראל ולהגדיל תורה ולהאדירה.

י.ח.
רקסים

נתן לשלח מכתבים לפקס
שםספרו 08-9746102
או לכתבת המייל:
9139191@gmail.com

אמן וברכות במשנת בעל ההלוא

צדיק באמונתו

חנוך הילדים לעניית אמן

בענין חובת חנוך הילדים לעניית אמן כתב רבנו בספרו 'חומת הדת' (חתימת הספר מאמר שני): "יחזר אחר מלמדים הנודעים לממחים באמונתם וידועים ליראי ה'... ושישיגוהו להרגיל את הבנים במשמרת המצוות והמנהגים לפי דרכם, כגון בברכת הנהנין ובעניית אמן... שההרגל בילדותם יהיה בהם לטבע שני עד שגם כי יזקינו לא יסורו ממנו".

ברכה חשובה יותר

כך פסק רבנו במשנה ברוה' (קסז כ): "עניית אמן גם כן מקלל הברכה... על ידי שעונים אמן עליה - הברכה חשובה יותר".

ששים אמונים בתפלת שחרית

בספרו 'נדחי ישראל' (פ"ה) מבאר רבנו כי מלבד עצם מעלת התפלה בצבור, זוכה המתפלל בצבור לצבור עניית אמונים רבים: "אם יתפלל בצבור יתברך לו עוד כמה עשיריות מצוות בכל יום מאמונים שעונה על כל ברכה וברכה ששומע, והם: ט"ז של ברכות השחר, ועוד ד' אמונים עד שמונה עשרה, וי"ט אמונים של חזרת הש"ץ, ועוד כמה וכמה אמונים של הקדישים שיש בכל תפלת צבור... שעולה קרוב לששים אמונים מתפלת שחרית לבד. וגדול זכות השומר לענות אמן על כל ברכה ששומע, וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת קיט ב) שעבור זה פותחין לו שערי גן עדן..."

ה'חפץ חיים' כ"ד באלול תרצ"ג

מסע ההלגיה של החפץ חיים ז"ע בראדיו

רבי ישראל מאיר הכהן מראדיו, בעל החפץ חיים, נולד בי"א בשבט תקצ"ט לאביו רבי אריה זאב בעירה ז"טל שבבלארוס. בילדותו למד בויילנא, ולאחר נשואיו עבר להתגורר בעירה ראדיו, שם גר עד סוף ימיו.

בשנת תרכ"ט הקים את ישיבת ראדיו, שנודעה במהלך השנים כאחת הישיבות החשובות באירופה. בשנת תרל"ג הוציא את חבורו הנודע 'חפץ חיים' על הלכות לשון הרע וזכילות, ושנים מספר לאחר מכן חבר את ספרו 'שמירת הלשון'.

במשך כשלושים שנה עסק במלאכה הכבירה של חבור המושנה ברוה' על שלחן ערוך ארח חיים. חבר ספרים נוספים רבים בהלכה ומוסר, זאת לצד פעילותו הכבירה למען קיום התורה ועולם הישיבות בכל רחבי תבל. נלב"ע בכ"ד באלול תרצ"ג, ומנוחתו כבוד בראדיו.

ליקוטים וסיפורים נפלאים - כי תבוא

"ובאת... ואמרת" (כו, ג)

שאינך כפוי טובה. (רש"י)

סיפר הגאון רבי צבי מרקוביץ זצ"ל: פעם הזמין אותי מורי ורבי הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל לבוא ולסעוד עמו בביתו.

הוא דיבר על כך ש"בכל הדורות כל יחיד ויחיד מוקף בניסים" והחל לספר אודות עצמו שכאשר חותנו לקחו לחתן, היה מדובר שיקבל "קעסט" שיוכל לשבת בהשקט על התורה ועל העבודה.

והנה אחר אירוסיו נפלה דליקה בביתו וכילתה את כל רכושו, וממילא לא היה יכול עוד לעמוד בהבטחתו.

לכאורה בראיה שטחית היה זה עבורי רע, אך דוקא משום זה נקראתי ע"י הדוד הגאון רבי אליעזר גורדון לשיבת טעלו.

וסיים רבי שמעון: "אלוקים חשבה לטובה, לו לא היו נשרפים באש נכסיו של חותני, יתכן שהייתי נעשה בעל מעמד מכובד, אך הקב"ה סובב שיקרה מה שקרה כדי שאגיע להרבצת התורה".

(תורה יבקשו מפיחה)

"וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט" (כו, ה)

ולכאורה, הלא היה צריך לומר "וירד מצרימה במתי מעט, ולאחר מכן ויגר שם, ולמה נאמר להפך? אלא ללמדך, שיעקב התגורר במצרים במתי מעט, בצמצום ובצניעות, כדברי הירושלמי שבחוץ לארץ אין להקים בניני פאר גדולים.

(אמרי אמת)

"ארור מכה רעהו
בסתר" (כז, כד)

ביאר רש"י: "על לשון הרע הוא אומר". ידוע הסיפור על הגאון מוילנא זצ"ל, מהתקופה בה ערך גלות, שפעם נסע עם בעל עגלה גוי, והחמור, בהנהגת בעליו, נכנס לשדה פרטי שבצד הדרך ואכל מהתבואה שבה.

הגוי, שראה לפתע את בעל השדה מתקרב נמלט והתחבא בסביבת מקום.

בעל השדה ניגש אל הגאון שישב בעגלה והפליא בו את מכותיו, הגאון לא גילה שהגוי הוא זה שגנב משום שלא רצה לדבר לשון הרע על בעל העגלה הגוי, שהיה אשם בנזק שגרם החמור.

והרי הדברים מבהילים! כל תורתו העצומה של הגאון מוילנא לא היתה מצילה אותו מדינה של גיהנום אם רק היה אומר שלוש מילים: "זה לא אני!" ובסך הכל לגאון היתה סיבה טובה לומר זאת בכדי להינצל ממכותיו של בעל השדה, ומה גם שמדובר על גוי.

מה נענה אנן, יושבים סתם כך בארוחת ערב ומדברים דברי גנאי על הזולת!

הרי אנחנו לא נמצאים בחשש שיכו אותנו, ובכל זאת מדברים! ועל יהודי! נורא נוראות!

(יחי ראובן)

"ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם" (כז, כו)

בכנסיה הגדולה שהתכנסה בווינה בשנת תרפ"ג, התאספו יהודים רבים כדי לזכות לראות את גדולי הדור, בראשות החפץ חיים, ולהתברך מפייהם.

"לְחֹנְנִים חֲנָם מְאוֹצֵר הַמְּנַצֵּר לְפָנָיִךְ"

מוֹבָא בְּמִדְרָשׁ תְּנַחוּמָא (וְאֶתְחַנֵּן ג) בְּשַׁעַה שְׁעָמֵד מִשָּׁה וְאָמַר לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, "הֲרֵאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדְךָ" (שְׁמוֹת ל"ג, יח), אָמַר מִשָּׁה, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, הוֹדִיעֵנִי נָא בְּאֵי זוּ מִדָּה אֶתָּה נוֹהֵג עוֹלָמְךָ, שְׁנֵאֲמַר: הוֹדִיעֵנִי נָא אֶת דְּרָכֶיךָ (שֵׁם פְּסוּק י"ג). אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֵן, אֲנִי מֵרָאֵה לָּךְ, אֲנִי אֶעֱבִיר כָּל טוֹבֵי עַל פְּנֵיךָ וְקָרָאתִי וְגו' (שֵׁם פְּסוּק י"ט).

אָמַר לוֹ: אֲנִי חַיֵּב לְבָרִיךָ. כָּל מֵה שְׁיַעֲשֶׂה אָדָם מִצְוָה, חֲנָם אֲנִי נוֹתֵן לוֹ.

לֹא שְׁאֲנִי חַיֵּב לְכָל בְּרִיךָ כְּלוּם, אֶלָּא חֲנָם אֲנִי נוֹתֵן לָהֶם, שְׁנֵאֲמַר: וְחִנַּתִּי אֶת אֲשֶׁר אָחֵן וְרַחֲמֵתִי אֶת אֲשֶׁר אֶרְחָם.

אָמַר לוֹ מִשָּׁה, אִם כֵּן עֲשֵׂה עָלַי מִצְוָה וְתֵן לִי חֲנָם. לְפִיכָךְ כְּתִיב: וְאֶתְחַנֵּן.

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - כי תבוא

"ברוך פרי בטנך ופרי אדמתך ופרי בהמתך" (כח, ד)

בפסוקים הבאים חוזר הקב"ה שנית על אותה ברכה, ואומר (פסוק יא): "והותרך ה' לטובה בפרי בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך..."
ואכן, בעם ישראל תמיד נחשב ריבוי הילדים כברכה וכמקור לשמחה, בשונה מן התפיסה המקובלת אצל שאר העמים, הרואים בכך טרחה ויגיעה, וכלל אינם רוצים בכך.

בהגדה של פסח מעשה רב כותב הרב וולך בהקשר לכך, כי באחד הימים נסע רבי שאול בראך מקאשו לארץ ישראל לבקר את אמו הזקנה. כשעמד בנמל והמתין לאניה, נגשה אליו נסיכה מבית המלכות האנגלי ואמרה לו: "אני מכבדת מאד את התנ"ך ואף עם התנ"ך יקר בעיני - אך דבר אחד מוזר בעיני ואינני מצליחה לקלוט אותו: מדוע יש לכם, היהודים, כל כך הרבה ילדים?"
אם את מכבדת את התנ"ך - השיב לה הרב תשובה נצחת -

בודאי הנך יודעת אודות מה שנאמר בפרשת נח; האלקים צוה את נח להכניס לתבה מכל החיות שנים שנים, אך מן הבהמה הטהורה אמר להכניס שבעה שבעה...
לפיכך אנו, הטהורים שבאומות, איננו מסתפקים בהולדת שנים שנים, אלא מבקשים לכל הפחות שבעה שבעה...

"וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך" ויראו ממך (כח, י)

בשנה הראשונה לכהונת הגה"ק רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון מהרש"ם, קרה שיהודים הסתבכו עם הגויים בנוגע לחכירת מס הבשר.

טען החפץ חיים בענוותנותו שאינו רבי המחלק ברכות, וכשהמשיכו להפציר בו, נענה להם והחל לברכם.
הדבר היה בפרשת כיתבוא, וכאשר נעמד לפניו אדם בלתי מוכר שבא אליו עם בנו כדי להתברך, נענה החפץ חיים ואמר: "איני יודע מדוע אתה מבקש ממני ברכה, ממה נפשך, אם אתה שולח את בנך לישיבה, אינך זקוק לברכה שלי, שהרי כבר ברכו אותך
כל אותם רבואות שעמדו בין הרגזים להר עיבל, ואמרו ברוך אשר יקים את-דברי התורה הזאת לעשות אותם",

ואם שולח אתה את בנך לבית ספר של לימודי חול, איני יכול לברך אותך".
נרעש האיש וילפת, שכן ניבא החפץ חיים על רצונו להוציא את בנו ממקום תורה, וינחם על מחשבתו.

"ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך כי תשמע בקול ה' אלקיך" (כח, ב)

שלא תצטרך להרחיק ממקומך כדי להרויח כסף, אלא ובאו עליך שזה ירדוף אחריך והשיגוך, ואז לא תצטרך להתבטל מתורה ועבודה, אלא כי תשמע בקול ה' אלקיך.

(כתב סופר)

"ברוך פרי בטנך... ברוך טנאך" (כח, ד)

"ארור טנאך... ארור פרי בטנך" (כח, ד-ה יז-יח)
מדוע סדר הדברים שונה, בין הברכות ובין הקללות?
הקדוש ברוך הוא הוא בעל הרחמים, ואינו פוגע בנפשות תחילה (ויקרא רבה פ' יז), לכן קודם כל פוגעת הקללה בממון - "טנאך", ורק אם לא חזרו בתשובה, חס וחלילה פוגעת הקללה בנפשות - "פרי בטנך".

אך בברכות, ה' מברך קודם כל את הנפשות, ורק אחר כך מברך את הממון.

(מהרי"א)

ר' יענקל'ה קרליץ (מתלמידיו החשובים של הרה"צ ר' אָשֶׁר פְּרִינְד זצוק"ל) נשאל: מָה פֶּשֶׁר הַמְדַרְשׁ הַזֶּה? וְהָרִי מִשֶּׁה רַבֵּנוּ הוּא הָאֲחֵרוֹן שֶׁנִּתֵּן לּוֹמֵר עָלָיו שְׁלֹא הָיָה בְיָדוֹ שׁוֹם מַעֲשֵׂה טוֹב! הוּא הָרִי הַיָּה הָעֵנָּה מִכָּל אָדָם, הוּא הָיָה הַמְנַהִיג הַגְּדוֹל מִכָּלֵם, הוּא עֶבֶד עַל כָּל הַמְדוֹת שְׁלוֹ, הוּא מְסַר לָנוּ אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה - הָאֵם מִשֶּׁה רַבֵּנוּ זָקוּק לְמַתְנַת חָנָם!?

אָמַר לוֹ ר' יענקל'ה: דְּוָקָא מִשֶּׁה רַבֵּנוּ, הַגְּדוֹל מִכָּלֵם, יָדַע הֵיטֵב אֶת הָאֲמֵת! הוּא יָדַע שְׁאֵם יִתְלֶה אֶת בְּקָשׁוֹתָיו לְחֻסְדֵי הַשֵּׁם בְּמַעֲשֵׂים הַטּוֹבִים שְׁלוֹ, בְּחֻסְדִּים וּבְשִׁנוּי שֶׁהוּא חוֹלֵל בְּעַצְמוֹ, אִם הוּא יִבְקֵשׁ עֲזָרָה מִשְׁמִים בְּזֻכּוֹתָם - הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְכוּל לּוֹמַר לוֹ: אֲתָה טוֹעֵן שְׁאֲתָה לּוֹמֵד תּוֹרָה? אֲתָה טוֹעֵן שְׁעֵבַדְתָּ עַל מְדוּתֶיךָ? הֲבֵה וְנִבְדֹּק...

לעי"נ האשה החשובה מרת
מרים יוכבד ב"ר צבי
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשון תשפ"א

ליקוטים וסיפורים נפלאים - כי תבוא

תמה החסיד ושאל: "והרי גם אני מניח תפלין, ולמה אני יראים ממני"?
ענה הרבי: "הרי כתוב, אלו שבתפלין שבראש, ולא על-הראש..."
סיפור זה, סיפר המהרי"ד מבעלזא לבנו רבי מרדכי מבילגורי, ביום שנכנס למצות, וביקש ממנו: "השתדל נא להיות מקושר אל ה' יתברך בכל רמ"ח ושס"ה".

"ובאו עליך כל הקללות האלה... תחת אשר לא עבדת את ד' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל" (כח, מה-מז)

מקשים העולם האומנם העדר השמחה כה חמור עד אשר בגללו באים כל הקללות האמורות בתורה?

בדרשת 'שבת שובה' תשע"ג הטעים הגאון רבי צבי הכהן דוידוביץ שליט"א רב קהילת חסידים ברמת בית שמש את הנקודה וכה אמר: מרן הגאון

רבי משה פיינשטיין זצ"ל עמד על השאלה כיצד ייתכן שבנים של יהודים שמסרו נפשם על שמירת שבת - בניסיונות האיומים שהיו באמריקה לפני כמאה שנה יצאו מחללי שבת?!

מידי יום שני היו מפטרים אותם מהעבודה בגין היעדרותם מהעבודה בשבת האחרונה (ואבטלה באמריקה של הימים ההם פירושה חרפת רעב!) ובכל זאת לא המשיכו בניהם בדרכם - למרות שלהם אפילו היה קל יותר!

והסביר שהיו שני סוגים של מוסרי נפש על קדושת השבת, אלו מהסוג הראשון היו שמחים עם השבת, ובסופה היו מכריזים:

התחילו לפרוע פרעות ביהודים והחלו לזרוק אבנים לתוך חלונות בתיהם, וחיפשו את השוחט ואת ראשי הקהילה כדי להורגם.

היהודים הסתגרו בבתים, הניפו את התריסים ופחדו פחד מוות.

פתאום נשמע כי הצליחו לתפוס את השוחט והחלו להכות בו מכות רצח.

כששמע המהרש"ם את הדבר לבש את המעיל, לקח את מטהו ויצא מהבית כדי להציל את השוחט.

אשתו הרבנית בכתה יחד עם כל ילדיו הקטנים, אך הוא בשלו, מי יודע אם דמי אדום יותר מדמו של השוחט, וצריכים להציל אותו ממות.

כשהגיע המהרש"ם לככר העיר נפל פחדו על הגוים, והתקיים בו הכתוב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

ביקשו ממנו מחילה, שחררו את השוחט, והבטיחו שיחזירו את מס הבשר ליהודים.

כָּל אָדָם בְּעוֹלָם, גַּם אִם הוּא הִשְׁקִיעַ אֶת כָּל חַיּוֹ וְשָׁנָה אֶת אִישֵׁיּוֹ לְגַמְרֵי - בְּלִי סִיעָתָא דְשִׁמְיָא הוּא עָלוּל לְשׁוּב לְנִקְדַּת הַהִתְחַלָּה וְלִפְל מְכַל מְדַרְגוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, בְּשָׁנָה אַחַת!

מִשָּׁה רַבְּנוּ יָדַע שְׁפָל הַמְּדוּת הַטּוֹבוֹת וְהַמְּדַרְגּוֹת הַנִּשְׁגָּבוֹת אֵינָן אֶלָּא מִתְּנַת שְׁמַיִם, פְּקֻדוֹן, וְהוּא לֹא יְכוּל לְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶן תְּמוּרָה!

הַדְּבָר הַיָּחִיד שְׁנוֹתֵר לוֹ לְבַקֵּשׁ הוּא 'אוֹצֵר מִתְּנַת חַנּוּם!' רַבּוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, עַל אֵף שְׁלֹא מַגִּיעַ לִי - אֲנִי מְבַקֵּשׁ שֶׁתֵּתַן לִי בְּחַנּוּם!

כִּי רַק מִי שְׂיֻדַּע שְׁלֹא מַגִּיעַ לוֹ כְּלוּם - הוּא זְכָאִי לְקַבֵּל מֵאוֹצֵר הַמְּנַצֵּר!

(נקודות של אור - ספינקא)

"וראו כל עמי הארץ כי שם ה'

נקרא עליך ויראו ממך" (כח, י)

תניא, רבי אליעזר אומר אלו תפילין שבראש (ברכות ו, א) מסופר שבאחד הימים, בשנת תקנ"ט, נלקח רבי שניאור זלמן מלאדי בעל התניא, למאסר הרוסי, לאחר הלשנה נתעבת.

כאשר נכנס המפקד לחדרו לקחתו למאסר, מצאו מעוטר בתפילין, ולמראהו נאחו רעדה ופחד, באותה שעה עמד שם חסיד אחד ולמראה יראת המפקד, שאל את הרבי לפשר הדבר, ונענה: "הרי חז"ל דרשו את הפסוק וראו כל

עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" ואמרו אלו תפילין שבראש".

לעי"נ האשה החשובה מרת
צפורה פייגא ע"ה ב"ר **משה אליעזר**
שיחי' יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

ליקוטים וסיפורים נפלאים - כי תבוא

בתשובה, ותהיה רשאי לאכול אצלם בשר ושאר מיני מאכלים שיגישו לפניך, וזהו שכתוב "ואכלתם בשר ובניכם ובשר בנותיכם תאכלו..." (לבוש יוסף)

"ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלוקיך" (כח, נח)

מדוע נאמר התוספת 'את השם הנכבד והנורא הזה' הרי יכולה התורה לומר 'ליראה את ה' א-לוקיך'.

הסבר נפלא על פי מעשה שהיה (להבדיל בין הקודש ובין

החול) בשני חיילי הצאר הרוסי שהבחינו בשעת לילה מאוחרת בשני שיכורים שהיו מתנדנדים והולכים ברחוב.

החיילים פקדו על השיכורים לעצור בשם החוק אך השיכורים לא התייחסו, וכך במשך שלוש פעמים.

כשראו החיילים כי הם לא עוצרים הם צעקו לעברם 'בשם הצאר ניקולאי (שר"י) אנו פוקדים עליכם לעצור'.

השיכורים לא נענו ולבסוף החיילים ירו לעברם ופצעו אותם והם נלקחו למעצר והובא למשפט.

במשפט טענו השניים (שבינתיים התאושו

משיכרונם) 'מה יכולנו לעשות? הרי היינו שיכורים?' כששמע זאת השופט הוא קם מכיסאו ובחמת זעם צעק לעברם 'טיפשים! כאשר מזכירים את שמו של הצאר ניקולאי גם שיכור צריך להתעורר משכרותו'. להבדיל אומרת התורה עליך לירא רק מעצם הזכרת שמו של הקב"ה שהשם הזה יהיה נכבד ונורא בעיניך.

"אה! - - - ברוך השם! זכינו לשמור עוד שבת כאן באמריקה!!!"

ואילו בני הזוג השני היו פולטים בשלש סעודות "קרעכץ" (אנחה) שהייתה הולכת מסוף העולם ועד סופו "אוי ווי! מי יודע אם לא יפטרו אותנו שוב ביום שני בגלל השבת!!!"

הבנים של הסוג הראשון קלטו ששבת היא דבר שמח - ואילו הפרנסה היא בעיה שיש לפתור אותה. אבל בני הסוג השני קלטו שהשבת היא הדבר העצוב ביותר שקיים בעולם, החיים הם הפרנסה, והשבת היא "הבעיה" שיש לפתור אותה.

למרות ששמרו את השבת, אולם מכיוון הדבר לא נעשה מתוך שמחה, אלא מתוך אילוץ, זה הדבר שגורם לכל הקללות לבוא.

"ואכלת פרי בטנך בשר בניך ובנותיך אשר נתן לך ה'" (כח, נג)

מסופר על אדם שביקר פעם אצל אדמו"ר מפורסם, ושאל אותו בקשר לדברי הזוהר שכתב שבכל דברי התוכחה רמוזה גם ברכה, כיצד יתכן למשל שקללה של "ואכלת פרי בטנך בשר בניך ובנותיך" רמוז בזה ברכה? והרי אין לך קללה גדולה מזו?

אמר לו האדמו"ר: יש לך בנים? השיב האיש בשפה רפה ובכובד ראש: אמנם יש לי בנים, אבל לצערי אינם שומרי תורה ומצוות, ואפילו כשרות אינם שומרים, ולכן נמנע אני מלאכול בביתם.

זוהי כוונת הזוהר, נענה לו הרבי, לעתיד לבוא בניך יחזרו

"נְקִי יְהִיָּה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אַחַת" (כד, ה)

רַבִּי לִיבְלָה אִיגָר הַתְּקַרְבַּ בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ לְאוֹר הַחֲסִידוֹת וְחָשְׁקָה נַפְשׁוֹ לְנִסְעַ אֶל רַבִּי מְנַחֵם מְעַנְדֵּל מְקוֹצֵק. זֶה הָיָה בְּתוֹךְ הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לְנִשְׁוֹאִינָם עִם בְּתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲזַרְיָאֵל גְּרִטְשְׁטֵין מְלוֹבְלִין, בְּעוֹדוֹ סָמוּךְ עַל שְׁלֶחֶן חוֹתְנּוֹ.

הוא קבל את הסכמת רעייתו, נסע לקוצק וישב שם פרק זמן על התורה ועל העבודה.

נסיעתו לקוצק לא מצאה חן בעיני חותנו, והוא נסע לקוצק כדי לשכנע את חתנו לשוב לביתו.

כשנזכח שאינו מצליח לשכנעו, נכנס אל הרבי ואמר: "הלא התורה אומרת 'נקי יהיה לביתו שנה אחת'". השיב לו הרבי מקוצק: "אלו ידעתי שבביתו יהיה נקי כל כך כמו כאן, הייתי מצוה עליו לחזור מיד לביתו..."

{ אז נדברו }

פרשת כי תבא תשפ"ב | לסדר: "ישמע ד' את קולנו" | גליון מס': 574

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

האם הקב"ה בורר פסולת מתוך אוכל או הפוך??

היה צעיר אחד נושר שירד מהדרך... וכששאלו אותו על היחס של אבא שלו הוא התבטא ואמר:

כשהייתי דתי אבא שלי היה סופר את העבירות שלי!!!

ואילו עכשיו, הוא סופר את המצוות שלי!!!

כמה שהמשפט הזה עגום... אבל כולנו מבינים שזה נכון... זה נכון בייחס אלינו!!! סו"ס אנחנו בני אדם ואנחנו פוגשים בעיקר את החריג והשונה... כשהכל טוב אנחנו רואים בעיקר את החסרונות של הפה ושם... ואילו כשהכל שחור... אתה נאחז בכל דבר חיובי... אז זהו שאצל בורא עולם זה עובד קצת... קצת אחרת... סו"ס "לא מחשבתי מחשבותיכם" אתה מבין לבד שבורא עולם לא מושפע מתנאים סביבתיים... **אבא שבשמים מאז ומעולם ספר רק את המצוות שלי!!!**

אבא שבשמים מאז ומעולם השתעשע רק עם הזכויות שלי...

רק מה?? סו"ס יש גם את השטן והיצר הרע... והוא!! הוא כן סופר רק את העבירות שלי... והוא גם עקבי... הוא תמיד ספר רק את העבירות שלי... והוא באמת לא נחמד!! ולמען האמת זו הסיבה שלפעמים אנחנו זעים באי נוחות בחודש אלול... כן... יש פה מישהו שסופר את העבירות שלנו... אבל ההההלו... אל תתבלבל... זה לא אבא שבשמים... זה הוא... השטן!!! זה הוא מהבין הזמנים אב... זה הוא שעשה לנו כף חיים בחופש הגדול... הוא קצת סופר את העבירות שלנו... אבל בדיוק בשביל זה יש לנו את חודש אלול ש"חביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה חן יחון כי יבחון לב עקוב להכינה..." והוא סופר את המצוות שלי... והוא יתברך בסה"כ רוצה לספור עוד קצת מצוות... כי הוא מבין שזה יכול לקדם שם את העניינים... סו"ס לקל עורך דין... בר"ה הרבש"ע נהיה עורך דין!! והוא יתב' עומד מול השטן... ולצורך העניין הוא צריך עוד כמה זכויות שלנו... אז הנה!! זו העבודה שלנו בימים אלו... לעזור לעורך דין... מול השטן של בין הזמנים...

בהלכות בורר יש הבדל בין שבת ליום טוב...

בשבת מותר לברור רק אוכל מתוך פסולת... ואילו ביום טוב תלוי!!! תלוי מה יש יותר... אם יש יותר פסולת... אז בורר אוכל מתוך פסולת... אבל אם יש אוכל יותר מפסולת אז עדיף לברור פסולת מתוך אוכל (כלומר: מה שפחות טריחא... כן... יום טוב זה העולם שלנו!!!) ישראל מקדשים את הזמנים זו ההסתכלות שלנו... בהסתכלות שלנו בוררים את המעט מתוך הרבה... כשהוא היה חרדי אבא שלו ספר את העבירות... ברר לו את הפסולת מתוך האוכל... ועכשיו כשהוא ירד מהדרך... אבא שלו נאלץ לברור פסולת מתוך אוכל... ככה זה ביום טוב... אבל כשמדובר בשבת קודש!! כשמדובר בספירה וברירה של רבש"ע... כאן לא משנה מה מעט ומה הרבה... הרבש"ע סופר רק אוכל מתוך פסולת!!! ה' מחפש ומייחל למצא רק את הדברים טובים... וב"ה יש לנו הרבה זכויות... אפילו ריקנין שבך מלאים מצוות כרימון... ואבא שבשמים לא מתעייף מלברור עוד אוכל מתוך פסולת ועוד... בשביל זה אנו פה!!! אנחנו נתפוס את עצמנו לידיים... אנחנו נחליט לברור פסולת מתוך אוכל... לנו מותר!!! אני אתמקד במה שאני צריך לתקן... לא כי אני פסימי ורואה רק שלילי... אדרבה... אני רוצה לנקות את השטח... אני רוצה שה' יבא וימצא רק זכויות... אל דאגה... גם כשה' ימצא רק זכויות... הוא גם יספור אותם! וסופר ומונה ותזכור כל הנשכחות...

יש פה עוד נקודה חשובה שצריך לדעת אותה: כשאני יושב כעת שעתיים רצופות בסדר א' וב"ה לומד... אצלי זה כבר לגיטימי... זה מובן מאליו... אני כבר לא מתרגש משעתיים רצופות שאני לומד... (אם כבר אני סופר את השעתיים בטלה שהיו לי היום... ואני אוכל את הלב על זה) אז זהו!!! אבא שבשמים רואה את הדברים בצורה אחרת!!! הוא לא רק סופר ומונה... אלא הוא גם **ותזכור כל הנשכחות**... תוך כדי שהוא סופר ומונה הוא זוכר שלפני כמה שנים זה היה לי כ"כ קשה לשבת שעתיים וללמוד... הוא זוכר שפעם ירקתי דם בשביל להגיע להישג רוחני שכזה... אז נכון שהיום זה מובן מאליו... אבל למי?? לוי!! לי זה מובן מאליו... אני כבר לא סופר את זה... אז למדתי עוד שעתיים... נו... אבל אצל אבא שבשמים הסופר ומונה הוא בשילוב ותזכור כל הנשכחות... היום אני כבר אוחז ברמה רוחנית אחרת לגמרי... אני מצפה מעצמי להרבה יותר... אני מאוכזב מעצמי שאני לא מספיק ממשיך להתקדם... אני מנסה לספור הישגיים חדשים בשנה האחרונה ולא מצליח... אבל אבא שבשמים הוא סופר ומונה ותזכור כל הנשכחות... ההישגים שכבר רשמתי לעצמי מלפני עשר שנים ואני כבר ממוזמן לא "סופר" אותם כהישג... הרי הוא יתברך ממשיך!!! ממשיך לספור אותם... כן... לא מחשבתי מחשבותיכם... הרבש"ע לא מחכה לילד נושר כדי לספור את המצוות שלו... הוא גם יודע לספור זכויות של הילד החרוץ והטוב...

ותדע לך שזה נותן המון כח!!! כי היום למפרע אני קולט... שהמלחמות שנלחמתי לפני עשרים שנה להישאר חרדי ולהתפלל שלוש תפילות ביום... או להצליח לשבת מול הגמ' במשך שעה רצוף... עברו מאז 20 שנה ומאז הספקתי להתקדם... אבל את הרבש"ע זה לא מעניין שהתקדמתי... **תכל'ס זה דופק כל שנה מחדש!!!** ה' סופר כל שנה מחדש כל שעת לימוד שלי... ה' סופר כל שנה מחדש את זה שאני מתנהג כמו יהודי... ה' גם סופר כל שנה מחדש את המינימום ידישקייט שלי... הוי... רבש"ע... למה אתה נשאר שם? מאז הספקתי להתקדם? אני כבר ממוזמן לא סופר את זה... **אז זהו!!! וסופר ומונה ותזכור כל הנשכחות**... אם הייתי יודע לפני עשרים שנה שאני אמנם עובד קשה... אבל ה' הולך לספור לי את כל שנה מחדש אני חושב שהיה לי יותר כח... אם נדע שכל חיזוק בצניעות וכל מאבק פנימי שהולך קשה... אם נדע שה' הולך לספור לנו את זה ולהתייחס לזה גם בעוד חמישים שנה... אני חושב שזה נותן כח... סו"ס אני רוצה שיהיה לרבש"ע מה לספור... בא... תכניס קצת לחשבון...

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא (ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת להחזר מס
(ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בזאר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

לפעמים צריך לדעת גם להיות מודרניים - לצורך העניין...

כבר בשמיטה הקודמת... כשהגיע השלב של פרוזבול וכו'... תמיד ניקרה בי קושיה פשוטה... ובא נשמע מה יש לכם לומר את זה... (אני מבהיר מראש: השאלה למייעשה לא מתחילה... כי היא קצת נובעת מבורות... אבל עזוב... אל תצמד לפרטים ההלכתיים... יותר לרוח הדברים) ובכן: השאלה שלי הייתה: **מה ההבדל בין היתר מכירה לבין פרוזבול?** תמיד הכניסו לי בראש שהיתר מכירה זה לא ראוי!! למה?? כי היתר מכירה זה הרי סוג של קומבינה... סוג של התחכמות... יש כאן בן אדם שלא מתאים לו ציווי התורה... ה' מצווה אותו שיפקיר את השדה והוא לא!!! לא רוצה... לא מעוניין!!! לכן מה הוא עושה?? הוא עושה קומבינה... הוא מגיע עם כביש עוקף שנקרא היתר מכירה וככה הוא מצליח להמשיך להפעיל את השדה בשמיטה כמו בכל שנה... נכון זה צורם לנו?? זה נראה כביש עוקף!! (גם אם יש מחלוקת סביב היתר מכירה... כל הויכוח האם זה תכלס חל או לא חל... אבל זה שלא ראוי לחקלאי לעשות כך... על זה אף אחד לא חולק...)

והנה... מגיע שמיטת כספים... והלל הזקן לכאורה עושה את אותו דבר בדיוק... התורה אומרת שיש שמיטת כספים שזה אומר שכל מי שחייב כסף... אויס... הוא לא חייב!! ואז מגיע הלל הזקן שמיטת מסוימות הרעיון של שמיטת כספים לא מסתדר... ולכן מה הוא עושה?? כביש עוקף... מוסרים את כל השטרות לבי"ד ותכלס... אף חוב לא הושמט... עסקים כרגיל...

נו... אם ככה: מה ההבדל בין היתר מכירה לבין פרוזבול??

עכשיו שוב: אתה מבין לבד... שאני לא מדבר פה מההיבט ההלכתי היבש... כי זה באמת שתי סוגיות שונות... אני כעת מדבר נטו מצד ההיבט ההשקפתי... שהיתר מכירה זה פאסט נישט!! זה כביש עוקף!! ואנחנו לא אוהבים פוילשטיק ביהדות... נו... אז אם ככה... למה פרוזבול זה כן בסדר?? למה פרוזבול זה לא כביש עוקף רצון התורה??

אז יש לי תשובה... האמת היא שהתוכוח איתי... זכותך לחלוק... אדרבה, נשמח לשמוע

שמע סיפור: כשהייתי ילד גדול... כבר קרוב לגיל בר מצוה... אבא שלי רצה ללמוד איתי ואני לא כ"כ ששתי ללמוד... אז כל פעם שהוא רצה ללמוד חיפשתי תירוצים שלא לבא ללמוד איתו... כל פעם תירוץ אחר... ואז יום אחד אבא שלי נתן לי שיחת מוסר... אין כזה דבר... נגמרו התירוצים... צריך לשבת וללמוד בלי לחפש תירוצים למה לא... אחרי יומיים הגיע שבת קודש... הסתיימה הסעודה... רצתי מהר מהר לעסוק בתורה בעמל וביגיעה... (עוד מעט תבין למה...) אבא שלי קורא לי מהסלון... בא תעזור לאמא להוריד מהשלחן... עניתי לו באושר ובשמחה: אבא... אני מצטער מאוד... אני לא יכול בשום אופן... מה יש?? אני באמצע ללמוד... אני באמצע שטייגן!! אבא שלי נזף בי: לא לא... זה בסדר!! אתה כעת פטור מללמוד!! כעת תוריד מהשלחן ותפסיק לחפש תירוצים... אני מצידו התפלאתי... רק שלושם אבא נתן לי שיחת מוסר שצריך ללמוד וללמוד בלי תירוצים... לא לחפש תירוצים מתחת הריצפה למה לסגור את הגמ'... והנה... אני עכשיו יושב מול הגמ'... ואבא שלי בכבודו ובעצמו קורא לי להוריד מהשלחן ומה הוא אומר ליי? אתה כעת פטור מללמוד... כי כעת צריך להוריד מהשלחן... מה קרה שפתאום מותר למצא תירוצים?? הרי תסכים איתי שאם לפני יומיים הייתי בורח לו מהלימוד והייתי אומר שאני לא רוצה ללמוד כי אני צריך לעזור לאמא... הוא היה אומר לי שזה תירוצים... אז למה עכשיו פתאום מותר לו להשתמש בתירוץ הזה בשביל להוציא אותי מהלימוד?? **נו... מה התשובה??**

תלוי!!! כשאני מחפש תירוצים לא ללמוד... כאן אבא שלי נזף בי... תפסיק עם התירוצים... אבל כשאני משתמש בלימוד עצמו בתור תירוץ למה לא לעזור... כאן אבא שלי פתאום עוזר לי למצא תירוץ **שלא** ללמוד כדי **שלא** יהיה לי תירוץ למה לא לעזור... הבנת??

בעבודת ה' צריך בדרך כלל לנקוט בפרומקייט... אבל לפעמים נכון דווקא להיות מודרניים!! כשמישהו מחפש תירוצים איך לחמוק מהידישקייט... פה צריך להיות פרומער ללא פשרות... ההלו... תפסיק לחפש תירוצים... תפסיק לעשות פוילשטיק... שמיטה זה שמיטה ותפסיק להתחמק... אבל כשמישהו לוקח את התורה בעצמה ומשתמש בה בתור תירוץ!!! תקשיב... אני לא יכול לעזור בבית כי אני לומד תורה... פה אבא שלי נהיה מודרני לצורך העניין... זה בסדר... אני פטור אותך מהמצווה... זה בסדר... אתה יכול ללכת לעזור לאמא...

אותו סיפור כאן! יהודי שרוצה לחמוק משמיטה... כאן אנחנו מגיעים אליו בשם הידישקייט ואנחנו אומרים לו: ר' ייד... אין חכמות... אין התחכמויות... אין תירוצים... שמיטה זה שמיטה, **אבל!! בשמיטת כספים הסיפור הוא הפוך...** יש מצוה וחיוב גמור: אם כסף תלווה את עמי!! יש פה יהודי עשיר שחייב להלוות לעניים בשעת דוחקם... זה לא קל... ידידנו לא כ"כ אוהב להלוות לאנשים... אבל בשנים כתקנם אין לו ברירה... אין לו תירוץ... אבל קרבה שנת השמיטה... פה ס"ס הוא מצא תירוץ... תקשיב... אני לא יודע אם יחזירו לי... אני מפחד שאני אאבד את הכסף... אוה... יש פה יהודי שמשתמש בשמיטת כספים כדי לעבור על "השמר לך פן יהיה דבר"... פה הלל הזקן לובש בגדי פוילשטיק... זה בסדר... אני אארגן לך פטור משמיטת כספים!!! בשביל מה? בשביל שתפסיק לחמוק ממצוות הלוואה... זה כמו אבא שלי... שכשרציתי להתחמק מלעזור לאמא שלי בשם התורה פתאום אבא שלי נהיה מודרני... זה בסדר... ארגנתי לך פטור... רץ כעת תעזור לאמא...

פה שיהודי מנסה לחמוק מחיוב הלוואה... בשם שמיטת כספים... פה הלל הזקן מארגן לו פרוזבול... מארגן לו פטור!! זה לא מגיע בתור פטור... זה מגיע בתור סילוק של תירוץ... אתה פטור משמיטת כספים... ולכן אין לך כבר תירוץ לחמוק ממצוות הלוואה...

כלפי מה הדברים אמורים??

עובד ה' צריך לדעת לפעמים לתפוס דווקא את אומנות המודרני!!! את מלאכת הפוילשטיק... לדוגמא: כשזה מגיע למחלוקת... וכיזוע: במחלוקת הכל לשם שמים... פה צריך להיות טיפה מודרניים... עזוב עזוב... אני אארגן לך פטור מהלשם שמים הזה... אשתו של און בן פלד פתאום נהיית מודרנית לצורך העניין... לפעמים היצר הרע לובש שמונה בגדים... והדרך היחידה איך להתנער ממנו... זה לארגן פטור והתחמקות אלגנטית מכל מיני "מצוות" שהיצר הרע מנסה "ליכות" אותנו בהם... ראש השנה מתקרב וחלק בלתי נפקד מהחשבון הנפש שלנו צריך להיות גם בייחס לכל מיני "מצוות גדולות" שיתכן והדבר הנכון ביותר זה למצא להם פטור!!! כל מיני מצוות שמשטרות את המידות רעות שלנו שיתכן שצריך לכבד אחרים לקיים אותם... עכשיו: מה יקרה אם יבא המודרני התורן ויחגוג על המאמר הזה?? שיבא... נטפל בו... על זה נאמר: הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות... בסופו של דבר ויראת מאלוקך אני ה'!!!

גם השנה יצאה לאור מהדורה נוספת של החוברת המבוקשת לנשים (שיצאה בשנים האחרונות) העוסקת בתפקידן הרוחני בראש השנה, הרחק מבית הכנסת ומהאווירה של התפילות וימים הנוראים

שם החוברת:

"והיא תהלתך"

ניתן להשיג במוקדי המכירה של גיליון זה. לברור ולהזמנת כמויות:

052-7683095

055-6728458

מה בחוברת??

- כיצד ניתן להרגיש את אורית הימים הנוראים והתפילות הרחק מבית הכנסת... מתוך המטבח, וההתעסקות עם הילדים וכדו'...
- למה נשים פטורות מתקיעת שופר, וכי היתקע שופר בעיר ורק הגברים יחרדו??
- למה דוד המלך מקנא בעוה"ב הבטוח של הנשים בו בזמן שבעוה"ב שלו הוא מסופק?
- והיא תהלתך - המקצרות בתפילתן ומוטבחות בישועתן!!
- אילו קבלות מומלץ לנשות ישראל (לא) לקבל על עצמן... [מאמר חדש מהשנה]

ותשובה... - ניתן לקנות את הספר "וימאן" העוסק בנושא התשובה, הדרכה מעשית של תשובה הנדרשת בימינו.

ותפילה... ניתן לקנות ספר **אהבתי**, העוסק בענייני התפילה, יצירת קשר, ופתיחות רגשית מול אבינו שבשמים.

כמו כן את הספר **ואהבת** - העוסק בהמלכת ד' בחיינו, במקומות בשה אנו צריכים לקבל את רצונו באהבה והכנעה.

ניתן להשיג במוקדי המכירה הרגילים

שתי עצות טובות לקבלות לקראת יום הדין.

טיפים לקבלות לראש השנה... בא נתחיל מפרקטיקה!!! אחת הבעיות העיקריות של הקבלות שלנו שהם פשוט לא מחזיקות מעמד!!! אתה מקבל על עצמך משהו... ואיכשהו זה נאבד בתהום הנשיה... אולי כשמפרקים את הסכך זה כנראה נכנס בטעות יחד עם הקיינעס לתוך העטיפה ושם תם ונשלם... תכל'ס... מה עושים כדי לשמר את הקבלות שקבלתי על עצמי בימים הנוראים???

אז הנה... מכל מלמדי השכלתי... יש לאחרונה שיטת תחזוקה חדשה שהוכיחה את עצמה: שיטה שנקראת **הבטחתי לפרסם!!!** יש כל מיני סגולות שצוברות תאוצה ומיום ליום יותר ויותר אנשים עושים אותה... מה סוד הקסם של סגולה שממשיכה כל הזמן להיות בכותרות??

שחלק בלתי נפרד מהסגולה זה **"הבטחתי לפרסם"** עשיתי את הסגולה של ר' מתיא בן חרש ונושעתי **והבטחתי לפרסם**... הלכתי לקבר פלוני שני חמישי ושני... נושעתי... **הבטחתי לפרסם**...

ואני בהתחלה בתמימות לא הצלחתי להבין: מילא יש לך סגולה... נו... אני לא מתווכח... מה אני מבין... אבל ה"הבטחתי לפרסם" הזה... מה זה הקשקוש הזה?? ממתי חלויית של סגולה תלוי בדינא ד"הבטחתי לפרסם"? מה התשובה?? **זה כבר עניין של תחזוקה!!!** יש לנו פה סגולה שמי שעושה אותה מקבל ישועות... אבל רגע... הסגולה צריכה גם תחזוקה... מי יתחזק אותה... בשביל זה חלק בלתי נפרד מהסגולה זה ה"הבטחתי לפרסם..." (זה על משקל ה"קלבוני" במחצית השקל ודו"ק) כל אחד שעשה את הסגולה ונושע... בשביל להשלים את הפרוטוקול של הסגולה צריך גם לשלם דמי תחזוקה... איך?? הבטחתי לפרסם... ובאמת זה עובד!!! בזכות המודעות האלו שנתלות לנו בפתח של המקווה... הסגולה מתחזקת... היא ממשיכה להיות בכותרת ולא יורדת מסדר היום... (עכשיו... מה העניין להשאיר סגולה בכותרות? זה כבר עוד עניין... בא נשאיר את זה פתוח) **אבל אנחנו לזכרנו ניקח את זה לעצמנו**... קבלת על עצמך קבלה בראש השנה!!! קבלה זה לא מספיק... סו"ס אל תשכח שקבלה זה משהו תובעני... הסיכוי שלה להישאר אצלך בכותרות שואף לאפס... אתה חייב לדאוג מראש **לתחזוקה!!!** פה כבר צריך את היצירתיות שלך... תחזוקה זה משהו שצריך תחכום מיוחד לדעת איך עושים אותו... (אני יכול להגיד לך שקופות הצדקה מומחים באה... איך לתחזק את התורמים שלהם... (מה שבטוח זה צריך להיות סוג של עקשנות!!! לדוגמא: נניח קבלת על עצמך חיזוק בברכת המזון... אתה כבר עכשיו!!! מסמן לעצמך כמה תאריכים במחצית השנה הקרובה... יום מיוחד שבו אתה מרענן את הקבלה... ביום הזה אתה תעשה משהו מיוחד... אם זה טיול קטן (ואם אתה איש מסעדות אז שיהיה כן... (מה שבטוח... תעשה מהיום הזה משהו מיוחד!!! זה יהיה משהו דרמטי שביום הזה גולת הכותרת שאנחנו מרעננים שוב את הקבלה... ואתה כבר עכשיו רושם את זה

בלוח שנה החדש!!! אתה רושם את התאריך. נניח י"ג בחשוון, וכ' בכסליו... וחי' בטבת... וכן הלאה...

אבל רגע!!! זה לא בחינם... אתה מראש מתנה שריענן הקבלה תהיה בהתאם לביצוע שלה!! כלומר: אם מר"ה ועד י"ג בחשוון יש 43 יום... צריך לכה"פ 25 יום (משהו כמה שני שליש) לבצע את הקבלה... הנה לך מדגם של תחזוקה!!! אנחנו מדברים פה על תחנת ריענון בתאריך לא רחוק... שעד אז אתה צריך למסור דין וחשבון לעצמך האם אתה עדיין בקטע... (ואם ירדתי מהקבלה... אני גם יורד מהתאריך הזה... הטיול המדובר ירד מהפרק... בלי משחקים) עכשיו!!! אם אתה כבר נשוי... ומדובר בסוג של קבלה שגם בני הבית יכולים להיות שותפים פעילים בה... זה ליגה אחרת לגמרי!!! כי אז גם אם תרצה לרדת מזה... זה יהיה אל חזור... יהיה פה מישהו שלא יתן לך כ"כ מהר לרדת מזה... ואם ככה זה במי שנשוי... אז כשמדובר בחזור ישיבה זה אולי טיפה יותר קשה... סו"ס הכל בינך לבין עצמך... אבל בינינו... אם יש לך את הנתונים... הייתי ממליץ לך בחום לעשות קבלה משותפת עם שנים שלושה חברים טובים שיש ביניכם מכנה משותף רוחני... לקבל קבלה משותפת בדיבוק חברים ואם נעמוד בזה אז הנה... יש לנו כבר תאריך מיוחד שאנחנו נציין אותו באיזשהו צורה... אז נניח שאתם קבוצה טובה של מתמידים... תחליטו ביניכם לבין עצמכם על חיזוק נניח להגיע ברבע שעה הראשונה של הסדר... ואם אתם חברי חדר מהסוג שיותר מוכר לי... מאלו שמתמודדים עם קימה "קצת" מאוחרת... אז יאלה... בא תחליטו לקראת ר"ה... אנחנו מקבלים על עצמנו חיזוק!! עד תאריך פלוני... כולנו עושים השתדלות ארבעה ימים בשבוע לקום לא יאוחר משעה... אם עשינו את זה אנחנו כבר מסמנים לעצמנו תאריך באמצע חשוון... יום של גיבוש!!! יום של תחנת ריענון... (ותאמינו לי: תעשו את זה בתיאום מלא עם אחד מרבי צוות הישיבה... שיהיה מעורב בזה... כמונן כזה בכ"ף) וכן הלאה וכן הלאה... בקיצור: חלק דומיננטי ביותר בקבלה צריך להתמקד בתחזוקה!!! (צא ולמד מקו הצניעות... דקה אחת של חיזוק ועוד שלוש דקות של שמיעת סיפורים על מי שהתחזק ונושע... שלוש דקות של תחזוקה על דקה אחת של חיזוק!!! כן... זה נכון... אין ברירה... מה שבטוח: מי שחושב שהוא יקבל על עצמו קבלה וזה יסע לבד... על מי אתה בדיוק עובד?? מה פשר התמימות הזו?? צריך כבר עכשיו לחשוב על אמצעי תחזוקה לחיזוק!! ושוב: משהו מעניין... לא יבש...)

עד כאן התעסקנו בנושא של תחזוקה... כעת ניגש לעוד רעיון לחיזוק:

יש נושא שכמעט ולא מדברים עליו... קוראים לזה: **התמרחות!!!** שים לב: לא התמחות אלא התמרחות... מישהו יודע מה זה להתמרח?? שלא תדע... כי מי שיש לו טבע להתמרח זה נורא ואיום... מפחיד לומר: אבל אם תשים לב רוב החיים שלנו חולפים **בהתמרחות!!!** בדור שלנו בפרט שיש כ"כ הרבה במה להתמרח... אנחנו רוב הזמן מתמרחים... זה מזכיר לי את כדור הארץ... אם תשאל שאלה: מה יש בכדור הארץ? התשובה היא: שעקרונות בכדור הארץ יש מים ומים... כמעט רק מים... רק פה ושם...

יש איזה יבשת פה... יבשת שם... אבל בגגדול כדור הארץ זה מים... **אני חושב שאותה הגדרה גם כאן:** אם תשאל שאלה בדורנו: מה אנחנו עושים במשך היום??? התשובה היא: בגגדול אנחנו בעיקר מתמרחים... רק פה ושם... יש איזה יבשת פה יבשת שם... מידי פעם אנחנו עושים משהו עם עצמנו... אבל בגדול אנחנו מתמרחים...

מי שמבין על מה אני מדבר שימשיך לקרא... ומי שלא... אשרי חלקו... שיעצור כאן... **בא ניקח דוגמא הכי קלאסית מהיום יום:** מגיע ערב!!! מה אני אמור לעשות בערב הזה?? לאכול, ללמוד, קצת לפטפט, ולישון, אין בעיה... יוצאים לדור... מגיע הערב... אני חוזר הביתה... כעת צריך לאכול... אבל רגע... מצאתי פה את העיתון... שקט במשך רבע שעה... פתאום חוזר ונעור... רגע... מה רציתי לעשות עכשיו... אאה... ארוחת ערב... נו... ארוחת ערב... ואז הגיע טלפון... רגע... פרשתי לשיחה... אחרי עשר דקות הסתיימה השיחה... ואז זכרתי בארוחת ערב... נו... סו"ס נוטלים ידיים... אוכלים... גמרתי ארוחת ערב... סו"ס סימנתי וי... טוב... עכשיו צריך ללכת ללמוד... רגע... מה הולך להיות מזג אויר מחר?? אני מתקשר למידע לכל... רגע... יש שם גם חדשות... עבר עשרים דקות... הוי... אני רוצה ללכת ללמוד... אבל איפה הכובע... בדרך לחפש את הכובע... שוד ושבר... עברתי ליד המחשב עם המייל הפתוח... נתקעתי שם עוד עשרים דקות... הוי... פתאום זכרתי... אני בדרך ללמוד... אוהו... הנה הכובע... סו"ס הולכים ללמוד... אבל בדרך קבלתי צינתוק מהקו של הקהילה... כשהגעתי לבית המדרש כבר היה לי נייעס לדבר... סו"ס אני מתיישב... והנה שיחת השבוע... דווקא תוך שבע דקות סיימתי... ואז נשאר לי 25 דקות ללמוד... דקות סיימתי עם פיהוק ענק וכעת הולכים לישון... דא עקא!!! שאני עייף!!! וכידוע: בנוגע לשינה יש כלל ברזל: צריך להיות עירני בשביל ללכת לישון!!! כי מי שעבר את השעה... והוא כבר באמת עייף... הוא כבר לא מוצא את הדרך למיטה... ואז העסק מתחיל להימרח אבל באמת להימרח!!! (ואם זה חורף ואתה יושב מול המפזר חום... אז בכלל אתה נכנס לסטטוס של המאובנים) ואז מתחיל טקס גירודי הרגלים וכל אחד עם ההתמרחות שלו... זה מתחיל לצייר מטוסים... זה מקשיב לקו הפנימי של השכונה על המיטה למסירה ועל 3 מקומות נסיעה... ואז במשך שעה וחצי מדרדרים לכיוון של המיטה...

ומי שידע!!! התיאור הזה הוא חיוור!!! התיאור הזה עדין!!! כי סו"ס כעת דברתי על אחד כזה שיש לו רק מייל בבית ואיזה עיתון משעמם שרובו פרסומות... אבל מי שיש לו חשיפה קצת יותר גדולה לעולם ויש לו ערמות קצת יותר מכובדות של עיתונים וקצת יותר צבעוניים... אין צורך בכל התיאורים שתיארתי... זה לא צינתוק ולא לחפש את הכובע... זה פשוט לשבת ולהימרח ולהימרח... ולמרוח את הזמן עד אין קץ...

ואם כך, אז בא ניגש ישר ולעניין: אם יש קבלה מאוד דומיננטית שנדרשת מאיתנו בחיפוף לר"ה זה פשוט **להפסיק להימרח!!! די להתמרחות!!!** ואתה יודע מה... דבר ראשון להבין שיש פה בעיה!! דבר ראשון להציף את זה ולהפנים בכלל שיש לנו פה אויב שקט שנקרא התמרחות!!! ההתמרחות הזו אחראית

איך ר' עזריאל טאובר זצ"ל אמר לי?? אני לא קונה עיתונים כי אני איש עסקים אמריקאי!! אני עסוק מידי בשביל ההתמרחויות האלו...

אני רוצה שתבין: שנה שעברה בנתנה תוקף אמרנו מי יחיה ומי ימות וכולנו בכינו... התרגשנו... כל אחד חשב על עצמו... ה' יעזור שאני אחיה השנה... מי יודע... והנה ברוך ה'... אתה תזכה לעמוד שוב גם בר"ה הזה בריא ושלם ותוכל לציין בסיפוק שב"ה זכית לחיות השנה...

אבל סליחה... מי אמר שזה נקרא לחיות?? בן אדם שמרח את החיים שלו שנה שלימה? נראה לך שזה נקרא חיים?? בשביל זה אתה חיי?

זה אולי לחיות... אבל לחיות בקיצור ימים!!!! למה בן אדם שמת בקיצור ימים כולם מצטערים... וכי למרוח כל יום כמה שעות זה לא קיצור ימים?

הגיע הזמן להפסיק לקצר את החיים!!!! לעצור את קיצור החיים... לצאת למלחמה עיקשת מול כל דבר שגורם לי להתמרח... החל מהתעסקויות בפוליטיקה שלא נוגעת אלי... וכלה בכל מיני חשיפות לתכנים שלא רלוונטים בשבילי... זה לא בשם הפאנטיות... אלא בשם החיים!!!! בשם קנאות על הוראת החיים!! אמור להיות לי יעוד בחיים...

עכשיו שלא תבין לא נכון... אל תפתח ציפיות יותר מידי גדולות...

אנחנו נמשיך להתמרח ולמרוח... סו"ס אנחנו בני אדם... אנחנו לא נשנה את המציאות... אבל לפחות למצער!! למצער כמה שאפשר... יש להתמרח פה ושם... ויש להתמרח כמו גדיש... מירוח על כל הקופה... למרוח ערבים שלמים... בקרים שלימים... זה לא בא בחשבון!! סו"ס הדבר המינימלי ביותר שנדרש מאיתנו זה להיות חפצים בחיים... אם אנחנו מתפללים זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים... ה' בסה"כ רוצה לשמוע שגם אנחנו חפצים בחיים... גם אנחנו משתדלים ולפחות מנסים לתפוס את הזמן שלנו... לגאול אותו מיד עושקו ואויביו...

אני יכול להגיד לך דבר אחד: שלפעמים הזמן עובר מהר ולפעמים הוא עובר לאט!! ואחד מהסיבות לכך: כשאתה כבר שעתיים רוצה ללכת לישון וכבר שעתיים צריך ללכת לחנות הזמן לא זז... כי לישון זה שניה כמה דקות להירדם וכמה דקות להתעורר... אבל אם שעתיים עד שאתה ישן ושעתיים עד שאתה קם... הזמן לא זז... נברך את עצמנו: שהשנה הבאה תעבור ביעף... בגלל שנמצא אותה בעבודת ה' ובשליחותנו בעולם.

דיאטני... אבל אנא... תעשה את זה רשמית!!! שב ותאכל!! שלא כל ערגלית תהיה עוד איזה ביקור של פתיחת ארון לשרת עוד התמרחות בערב הארוך הזה... אדם שמתרגל להתמרח הוא מאבד את עולמו ולחיים...

זה מה שהקב"ה פונה לאדם הראשון ומצווה אותו:

תן דעתך!! אל תקלקל ותחריב את עולמי!!!! אתה קולט מה כתוב כאן?? תן דעתך!! תהיה מרוכז!! תהיה מעשי!! אחרת אתה מקלקל ומחריב את עולמי... בשביל לקלקל ולהחריב את עולמו של ה' לא צריך לקחת פטיש עשר קילו ולשבור... לא!! אין צורך!! מספיק שלא תתן דעתך... מספיק שתתמרח... זה כמו אמא עקרת בית... בשביל להפוך את הבית לבית מוזנח של ילדי רווחה רעבים ומוזנחים... בשביל זה היא לא צריכה להרביץ ולהתעלל בילדים... לא!! אין צורך... מספיק שהיא נמרחת ולא ממוקדת... זהו... זה מספיק להפוך את הבית... למשפחת רווחה!! צריך לדעת שעל אותו משקל: בשביל לקלקל ולהחריב את עולמו של ה'... לא צריך לעשות עבירות... מספיק לחלום... מספיק להיות מוסח כל הזמן לאלף ואחד נושאים אחרים... זה כבר מספיק בשביל להזניח את חובתו בעולמו ולקלקל ולהחריב את עולמו הרוחני...

יש כאלו שטוענים שכל יהודי חייב לשבת בכולל וללמוד כל היום!!!! ואני בקנאות טוען שלא!! אבל מה כן?? יהודי חייב לנצל את הזמן... אין כזה דבר להתמרח... מי שמתמרח עובר על ביטול תורה... **זה כן!!!** האם זה אומר שאתה חייב לשבת וללמוד כל הזמן?? **לא!!** אבל אל תתמרח...

עכשיו תכל'ס... אין מפסיקים להתמרח?? שתי תשובות בדבר:

דבר ראשון: להתעצבן!!! להציף את זה על השלחן ולהבין שההתמרחות הורסת לנו את החיים... ברגע שנפנים את זה... חצי עבודה מאחורנו... כי תכל'ס... אנחנו לא אוהבים להתמרח... כשאנחנו מתמרחים זה מעצבן אותנו... אז תדאג להתעצבן קצת יותר... תתמקד מול האויב הזה...

זה דבר אחד... דבר שני: פשוט לסקל את ההתמרחויות מראש!! לדוגמא: אחת לכמה ימים אני מקבל צינתוק... אני חוזר אליו: שלום, הגעתם לקו הדיווחים, לקו העדכונים... כל החדשות וכל הסקופים... הקש 1... ואז יש כזה קול רציני כזה: להסרה מרשימת התפוצה הקש 9... ואני מקיש תשע!! האם תמיד אני מקיש תשע?? לא תמיד... לפעמים אני לא עומד בזה... אני מקשיב לו כמה דקות ואז אני מתעצבן שמרחתי לעצמי את הזמן... ואז אני מקיש תשע ואני יודע שחסכתי לעצמי עגמת נפש!! חסכתי לעצמי התמרחות... וכן הלאה וכן הלאה... ככה זה בפלאפון מול כל מיני קווים... ככה זה במייל מול כל מיני הודעות וכן הלאה... פשוט לראות את הנולד!! כשאתה נחשף לראשונה מול איזה קו וכדו'... תבין שכשאתה נפתח אליו... אתה כעת חופר קבר לזמן שלך... כל עיתון נוסף שאתה מכניס לבית והוא שוכב אצלך בסלון... פתחת לעצמך עוד אפיק התמרחות מול שלל משימות שמוטלות עליך... זה עניין שלך...

על הבזבז זמן הכי גדול שלנו ולחיים... שלא תבין: אין בעיה לדבר בפלאפון, וגם אין בעיה לקרא עיתון... מצידי גם אין בעיה לגרד את הרגלים... אבל שזה יהיה מתוחם!! תחליט שאתה עושה את זה... תחליט שכעת צריך לדבר בפלאפון... שזה לא יהיה כל זה בדרך ל... שאני לא אמצא את עצמי כבר שעתיים בדרך למיטה!! ותוך כדי נמרח ונמרח ונמרח...

אתה קולט?? יש כאלו שמדברים נגד האינטרנט שהוא שורף את הזמן... יש כאלו שמדברים על ביטול תורה... שאנשים לא מספיק קובעים עיתים לתורה... אבל עזבו... אני לא מדבר לא במעלת התורה ולא בגנות האינטרנט... אני מדבר עליך!! תנסה להעביר לנגד עיניך איך נראה ערב שגרתי בחיים שלנו... כמה שעות אנחנו מבזבזים על התמרחויות!!!!

להתמרח זה עניין של ביטול תורה?? להתמרח זה עניין של אינטרנט??

להתמרח זה עניין של "כתבנו בספר החיים!!!!" רבש"ע אנחנו רוצים חיים... בשביל מה?? בשביל שיהיה לכם עוד כמה שעות להתמרח??

הגיע הזמן שנבין שהחיים שלנו מתבזבזים... ועל כככולם!!!!

וזו תופעה שמתאפיינת בעיקר בדורנו... כי יש היום המון המון הסחות דעת... שיש להם מספיק תקציב בשביל לשרוף לי שעות ע"ג שעות מידי יום...

וכאן אחזור ואשנן משפט שלא כולם יודעים אותו:

יש כאלו שחושבים שביטול תורה זה מי שיכול ללמוד באותה שעה ולא לומד!! אז זהו שלא!! תורה זו הוראת החיים שלנו!! התורה מורה לכל אחד ואחד מאיתנו מה לעשות עם החיים שלו... אין ליישם את רצון ה' בחיים... ואם יש יהודי שהוראת החיים שלו זה כעת ללכת ולעבוד לפרנסתו והוא משום מה מתמרח סתם ולא עושה את זה... זה ביטול תורה... לא בגלל שאם אתה כבר לא עובד אז לפחות תלמד... **לא!! לא בגלל זה!!** אלא בגלל שההלו... יש הוראת חיים!! ה' נתן לך חיים כי יש לך משימות בחיים!!!! (מה הם המשימות...? אתה יודע... ואם לא... אז נא להזהר!) מה... באמת נראה לך שה' השאיר אותך בחיים בשביל שתתמרח פה??

כל אחד מאיתנו צריך להכריז מלחמה על נטיית ההתמרחות האישית שלנו... כל אחד וההתמרחויות שלו... ואדרבה... זה לא אומר שמהיום אני מחליט שאני קודש קדשים... לא מתמרח... לא מדבר בטלפון... לא מפטפט... לא קורא עיתון... **לא!! חלילה!!** אדרבה... תעמוד מול הצרכים האלו ותן לעצמך אותם... תמשיך לדבר בפלאפון... תמשיך לקרא עיתון... אבל שזה **לא יגיע ממקום של התמרחות!!** תבין: יש הבדל עצום בין אחד שמדבר כל יום 100 דקות בפלאפון כי הוא החליט שלדבר בפלא' זה אחד מהצרכים שלו וזה מעוגן בסדר יום שלו... לבין אחד שאת כל המאה דקות שהוא דיבר בפלאפון... הכל היה בדרך ל... ל... למשהו... בדרך לאכול והגיע שיחה... בדרך לישון ואז פלוני התקשר... בדרך להתפלל ואז הוא נתקע בשיחה... **זה נקרא התמרחות!!** שתבין: מצידי אין לי בעיה שתחסל כל יום חבילת ערגליות שלימה... אני לא

הדרמות שמסעירות את ירושלים בערב ראש השנה הנוכחי...

ימים הנוראים מתקרבים... והשנה יש התרגשות מיוחדת בירושלים... האמת היא שההתרגשות עדיין מאופקת!!! אף אחד לא רוצה לדבר על זה בקול... אבל ככל שנוקפים הימים אנשים לאט לאט מעיזים לדבר על זה לפחות ברמז... מה קורה עם הכתן גדול? מה שלומנו?? הוא מרגיש טוב? אתה בטוח?? אתה בעצמך ראת את אותו? כן!! אני הבוקר הייתי בעזרה וראיתי אותו עם הציץ... עסקים כרגיל...

תקשיבו... זה מתחיל להיות מרגש... תבינו: בעשרות שנים האחרונות לא זכור לנו כה"ג שהשלים את שנתו!!!! זה כבר נהיה תסריט קבוע... באמצע השנה כה"ג מת... עורכים לו לוויה... הוא נקבר בחלקת הכהנים הגדולים... לצדידי כה"ג שמת בשנה שעברה שהוא גם נקבר לצדידי כה"ג מהשנה שלפניה... ואז כה"ג אחר מתמנה במקומו... ואז בדרך כלל מתחיל הנייאעס כמה כסף הוא שלם בשביל שיתנו לו את הכהונה גדולה... ואז יש לכה"ג כמה חודשי חסד שאז הוא נכנס לעניינים עד יום כיפור... ואז אחרי יום כיפור זה עניין של זמן... זה יכול לקרות או בתחילת השנה או בסוף השנה... אבל תמיד זה קורה!!! פעם עוד קראו ללשכה של כה"ג לשון חשיבות... לשכת בלווטי!!! אבל ממזמן שינו את השם... קוראים לזה לשכת פרהדרין- כלומר: לשכה של מילוי מקום!!! (כמו שבחידר יש רבה קבוע, ויש ממלא מקום... אז לשכת הגזית שם יושבים הקבועים... ובלשכת כה"ג... שם יושב הממלא מקום הזמני... עד שהוא יפנה את מקומו לבא בתור...)

ואילו השנה??? השנה משהו היסטורי קורה... עוד שבוע ראש השנה והכה"ג איתנו!!!! יש כאלו שמגיעים מיוחד לבדוק אם בטוח שזה הוא... האמת היא שמוקדם מידי לדבר... סו"ס יש עדיין זמן... אבל האיש משתהה לה מחריש... לדעת... לדעת האם החיוך הזה הולך להתרחש מול עינינו או לא... ותחשוב על כה"ג בעצמו... איזה מחשבות חולפות עליו בימים אלו!!! ובעזרת נשים תנסה לדמיין מה עובר על אשתו... מדובר בילדה בת שנים עשרה שנישאה אליו רק השנה) הוא היה אלמן... (והיא מצידה הכינו אותה שזה נישואין לשעתם!!! וכעת היא מסיימת כל יום את ספר התהילים ומתפללת... ה' תשאיר לי את בעלי... שיזכה גם השנה להיכנס לפני ולפנים להקטיר קטורת...)

עד כאן התרגשות אחת בירושלים... אבל חוץ מזה יש את ההתרגשות הכללית שהזכרה בשבועות הקודמים אודות פרשת הקהל שכככלום מגיעים לירושלים... אנשים נשים וטף... **אבל חוץ מזה!!! השנה לשם שינוי יש עוד סערת רוחות בירושלים... אבל זו סערה בקנה מידה עולמי!!!** בימים אלו רועדים אמות הסיפים...

הסיפור מתחיל כבר לפני חצי שנה שהלל הזקן הנשיא הענוותן שדעתו מעורבת עם הבריות... הגיעו אליו יותר מידי הרבה יהודים ובכו לפניו שאין להם מה לאכול!!! הלל ניסה לברר... מה קרה השנה?? למה השנה יש מצוקה יותר מכל שנה?? ומהו מאוד התברר ש"קרבה שנת השבע שנת השמיטה"... ומי שאין לו כסף ורגיל לקחת הלוואות... פתאום העשירים נושים שרירים!!! מה אנשים... אני מכיר את הנפשות הפועלות... אני יודע שאין לו שום מקור הכנסה... ואני מאוד חושש שהוא לא יחזיר את הלוואה... אז מילא בשנה רגילה... ונניח שלא יהיה לו כעת כסף לשלם... אז בסיידר... אני אתן לו ארכה, ניתן לו עוד שלושה חודשים... ואז אם הוא עדיין לא ישלם לי... אז אני כבר אנעשה את השיקול שלי האם לתת לו עוד ארכה או שלגשת לבית דין... ואז מקסימום מקסימום!!! הכי גרוע... יום אחד אני אגיע לבית דין ואתבע אותו... וכמובן שאני מאוד מאוד לא רוצה להגיע למצב הזה... כי זה מאוד לא נעים... כי ברגע שאני אתבע אותו בבי"ד והוא יגיד שאין לו במה לפרוע... כעת מתחיל תהליך מאוד לא נעים... שנקרא "מסדרין לבעל חוב"... המשמעות היא שמגיע משאית הובלות ולוקחת את כככל תכולת הבית שלו לבית דין... ואז בי"ד נושים מיון!! מניחים לו מזון ל יום, ומטה ושולחן וכלי אומנות... בקיצור: משאירים לו את הרהיטים המינימליים... ואת שאר הבית נותנים לי בחובו... נו... היית רוצה כזה דבר?? היית רוצה שיעבירו את תכולת הבית של חבר שלך לבית שלך בתור פריעת חוב?? אף אחד לא רוצה... זה מאוד מאוד לא נעים... אבל לכה"ג בתור מפלט אחרון אני יכול להרגיע את עצמי... שבמקרה הגרוע מכל... קיימת אופציה של הוצאה לפועל שיום אחד מישהו ידון דיני וידאג לפרוע לי את החובות... אבל שוב... אני לרגע לא לוקח את זה כאופציה!! אני אנעשה שמיניות באויר ואחכה ואמתין בסבלנות כדי שחצ"ל ישלם לי בצורה מכובדת... בלי שאצטרף להתעטף בבגדו...

כל זה בשנה רגילה... אבל השנה ? ! ? השנה יש לוח זמנים קצרים!!! השנה אין לי את הלוקסוס לחכות לו שיחזיר... וממילא אם חצ"ק לווה ממני כעת... המשמעות היא שאם הוא לא מחזיר... או שאני חולם עד ר"ה... ואז משמט אני והוא פטור מדינא להחזיר לי את החוב... או שאני אכנס ללחץ... ואני לא אמתין יותר... ואני מיד אפעיל מיד את ההוצאה לפועל המדוברת... ועל זה אני לא מסוגל לחשוב!!!! אני לא מסוגל לחשוב שהכסאות כתר והסכום של פסח של חצ"ק הולכים לשכב אצלי בבית... לא!! אני לא מסוגל!!!!

ולכן החלטתי שלא להלוות בכלל... זה היה הנימוק של ר' מוטי למה הוא לא מלווה בשנת השמיטה... אבל ר' יענקלה... הוא כבר מלווה שנים רבות... הוא כבר הספיק לפגוש גם כמה נוכלים שלוו ממנו בשטר ופתאום הם כפרו וטענו שמזויף ופרוע ואל תשאל... וב"ה בסוף הוא הצליח להוציא כסף מכולם... ממילא ר' יענקלה בדרך כלל לא נרתע!!!! הוא מכיר את התהליך המייגע היטב... והוא בדרך כלל ערוך להתפתחויות... דא עקא שהתהליך הזה אורך זמן!!! בי"ד קוראים ללווה ואז הוא טוען מזויף הוא... ואז בי"ד נותנים לו שני חמישי ושני כדי להוכיח את זה... ואז כצפוי הוא לא בא... (כן) ר' יענקלה מכיר היטב את התהליך) ואז בי"ד מנדין אותו לשלושה חודשים- תשעים יום!! ואז סו"ס כותבין לו אדרכתא על נכסיו... דהיינו אישור הוצאה לפועל לגבות מהקרקעות שלו... וגם אז הוא יכול לשווק זמן... אם נניח הוא פתאום נעלם וכו'...

בקיצור: ר' יענקלה דווקא לא נרתע מכל התהליך הזה... יש לו את הסבלנות לנהל מאבק עיקש ועקבי מול אלו שלא מחזירים חובות... אבל זה אורך זמן!! כל דבר כזה אורך זמן!!!! וברגע שמגיע סוף שנת השמיטה... כאן ר' יענקלה באמת נכנס ללחץ... כי גביית מלווה זה לא דבר שעובד עם לחץ... (גם מי שלא לחוץ מהתהליך הזה... אם תעמיד אותו מול לוח זמנים קצר... כאן הוא כבר כן ילחץ... כאן יש כבר מה לחשוש...)

וכתוצאה מזה גם מוטקה וגם ר' יענקלה שני בעלי הגמחים הגדולים בירושלים... מאז חודש שבט הם כבר לא נותנים שום הלוואה!!!! הם מפחדים שאנשים לא יחזירו ואז שביעית תשמט והם יפסידו את הכסף... הלל הזקן ראה את זה ומצד אחד הוא הבין אותם!!! הוא הכיר את הנפשות הפועלות וידע שיש מקום לחשש שלהם... אבל תכלס... סו"ס כתוב בתורה "השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל... ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו"... יש פה יהודים שמתחננים להלוואות והדלת נעולה... אין ברירה!!! הלל הזקן כינס את לשכת הגזית ועמדו לפניו ויצאה תקנה מהפכנית!!! פרוזובול!!! הלל הזקן קרא לר' מוטקה ור' יענקלה... תפתחו בחזרה את גמ"ח הלוואות... תהיו רגועים... בסוף שנת השמיטה אתם פשוט תכתבו פרוזובול... תעבירו לנו את כל השטרות... ומאז אתם מצידכם באמת משמטים... ואנחנו בי"ד נגבה במקומכם מדין הפקר בית דין הפקר... זהו... מאותו יום ואילך שוב נפתחו שערי הלוואות... שוב כל עניי עמך זכו לקבל הלוואות בפריסה נוחה וכל העם הזה על מקומו יבא בשלום... אבל הלוואות!!! מה זה פרוזובול... מה הגדרים... איך זה עובד... כל זה מחכה לנו בשיעורי חול המועד בירושלים... הולך להיות פה הרבה עקשען והרבה חידושים... עוד אלפי שנים ידברו על התקנה המופלאה הזו שנתקנה בשמיטה זו.

טיפ קטן לימים אלו, ימי הרחמים

והסליחות...

בבין הזמנים כידוע יוצאים לטיולים... רוצים ליהנות... בשנים האחרונות מישוה לימוד אותי פרק חשוב בטיולים... יש כאלו שמסמנים מטרות: אני רוצה להגיע לנחל הקיבוצים... אי שם בבית שאן... ושם אל תשאל... שם אתה מושכך את הרגלים במים ואתה נהנה עד לב השמים... אבל בשביל זה ? ? ! אוהו... מה לא עושים בשביל זה... יוצאים מוקדם מבני ברק... נסחבים בחום... נוסעים שעות... סובלים... יום שלם מתרוצצים... מתעצבנים... ואז סו"ס אתה מגיע למקום... וגם אז צריך ללכת כברת דרך... יש מסלול הליכה של כמה קילומטרים... אבל מה לא עושים לזכות ב"רב טוב הצפון לצדיקים"... והולכים וסובלים וסובלים עד שסו"ס כמה דקות לפני השקיעה אתה מגיע לשם שכשכבר יצא לך כל האויר מהמפרשים... אתה כבר עצבני... ורוצה רק לחזור הביתה... אבל כבר אין לך ברירה... אתה חייב להכניס את הרגלים למים כדי לקיים דינא דאטרקציה... ואז אתה עושה כמה קפיצות ראש בשביל לפצות את הסבל הגדול... והיידע... הבייתה...

ככה פחות או יותר היו נראים הטיולים שלי... מסכת תלאות וסבל והכל בשביל כמה דקות של אטרקציה... עד!!!! עד שמישהו חכם הסביר לי: אדוני היקר... אם ככה זה נראה עדיף שתשאר בבית... החכמה הגדולה זה להפוך כל רגע לחוויה... אתה יושב עם בני המשפחה בהמתנה לאוטובוס... שאז יהיה טקס האיגולאים... חוויה בפני עצמה... ואח"כ בנסיעה עצמה גם תיהנה... תהפוך את הנסיעה עצמה לחוויה... ואז במסלול שעד הנקיק... גם מזה תעשה חוויה... אם אתה יודע לחוות כל שלב מוטב... אם לא... אם אתה סובל שמונה שעות בשביל ליהנות עשר דקות תשאר בבית... עד כאן הליכות אטרקציה בבין הזמנים... אז זהו!!! שיש משהו מאוד דומה בימי הרחמים והסליחות...

יש כביכול כמה "אטרקציות" עיקריות שסביבם אנחנו מתמקדים בימי הרחמים והסליחות... והשאלה מה עושים מעבר לזה... לדוגמא: פעם רק היה מתקרב שבת שלפני הסליחות... הייתי נכנס לעבודת הכנה... הייתי מתכוון לסליחות!!! בסליחות אני אקרא את השמים... ועד אז אני מתכוון... אני מתכנן לנסוע לקברי צדיקים בעוד יומיים ועד אז אני מתכוון... כל הנסיעה אני מתכוון לתפילה... מגיע ר"ה אני מתכוון לשחרית... בשחרית אני מתכוון לתקיעת שופר וכו' וכו'...

עזוב!!! אנחנו נמצאים כעת בימי הרחמים והסליחות... כל ברכה... כל פסוק שאתה מזכיר בתפילה... אם זה בפסוד"ז ואם זה קטע ביוצר אור... כאן ועכשיו תשפיל!!! כאן ועכשיו תבצע את מלכות שמים!!! אל תתכוון... אל תבנה על איזה מעמד מסוים שיש... שם אני אחזור בתשובה... שם אכין... שם אתפלל... עזוב!! כאן ועכשיו... המלכת ה' הכי אמיתית היא כאן ועכשיו!!! מה ה' רוצה ממני... והכי הכי מה ה' לא רוצה ממני... ללמוד לפגוש את הרבש"ע בכל סיטואציה... לקבל אותו באהבה בכל סיטואציה הכי קטנה שהוא לא עמד בציפיות שלי... ולהמליך אותו בכל פסוק בתהילים ובכל רגע נתון... אל תעשה את הטעות הזו!! אל תהיה עסוק בהתירה לאיזה דרמה... אל תתכנן איזה מעמד מאוד דרמטי ששם אני אתבונן בהדרי לבי ואסיק מסקנות... במקום לתכנן תכניות תעצור כאן... כאן ועכשיו ותתפלל... תבקש... תבקש סליחה... לא לחינם רבינו יונה אומר להתוודות כל יום לפני האוכל... כי הרי בשביל מה אתה אוכל? בשביל שיהיה לי כח לעבוד את ה'... יש לך תכניות איסטרטגיות... עזוב עזוב!! מה שכתוב בטוח... כעת ועכשיו תתוודה ותחזור בתשובה... מה יהיה אחרי האוכל? האם תעשה משהו עם עצמך או לא?? לא יודע... העיקר מה שעשית עשית... אנחנו צריכים ללמוד להוציא מכל רגע את המורב והמיטב... עצה טובה למי שסובל מהטעות הזו...

דבקות' זה סוג של סלוטיפ!!!

בחור ניגש אלי ושאל אותי שאלה בהקשר לתפילות ראש השנה... שאלה שמסתמא הרבה מאיתנו יזדהו אותה... **ובכן:**

התפילות בהמשך השנה מתמקדות בנושאים מרוממים... ובכן תן פחדך ה' אלוקיני על כל מעשיו... ויראוך בר אעשים... ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך... והש"ץ אומר את זה בהתעוררות ויש כאלו שבוכים כשאומרים את זה... **ותכל'ס... אני לא שם!!! אני לא אווז שם!!!**

מה אעשה... לא נעים לי לומר... אני לא במדרגה שיהיה איכפת לי שתגלה ותראה מלכותו עלינו... זה לא מדבר אלי... אני מבין שזה מאוד חשוב... ואני גם מבין שזה עיקר הנושא ב"ה (ואם אתה גם רוצה... אני גם יודע לציטט ולדקלם בע"פ את כל מה שמקובל להגיד בנושא שהעיקר זה המלכת ה' וכו') אבל מה אעשה שהנושא הזה גדול עלי... אני אדם קטן והראש שלי לא נמצא ב"ויתאני כל לעבדך"... אלא אם כבר "בספר חיים ושלום ופרנסה טובה"... זה מה שמטריד אותי... ותכל'ס... אני מרגיש לא נוח... אני אמור פה להתפלל ולהתחבר לאיזשהו נושא שאני לא מספיק מצליח להתחבר עליו... ובפרט!!!! שהתפילות האלו חוזרות על עצמם... רק בשני ימים של ראש השנה אנחנו חוזרים 14 פעמים את התפילה "וכן תן פחדך..." ו"תמלוך אתה ה' אלוקיני לבדך..." (שמונה פעמים בתפילה שבלחש ועוד שש פעמים בחזרת הש"ץ) ותכל'ס... אני לא שם!!!

אז מה אני עושה עם כל התפילות האלו שאני פשוט לא מתחבר אליהם? תבין... רק אי שם בסוף... נותנים לי איזה אבינו מלכנו כתבנו בספר חיים טובים ופרנסה וכלכלה... שם אני מתחיל להתחבר... שם התפילה מתחילה לדבר אלי... לנושאים שמטרידים אותי... אבל מה אני עושה לאורך כל התפילה שכמעט כולה מדברת על כבוד שמים???

אז ככה: דבר ראשון כל הכבוד לשואל!!! כל הכבוד למי שלא מתעלם ולא מטיח ולא מתכחש למקום שבו אווז... זה כבר הדבר הכי חשוב!!! רק ככה אפשר להתקדם ולהתעלות בעבודת ה'... רק מי שמכיר את מקומו... זה שדה תעופה שממנו אפשר להמריא ולהתרומם... אבל מי שמרמה את עצמו שהוא כבר עכשיו באויר... מהאויר אי אפשר להמריא... הוא תמיד ירמה את עצמו שהוא אווז שם והוא אף פעם לא יהיה שם... **ובכן: השאלה מאוד מובנת... איך מצליחים להתחבר לתפילות הימים הנוראים שמתמקדים בעיקר בכבוד שמים בו בזמן שלצערי הרב אני לא שם למרבה הכאב... מה אעשה שזה לא בראש מעייני...??** (אגב: אם תשים לב, גם הסליחות בעיקר מתמקדות בכבוד שמים ולא בבני חיי ומזוני)

והתשובה היא מעניינת:

תשמע סיפור... (אם בשבוע שעבר דיברתי על הבחירות והיה אולי זלזול בחשיבות העניין אז הנה) יש לי שכן חילוני רוסי שאני בקשר טוב איתו... הוא אוהב אותי ועשיתי לו כמה טובות... והנה הגיע הבחירות והחלטתי "ליפול" עליו... ניגשתי אליו: תקשיב... יש בחירות... ואני רוצה שתצביע ג'... התחלתי להסביר לו כמה חשוב להצביע ג'... וידידישקייט... ושמע ישראל... ושבת קודש... ניסיתי לחבר אותו לעניין... שגם הוא יבין את גודל חשיבות העניין... שגם הוא ירצה להצביע ג'... ותכל'ס... אחרי שעה של שיחה... הוא אומר לי: אני אגיד לך בכנות... **לא שנקעת אותי!!!** להגיד לך שאני עכשיו **רוצה** להצביע ג'...? **אבל!! אבל!! אבל!!** אני אלק לקלפי ואני אשים פתק ג'... **אבל לא בגלל שאני רוצה!!!** אלא בשביל להתאבד!!!

אני לא רוצה להצביע ג'... אבל היות ואתה רוצה אז אני גם רוצה... אז אני רוצה שתהיה מרוצה... אמרתי לו: מצוין... מה איכפת לי...

התפעלתי מאוד מההגדרה שלו... זו הגדרה נפלאה... אני חוזר שוב:

אני אעשה... לא כי אני **שאני רוצה** אבל כי אני רוצה **שתהיה מרוצה!!!**

עד כאן המשל... וכעת ניגש למשל:

ישנם שתי מצוות עשה: מצוות אהבת ה'!!! ומצוות ולדבקה בה!!!

אלו שתי מצוות שונות... יש אהבת ה'!!! ויש דבקות בה'!!!

מה ההבדל בין אהבת ה' ל- --- דבקות בה'???

אהבת ה' זה מה שעדיין אין לי ולך... אהבת ה' זה ממש לאהוב את מה שה' אוהב... שאני רוצה מה שה' רוצה... ואם ה' רוצה "גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה" אז זה מה שאני רוצה, זו משאת נפשי ואיכפת לי מזה ואני מתפלל על זה... אז זהו!!! שאני ואתה עדיין לא שם... לצערנו אין לנו את האהבה והחיבור הפנימי הזה...

אבל מה כן יש לנו?? לנו יש **דבקות!!!** אהבת ה' עדיין לא!!! אבל דבקות כן!!! מה זה דבקות? דבקות זה... זה סוג של **הדבקה**... סוג של סלוטיפ... האמת היא שאני עצמי לא רוצה להצביע ג'... אבל אני בכל זאת אצביע... לא כי אני רוצה... אלא כי אני רוצה--- שתהיה מרוצה... זה נקרא דבקות! אני **מדייק** את הרצון שלי שיהיה מתואם לרצון שלך... כלומר: הרצון שלי ושלך עומדים אחד לצד השני ולא באמת מתואמים... אבל הדבקה אותם... איך הדבקנו אותם?? בזה שסו"ס אני רוצה שתהיה מרוצה... ולכן בסופו של דבר אני איתך באותו קו...

על אותו משקל בעבודת ה':

בראש השנה ה' רוצה!!! ה' רוצה: מלך על כל העולם כולו בכבודך והנשא וכו'... זה מה שה' רוצה!!! ומענתה: יהודי מרומם שזכה לאהבת ה'... הוא כבר במדרגה שהוא רוצה מה שה' רוצה... והוא באמת עומד ובוכה מקירות לבו "מלך על כל העולם כולו בכבודך..." אבל אני?? האם גם אני רוצה את מה שה' רוצה? אאאאפס... בא נהיה כנים... לא!!! אם אני כבר רוצה... אני בעיקר רוצה בני חיי ומזוני... (זה מה שאני רוצה וזה עוד במקרה הטוב... כי במקרה הפחות טוב אני כעת רוצה לאכול או לעמוד קצת יותר קרוב המזגן... תעשה משהו... זה מה שאני רוצה!) אבל בכל זאת!!! למרות שעדיין אני לא רוצה מה שה' רוצה... אבל יש משהו שאני יכול להגיד על עצמי עם יד על הלב שאני כן רוצה...

שאלה ה' רוצה משהו... אז גם אני רוצה שהוא יהיה מרוצה!!!

היות ואבא שבשמים... היות ואני מבין שאתה רוצה שיתגדל ויתקדש שמייה רבה... **אז אמר!!!** הלוואי... אני מייחל ומתפלל שזה יקרה... ולא בגלל שאני בעצמי רוצה את זה... אלא בגלל שאם אתה יתברך רוצה... אז אני גם רוצה... רוצה שתהיה מרוצה... זה אמנם לא נקרא אהבת ה'... אבל זה כן נקרא **דבקות בה'!!!** כי אהבה זה להיות לגמרי מחובר לרצון ה'... שאני בעצמי רוצה מה שה' רוצה... אז גם לא זכיתי לרצות מה שה' רוצה... אבל לכה"פ אני מדייק את עצמי ברצון ה'... אני מדייק? בזה שאני רוצה שה' יהיה מרוצה!!!

ובנקודה הזו כולנו אווזים!!! ללא יוצא מן הכלל... אם אני אשכנע אותך שיש משהו שמאוד חשוב לה'... וזה תלוי בך... אתה יכול לעשות את ה' מרוצה... האם יש לך חשק שה' יהיה מרוצה? כן!!! בפירוש...

אתה אולי לא מודע לרצון הזה שקיים בך... אבל הוא קיים!!!

יהודי הוא בן ביולוגי של ה'... ויש לו עמוק עמוק בתוך הלב אכפתיות טבעית לה' (ביום יום אנחנו לא פוגשים אותה... אבל זה מובנה אצלנו) ואם אני אדע שיש משהו שיכול לעשות את ה' מרוצה... אני מוכן להתאמץ בשביל זה... רק איפה אני תקוע?? אני תקוע בעיקר בלרצות את מה שה' רוצה... זה כבר גדול עלי... כאן כבר צריך להבין עניין ולא בטוח שאני אווז שם... אבל לרצות שה' יהיה מרוצה... פה אין יהודי שלא אווז!!! (ושוב: זה בדיוק הסיפור עם הבחירות... כשמבטאים ממני שאני אפעל ואביא קולות לרשימה... מה... וכי משהו מבקש ממני שאני אחזיר אנשים בתשובה שגם הם ירצו להצביע ג' או ש"ס?? לא!! רוצים שאני אגייס אנשים שיש להם סנטימנטים אלי ורוצים שאני אהיה מרוצה) וזה דבקות בה'!!! בדבקות כולנו שייכים... ואם הבנו את זה... זכינו להבין קטע יסודי בתנאי פרק מ"א יעו"ל ש...

וכעת בא ניגש הלכה למעשה: אתה מגיע לר"ה ואז מתחילים התפילות: ובכן תן פחדך ה' אלוקיני על כל מעשיך... ותכל'ס... זה לא מדבר אליך... אתה בכלל רוצה דברים אחרים... נכון!!! אבל לא תשכח... אם במחזור כתוב ש"וידע כל פעול כי אתה פעלתו וכו'"... זה אומר שזה מה שחשוב כעת לה'... זאת אומרת: הבקשה והתחנה הזו... זה מה שיעשה את ה' מרוצה... אז בא... **בא תתפלל על זה... בא תלך על זה**... תגיד לבורא עולם בכנות... רבש"ע: האמת היא שאין לי שמץ של חיבור רגשי ל"ובכן תן פחדך ה' על כל מעשיך..." לא זכיתי למדרגה שיש לי רצון פנימי ל"מלך על כל העולם כולו בכבודך..." אבל מה שכן... אני מבין שאתה יתברך תהיה מרוצה אם זה מה שיקרה... אם ככה: אז אנא!!! אבא שבשמים... אני מתחנן: מלך על כל העולם כולו בכבודך... למה?? **כי חשוב לי שתהיה מרוצה!!!** ואם זה רצונך... אז אני גם רוצה ולו בשביל שתהיה מרוצה... בוועד לי שתהיה מרוצה... זה עולה לי בחיים... הנה... הנה לך הכוונה הכי טהורה ואמיתית והכי כנה בתפילות ראש השנה...

וזה הרגש פשוט שאין יהודי שלא אווז בו!!!

ותשמע לי: הייתי ממליץ לך: ככה תעשה בתפילות... במקום להסתבך עם כל מיני פירושים ולשכנע את עצמך בכח לרצות כבוד שמים) שתכל'ס זה לא באמת מדבר אליך... כעת זה לא הזמן... היה לנו שנה שלימה לעשות עבודה עם עצמנו ולנסות להתחבר לכבוד שמים... היה לנו את כל ימי בין המיצרים כדי לקבל שייכות ואכפתיות בצער על גלות השנייה ומיעוט כבוד שמים... ואם עד עכשיו זה לא קרה... אז לא יקרה הרגע!!! נכון לעכשיו זה מאוחר... זה הרגש עמוק שלא מגיעים אליו עם לחיצת כפתור של כאן ועכשיו... עזוב... כעת מאוחר מידי להיאחז בכח ברצונות שאתה לא באמת אווז בהם... בא כעת תתמקד באיפה שאתה כן אווז... **ולגמרי אווז!!!** כשאתה מגיע בתפילה לנושאים שאתה לא אווז שם... תחשוב את המחשבה הכנה הזו... אנא ה'... גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה!!! אני מבין שזה מאוד חשוב לך רבש"ע... אז אנא... תעשה לי את זה... חשוב לי שתהיה מרוצה- אבא שבשמים...

וכעת אני אגלה לך סקופ מעניין: אם באמת ככה תכוין בתפילה... ואם תסכים להשקיע בכוונה הטהורה הזו... שזה גייע מעומק עומק הלב הטהור שלך מתוך רצון כנה שה' יהיה מרוצה!!!! שאם אתה ה' רוצה את זה אז גם אני רוצה את זה כי חשוב לי שתהיה מרוצה... אם זה גייע אצלך ממככל הלב... אל תתפלל אם פתאום ככה ביום השני של ר"ה ככה באזור מנחה... פתאום בטעות אתה תמצא את עצמך שאתה בעצמך רוצה שתמלוך אתה ה' לבדך על כל מעשיך... כלומר: לא רק ממקום שה' יהיה מרוצה אלא גם אתה רוצה (ולמה?? איך זה קרה?? כי מה הפלא... יש פה בן אדם שכבר יומיים כל הזמן אכפת לו שה' יהיה מרוצה... תשמע... זה מחלחל... זה משפיע... בשלב מסוים מתחיל להתרוקם באמת איזה קשר של אהבה עמוק... מה הפלא שפתאום אתה עלול למצא את עצמך במדרגה של אהבת ה' אמיתית... שפתאום אתה רוצה מה שה' רוצה... אבל בשביל שזה יקרה... בשביל להגיע לאהבת ה'... בשביל זה צריך מקדמה של דבקות בה'!!!

דבקות זו הפרקטיקה איך מגיעים לאהבת ה'!!! זה המצת הראשון שדרכו אפשר להגיע לאהבת ה'... דבר ראשון: תרצה שה' יהיה מרוצה... שם יתרום הקשר הראשוני... שם תפגוש את המקום האכפתי שלך בבסיס הראשוני ומשם תוכל להתקדם לאהבת ה' אמיתית!!!

ואגב: זו הסיבה שהיה מקובל ללכת אצל הצדיקים בר"ה... למה? כי מי שאווז במדרגה של אהבת ה'... הוא באמת רוצה ומתפלל מעומק לב ש"מלך על כל העולם כולו בכבודך..." אבל אני... העגלון הפשוט... אותי מעניין הפרות והכבשים והתרנגולות... זה מה שחשוב לי... בשביל זה אני מגיע לצדיק ואני מקיים "ולדבקה בו" הדבק בחכמים ותלמידיהם... אני אומר לבורא עולם: אמנם אני רוצה משהו אחד והצדיק רוצה משהו אחר... אז בדיוק בשביל באתי פה עם סלוטיפ ואני מדייק את הרצון שלי ברצון של הצדיק... ויהיה חשוב לפניך שאני רוצה את מה שהוא רוצה...

וכנ"ל לגבי קבלות לקראת ראש השנה... מגיע אלי בחור ומתחיל להסתבך: אני לא יודע מה לקבל על עצמי... מצד אחד אני רוצה להתחזק בלימוד... מצד שני יותר מתחשק לי חיזוק בתפילה...

אמרתי לו: אתה יודע למה אתה מסתבך עם הקבלות שלך? כי אתה מחפש משהו שאתה רוצה!!! ואם ככה... הרי כל רגע אתה רוצה משהו אחר... (גם הסיכוי של הקבלה להחזיק מעמד שואף לאפס... כי גם אם בחודש תשרי רציתי בהמ"ז... בחודש שבט אתה רוצה ברכת הפירות... עזוב... אל תחפש מה אתה רוצה... תתמקד במה ה' יהיה מרוצה!!! תשב ותחשוב על משהו מסוים שה' עדיין לא מרוצה ממך... ותחלטי שאתה מתחזק בזה בשביל שה' יהיה מרוצה!!! זה מאוד יקל עליך למצא את הנקודה... כי לב יודע מרת נפשו... אני יודע טוב מאוד איזה חיזוק נדרשת ממני ואני בורח ממנה... אני מעדיף ללכת סחור סחור ולהתחזק במה שאני רוצה... אבל הפעם אני אדאג שה' יהיה מרוצה!!! ברגע שהקבלה מתמקדת בזה שה' יהיה מרוצה... הרבה יותר קל לזהות מה אני צריך לקבל... והכי הכי: היא לא עשויה להשתנות לפי הרצון שלי... כי אני פה חושב על הרבש"ע...

שהוא יהיה מרוצה... שהוא יחמול על מעשיו וישמח במעשיו אמן.

גיליון מס' 487 פרשת כי תבא
תשפ"ב שנה עשירית

לעילוי נשמת
ה' רחל ע"ה
בת הרב חיים ברוך הל"ו
שנול"מ אסתר תחי'
נלב"ע ל"ב אלול תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח מאן דמיק בריש שתא

כתב רבינו זצלה"ה בטעמא דקרא (לר"ה) וז"ל: **כתב מהר"ל (מובא בד"מ או"ח ס"ס תקפ"ב וש"ע שם) בשם הירושלמי מאן דדמיק בריש שתא דמיק מזלי' וכן מובא בדרשות ר"י בן שועיב דרשה לר"ה בשם הירושלמי (ולפנינו חסר זה בירושלמי). והנה תיבת דמיק הוא תרגום שכיבה עי' בר' פע"ב סי' ג' לכן ישכב עמך הלילה עמך הוא דמיק עמי לית הוא דמיק אלא שחז"ל השתמשו בלשון מושאל ע"ז גם על שינה ומיתה כידוע, ומדקאמר כאן מאן דדמיק ולא אמר מאן דניים י"ל דדוקא בשוכב לישן יש קפידא אבל המתנמנם בשיבה וכי"ב אין קפידא בזה. עכ"ל. ודברי רבינו ז"ל מאירים בסברא, שהרי כתב הב"ח (סי' תקצ"ז) הטעם שלא לישן כי השעה צריכה הערה כמו שנאמר אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, ועוד כי הוא מורה עצלות כדכתיב מה לך נרדם, וכ"ז לא שייך במתנמנם, שהרי מורה בצורת הנמנם שאינו הולך לישן מאימת הדין. ובקונטרס תא שמע (חי"ב עמ' ק"מ) שאל מרבינו אם מותר להתיישב על מנת לנמנם והשיבו: **כל שאינו שוכב נחשב עראי.** וכן התיר רבינו לכתחילה להתיישב ליד סטנדר ולנמנם שלא אסרו אלא שכיבה.**

עוד הוסיף רבינו זצ"ל בטעמא דקרא חידוש גדול וז"ל: **וכן מש"כ הרמ"א יושב בטל כישן דמי דוקא יושב דהיינו בקביעות.** וחכמת רבינו זיע"א בזה הוא קילורין להפיג הלחץ המצוי אצל בני תורה, היראים וחרדים מאימת הדין שמא נתבטלו איזה רגעים בר"ה, ומחמת כן הפסידו את כל השנה, ואף שבאמת אין לבזבז אפי' רגע כמימריה ביום הקדוש, מ"מ צריך לידע מציאות הדין שאין בזה הדין הנורא של דמיק מזלי' רח"ל ולהיכנס מזה למרה שחורה ולאבד טובה הרבה (וכן חתר מרן הקה"י זלה"ה להרגיע נפש בן ישיבה בכע"ז, עי' קריינא דאיגרתא ח"א סי' ק"ג ק"ד).

והנה כאן דקדק רבינו זצוק"ל מלשון הירושלמי שהעתיקו הפוסקים 'מאן דדמיק' שדמיק אינו לשון שינה אלא לשון שכיבה ולכן שינה בלא שכיבה לית לן בה, ומצאנו דיוק דומה מרבינו לענין האיסור לשכב אפרקדן, שאמרו בגמ' (ברכות י"ג ב') מיקרא הוא דלא ליקרי הא מיגנא ש"ד וכו' ומסיק בגמ' שאסור אף למיגנא, וכתב רבינו בשיח השדה ח"ג (שם) שאף שבשה"צ (סי' רל"ט סק"ב) כתב דאפילו שינה בלא קריאת שמע אסור, מ"מ גם שכיבה לבד בלא שינה ג"כ אסור, ובאמת לשון גני לא קאי כלל על שינה רק על שכיבה וכו', אלא הסיבה דרך שכיבה נקרא גני, אלא דבגמ' משמש זה בכמה מקומות גם על שינה בלשון מושאל, מפני שכל הישן שוכב. וכ"כ בשונה הלכות (דין ג') וז"ל: **ומוכח בגמ' דאפי' שכיבה בלא שינה אסור וכן העידו בשם מרן החזו"א זצ"ל, ובכתבי רבינו מהנהגות מרן החזו"א זצ"ל הביא: אסור לשכב פרקדן ואפי' בלי שינה כדמשמע בגמ' (ברכות י"ג ב', גיסי הר"ש ברזם ז"ל בשמו ויב"ח הר"ג נדל שליט"א בשמו, וכ"ה בקיצור פסקי הרא"ש שם פ"ב סי' ז'), עכ"ל. ובשיח השדה ביאר רבינו וכתב: מיקרא הוא דלא ליקרי הא מיגנא ש"ד, מבואר דגם לשכב בלי שינה אסור דאל"ה לא פריך מידי דמה ענין זה לק"ש (וכן העיד הר"ג נדל שליט"א בשם מרן החזו"א זצ"ל וכן שמעתי מאמרי זצ"ל בשם רבנו הסי"ז), ומה שנקטו רש"י ותו' בסוגיא שינה - כבר כתב הרא"ש דהגזירה היא שמא ישן, וע"ש באורך שהעתיק רבינו שיטות ולשונות הראשונים בזה.**

וגם שם הוסיף רבינו זצ"ל היתר בעושה כן דרך ארעי וז"ל: **ואולי דרך ארעי בעלמא אין איסור, רק בשוכב בקבע קצת שיש לחוש שמא ירדם, וגם לקרות ק"ש הוא בקבע יותר, ע"ש ובדרך שיחה (ח"א עמ' שנ"ט) סיפר רבינו ז"ל שפ"א עבר ניתוח והוצרך לשכב פרקדן, ושאל את מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל ואמר ע"פ הגמ' (נדה י"ג א') כיון דבעית לא אתי להרהורי, וגם כאן הושכב על שולחן ניתוחים בעית, וכן השיב רבינו בקונטרס תורת פיק' (עמ' נ"ז) בתשובה לשאלה האם יש חיוב להימנע מלשכב פרקדן בטיפול אצל רופא שיניים דמשמעות תוס' הרא"ש בברכות וכן ר' יהודה החסיד הוא שהחשש בשכיבה היא שמא ישן, והש"ע מזכיר רק שינה, ומהשה"צ (סי' רל"ט סק"ב) משמע שגם המ"ב שאסר שכיבה התכוון רק לשמא ישן, ואע"פ שמוזכר בשונה הלכות בשם החזו"א שאסור שכיבה גרידא, לכאורה כאשר אין חשש של שינה אין לאסור, ואפילו על הצד ששכיבה גרידא אסור, לכאורה המצב של מתח ולחץ המצוי בטיפול שיניים לא נוטה לחשש שיש שינה, וכדמציינו בדומה לזה דברי אבא שאול בקידושין (דף פ' ב'). והשיב רבינו: **יש מקום להקל דמרתת מחמת בעתותא כמ"ש בנדה י"ג א', [וכן שמעתי מנאמנו הקרוב הגר"י אפשטיין שליט"א שמרן הי' שוכב בשופי על הכסא אצל הרופא שיניים, אמנם בס' אלא ד"א (עמ' 197) כתב שגם בהיות רבינו זיע"א בבית חולים שכב רק על צידו בכל מצב, וצ"ל שחילק בין ארעי לקבוע], ובדרך שיחה (שם) הביא: ממתני לומר לילד שלא ישכב פרקדן? תשובה: כבר בעודו ילד לומר לו שלא ישכב כן, ואם שואל מדוע, ילד אינו צריך לדעת הכל, וצריך לומר לו שכאשר יגדל כבר ידע.****

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית מ' ברכה רבקה רוזנברג בר' שלמה אריה הכ"מ

מבצע השותפים הגדול שעי' מערכת "קובץ גליונות"
להצטרפות למבצע ולקבלת הספרים שיצאו על רבינו זצוק"ל
ניתן לפנות: 053-3145900

לקבלת כל פרטי המבצע שלחו מייל לכתובת: k.gilyonot@gmail.com

להתפלל

מתוך ספרו של רבינו "ארחות ישר"
ס"ו. לא יאמרו פסוקי דמרה במרוצה כי אם בנחת
(ש"ע סי' נ"א ס"ח) שזה כאלו מבה שבתו של מקום (ב"י).

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

פרשת נצבים - הגר"ר רבי רפאל יצחק וסרמן ר"י אוהל יעקב (כ"ז אלול) סוכות - אדונו הגר"א מוילנא זי"ע

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן - הרב מפוניבז' זצ"ל

ליוה את הרב וקיבל ליווי בחזרה

מרן הגר"ר ש' כהנמן זצ"ל עלה מליטא לארץ ישראל בשנת ת"ש, עם תחילת פרעות המלחמה באירופה, וכעבור תקופה קצרה התיישב בעיר בני ברק סמוך ונראה למקום מגוריו של מרן החזון איש וגיסו מרן הקהילות יעקב ובנו רבינו זצ"ל. לעיתים קרובות היה מגיע לשוחח בדברי תורה עם מרן החזון איש זצ"ל ושם הכיר את רבינו כנער צעיר ממש.

הגר"ר זצ"ל שהיה עליו נורא ובעל תפיסה מהירה כברק, עמד עד מהרה על טיבו של רבינו, העריץ אותו מאוד ועקב אחרי עלייתו בלימוד כל העת.

מסופר, כי אחרי אחד הפעמים שהיה הרב מפוניבז' בביתו של החזון איש, פנה החזון איש אל רבינו שהיה אז נער צעיר ממש, ואמר לו, תלווה את הרב אל ביתו, כמובן שרבינו עשה כמצווה עליו וליווה אותו עד לביתו.

והנה, כשהגיעו אל בית הרב מפוניבז', סב הרב על עקביו ואמר לנער הצעיר - ועכשיו אלוה אני אותך חזרה אל ביתך... (מפי ר"ש קניבסקי, וראה עוד בספר כל משאלותיך עמוד תרס"ב בנוסח שונה).

מרן הגר"ר ש' כהנמן הרב מפוניבז' זצ"ל

הרב מפוניבז' לא נרדם

כשהוציא רבינו את אחד מחיבוריו על מסכתות קטנות, שלח את הספר עם גיסו הגר"ר ש' ברמן שימסור להרב מפוניבז' במתנה.

הרב קיבל את הספר לידו, ולמחרת התבטא בפני נכדו 'לא ישנתי הלילה, עברתי על הספר, והמחבר כזה למדן מיוחד'.

והנה הרב מפוניבז' היה עליו נדיר, וכמעט שלא היה מתפעל כ"כ מחיבור של הדור האחרון אבל כאן יצא מגדרו בהתפעלות (מפי בעל המעשה - הגר"א כהנמן).

'הוא דאג לרב בעצמו'

בעת שהגיע רבינו לניחום אבלים בבית הגר"ר אליעזר כהנמן על פטירת רעייתו הרבנית אלישבע כהנמן - בת רבי שלמה הרבנית אהובה ברמן, אחותו של רבינו, הוא סיפר בהתרגשות את העובדה הבאה:

היה זה בעת שמחת הפורים שנת תש"ו. אבא מרן הסטייפלר שתה יין יותר מהרגלו, והשתכר כדת, לפתע הוא נעמד ואמר ברצינות גמורה, ברצוני ללכת לדבר עם הפוניבז' ערוב.

היו שרצו למנוע אותו מללכת, כי חששו שמא מתוך שכרות יאמר דיעות להרב מפוניבז', אבל החזון איש שישב שם בצד התערב ואמר, לא אומרים להסטייפלר מה לעשות, אם הוא רוצה ללכת אין למנוע אותו!

ואכן הוא קם והלך.

והוסיף רבינו וסיפר: ואני התלויתי אליו, והלכנו לביתו של רבי שלמה כהן, שם ישב הרב ועשה את סעודת הפורים.

נכנסנו, ואבא התיישב ליד הרב מפוניבז' ומיד אמר לו בנחרצות - אתה צריך לדאוג לבן שלך, הוא מתבגר ועוד לא התחתן, הבן עסוק בעזרה לישיבה ולמוסדות, וגם אתה עסוק בזה, ומה יהיה עם הבן שלך?, צריך לדאוג לו שישא אשה!

כששמע הרב מפוניבז' את דבריו, שתק. וגם בנו ר' אברהם שישב שם, לא הגיב כלום.

הסטייפלר הוסיף להפציר בו, תחתן אותו כבר, הגיע הזמן, וכך ישב שם כארבעים דקות (!!!) עד שהרב מפוניבז' הבטיח לו שיטפל בזה. ואז ניאות אבא מרן הסטייפלר לקום ולחזור לביתו.

ואכן כעבור זמן לא ארוך הקים ר' אברהם את ביתו.

וסיים רבינו בהתרגשות: "הרבה היו באים להרב מפוניבז' לומר לו דיעות, לייעץ לו איך להנהיג את הישיבה ואת מי למנות וכו' אבל אבא הגיע רק כדי לעזור לרב בעצמו. והנה - אדם שדואג

לשני בסוף הוא עצמו מרויח מזה, כי בזכות שהתחתן רבי אברהם ונולד בנו רבי אליעזר, נהיה השידוך עם בת אחותי. (מפי רבי אריה לייב כהנמן)

הסטייפלר (מימין) משתתף בנישואי נכדתו עם החתן רבי אליעזר כהנמן

זה לא ה'שפראך'

סיפר רבי יוסף שמעון אפשטיין: עובדא הוי, שפעם סיפרו לפני רבינו מעשיה משעשעת המתגלגלת מפי השמועה, על אב מודאג שהגיע אל מרן החזון איש וסח לו כי בנו הקטן בלע מטבע וכי הוא חושש מאוד ממה שעתיד לקרות לו, הרגיע אותו החזון איש בחיך ואמר לו - לך על הרב מפוניבז', הוא מומחה להוציא כסף מאנשים...

אבל כאשר רבינו שמע את הסיפור, התמרמר מאד ואמר: זה לא "השפראך" (השפה) של החזון איש, לזלזל כך במרן הרב מפוניבז'.

הרב מפוניבז' זצ"ל מנשק בחביבות את הנער יוסף שמעון אפשטיין - נכדו של מקורבו רבי יצחק לויט - תל אביב